

ΔΗΜ. ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ

129
Π. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ
Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔ. ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε. ΑΘΗΝΑΙ-ΑΛΒΑΙΑΣ 4

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ Ε' ΤΑΞΕΩΣ

129
ὡς τὸν σεβαστὸν ἄλλοτε ἐπίδω-
ρητὴν μου καὶ ἔδω φίλατόν
μου κ. Ἀρσέν. Παπαντωνίου
ἀπὸ μεγάλῃν ἐντίμωσιν καὶ
ὕψιχρῶσίν μου.
Δημοτ. Ἀνδρ.

ΕΚΔΟΣΙΣ Α'

Ἀντίτυπα 5,000

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε. - ΑΘΗΝΑΙ

4 - ΟΔΟΣ ΑΛΘΑΙΑΣ - 4

1936

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουν τὰς ὑπογραφὰς τῶν συγ-
γραφέων.

PRINTED IN GREECE-1936

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε.

ΑΡΙΘ. 26

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ Ε΄ ΤΑΞΕΩΣ

§ 1. Ἐν ζῶον πολύτιμον διὰ τὴν χώραν μας.

1. Τὰ ζῶα ἐπροχώρουν, τὸ ἐν ὀπίσθεν τοῦ ἄλλου, παραφορτωμένα. Οἱ κτύποι μόνον τῶν κωδουνίων των ἐζωντάνευον τὴν ἐρημίαν τοῦ δρόμου. Ἰππεύων ἐν ἐξ αὐτῶν κάποιος κύριος, ἐκινεῖτο ρυθμικῶς ἐμπρὸς καὶ ὀπίσω :

« Τὰ δυστυχισμένα τὰ ζῶα πόσον θὰ ὑποφέρουν! ».

« Τὰ δυστυχισμένα τὰ ζῶα πόσον θὰ ὑποφέρουν! » εἶπε μέσα του οὗτος. « Τὸ μονοπάτι εἶναι ἀνώμαλον καὶ ἐγὼ καλοκάθομαι! Δὲν *ἐλαφρώνω τοῦλάχιστον τὸ ζῶόν μου ! » Καὶ ἠθέλησε νὰ πεζεύσῃ.

2.—« Μὴ στενοχωρεῖσαι, κύριε » εἶπεν ὁ ἀγωγιάτης, ἐννοήσας τὸν σκοπὸν τοῦ ἵππεύοντος. « Τὰ ζῶά μου εἶναι δυναμωμένα· ἓνα δὲ δρόμον, ὥσάν αὐτόν, καὶ μὲ τόσον βάρος τὸν ἔχουν διὰ παιγνίδι. Ποῦ νὰ τὰ ἴδης, πόσον ἀνηφορικοὺς δρόμους ἀνσβαίνουν, φορτωμένα μάλιστα μ' ἑκατὸν εἴκοσιν ὀκάδας τὸ καθένα ! Ἀλλά, δόξα σοι ὁ Θεός, ποτὲ ἕως τώρα δὲν με ἐντρόπιασαν ».

—« Θὰ τὰ τρέφης, φαίνεται, καλὰ τὰ ζῶά σου, κύρ Γιάννη, ἐπειδὴ, καθὺς βλέπω, εἶναι πολὺ καλοθρεμμένα » εἶπε πάλιν ὁ ἵππεύς.

— « Εἶναι ἀλήθεια, κύριε, ὅτι ποτὲ δὲν ἔλειπεν ἀπὸ αὐτὰ τίποτε. Πρωὶ καὶ βράδυ τὰ κριθαρῶνω τακτικά. Τὰ ποτίζω τὴν ὥρισμένην ὥραν πάντοτε καὶ κάθε πρωὶ τὰ ξυστρίζω, ὅπως πρέπει ».

— « Πολὺ καλὰ κάμνεις, κύρ Γιάννη ».

— « Ὅσον διὰ τὸν στάβλον των, σοῦ λέγω, ὅτι καὶ τὸ καλὺτερον σπίτι τοῦ χωριοῦ, ὅπου πηγαίνομεν, δὲν ἡμπορεῖ νὰ συγκριθῇ μὲ αὐτόν. Τὸν ἔχω κτίσει εὐρύχωρον καὶ ὑψηλόν, πλακοστρωμένον καὶ μὲ μεγάλα παράθυρα. Τὸν καθαρίζω δὲ καθημερινῶς ὅχι μὲ τὴν σκούπαν, ἀλλὰ μὲ τὸν κουβάν. Στοιχηματίζω, κύριε, ὅτι, ἂν ἔβλεπε τὸν στάβλον τῶν μουλαριῶν μου καὶ ὁ καλὺτερος νοικοκύρης τοῦ χωριοῦ, ὅπου πηγαίνομεν τώρα, θὰ ἔλεγε : « Μακάρι νὰ ἔτρωγα καὶ νὰ ἐκοιμώμουν καὶ ἐγὼ ἐδῶ μέσα ! »

3.—« Εἰς λαμπρὸν χωρίον πηγαίνω ! » ἐπιθύρυσεν ὁ ἵππεύς μεταξὺ τῶν ὀδόντων του. Ἐνῶ ὁ ἀγωγιάτης, ἀφοῦ ἐγέλασε διὰ τὸ ἀστεῖον, τὸ ὅποιον

ἐξεστόμισεν, πλησιάσας, ἐθώπευσε τὰ νῶτα ἐνὸς ἐκ τῶν μουλαρίων του.

Τὸ ζῶον μέ τὴν θωπείαν ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν κύριόν του καὶ ἐχρεμέτισεν ἐξ εὐχαριστήσεως.

Ὁ χρεμετισμός του ἐπροξένησεν αἰσθησιν εἰς τὸν ἵππεύοντα. Διὰ τοῦτο εἶπεν εἰς τὸν ἀγωγιάτην :

« Μοῦ φαίνεται, κύρ Γιάννη, ὅτι πολὺ θ' ἀγαπᾷς τὰ μουλάρια, μολονότι ἔχουν τόσα ἐλαττώματα ».

— « Καὶ πῶς νὰ μὴ τὰ ἀγαπῶ, κύριε ; » ἀπήντησεν ὁ ἀγωγιάτης, κινῶν τὴν κεφαλὴν του. « Μὲ αὐτὰ τρέφω τὴν οἰκογένειάν μου. Μὲ τὴν βοήθειαν αὐτῶν καὶ μὲ τὰ ὀλίγα χωραφάκια μου ὑπάνδρευσα τὰ δύο κορίτσια μου. Νομίζω ὅμως, ὅτι ἄδικα τὰ κακολογοῦν. Ὅσοι δὲν ἐγνώρισαν τὸ μουλάρι, αὐτοὶ μόνον πιστεύουν, ὅτι τάχα τὸ ζῶον αὐτὸ ἔχει περισσότερα ἐλαττώματα ἀπὸ τὸ ἄλογον καὶ ἀπὸ τὸ γαϊδούρι. Μήπως κ' ἐκεῖνα δὲν τρομάζουν καὶ δὲν κλοτσοῦν ; ἢ μήπως δὲν τὰ πιάνουν πείσματα ; Τί νὰ σοῦ εἰπῶ, κύριε ! Τὸ κακομεταχείρισμα εἶναι ἐκεῖνο, ποὺ γεννᾷ τὰ ἐλαττώματα καὶ εἰς τὸ μουλάρι καὶ εἰς τὰ ἄλλα ζῶα.

» Ζῶον νηστικὸν καὶ διψασμένον θὰ κλοτσήσῃ. Γαϊδούρι παραφορτωμένον δὲν προχωρεῖ, ὅσον καὶ ἂν τὸ κτυπήσῃς ».

» Ἐπειτα καὶ ἂν τὰ ἀγαπῶ τὰ μουλάρια περισσότερον ἀπὸ τὰ ἄλλα φορτηγά, μοῦ φαίνεται, ὅτι δικαίως τὰ ἀγαπῶ » ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγωγιάτης.

4.— « Διὰτί, κύρ Γιάννη ; ».

— « Δὲν βλέπεις, ὅτι τὸ μουλάρι ἔχει μεγάλα προτε-

ρήματα ; Ἐμπορεῖ νὰ ζῇ μὲ τὸ τίποτε, ὅπως ὁ πατέρας του· εἶναι καὶ δυνατόν, ὅπως καὶ ἡ μητέρα του. Τὸ μουλάρι ἀξίζει ἓνα βασίλειο. Μὲ τὸ χάρισμα μάλιστα, τὸ ὁποῖον ἔχει ν' ἀνεβαίνει τὰ βουνά, ὡσὰν τὸ γίδι, εἶναι θησαυρός. Ποῖον ἄλλο ζῶον θὰ ἠμποροῦσε σήμερα νὰ μεταφέρῃ καὶ σένα καὶ τὰ πράγματά σου εἰς αὐτὰ τὰ ἀπότομα μέρη ; Εἶναι μικρὸ τὸ προτέρημα μά του αὐτό ; »

— « Ἐχεις δίκαιον, κύρ Γιάννη. Μάθε καὶ ἀπὸμένα, ὅτι ἡ χώρα μας θὰ ἦτο δυστυχής, ἐὰν δὲν εἶχε αὐτὸ τὸ ζῶον. Τὸ κακὸν εἶναι μόνον, ὅτι ὀλίγοι συμπατριῶταί μας τὸ ἀγαποῦν καὶ τὸ περιποιοῦνται, ὅπως σὺ ». (1)

§ 2. Ποῖος ὁ ἱππεὺς καὶ ποῦ μεταβαίνει ;

1. Πολλὴν ὥραν ἐπροχώρουν καὶ οἱ δύο ταξιδιώται σιωπῶντες.

Μολοντί ὁ ἀγωγιάτης ἐπεθύμει πολὺ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν διακοπεῖσαν ὁμιλίαν των, ἐν τούτοις εὐθύς ὡς εἶδεν τὸν συνοδόν του, βυθισμένον εἰς σκέψεις, ἔμεινε καὶ αὐτὸς σιωπηλός, λέγων μέσα του : « Θὰ ἐνθυμῆθῃ ἀναμφιβόλως τὴν οἰκίαν του καὶ τοὺς ἰδιόκους του, διὰ νὰ εἶναι τόσο σκεπτικός ».

Καθὼς ὅμως ἐπροχώρουν, κάποτε δὲν ἐκρατήθη καὶ ἠρώτησε :

« Τί συλλογίζεσαι, κύριε, σκυμμένος ἔτσι ; »

— « Πῶς νὰ μὴ συλλογίζωμαι, φίλε μου ; Δὲν ἤξεύ-

ρεις, ὅτι καὶ ἡ συλλογὴ κάμνει καλόν ; Ξεκουράζει τὸν ἄνθρωπον ».

2. Καὶ ἀληθῶς ὁ Πέτρος Ἀνέζης — αὐτὸ ἦτο τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἐπώνυμον τοῦ ἀναβάτου — ἐσυλλογίζετο ἐκείνην τὴν ὥραν, ἀλλ' ὅχι τὴν οἰκίαν καὶ τοὺς οἰκείους του. Ἐμελαγχόλει δὲ ὅχι, ἐπειδὴ ἀπεμακρύνετο ἐκ τῆς πατρίδος του.

Ἐκ παιδικῆς ἡλικίας μείνας ὀρφανὸς ἀπὸ πατέρα, ὀρφάνευσε καὶ ἀπὸ μητέρα πρὸ ἑνὸς ἔτους, ὅταν ὑπηρέτει εἰς τὸν στρατὸν ὡς ἑφεδρος ἀξιωματικός.

Ἡ ἀδελφή του, ὁ μόνος οἰκεῖος, ὁ ὁποῖος τοῦ εἶχεν ἀπομείνει, ἦτο καλῶς ἀποκατεστημένη εἰς τὴν πατρίδα των, μίαν τῶν Κυκλάδων νήσων· καὶ δὲν εἶχε πλέον ἀνάγκην τῶν φροντίδων του.

Πᾶν ὅ,τι εἶχεν ἐκεῖνος πατρικόν, τῆς τὸ ἐδώρισεν ὡς προῖκα. « Διὰ νὰ συντηρηθῶ, μοῦ ἄρκει τὸ δίπλωμα, καὶ διὰ νὰ εὐτυχῆσω, ἡ εὐχὴ τῆς μητρὸς μου » εἶπεν, ὅταν ὑπάνδρευε τὴν ἀδελφήν του. Καὶ τῆς ἐχάρισε καὶ τὸ ἰδικόν του μερίδιον ἐκ τῆς πατρικῆς κληρονομίας.

Τί νὰ συλλογίζεται λοιπὸν κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν ὁ ἵππεὺς ἐκεῖνος, καθὼς ἀναβαίνει καὶ καταβαίνει τὸ ἀνώμαλον καὶ ὀλισθηρὸν αὐτὸ μονοπάτι ;

3. Συλλογίζεται τὸ χωρίον, ὅπου μεταβαίνει, καὶ τὸ ὁποῖον τόσον ἐλεεινὸν παρίστανεν ὁ ἀγωγιάτης του.

« Καὶ ὅμως μ' ἐβεβαίωσαν » ἔλεγε μέσα του, « ὅτι εἶναι ἐκ τῶν καλυτέρων χωρίων τῆς Βοιωτίας, μόνον δὲ τὸ ὄνομά του εἶναι ἄσχημον : Κ α κ ο ρ ρ ί ζ ι »

κ ο ν ! Δέν θά ἡδύναντο, φαίνεται, νὰ εὗρουν ἄλλον διδάσκαλον καὶ διώρισαν ἐμέ! Φαντάζομαι, τί θά ὑποφέρω εἰς αὐτὸ τὸ παλαιοχώρι, τοῦ ὁποίου αἱ κατοικίαι δὲν ἤμποροῦν νὰ συγκριθοῦν πρὸς τὸν στάβλον τοῦ ἀγωγιάτου μου!» εἶπεν, ἀποτελειώων τὴν σκέψιν του.

§ 3. Τὸ χωρίον του.

1. Καὶ τότε μόνον, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ὁ νοῦς του ἐπέταξε πρὸς τὸ ἰδικόν του χωρίον.

Τότε δὲ ἐκεῖνο ἐπέρασεν ἐμπρὸς του ὁλόκληρον, σκαρφαλωμένον ἐπάνω εἰς τὴν πρασίνην βουνοπλα-

Τὸ εἶδε μὲ τὸν ἀνεμόμυλον εἰς τὴν κορυφὴν του.

γιάν του, ἡ ὁποία ἔγερνε τόσον ἀπαλὰ πρὸς τὴν θάλασσαν. Τὸ εἶδε μὲ τὸν ἀνεμόμυλον εἰς τὴν κορυφὴν του, ν' ἀπλώνῃ τὰ πελώρια πτερά του· μὲ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ σχολεῖον γειτονικὰ νὰ ὑψώνουν τὰς

στέγας των ύψηλότερα ἀπὸ κάθε ἄλλο οἶκημα· καὶ
 μὲ τὰ σπιτάκια του, τὰ ὅποια ἐθάμβωνον μὲ τὴν λευ-
 κότητά των τοὺς ὀφθαλμούς.

2. Καὶ τότε τοῦ ἦλθεν εἰς τον νοῦν τὸ ἀγαπημέ-
 νον του σχολικὸν ἄσμα, τὸ ὅποῖον εἶχε κάποτε δι-
 δάξει.

Τὸ χωριό μου.

Τᾶσπρα σπιτάκια του ἓνα ἓνα
 σκόρπια, ἄσυντρόφευτα κι ἀνάρια,
 στὴ θάλασσ' ἀντικρὺ ἀπλωμένα,
 σὰ μονοκόμματα λιθάρια·

τᾶσπρα σπιτάκια του κρυμμένα
 μέσα σὲ πρόσινα κλωνάρια,
 ἡλιόφωτα, χαριτωμένα,
 μικρά, ἀσβεστόχριστα, καθάρια,

πρῶτη φορὰ ὅποιος τὰ θωρεῖ
 γλυκεῖα ἀνοιξιὰτικη μιὰ μέρα
 ἀπ' τοῦ βουνοῦ τὴ ράχη πέρα,
 ἡμερ' ἀρνάκια τὰ θαρρεῖ,

ποὺ βόσκουνε — σκόρπιο κοπάδι —
 σὲ χλωροπράσινο λιβάδι.

Γ. Δροσίνης

§ 4. Τί μανθάνει ὁ Πέτρος Ἀνέξης διὰ τὸ χωρίον;

1. Τὰ μουλάρια ἐβάδιζον πάντοτε μὲ ρυθμόν. Κάποτε τὸ βῆμά των ἐχαλοῦσε καὶ συνεκρατοῦντο, ἐπειδὴ ἤθελον νὰ πηδήσουν κανένα χανδάκιον ἢ καμμίαν μεγάλην πέτραν.

Εἰς ἐκάστην κίνησιν τοῦ ζώου τοῦ ἀνεταράσσετο καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέξης. Ἀλλὰ μὲ προσοχὴν ἐκρατεῖτο σφιγκτὰ ἐπάνω του, θαυμάζων συγχρόνως, ὅσον ἐπρόχωρουν εἰς τὰ ἀνώμαλα μέρη, τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ ζώου.

2. Πολλὴν ὥραν ἐκράτησεν ἡ σιωπὴ· τέλος ἔφθασον εἰς ὁμαλὸν δρόμον. Τότε, ἐλαφρωμένος ὁ ἀναβάτης ἀπὸ τὴν προσοχὴν, ἡ ὁποία τὸν ἐκράτει, ἠρώτησε τὸν ἀγωγιάτην :

— « Εἰπέ μου, σὲ παρακαλῶ, κύρ Γιάννη, γνωρίζεις καλὰ τὸ Κακορρίζικον ; ».

— « Νὰ σοῦ εἰπῶ, κύριε. Πολλὰς φορὰς ἦλθα ἐδῶ ὡς ἀγωγιάτης, ἀλλὰ ὀλίγας ἔμεινα νὰ κοιμηθῶ· καὶ πάντοτε εἰς τὸ σπῖτι τοῦ παπᾶ. Χάνι δὲν ὑπάρχει, καὶ κανεὶς Κακορριζικιώτης δὲν μοῦ εἰπέ ποτε « κόπιασε ! »

— « Θὰ εἶναι, φαίνεται, πολὺ φιλόξενοι ἄνθρωποι οἱ Κακορριζικιώται ».

— « Ὅσον καὶ οἱ λύκοι, κύριε ! » Καί, λέγων αὐτὰ ὁ ἀγωγιάτης, ἐγέλασεν, ἐνῶ ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν τοῦ περίλυπος.

— « Καὶ τὸ χωρίον πῶς τὸ εὐρίσκεις, κύρ Γιάννη ; »

— « Κακορρίζικον εἰς ὅλα του. Ὅνομα καὶ πρᾶγμα » εἶπεν ὁ ἀγωγιάτης· καὶ ἀνυψώθη εἰς τὰ δάκτυλα τῶν ποδῶν του, διὰ νὰ παρατηρήσῃ μακράν.

» Ἀπ' ἐδῶ ἔπρεπε νὰ εἶχε φανῇ τώρα, διότι εἴμεθα πολὺ πλησίον του. Ἐκεῖ ὅμως, ὅπου εὐρίσκεται κτισμένον, μόνον ἓνα κομμάτι τοῦ οὐρανοῦ τὸ βλέπει ».

— « Καὶ διατί ἔτσι ; »

— « Διότι εἶναι κτισμένον ὀπίσω ἀπ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ βουνόν, μέσα εἰς ἓνα στενὸν φαράγγι. Τὰ πλάγια τοῦ φαραγγιοῦ αὐτοῦ εἶναι κατάγυμνα· καὶ τὸ καλοκαίρι, ὅταν ἀνάψουν ἀπὸ τὸ ἡλιόκαυμα, τὸ χωριὸ ψήνεται. Τὸν χειμῶνα πάλιν μόνον δύο τρεῖς ὥρας τὸ βλέπει ὁ ἥλιος κατὰ τὸ μεσημέρι ».

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης προσπαθεῖ ν' ἀκούσῃ τοὺς λόγους τοῦ ἀγωγιάτου. Ἐκεῖνος ἐξσκολουθεῖ: « Οἱ Κακορρίζικιῶται, κύριε, ἐκεῖ ποὺ εἶναι χωμένοι, ὁμοιάζουν μὲ τοὺς τυφλοὺς, ποὺ « κόσμον ἀκούουν καὶ κόσμον δὲν βλέπουν ». Ἔτσι καὶ αὐτοί. Ἀκούουν τὴν θαλασσινὴν βοήν, ἀλλὰ θάλασσαν δὲν βλέπουν διόλου.

» Ἐκτὸς ὅμως ἀπ' αὐτὰ τὰ καλὰ τὸ φαράγγι τοῦ χωριοῦ των κατεβάζει τὸν χειμῶνα τόσον ἄνεμον, ὥστε σηκώνει καὶ τὰ κεραμίδια τῶν σπιτιῶν των. Διὰ τοῦτο οἱ Κακορρίζικιῶται εὐρῆκαν ἀφορμὴν νὰ κτίσουν πολὺ χαμηλὰ τὰ σπίτια των, νὰ τὰ σκεπάζουν μὲ πλακόπετρες καὶ νὰ μὴ ἀφήνουν κανένα παράθυρον ».

5. Σφίγγεται ἡ καρδιά τοῦ Πέτρου Ἀνέξη, καθὼς ἀκούει τοὺς λόγους αὐτοῦς, καὶ ἐρωτᾷ πάλιν.

— « Καὶ τότε ἀπὸ ποῦ ἐμβαίνει ὁ ἥλιος εἰς τὰ δωμάτια των ; »

— « Δωμάτια! πολλὰ ζητεῖς εἰς τὸ Κακορρίζικον! Ἕνα χαμηλὸν εὐρύχωρον σκεπαστόν, ἀπὸ παντοῦ φραγμένον· μιὰ μεγάλη θύρα εἰς τὸ μέσον του, διὰ νὰ ἐμβαίνουν οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα· τὸ παραγώνι ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ ὁ στάβλος ἀπὸ τὸ ἄλλο. Καὶ μέσα ἐκεῖ ἄνθρωποι, βώδια, μουλάρια, ὀρνίθια, χοῖροι, σκύλλοι, μερικά σακκιά μὲ ἀραποσίτι, μερικά πιθάρια

— « Δωμάτια! πολλὰ ζητεῖς εἰς τὸ Κακορρίζικον ».

τοῦ λαδιοῦ, ὀλίγα μάλλινα σκεπάσματα γύρῳ εἰς τὸ παραγώνι, στρωμένα εἰς τὸ χῶμα κάτω. Αὐτὰ θὰ ἰδῆς εἰς τὸ κάθε σπίτι τοῦ χωριοῦ, ὅπου πηγαίνομεν.

» Ὅσον διὰ τὸν ἥλιον, ἠρώτησα καὶ ἐγὼ κάποτε ἓναν Κακορρίζικιώτην· καὶ νὰ τί μοῦ ἀπήντησεν : « Ἀφοῦ βγαίνομεν ἡμεῖς εἰς τὸν ἥλιον, τί χρειάζεται νὰ ἐμβαίνει αὐτὸς εἰς τὰ σπίτια μας ; » Προφέρων δὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ ἀγωγιάτης, ἐγέλασε πάλιν.

Τώρα ὅμως, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ἐγέλασε καὶ ὁ ἀναβάτης, ἐνῶ ἔλεγε περιπαικτικῶς : « Πολὺ σωστά ! ἐπίσκεψις ὅλως διόλου περιττή ! »

— « Εἶναι τὸ χωριὸ μεγάλο ; » ἠρώτησε καὶ πάλιν ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

— « Θὰ ἔχῃ περίπου διακόσια σπίτια· ἔχει καὶ μίαν ἀρκετὰ καλὴν ἐκκλησίαν μὲ ἓνα νέον πανύψηλον κωδωνοστάσιον.

» Εἰς τὴν ἄκραν τοῦ χωριοῦ βλέπει κανεὶς καὶ ἓνα σχολεῖον μισοκατεστραμμένον. Ὅπως βλέπω ὅμως τὰ σπίτια τοῦ χωρίου ὁλοένα ὀλιγοστεύουν, ἐνῶ τὸ νεκροταφεῖόν του μεγαλώνει ».

— « Μὰ βέβαια, ἀφοῦ οἱ Κακορριζικιῶται ἔχουν τόσον ὀλίγην φιλίαν μὲ τὸν ἥλιον ! » εἶπεν ὁ συνοδός του. Καὶ ἐκίνησε πάλιν περίλυπος τὴν κεφαλὴν του.

§ 5. Πῶς ἔζων οἱ Κακορριζικιῶται ;

1. Ἀλλ' ἰδοὺ ! τώρα τὰ μουλάρια ἀρχίζουν νὰ κατεβαίνουν ἀπότομον κατήφορον. Κόπτουν τὸν δρόμον των, σταματοῦν συχνά, ἀναπνέουν ὅλον ἐνὲς κόπον· κάποτε γλυστροῦν, ἀλλὰ πάντοτε προχωροῦν καὶ προσπερνοῦν μετ' ὀλίγον καὶ τὸ ἐμπόδιον τοῦτο.

2. Ὅταν ἐπάτησαν εἰς ὁμαλὸν δρόμον, ὁ ἀναβάτης ἐπανήρχισε τὴν ὁμιλίαν του :

— « Καὶ δὲν μοῦ λέγεις, κύρ Γιάννη, ἔχει καλὰς ἐσοδείας τὸ χωρίον ; »

— « Νὰ σοῦ εἰπῶ, κύριε. Ἀκούω, ὅτι οἱ Κακορριζικιῶται εἶναι πολὺ στενοχωρημένοι μερικὰ χρόνια

τώρα. Ἄλλοτε εἶχον καὶ χωράφια καλὰ καὶ ἀμπέλια ἀκόμη καλύτερα. Ἄλλ' ἀφότου ἔκαυσαν τὸ μεγάλο δάσος, ποὺ ἦτο ὀλίγον ὑψηλότερα ἀπὸ τὸ χωριό των, ἀπὸ τότε, καθὼς μοῦ ἔλεγεν ἓνας συνάδελφός σου, ἤρχισαν νὰ τοὺς ἔρχωνται, ἓνα ἓνα, ὅλα τὰ κακά. Τοὺς ἐκόπη εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὸ νερόν τῆς βρύσης τοῦ χωριοῦ των. Διὰ τοῦτο τώρα αἱ γυναῖκες των ἀναγκάζονται πάντοτε νὰ κάμνουν ἓνα τέταρτον τῆς ὥρας δρόμον, διὰ νὰ μετσφέρουν τὸ χρειζόμενον νερόν διὰ τὰς ἀνάγκας των.

»Υστερα κατεστράφησαν τὰ ἀμπέλια καὶ τὰ χωράφια των, ὅσα ἦσαν εἰς τὴν ρίζαν τοῦ βουνοῦ ».

— «Ἦτο φυσικὸν νὰ τὸ πάθουν αὐτό » παρετήρησεν ὁ ἀναβάτης. «Ἀφοῦ ἐγύμνωσαν τὸ βουνὸν ἀπὸ τὸ δάσος του, πῶς νὰ σταθοῦν τὰ λιθάρια καὶ ἡ ἄμμος, ποὺ πάντοτε παρασύρουν τὰ νερὰ τῆς βροχῆς; Γεμίζουν καὶ τὰ ἀμπέλια καὶ τὰ χωράφια. Ἔτσι πληρώνει τὸ βουνὸν τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι τοῦ καίουν τὰ δάση του!»

3. » Καὶ τώρα πῶς ζοῦν οἱ Κακορριζικιῶται; Ποῖαι ἐσοδεῖαι τοὺς ἀπομένουν; » ἠρώτησε πάλιν ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

— «Ἐχουν ἀρκετὰ ἐλαιόδενδρα. Νά, ὅλος αὐτὸς ὁ κάμπος, ποὺ τώρα ἤρχισε νὰ φαίνεται ἔως κάτω εἰς τὴν θάλασσαν, εἶναι, καθὼς βλέπεις, φυτευμένος ἀπὸ ἐλαιόδενδρα. Ἀλλὰ, καὶ εὐτυχισμένη ἂν εἶναι ἡ χρονιά, ἡ βασιλόμυγα ὀλίγον λᾶδι ἀφήνει εἰς αὐτοὺς νὰ ἐσοδιάσουν ».

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐνόησεν, ὅτι ὁ ἀγωγιάτης ὠμίλει

διὰ τὸν δάκον, τὴν ἐπιδημικὴν δηλαδή καὶ καταστρεπτικὴν ἀσθένειαν τῆς ἐλαίας. Διὰ τοῦτο τὸν ἠρώτησε :

— « Καὶ δὲν προσπαθοῦν οἱ χωρικοὶ νὰ πολεμήσουν τὴν ἀσθένειαν αὐτὴν ; »

— « Μὴ ζητεῖς τοιαῦτα λεπτολογήματα ἀπὸ αὐτοῦς. Αὐτοὶ ἀφήνουν τὰ παιδιὰ των ν' ἀποθνήσκουν ἀπὸ τοὺς ἐλώδεις, διὰ νὰ μὴν ἀγοράσουν ὀλίγον κινίνον, καὶ τοῦ λόγου σου ζητεῖς νὰ πολεμήσουν τὴν βασιλόμυγαν, ποὺ θέλει τόσα ἔξοδα ; »

— « Τὰ ἔξοδα ὅμως, τὰ ὅποια χρειάζεται κανεὶς, διὰ νὰ πολεμήσῃ τὸν δάκον, τὰ πληρώνει εἰς αὐτὸν ὅλα διπλᾶ καὶ τρίδιπλα μάλιστα τὸ ἄφθονον καὶ ἐκλεκτὸν λᾶδι, τὸ ὅποιον ἐσοδεύει ».

— « Ἐχεις δίκαιον, κύριέ μου, ἀλλ' οἱ Κακορριζικιῶται δὲν συλλογίζονται, ὅπως σύ.

« Εἶναι ἀπὸ τὸν Θεὸν ἡ βασιλόμυγα » ἤκουσα νὰ λέγουν μερικοὶ Κακορριζικιῶται· « καὶ μὲ τὸν Θεὸν ποῖος ἠμπορεῖ νὰ πολεμήσῃ ; » Ἔτσι σκέπτονται· ἀλλὰ τί νὰ περιμένῃς ἀπὸ ἀνθρώπους, ποὺ ζοῦν πίσω ἀπὸ τὸν ἥλιον ; »

4.—« Πές μου, σὲ παρακαλῶ, ἀφοῦ δὲν ἔχουν καλὰ χωράφια, οὔτε τῆς προκοπῆς ἀμπέλια, οὔτε λᾶδι πάντοτε καλὸν καὶ ἄφθονον, ἀπὸ ποῦ ζοῦν τότε αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ; »

— « Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἔχουν γιδοπρόβατα. Ἄλλοι εἶναι ἀγωγιάται, ὅπως ἐγώ. Πολλοὶ, πάλιν ξενιτεύονται εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ μερικοὶ... »

— « Τί κάμνουν, κύρ Γιάννη ; »

— « Ζοῦν ἀπὸ τὴν ζωοκλοπὴν... »

— « Νὰ σὲ πιστεύσω, φίλε μου ; »

— « Ἔτσι λέγουν. Ἐγὼ τὸ πιστεύω. Ὅλα ἐδῶ τὰ γύρω χωριὰ ὁμιλοῦν ἄσχημα διὰ τοὺς Κακορρίζικιν κιώτας ».

§ 6. Καὶ ἄλλαι πληροφορίες διὰ τὸ Κακορρίζικον.

1. Ἔτσι ὁμιλῶν ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ἔμαθεν ἀρκετὰ διὰ τὸ χωρίον. Δὲν ἤθελε περισσότερα, διὰ νὰ ἐννοήσῃ, πόσον κακὰ θὰ ἐπερνοῦσεν εἰς ἓν τόσον ἄθλιον μέρος καὶ μὲ τοιούτους ἀνθρώπους.

Ἦρχισε λοιπὸν νὰ βυθίζεται πάλιν εἰς συλλογισμοὺς καὶ νὰ πικραίνεται.

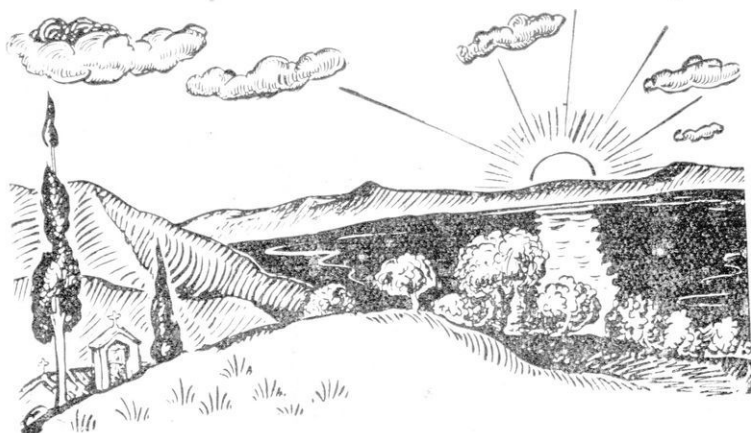
Ἐπαναφέρει εἰς τὸν νοῦν του μὲ τὴν σειράν, ὅσα εἶχεν ἀκούσει ἀπὸ τὸν ἀγωγιάτην του· ὅλα δὲ τὰ εὐρίσκει μαῦρα καὶ σκοτεινά.

Ὑπολογίζει τὸν ἑαυτὸν του μεταξὺ τοιούτων ἀνθρώπων ἀπολιτίστων καὶ ἀναμετρᾷ τὰς δυσκολίας τῆς ζωῆς του.

Ὅποιοσδήποτε ἄλλος εἰς τὴν θέσιν του θὰ ἐπρόσταζε τὸν ἀγωγιάτην νὰ ἀναστρέψῃ. Δὲν θὰ μετέβαινεν εἰς τὸ Κακορρίζικον.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ὁ νέος διδάσκαλος τοῦ Κακορρίζικου, ἐξακολουθεῖ τὸν δρόμον του διὰ τὸ χωρίον παρ' ὅλα, ὅσα ἤκουσεν. « Ἢμπορεῖ νὰ λέγῃ ὑπερβολὰς ὁ ἀγωγιάτης μου » εἶπε μέσα του. Διότι ἐγνώριζεν, ὅτι μερικοὺς χωρικοὺς τοὺς εὐχαριστεῖ ἐνίοτε ἡ κακολογία.

Ἔπειτα δὲν ἦτο ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐσταματοῦσεν ἐξ αἰτίας τῶν ἐμποδίων. «Ἄς μεταβῶ πρῶτον εἰς τὴν θέσιν μου» εἶπεν, ἀποτελειῶνων τὴν σκέψιν του «νὰ ἶδω μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου τὸ χωρίον· νὰ ὁμιλήσω μὲ τοὺς χωρικούς, νὰ ἀντιληφθῶ τὴν κατάστασιν των, καὶ τότε ἀποφασίζω, ἂν θὰ φύγω ἢ θὰ μείνω».

«Ὑστερον ἀπὸ τόσας ἀσχημίας ἰδοῦ, ὅτι βλέπω καὶ μίαν ὠραιότητα».

2. Θὰ ἐσυλλογίζετο ἀκόμη τὸ Κακορρίζικον καὶ τοὺς Κακορριζικιώτας, ἂν ἐκείνην τὴν στιγμήν δὲν διέκοπτε τὰς σκέψεις του κάτι, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπερίμενεν.

Ὅταν μὲ τὸ ζῶον του ἔκαμπτε τὸ μονοπάτι, ἐξαίφνης ἀντίκρυσεν ὁλόκληρον τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ὥσάν μίαν ἀπέραντον ἐπιμήκη λίμνην. Πέραν εἰς τὸ βάθος εἶδε νὰ κατεβαίνει καὶ νὰ κρύπτεται σιγὰ σιγὰ πελώριος καὶ κατακόκκινος ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου..

«Ἄ!» ἐμουρμούρισε μὲ θαυμασμόν ὁ Πέτρος Ἀνέζης. «Ὑστερον ἀπὸ τόσας ἀσχημίας, τὰς ὁποίας ἤ-

Ὁ Φάρος τοῦ Χωριοῦ, Ε' Δημοτικοῦ Ἀνδρεάδου — Παπαχοριστο-
δούλου ἐκδόσεις Α' ἀντίτυπα 5.000

κουσα, ιδού, ὅτι βλέπω καὶ μίαν ὠραιότητα εἰς αὐτὸν τὸν κακότοπον!» Καὶ ἐκάρφωσε τὸ βλέμμα του πρὸς τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο θέαμα.

3. Δὲν ἐπέρασαν πολλαὶ στιγμαὶ καὶ ἤρχισαν νὰ ἔρχωνται ἀπὸ μακρὰν μερικοὶ ἤχοι καμπάνας, χωρὶς νὰ φαίνεται οὔτε κωδωνοστάσιον οὔτε ἐκκλησία :

Τάγκ! τούγκ! τάγκ! τούγκ! τάγκ! τούγκ!

Ὁ ἀναβάτης ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν ἀγωγιάτην μὲ ἀπορίαν.

— « Ὑπόψε εἶναι Σαββατόβραδον, κύριε », εἶπεν ἐκεῖνος. Καὶ ἔκαμε τὸν σταυρόν του. « Ὑποκρίματα ὅμως ὁ Παπασπύρος προσκαλεῖ τοὺς χωριανούς του εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Τὴν ὥραν αὐτὴν ἐκεῖνοι ἔχουν ἄλλας, σπουδαιοτέρας, ἐργασίας νὰ τελειώσουν... » Καὶ ἔχαμογέλασε πονηρῶς.

— « Καὶ τί εἶδους ἐργασίας ἔχουν, κύρ Γιάννη; »

— « Νὰ κλέψουν ἀπὸ κάπου καμμίαν γίδαν, ἃς εἶναι καὶ τοῦ γείτονός των· νὰ τρυγήσουν κανένα ξένον ἀμπέλι, ἃς εἶναι καὶ τοῦ ἀδελφοῦ των... »

— « Εἶσαι ὑπερβολικὸς, καημένε Γιάννη » εἶπεν ὁ Πέτρος Ἀνέζης, κόπτων εἰς τὸ μέσον τὴν ὁμιλίαν τοῦ ἀγωγιάτου του. « Τὰ παρακάμνεις! Ἡμπορεῖ νὰ ἔχουν ἐργασίας οἱ ἄνθρωποι. Ἐπειτα οἱ ἐργάται τί θέλουν εἰς τὸν Ἑσπερινόν; Εἰς τὴν Λειτουργίαν πιστεύω νὰ τρέχουν πρόθυμα ».

— « Αὔριον θὰ ἰδῇς μὲ τὰ μάτια σου, κύριε, πόσον θεοφοβούμενοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ. Κάποιαν Κυριακὴν, ὅταν περαστικὸς ἐμβῇκα εἰς τὴν ἐκκλησίαν των, εἶδα

μόνον τὸν ἱερέα, ἓνα γέροντα, πού ἔψαλλε, τὸν ἐπίτροπον εἰς τὸ παγκάρι καὶ τρεῖς γριές.

»Ἐσύ, κύρ δάσκαλε, φαντάζεσαι ἴσως ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὡσάν τοὺς χωριανούς σου. Ἄλλ' οἱ Κακορριζικιῶται, πρέπει νὰ γνωρίζης, εἶναι ἄνθρωποι κακότροποι.

4. » Καὶ ἓνα ἄλλο ἀκόμη · ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἱερέα καὶ ἀπὸ τοὺς σπιτικούς του, ὅλοι οἱ ἄλλοι οὔτε τὴν καλημέραν δὲν γνωρίζουν νὰ εἶπουν ἑλληνικά. Ὅλοι των ὁμιλοῦν ἀρβανίτικα ».

— « Φοβερὸν πρᾶγμα! » ἐψιθύρισε τότε ὁ ἀναβάτης. « Ὑστερ' ἀπὸ τόσων ἐτῶν ἐλευθερίαν νὰ εὐρίσκωνται Ἕλληνες, πού νὰ μὴ γνωρίζουν τὴν γλῶσσάν των! Καὶ νὰ συλλογίζεται κανεὶς, ὅτι ἐπέρασαν τόσοι καὶ τόσοι διδάσκαλοι καὶ τόσαι διδασκάλισσαι ἀπὸ τοῦτο τὸ χωρίον! Μὰ τὴν ἀλήθειαν εἶναι κρίμα! »

§ 7. Φθάνουν εἰς τὸ Κακορρίζικον.

1. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἔπεσεν εἰς θλιβεράς σκέψεις. Ἔτσι συλλογισμένος εἶδεν, ὅτι ἤρχισε νὰ νυκτώνῃ. « Δὲν πρέπει νὰ νυκτωθῶμεν, κύρ Γιάννη, λέγει τότε εἰς τὸν ὁδηγόν του. « Τί θὰ κάμωμεν τότε διὰ κατάλυμα ; »

— « Βέβαια, βέβαια, κύριε διδάσκαλε, ἀπήντησεν ὁ ἀγωγιάτης. Ἀντὶ ὅμως νὰ κτυπήσῃ τὰ ζῶά του, διὰ νὰ τρέξουν, τὰ ἐχαΐδευσε καὶ ἤρχισε νὰ τὰ παρακινῇ λέγων :

« Γειά σου, Μούλα μου! Ψαρή μου, ἐμπρός, γρήγορα!

Ἐντροπή σου, Γκίόσα, νὰ μένης πίσω!» καὶ ὁλονὲν ἐβίαζε καὶ αὐτὸς τὸ βῆμά του, δίδων διάθεσιν καὶ ρυθμὸν εἰς τὰ ζῶα.

Ἐκεῖνα, ὅταν ἠννόησαν ἀπὸ τὸν τόνον τῆς φωνῆς τὴν θέλησιν τοῦ κυρίου των, ἤρχισαν ἀμέσως νὰ συντομεύουν τὰ βήματά των ρυθμικῶς : τίκι, τίκι, τίκι!

3. Μετ' ὀλίγον τὸ σκοτάδι εἶχε περιζώσει περισσότερον τὸν δρόμον. Τότε ἐξαίφνης μέσα εἰς ἐκεῖνο τὸ σύθαμπον τῆς ἑσπέρας, καθὼς τὰ ζῶα ἔκαμψαν καὶ ἐπροσπέρασαν ἓνα βράχον, ἐπρόβαλεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ διδασκάλου ἄσχημος, ἀλλὰ πολὺ ὑψηλὸς τροῦλος μ' ἓνα σταυρὸν εἰς τὴν κορυφήν του πολὺ μεγάλον.

« Θὰ εἶναι τὸ κωδωνοστάσιον τοῦ χωρίου » εἶπεν ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

Καί, ἀφοῦ ἐπροχώρησαν ὀλίγον ἀκόμη, μολονότι τὸ σκότος καὶ ἡ ὀμίχλη ἐσκέπαζε τὰς οἰκίας, ἀντελήφθησαν, ὅτι εἶχον εἰσέλθει εἰς τὸ χωρίον. Οἱ σκύλλοι ἤρχισαν νὰ τοὺς γαυγίζουν· κάποιος χοῖρος ἐγρύλλιζε πολὺ πλησίον καὶ εἰς γαῖδαρος παρέκει ὠγκάνιζε καὶ αὐτός :

« Δόξα σοι ὁ Θεός » εἶπεν ὁ διδάσκαλος « ἐφθάσαμεν πλέον ».

§ 8. Πῶς ὑποδέχονται τὸν νέον διδάσκαλον ;

1. Καὶ ἀληθῶς εἶχον φθάσει πλέον εἰς τὸ χωρίον.

Ὁ διδάσκαλος ἐπέξυσεν ἀμέσως καί, ἀφοῦ παρέδωκε τὸ ζῶόν του εἰς τὸν ἀγωγιάτην, ἤρχισε νὰ τὸν

ἀκολουθῇ εἰς τοὺς στενοὺς καὶ ἀκαθάρτους δρομίσκους τοῦ χωρίου.

2. Μετ' ὀλίγον ἔφθασαν εἰς « τὰ μαγαζιά » δηλαδή ἔμπροσθεν τῶν δύο παντοπωλείων τοῦ χωρίου.

Ὅτε ἐπλησίασαν εἰς τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν, ὁ ἀγωγιάτης, παραδίδων τὰ χαλινάρια τῶν ἡμιόνων του εἰς τὰς χεῖρας τοῦ διδασκάλου, εἰσῆλθε μέσα· ἐνῶ ὁ σύντροφός του ἀπὸ περιέργειαν ἔσκυψε νὰ ἴδῃ τὸ παντοπωλεῖον.

Ἀλλ' ἅ πῶς νὰ ἴδῃ! Μέσα εἰς ἐκεῖνο τὸ σύννεφον τοῦ καπνοῦ τῶν σιγάρων καὶ τὸ τρεμοσβῆνον φῶς τῆς καπνισμένης λάμπας τοῦ πετρελαίου δὲν ἦτο δυνατόν τίποτε νὰ διακρίνῃ. Ἦκουεν ὅμως ὁ Πέτρος Ἀνέξης πολὺ καλὰ, ὅτι ἐλέγετο μέσα.

Διὰ τοῦτο ἤκουσε καὶ τὸν ἀγωγιάτην του, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ ἐπροχώρησε ἀρκετὰ μέσα, ἀνεφώνησε :

« Καλησπέρα, ἀφεντικά! »

« Μίρε σο ὕρπα! » ἠκούσθη ἀμέσως μὲ ἐν στόμα· ἐνῶ αὐτοί, πού ἐκαλησπέρασαν εἰς γλῶσσαν ἀλβανικήν τὸν ἀγωγιάτην, ἦσαν περισσότεροι ἀπὸ δέκα.

— « Σὰς ἔφερα τὸν δάσκαλον, τὸν νέον δάσκαλον τοῦ χωριοῦ σας » ἐπανέλαβεν ἡ φωνὴ τοῦ ἀγωγιάτου.

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἤκουσε καὶ τὴν ἀπάντησιν, ἡ ὁποία ἐδόθη εἰς τὸν ἀγωγιάτην του· ἀλλ' ἐκτὸς ἀπὸ τὴν λέξιν « πάρεντρο » δὲν ἠννόησε ἄλλο τίποτε, διότι ὠμίλησαν εἰς γλῶσσαν ἀλβανικήν. »

— « Δὲν σοῦ τὰ ἔλεγα πρωτύτερα, κύρ δάσκαλε ; Πάλιν καλὰ πού δὲν μὲ ὕβρισαν! » εἶπε μετ' ὀλίγον ὁ ἀγωγιάτης εἰς τὸν Πέτρον Ἀνέξη, ἐνῶ ἐξήρχετο ἀπὸ τὸ παντοπωλεῖον.

Ἐπρόβαλε μία σκιά κοντόχονδρος μὲ χονδρὴν ῥάβδον εἰς τὴν χεῖρα.

« Ζεύρεις, τί μοῦ εἶπαν ὅλοι των, ὅσοι ἐκάθοντο μέσα καὶ ἔπιναν ; « Εἰς τὸν πάρεδρον νὰ τὸν ὀδηγήσης. Ἐκεῖνος, ποῦ ἔχει τὴν θέσιν, ἐκεῖνος πρέπει νὰ ἔχη καὶ

τὴν φροντίδ' αὐτὴν!» Καὶ οὔτε ἐγύρισαν νὰ μὲ κοιτάξουν ».

2. Ὁ συνοδὸς τοῦ δὲν εἶπε τίποτε· τὸν ἠκολούθησε μόνον καὶ διηυθύνθησαν διὰ τὴν κατοικίαν τοῦ παρέδρου.

Δὲν εἶχον προχωρήσει πολὺ καὶ ἰδοὺ! ἐπρόβαλε πλησίον των μία σκιὰ χοντόχονδρος μὲ χονδρὴν ῥάβδον εἰς τὴν χεῖρα, ζωσμένη μικρὸν σελάχιον εἰς τὴν μέσην. Μὲ τὴν κεφαλὴν σκυμμένην μετέβαινε πρὸς τὰ παντοπωλεῖα.

Ὁ ἀγωγιάτης παρὰ τὸ βαθὺ σκότος ἀνεγνώρισε τὴν σκιάν. Διότι ἀμέσως ἠκούσθη νὰ καλησπερίζη καὶ νὰ συνιστᾷ τὸν διδάσκαλον εἰς τὸν πάρεδρον τοῦ χωρίου, κ. Γκίκαν Ζέζαν, καὶ νὰ τὸν παρακαλῇ νὰ τοὺς δεχθῇ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐκείνην τὴν νύκτα.

— « Τὸ σπίτι μου δὲν τὸ ἔκαμα ξενοδοχεῖον » ἀπήντησεν ἐκεῖνος εἰς ἀλβανικὴν γλῶσσαν. « Νὰ ὁ ἱερέας! πῆγαινέ τον ἐκεῖ! Ὁ δάσκαλος μὲ τὸν παπὰ ταιριάζει » καὶ τοὺς ἄφησε φεύγων, δίχως κἄν νὰ τοὺς χαιρετίσῃ!

4. Ὁ ἀγωγιάτης θυμωμένος, ἐξήγησεν εἰς τὸν διδάσκαλον τοὺς λόγους τοῦ παρέδρου. Ἐκεῖνος, ἀπὸ τὸν τρόπον τοῦ παρέδρου ἐννοήσας καὶ τὴν ὀρεξίν του, τοῦ ἀπεκρίθη :

« Στάσου ὀλίγα λεπτά, κύρ Γιάννη, ἐδῶ κάπου, καὶ θὰ ἐπιστρέψω γρήγορα. Πηγαίνω μόνος μου νὰ παρακαλέσω τὸν ἱερέα. Ἄν καὶ ἐκεῖνος δὲν θελήσῃ νὰ μᾶς δεχθῇ, τότε θ' ἀποφασίσωμεν, τί πρέπει νὰ γίνῃ ».

§ 9. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης εἰς τὸν Ἑσπερινόν.

1. Ἀκολουθῶν τὸ ὑψηλὸν κωδωνοστάσιον ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ἐπροχώρησε μὲ πολλὴν προφύλαξιν διὰ μέσου τῶν στενοδρομίων τοῦ χωρίου, ἕως ὅτου ἔφθασεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Κατὰ τὴν εἴσοδόν του ἤκουσε σιγαλὴν ψαλμωδίαν καὶ παρ' ὅλον τὸ σκότος διέκρινε μίαν σκιὰν νὰ ἀνάπτῃ τὰς κανδηλάς τοῦ εἰκονοστασίου.

Ἦγόρασεν ἀπὸ τὸ παγκάριον κηρίον καί, ἀφοῦ τὸ ἦναψε καὶ ἐπροσκύνησεν, ἐπροχώρησε κατὰ τὸ στασίδιον τοῦ δεξιοῦ ψάλτου. Ἐκεῖ γέρων ἱερεὺς, κρατῶν εἰς τὴν χεῖρά του μικρὸν κηρίον ἀναμμένον, ἔκυνπτεν ἐπὶ τοῦ μεγάλου βιβλίου τοῦ ἀναλογίου καὶ ἄλλοτε ἀνεγίνωσκεν, ἄλλοτε δὲ ἔψαλλε :

2. « Δὲν μοῦ ἐπιτρέπεις, δέσποτά μου, νὰ σὲ βοηθήσω ἀπόψε ; Γνωρίζω τὴν ψαλτικὴν καὶ ὁ Ἑσπερινὸς μὲ εὐχαριστεῖ πολὺ » εἶπε, διακόπτων τὴν ψαλμωδίαν τοῦ ἱερέως. « Πηγαίνετε σεῖς εἰς τὸ Ἱερόν, καὶ ἐγὼ ἐδῶ θὰ κάμω ὅ,τι χρειάζεται ». Χωρὶς δὲ νὰ περιμείνῃ ἀπάντησιν, ἤρχισεν ἀμέσως νὰ ψάλλῃ τὸ παρακάτω τροπάριον.

Ὁ Παπασπύρος, διότι αὐτὸς ἦτο, ποὺ ἔψαλλεν, ἐξαφνισθεὶς ἀπὸ τὴν ἀπροσδόκητον ἐκείνην ἐπίσκεψιν καὶ ἀπορῶν διὰ τὴν ὠραιότητα τῆς φωνῆς καὶ διὰ τὴν τέχνην τοῦ ξένου, τὸν ἐκοίταξεν ἀρκετά, ἀνεβοκατεβάζων τὸ βλέμμα του ἐπάνω καὶ κάτω ἀπὸ τὰ ὀμματογυαλιά του.

Ἐστάθη εἰς τὴν Ὁραϊάν Πύλιν, διὰ ν' ἀκούῃ καλύ-

τερον καὶ εἶπε μόνος του : « Δίχως ἄλλο ἀπὸ τὴν Πόλη θὰ εἶναι αὐτὸς ὁ ξένος. Ὡσάν αὐτόν, ψάλτας σπανίως ἀκούει κανεὶς ἐδῶ... Ὁ Θεὸς νὰ τοῦ χαρίσῃ ζωὴν καὶ ὄρεξιν, διὰ νὰ εὐχαριστῇ καὶ ἄλλους χριστιανούς, ὅπως ἐμὲ ἀπόψε ».

« Δὲν μοῦ ἐπιτρέπεις, δέσποτά μου, νὰ σὲ βοηθήσω ἀπόψε ; »

3. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἦτο καὶ καλλιφωνος, ἦτο καὶ τεχνίτης ψάλτης. Ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας προικισμένος μὲ ὠραίαν φωνήν, ηὐχαριστεῖτο νὰ κανοναρχῇ καὶ νὰ ψάλλῃ μὲ τὸν ἱερέα καὶ μὲ τὸν ψάλτην τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωρίου του. Ἔτσι δὲ μὲ τὸν καιρὸν ἔμαθεν ὅλας τὰς ἱεράς ἀκολουθίας καὶ ἔφθασε νὰ βοηθῇ τὸν ψάλτην εἰς τὴν Λειτουργίαν.

Εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅταν ἐσπούδαζεν, ἐτελειοποιήθη

εἰς τὴν μουσικὴν καὶ εἶχε γίνεῖ ἐκλεκτὸς ψάλτης, τὸν ὁποῖον παντοῦ ἤκουον μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν.

4. Πάντοτε ἔφαλλε τεχνικὰ ὁ Πέτρος Ἀνέξης. Ἐκείνην ὁμως τὴν ἐσπέραν, καθὼς ἡ ψυχὴ του ἦτο πλημμυρισμένη ἀπὸ πικρίαν καὶ ἐζήτει κάπου νὰ ξεσπάσῃ· καί, καθὼς ἦλθε μὲ τὸν σκοπὸν νὰ εὐχαριστήσῃ ἐκεῖνον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον θὰ ἐζήτει φιλοξενίαν, ὑπερέβαλε τὸν ἑαυτὸν του.

Ἀρκετὴν ὥραν ἡ μικρὰ ἐκείνη ἐκκλησία ἀντήχει ἀπὸ τὴν δυνατὴν καὶ γλυκυτάτην φωνὴν τοῦ νέου διδασκάλου. Ἡ δὲ κανδηλανάπτρια, ἐξαφνισμένη καὶ αὐτὴ δι' ὅ,τι ἤκουεν, ἐσταυροκοπεῖτο ἀδιακόπως.

Ἀλλὰ καὶ αἱ ἄψυχοι ἀκόμη εἰκόνες τοῦ εἰκονοστασίου, ἐνόμιζες, ὅτι εἶχον ζωντανεύσει ἐκείνην τὴν ὥραν μέσα εἰς τὸ τρεμοσβῆνον φῶς τῶν κανδηλῶν των. Ἐφαίνοντο δέ, ὡς νὰ ἤκουον μὲ προσοχὴν καὶ μὲ χαρὰν τὸ γλυκύφωνον ψάλσιμον τοῦ βραδυνοῦ ἐκείνου ἐπισκέπτου τῆς ἐκκλησίας των....

§ 10. « Πηγαίνωμεν τώρα εἰς τὸ πτωχικόν μου! ».

1. Μετ' ὀλίγον ὁ Ἑσπερινὸς ἐτελείωσε. Μόλις δὲ εἶπον τὸ « Δι' εὐχῶν » ὁ Πέτρος Ἀνέξης καὶ ὁ Παπασπύρος εὐρέθησαν μὲ τὰς χεῖρας πλεγμένας εἰς τὴν Ὡραίαν Πύλην: « Εὐλογεῖτε, πάτερ! Καλησπέρα σας! »

— « Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας νὰ εἶναι πάντοτε μαζί σου, παιδί μου! ». Καί, εὐλογῶν μὲ τὴν δεξιάν του χεῖρα τὸν ξένον, τὸν ἐνηγκαλίσθη μὲ τὴν ἄριστεράν καὶ τὸν ἡσπάσθη εἰς τὸ μέτωπον.

— « Καλῶς ὥρισε, παιδί μου! Πηγαίνωμεν τώρα εἰς τὸ πτωχικόν μου νὰ ξεκουρασθῇς. Θὰ εἶσαι ἀπὸ ταξίδι. Ἐπειτα καὶ ὁ Ἑσπερινός μου θὰ σὲ ἐκούρασε πολὺ ».

2. — « Σᾶς εὐχαριστῶ, δέσποτά μου· δὲν εἶμαι διόλου κουρασμένος. Εἰς τὸ σπίτι σας ὅμως θὰ ἔλθω, διότι οὐτ' ἐγώ, οὔτε ὁ ἀγωγιάτης μου ἔχομεν, ποῦ νὰ κοιμηθῶμεν ἀπόψε. Οἱ χωριανοί σας, βλέπετε... »

— « Τί ; μήπως σοῦ ἐφέρθησαν ἄπρεπα, παιδί μου ; Διότι καὶ αὐτὸ τὸ κάμνουν εἰς πολλοὺς ξένους ».

— « Ὅχι, ἀλλ' οὔτε καὶ κατεδέχθησαν νὰ χαιρετίσουν τὸν διδάσκαλον τῶν παιδιῶν των ».

— « Ἀ! εἶσαι ὁ νέος διδάσκαλος τοῦ χωριοῦ μας ; »

— « Μάλιστα, δέσποτά μου, καὶ ἔρχομαι ἀπὸ τὰς Ἀθῆνας ».

— « Καλῶς ὥρισε, καλῶς ὥρισε, παιδί μου! Καὶ εἴθε νὰ εἶσαι καλορρίζικος εἰς τὸ χωρίον μας, τὸ ὅποιον δὲν ἤμπορεῖ νὰ στερεώσῃ κανένα διδάσκαλον. Τοὺς χωριανούς μου μὴ τοὺς συνερίζεσαι. Θὰ τὰ εἰποῦμεν ἀργότερα. Πηγαίνωμεν τώρα νὰ παραλάβωμεν καὶ τὸν ἀγωγιάτην σου. Ποῦ τὸν ἄφησες ; »

— « Ἐκεῖ εἰς τὰ παντοπωλεῖα τοῦ εἶπα νὰ μέ περιμένη ».

— « Ὠραῖα!. Πηγαίνωμεν νὰ τὸν παραλάβωμεν καὶ αὐτόν! Πόσον τυχερός ἦμην τώρα εἰς τὰ γηρατεῖα μου νὰ λειτουργῶ μὲ ψάλτην, ὡσὰν ἐσένα! »

Καί, ἀφήνοντες ὀπίσω των τὴν ἐκκλησίαν, ἤρχισαν νὰ προχωροῦν πρὸς τὰ παντοπώλεια :

3. « Σᾶς εὐχαριστῶ, δέσποτά μου, διὰ τοὺς καλοὺς

λόγους σας. Μοῦ φαίνεται ὅμως, ὅτι ἐγὼ ἐστάθην ἀπόψε πλέον τυχερός » εἶπεν ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἀπαντῶν τοὺς λόγους τοῦ Παπασπύρου.

— « Ἄν εἶσαι τυχερός, αὐτὸ θὰ φανῇ ὕστερ' ἀπὸ ὀλίγον ἀπὸ τὴν πίταν τῆς παπαδιᾶς. Ἀλήθεια! Πόσον θὰ εὐχαριστηθῇ, διότι θὰ ἔχωμεν ἀπόψε ἓνα τέτοιον ἐπισκέπτην! »

— « Πέστε δύο καλύτερα, δέσποτά μου ».

— « Καὶ χίλιοι δύο, παιδί μου, ἂν εἶναι καλοί, οἰκονομοῦνται. Ὁ κακός, καὶ ἓνας ὅταν τύχη, δὲν οἰκονομεῖται » ἀπήντησεν ὁ Παπασπύρος τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔφθασαν εἰς τὰ παντοπωλεῖα.

§ II. Εὐρίσκονται καὶ ἄνθρωποι εἰς τὸ Κακορρίζικον...

1. « Σὺ εἶσαι, κύρ Γιάννη ; » ἠρώτησεν ὁ Παπασπύρος, μόλις ἐπλησίασαν εἰς τὸ ἓν ἐκ τῶν δύο παντοπωλείων καὶ ἀνεγνώρισεν τὸν ἀγωγιάτην. « Καὶ δὲν ἤρχεσο, εὐλογημένε, μὲ τὸν διδάσκαλον κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ σπίτι μου, παρὰ κρατεῖς τὰ ζῶά σου τόσῃν ὥραν φορτωμένα ; Δὲν τοὺς ἔμαθες ἀκόμη τοὺς χωριανούς μου ; Ποῖος ἀπ' αὐτοὺς ἐπερίμενες νὰ σᾶς δεχθῇ εἰς τὸ σπίτι του ; Ἐμπρός, πηγαίνωμεν τώρα! » Καὶ ἐξεκίνησαν ὅλοι μαζί πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως.

2. Διὰ νὰ φθάσουν ἕως ἐκεῖ, ἐβασανίσθησαν πολὺ. Ἐπρεπε νὰ κατέλθουν τὴν ρευματιάν, ἣ ὁποία ἐχώριζε τὸ χωρίον εἰς τὰ δύο, καὶ ὕστερον νὰ ἀνέλθουν εἰς τὴν ἄλλην πλευράν. Καὶ δὲν ἦτο μόνον ὁ κατήφο-

ρος καὶ ὁ ἀνήφορος, τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ κάμουν, μέσα εἰς τὸ σκότος μὲ τὰ ζῶα, φορτωμένα. Ἐπρεπε συχνὰ νὰ προφυλάττωνται καὶ ἀπὸ τοὺς πελωρίους μανδροσκύλλους, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὰς θύρας ἐρρίπτοντο κατεπάνω των μὲ ἄγρια γαυγίσματα.

3. Ἐπὶ τέλους ἔφθασαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Παπασπύρου. Εὗρον ὁρθάνοικτον τὴν θύραν τῆς αὐλῆς καὶ χω-

«Κρυσταλλιώ, παιδί μου, τρέξε ἔξω! Ζένοι μᾶς ἔρχονται»

οὺς νὰ τὴν φυλάττη κανεὶς σκύλλος. Εἰσῆλθον καὶ ἤρ-
χισαν νὰ προχωροῦν εἰς τὸν λιθόστρωτον διάδρομον
τῆς αὐλῆς του.

Ἐκείνην τὴν στιγμήν μέσα εἰς τὴν ἡσυχίαν τῆς ἐ-
σπέρας, ἠκούσθη ὀλίγον παραπέρα γυναικεία φωνή :

«Κρυσταλλιώ, παιδί μου, τρέξε ἔξω! Ζένοι μὲ τὸν
παππούλη σου μᾶς ἔρχονται».

Ἦτο ἡ φωνὴ τῆς Παπασπύρεινας, ἡ ὁποία, ἂν καὶ
σκυμμένη ἐκείνην τὴν στιγμήν εἰς τὸν ἀναμμένον φοῦρ-

νόν της, ἀντελήφθη, ὅτι εἰσῆλθον ἄνθρωποι εἰς τὴν αὐλήν των.

Εὐθὺς ἐπρόβαλεν εἰς τὴν θύραν τῆς χαμηλῆς οἰκίας κοράσιον ἕως δώδεκα — δεκατριῶν ἐτῶν, τὸ ὁποῖον ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρά του δίφωτον λυχνίαν.

4. Ὁ Παπασπύρος μὲ τοὺς ξένους ὁλονὲν ἐπλησίαζον. Τότε ἡ πρεσβυτέρα, σπογγίζουσα τὰς χεῖράς της μὲ τὴν ποδιάν, ἠκούσθη νὰ λέγῃ:

« Καλῶς ὠρίσατε εἰς τὸ πτωχικόν μας! καλῶς ὠρίσατε! Κοπιάσετε μέσα! »

— « Ἀπόψε, παπαδιά, θὰ φιλοξενήσωμεν τὸν νέον διδάσκαλον τῆς Κρυσταλλιῶς μας » εἶπεν ὁ Παπασπύρος, λάμπων ἀπὸ χαράν.

Ὁ κύρ Γιάννης, παλαιὸς γνώριμος τῆς οἰκίας, ἐχαιρέτισε πρῶτος τὴν Παπασπύραιναν, ὕστερα δὲ καὶ ὁ διδάσκαλος.

5. Ἡ πρεσβυτέρα, χαιρετίζουσα τοὺς ξένους, τοὺς προσεκάλεσεν ἀμέσως νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ « πτωχικόν » της καὶ ν' ἀφήσουν εἰς αὐτὴν καὶ τὴν Κρυσταλλιῶν νὰ ξεφορτώσουν καὶ νὰ συγυρίσουν τὰ ζῶα. Ἄλλοι οὔτε ὁ ἀγωγιάτης, οὔτε ὁ Πέτρος ἐδέχθησαν τοῦτο. Καί, ἀλληλοβοηθούμενοι, ἐξεφόρτωσαν καὶ οἱ δύο μαζὶ τὰ ζῶα καὶ ἐτοποθέτησαν εἰς κατάλληλον μέρος τὰς ἀποσκευὰς των.

Ὁ κύρ Γιάννης, ὁ ἀγωγιάτης, ἔσυρὲν ἔπειτα τὰ ζῶα του εἰς τὸ ἄκρον τῆς αὐλῆς, κάτω ἀπὸ ἓν ὑπόστεγον διὰ νὰ τὰ συγυρίσῃ, καὶ ἔκλεισε καλὰ τὴν θύραν τῆς αὐλῆς.

Τότε καὶ ὁ διδάσκαλος μαζὶ μὲ τοὺς οἰκείους εἰσῆλθον

εἰς τὴν οἰκίαν καί, ἀφοῦ ἐπέρασαν ἓνα εὐρύχωρον διάδρομον, ἐπροχώρησαν εἰς τὸ ἐν ἐκ τῶν δύο δωματίων, τὰ ὅποια εἶχεν ἡ οἰκία τοῦ ἱερέως.

6. Χαμηλόν, ἀλλὰ καὶ εὐρύχωρον, πτωχικὰ ἐστρωμένον, ἀλλὰ καὶ κατακάθαρον, ἐμοσχομύριζεν ἀπὸ τὸ ἀσβεστόχρισμα τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο. Στέγη, τοῖχοι, πάτωμα, φρεσκοασβεστωμένα ὅλα, ἐλαμποκοποῦσαν. Ἡ ἐστία, κατάλευκος παντοῦ, θαρρεῖς, ὅτι δὲν εἶχεν ἀνάψει ποτέ. Οἱ χαμηλοὶ καὶ κτιστοὶ « κ α ν α π έ δ ε ς » δεξιὰ καὶ ἀριστερά του, ἐστρωμένοι μὲ ἐγχώρια μάλλινα στρωσίδια, μὲ τὰ μεγάλα προσκεφάλαιά των, ἀκουμβιστὰ εἰς τοὺς τοίχους, ἐφαίνοντο ἄθικτοι.

Καὶ ὅμως τὸ πτωχικὸν αὐτὸ δωμάτιον τοῦ Παπασπύρου μίαν — δύο φορές τὴν ἑβδομάδα ἐφιλοξένει ἄλλοτε περαστικούς καὶ ἄλλοτε ἀπὸ τὰ γειτονικά χωρία. Καὶ ἡ ἐστία ἦναπτε πάντοτε ὀλίγην φωτιάν, διὰ νὰ ψηθῇ ὁ καφὲς καὶ νὰ βράσῃ τὸ γάλα διὰ τοὺς ἐπισκέπτας.

Ἡ Παπασπύραινα ὅμως, συνηθισμένη ἀπὸ τὸ νησί της νὰ κρατῇ πάντοτε εἰς τὴν χεῖρα τὴν σκούπαν καὶ τὴν βούρτσαν τοῦ ἀσβεστώματος, δὲν ἤμποροῦσε μὲ ὅλα τὰ γηρατεῖα νὰ λησμονήσῃ τὰς παλαιὰς συνηθείας της.

7. Ὅταν ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἀντίκρυσεν ἐκεῖνο τὸ δωμάτιον καὶ μὲ ἓν βλέμμα του ἀντελήφθη τὴν καθαριότητα, τὴν τάξιν καὶ τὴν οἰκοκυρwsύνην του· ὅταν ἀκόμη παρετήρησεν ἔξω ἀπὸ τὸ ὑάλινον παράθυρόν του τὴν γάστραν τοῦ βασιλικοῦ καὶ τῆς γαρυφαλιᾶς·

πρὸ πάντων ὅταν τὸ βλέμμα του ἔπεσεν εἰς τὴν γραῖαν πρεσβυτέραν καὶ εἶδε τὴν προθυμίαν καὶ τὴν καλὴν σύννην της, τότε τοῦ ἐφάνη, ὡσὰν νὰ ἔφυγε κάποιον μέγα βάρος ἀπὸ τὸ στῆθός του. Καί, ὅταν ἐκάθισε πλησίον του μετ' ὀλίγον ὁ ἀγωγιάτης, τοῦ ἐπιθύρισε : « Φαίνεται, κύρ Γιάννη, ὅτι εὐρίσκονται καὶ ἄνθρωποι ἐδῶ. Δὲν εἶναι ὅλοι Κακορριζικιῶται ! »

§ 12. Ὁ ἀγωγιάτης διανυκτερεύει πλησίον τῶν ζώων του.

1. Ἡ πίτα τῆς Παπασπύραινας ἦτο ἀληθῶς ἐπιτυχημένη. Διδάσκαλος καὶ ἀγωγιάτης πολλὴν ὥραν ἐπαινοῦσαν τὴν νοστιμάδα της.

Ἀλλὰ μήπως ἐχόρτασαν μὲ αὐτὴν μόνον ; Εἰς τὴν πρεσβυτέραν δὲν ἔφθασε μόνον τὸ φαγητὸν τοῦτο. Γοργά — γοργὰ ἡτοίμασε καὶ τραχανόσουπαν καὶ αὐγὰ τηγανιστὰ μὲ νωπὸν βούτυρον. Ἐπρόσφερε δὲ καὶ παχύτατον τυρίον καὶ ἐλαίας ξυνάς, ὅλα παρεσκευασμένα μὲ τὰς ἰδίας της χεῖρας.

Καὶ ὅμως, ὅταν ὀλίγον ὕστερον ἐκάθισαν, νὰ δειπνήσουν σταυροπόδι πέριξ τῆς χαμηλῆς καὶ στρογγύλης τραπέζης, πέριξ τῆς « τ ἄ β λ α ς », ἡ πρεσβυτέρα ἐζήτησε συγγνώμην ἀπὸ τοὺς ξένους της, διότι τοὺς φιλεῖ μὲ τὰ « β ρ ε σ κ ο ὑ μ ε ν α ! ».

2. Τὸ δεῖπνον ὑπῆρξεν εὐχάριστον. Τὰ νόστιμα φαγητὰ καὶ ἡ καλὴ σύννη τῶν οἰκοκυραίων ἤνοιξαν τὴν ὄρεξιν τῶν δύο ξένων καὶ τοὺς ἔκαμαν νὰ δειπνήσουν εὐχάριστα καὶ χορταστικά. Μόνον ὁ κύρ Γιάννης, ἐνῶ

ἔτρωγεν, ἐφαίνετο, ὅτι δὲν εἶχε τὸν νοῦν του πάντοτε εἰς τὸ φαγητὸν καὶ εἰς τὴν ὁμιλίαν, ἀλλὰ καὶ κάπου ἄλλου. Διότι, ἕως ὅτου νὰ τελειώσῃ τὸ δεῖπνον, δύο φορές ἐσηκώθη καὶ μετέβη, διὰ νὰ ἴδῃ τὰ ζῶά του καὶ νὰ τὰ περιποιηθῇ.

Τοῦτο ἠνάγκασε τὸν Παπασπύρον νὰ τοῦ εἴπῃ : « Ἄν οἱ χωρικοὶ μας ἐφρόντιζαν διὰ τὰ παιδιὰ των, ὅσον ὁ κύρ Γιάννης διὰ τὰ ζῶά του, τὸ νεκροταφεῖον τοῦ χωριοῦ μας δὲν θὰ εἶχε τόσους σταυρούς ».

Ὅταν πλεόν ἐτελείωσε τὸ δεῖπνον, ὁ κύρ Γιάννης, ἀφοῦ ἐκαλονύκτισε καὶ ἀπεχαιρέτισε τοὺς οἰκοδεσπότης καὶ τὸν διδάσκαλον, διηυθύνθη πρὸς τὸ ὑπόστεγον, λέγων : « Ὅταν ἔχῃ κανεὶς καλὰ μουλάρια καὶ περνᾷ τὴν νύκτα του εἰς τὸ Κακορρίζικον, φρόνιμα κάμνει νὰ κοιμᾶται πλησίον των... ». Καὶ ἔκλεισε τὸν ἕνα ὀφθαλμόν του πρὸς τὸν ἱερέα.

— « Ἐχεις δίκαιον, παιδί μου » εἶπεν ὁ Παπασπύρος, κινῶν θλιβερά τὴν κεφαλὴν. « Πάντοτε ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος φυλάττει τὰ ροῦχά του, κερδίζει τὰ μισά. Εἰς τὸ χωρίον μας ὅμως ὁποῖος δὲν φυλάττει καλὰ τὰ ζῶά του, δὲν γλυτώνει κανένα ».

§ 13. Νὰ φύγῃ ἢ νὰ μείνῃ ;

1. Τὴν νύκτα ἐκείνην, ὕστερον ἀπὸ τὴν τόσην κόπωσιν τῆς ἡμέρας ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐβυθίσθη εἰς ὑπνον βαθὺν καὶ ἐκοιμήθη μέχρι πρωίας εἰς τὴν φιλόξενον οἰκίαν τοῦ Παπασπύρου.

Τὴν ἄλλην ὅμως νύκτα δὲν « ἔκλεισε μάτι ».

Οὔτε τὰ μαλακὰ στρώματα, οὔτε τὰ καθαρά σιν-

Ἄντ. Φάρος τοῦ Χωριοῦ, Ε' Δημοτικοῦ Ἀνδρεάδου — Παπαχριστοδούλου ἔκδοσις Α' ἀντίτυπα 5.000

δόνια τῆς πρεσβυτέρας τὸν βοηθοῦν νὰ κοιμηθῇ. Ὡρας στριφογυρίζει εἰς τὸ στρῶμά του ὁ νέος διδάσκαλος τοῦ Κακορρίζικου. Οἱ ὀφθαλμοί του, ἀνοικτοὶ εἰς τὸ σκότος, νομίζει κανεῖς, ὅτι προσεπάθουν νὰ μὴ κλείσουν ἀπὸ πείσμα. Ἀλλὰ καὶ πῶς νὰ κλείσουν; Μήπως τοὺς ἀφήνει ἡ σκέψις; Ὅπως ὁ σάραξ τὸ ξύλον, ἔτσι καὶ αὐτὴ τρυπᾷ τὸν μυελὸν του καὶ τὸν κρατεῖ ἄγρυπνον ὅλην τὴν νύκτα.

« Νὰ μείνη εἰς τὸ Κακορρίζικον ἢ νὰ φύγῃ; » Αὐτὸ τὸν βασανίζει.

Οἱ λόγοι τοῦ ἀγωγιάτου, τοῦ Παπασπύρου αἱ πληροφορίαι, ἡ συμπεριφορὰ τῶν χωρικῶν ἀπὸ τὴν πρώτην ὥραν τὸν ἔχουν ἀπελπίσει. Βλέπει ὅλας τὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας θὰ συναντήσῃ, διὰ νὰ ζήσῃ εἰς ἓν τοιοῦτον χωρίον καὶ νὰ κάμῃ, ὅπως πρέπει, τὸ καθήκον του.

« Πῶς νὰ ζήσω ἐν ὁλόκληρον ἔτος εἰς τοιοῦτον τόπον, ὅπου ὄχι μόνον τὸ κρέας, ἀλλ' ἀκόμη καὶ τὸ σιταρόψωμον λείπει; » συλλογίζεται. « Ἄς παραδεχθῶ ὅμως, ὅτι τὸ κατορθῶν καὶ ὅπωςδὴποτε περνῶ μὲ στερήσεις καὶ μὲ δυσκολίας. Πῶς θὰ ἡμπορέσω νὰ κάμω, ὅπως πρέπει, τὸ καθήκον μου, ἀφοῦ καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου δὲν γνωρίζουν νὰ ὁμιλοῦν καλὰ τὰ ἑλληνικά, οὔτε καὶ ἐγὼ τὰ ἄλβανικά; »

« Ἄς παραδεχθῶ ὅμως πάλιν, ὅτι κατορθῶν καὶ μανθάνω ἄλβανικά καὶ δύναμαι νὰ κάμω τὸ καθήκον μου. Δηλ. κατορθῶν νὰ διδάξω τὰ παιδιὰ νὰ ἀναγινώσκουν, νὰ γράφουν καὶ νὰ λογαριάζουν. Θὰ δυνηθῶ τάχα νὰ τὰ κάμω καὶ καθαρά, ὑπάκουα καὶ θεοφο-

βούμενα, ὅταν οἱ γονεῖς των εἶναι, ὅπως τοὺς παρέστησαν ὁ ἀγωγιότης καὶ ὁ Παπασπύρος ; »

2. Τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο περνοῦν ἀπὸ τὸν νοῦν του ὅλ' αὐτὰ τὰ ἐμπόδια τὴν ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἐξηπλωμένος εἰς τὰ μαλακὰ στρώματα τῆς Παπασπύραινας, προσπαθεῖ νὰ κοιμηθῇ ὁ Πέτρος Ἀνέξης.

Ὅλα τὰ κοσκινίζει, ὅλα τὰ ζυγίζει μὲ τὸν νοῦν του καὶ ὅλα τὰ εὕρισκε δυσκολοκατόρθωτα. Τοῦ ἔρχεται τότε ν' ἀποφασίσῃ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ Κακορρίζικον.

Ἀλλὰ πάλιν συλλογίζεται : « Εἶναι σωστὸν εἰς ἐμέ, διδάσκαλον καὶ ἀξιωματικὸν μαζί, νὰ φοβηθῶ καὶ νὰ φύγω, μόλις μοῦ ἐπαρουσιάσθησαν τὰ πρῶτα ἐμπόδια ; Δὲν θὰ ἦτο δειλία καὶ ἐντροπὴ νὰ σηκωθῶ καὶ νὰ φύγω τώρα ἀπ' ἐδῶ, διότι εὕρισκω ἄθλιον τὸ χωρίον καὶ ἑλεεινοὺς τοὺς κατοίκους του ; Δὲν εἶναι χρέος μου νὰ μείνω ἐδῶ ; ».

3. Ἐχουν ἀρχίσει νὰ διακρίνωνται τὰ πρῶτα σημεῖα τῆς αὐγῆς, νὰ συχνολαλοῦν οἱ πετεινοί, νὰ πετοῦν ἀπὸ τὰς φωλεάς των τὰ πουλιά, νὰ ξαναζωντανεύῃ τὸ χωρίον, καὶ ὁ διδάσκαλος, περιστρεφόμενος ἐπάνω εἰς τὸ στρῶμά του, δὲν ἤμπορεῖ νὰ λύσῃ ἀκόμη, τὸ πρόβλημα τοῦτο : νὰ φύγῃ ἢ νὰ μείνῃ ;

§ 14. Κάτι, τὸ ὁποῖον δίδει θάρρος εἰς τὸν Πέτρον Ἀνέξην.

1. Ἀλλὰ τί τοῦ συμβαίνει τώρα καὶ ἀνασηκώνεται ἔτσι βιαστικὰ εἰς τὸ στρῶμα καὶ τρίβει τὰς χεῖράς του ἀπὸ χαρὰν καὶ φεγγοβολοῦν οἱ ὀφθαλμοὶ του μέσα εἰς τὸ σκότος τοῦ δωματίου ;

« Κοίταξε, ψιθυρίζει, « τί ἐπήγαινα νὰ πάθω! Νὰ ἀπελπισθῶ ἀπὸ τὰ πρῶτα ἐμπόδια καὶ νὰ μὴ ἀγωνισθῶ! Μόνον αἱ δυσκολίαι ἐπέρασαν ἀπὸ τὸν νοῦν! Καὶ αὐταὶ μ' ἔκαμαν νὰ λησμονήσω τοὺς βοηθούς, τοὺς ὁποίους θὰ ἔχω εἰς τὸ ἔργον μου. Νὰ λησμονήσω τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου μου καὶ τᾶλλα, τὰ μεγάλα ἀγόρια τοῦ χωρίου, τὰ ὅποια θὰ εἶναι, πιστεύω, πρόθυμα νὰ μὲ βοηθήσουν!....

» Ὅταν ἔχω μὲ τὸ μέρος μου τὴν καρδίαν τοῦ χωρίου, τὰ παιδιὰ δηλαδή, πιστεύω, ὅτι θὰ ἔχω μαζί μου καὶ τὴν ψυχὴν του δηλαδή ὅλους τοὺς χωρικούς· ἔτσι δὲ κερδίζω τὸν ἄγωνά.

« Τοὺς μαθητὰς μου πιστεύω νὰ τοὺς κάμω, νὰ μὲ ἀγαπήσουν· ἀλλὰ καὶ τοὺς μεγαλύτερους ἀδελφούς των, τὰ παλληκάρια τοῦ χωριοῦ, καὶ ἐκεῖνα θὰ τὰ κάμω χωρὶς ἄλλο φίλους μου. Εὐθύς ἀμέσως, χθὲς μάλιστα, ἔκαμα μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ φίλους...»

2. Καὶ ὥς ἀστραπὴ τότε τοῦ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν τὸ ἐπεισόδιον τοῦ παντοπωλείου.

§ 15. Τὸ ἐπεισόδιον τοῦ παντοπωλείου.

1. Τὸ ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον ἐνθυμήθη τότε ὁ Πέτρος Ἀνέξης καὶ ἀνεθάρρησεν, ἦτο τὸ ἑξῆς:

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς — τῆς ἄλλης δηλαδή ἡμέρας τοῦ ἐρχομοῦ του — ὁ Παπασπύρος ὡς συνοδός του, τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸ παντοπωλεῖον τοῦ Λιόλιου. Ἐκεῖ ἐπίστευε νὰ εὔρουν τὸν πάρεδρον καὶ ἄλλους γονεῖς μαθητῶν τοῦ σχολείου καὶ νὰ τοὺς ὁμιλήσουν

διὰ τὸ διδασκῆριον. Διότι ἦτο ἐλεεινὸν καὶ ἔπρεπε κάτι νὰ γίνη, διὰ νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς αὐτὸ οἱ μαθηταί.

Κατὰ τὴν εἰσοδὸν τῶν εἰς τὸ παντοπωλεῖον ἐκεῖνο εὗρον τὰ τραπέζια καὶ τὰ καθίσματά του κατειλημμένα ἀπὸ τοὺς χωρικούς. Ἐκεῖ ἐπίσης περίξ ἑνὸς τραπεζίου ἐκάθηντο ἑπτὰ — ὀκτὼ μεγάλα ἀγόρια, δεκαεὶς ἕως δεκαοκτὼ ἐτῶν ἕκαστον.

Ὁ Παπασπύρος, μὴ εὐρίσκων θέσιν, ἐκάθισε μὲ τὸν σύντροφόν του ἐπάνω εἰς ἓν κιβώτιον τοῦ πετρελαίου.

Καὶ οἱ μεγαλύτεροι πελάται τοῦ καταστήματος καὶ τὰ ἀγόρι' αὐτά, καθισμένοι ὅλοι, ἐχαρτόπαιζον, ἔπινον, συνεζήτουν καὶ ἡσטיεύοντο εἰς ἀλβανικὴν γλῶσσαν.

2. Μόλις εἰσῆλθον ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ἐχαιρέτισαν, ὁ δὲ Παπασπύρος συνέστησε τὸν νέον διδάσκαλον.

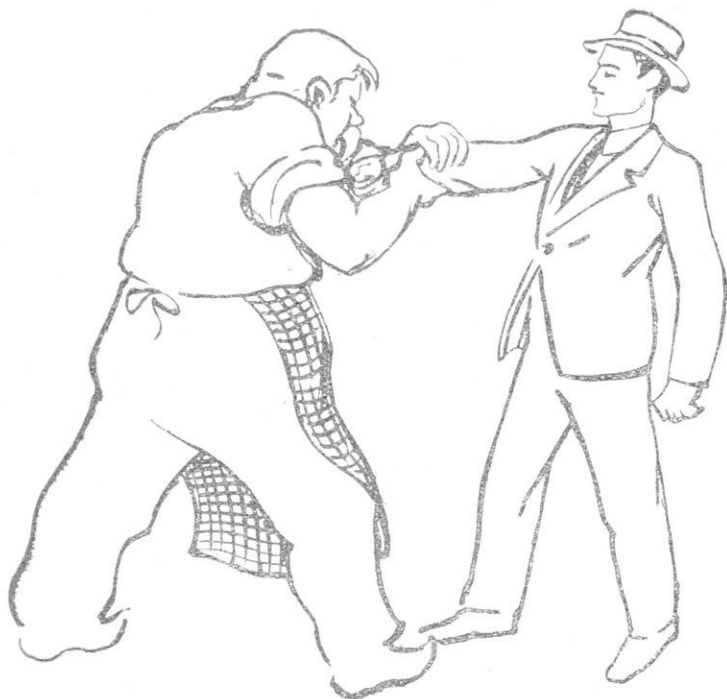
Κανείς δὲν ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν θέσιν του. Ἐστρεψαν μόνον τὰς κεφαλὰς των καί, χαιρετῶντες εἰς ἀλβανικὴν γλῶσσαν, ἐξήτασαν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν τὸν νεοφερμένον ξένον. Ἐπειτα ἐξηκολούθησαν τὸ παίγνιδιόν των.

Ὁ Παπασπύρος, μὴ εὐρίσκων θέσιν, ἐκάθισε μὲ τὸν σύντροφόν του ἐπάνω εἰς ἓν κιβώτιον τοῦ πετρελαίου, θυμωμένος πολὺ διὰ τὴν διαγωγὴν τῶν χωρικῶν, χωρὶς ὅμως νὰ εἴπῃ τίποτε. Μετ' ὀλίγον παρήγγειλεν εἰς τὸν παντοπώλην νὰ φέρῃ δύο ποτήρια κρασιοῦ.

«Ὁχι! εἰς ἐμὲ ἄς φέρῃ ἓνα λουκούμι. Κρασί δὲν πίνω ποτέ μου» εἶπεν ἀμέσως ὁ διδάσκαλος.

3. Τοὺς λόγους τοῦ διδασκάλου ἤκουσεν ἡ σύντροφιά τοῦ διπλανοῦ τραπεζίου. Εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν τότε, μεσῆλιξ καὶ κοντόχονδρος, διακόπτων τὸ παιγνιδιόν του, ἐκοίταξε τὸν διδάσκαλον περιφρονητικῶς καὶ εἶπε φωνακτὰ: « γκυναῖκα εἶσαι, ντάσκαλε, νὰ φᾶς λουκούμι; Ὁ ἄντρας ρετσίνα πίνει. Τὸ κρασί κάνει τὸν ἄνθρωπο γερό ». Καὶ ἀμέσως τοῦ ἔστρεψε τὴν ράχιν του.

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἠρεθίσθη, ἀλλὰ δὲν ἀπήντησεν. Ἐσηκώθη μόνον ἐκ τῆς θέσεώς του καὶ εἶπεν ἡσύχως εἰς τὸν ἱερέα: « Παρακαλῶ, δέσποτά μου, πέστε εἰς τὸν κύριον, ὅτι ἐγώ, ἂν καὶ δὲν πίνω, οὔτε κρασί, οὔτε ποτά, εἶμαι δυνατώτερος ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλον ἐδῶ μέσα. Ὅποιος δὲ θέλει νὰ βεβαιωθῇ περὶ αὐτοῦ, ἄς κοπιάσῃ νὰ μετρηθῇ μαζί μου! Ὅριστε! ὁ-

Τοῦ ἄρπάζει τὴν τεντωμένην χεῖρα μὲ τὰς δύο μεγάλας ἰδικάς του.

ποιος ἀπὸ τοὺς κυρίους θέλει, ἃς ἔλθῃ νὰ μοῦ στρίψῃ τὸ χέρι ». Καὶ ἔτεινε τὴν δεξιάν του χεῖρα ».

Ὁ Παπασπύρος ἐξήγησε τοὺς λόγους τοῦ διδασκάλου. Αἱ ὁμιλίας καὶ τὸ παιγνίδι ἀμέσως ἔπαυσαν. Ὁλοι δὲ ἐγύρισαν ἀπὸ περιέργειαν πρὸς τὸν διδάσκαλον, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐκάλει μὲ τόσον θάρρος καὶ μὲ τόσῃ αὐτοπεποίθῃσιν.

4. Αὐτὸ τοὺς ἠρέθισεν ὅλους, μεγάλους καὶ μικροὺς. Περισσότερον δὲ τὸν μεγαλόσωμον καὶ χειροδύναμον

παντοπώλην, ὁ ὁποῖος ἔβλεπεν, ὅτι μὲ τὰς ιδέας αὐτὰς ἤμποροῦσαν νὰ βλαφθοῦν τὰ συμφέροντά του.

Ἀμέσως λοιπὸν αὐτός, δυσηρεστημένος ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Πέτρου Ἀνέζη, ὅταν εἶδεν, ὅτι οὗτος οὔτε ὑψηλός, οὔτε χονδρὸς ἦτο, ὥρμησε κατεπάνω του. Τοῦ ἀρπάζει τὴν τεντωμένην χεῖρα μὲ τὰς δύο μεγάλας ἰδικάς του καὶ προσπαθεῖ νὰ τὴν στρίψῃ.

Βασανίζεται ἀρκετὴν ὥραν, ἀλλὰ ματαίως! Τέλος, ἐντροπιασμένος, ἀποσύρεται εἰς τὸν πάγκον του.

Βλέπων τὴν ἀποτυχίαν τοῦ Λιόλιου ὁ κοντόχονδρος χωρικός, ὁ ὁποῖος εἶπε τοὺς ἀπρεπεῖς ἐκείνους λόγους, ἀφήνει τὰ χαρτιά. Ἐγείρεται ταχέως ἀπὸ τὴν θέσιν του, ἀρπάζει καὶ αὐτὸς μὲ πείσμα τὴν τεντωμένην χεῖρα τοῦ διδασκάλου καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐπιτύχῃ, ὅ,τι δὲν ἠδυνήθη πρότερον ὁ πατριώτης του, ὁ παντοπώλης. Ἀποσύρεται ὅμως καὶ αὐτὸς μετ' ὀλίγον καὶ κάθεται, ὁμολογῶν τὴν μεγάλην δύναμιν τοῦ ξένου :

« Αὐτὸ δὲν εἶναι χέρι, εἶναι ἀτσάλι ».

4. Πεισμώνουν τότε οἱ νέοι. Δύο δὲ ἐξ αὐτῶν πλησιάζουν τὸν ξένον, φωνάζοντες εἰς ἀλβανικὴν γλῶσσαν :
« Ἐντροπή μας νὰ μᾶς προσβάλλῃ ἓνας ξένος! »

Ἀτάραχος καὶ μὲ τὸ μειδίαμα εἰς τὰ χεῖλη ὁ Πέτρος Ἀνέζης, λέγει: « Ἄν πίνετε καὶ σεῖς, παλληκάρια μου, κρασί καὶ ποτά, ὅπως αὐτοὶ ἐδῶ οἱ κύριοι, ἀδίκως θὰ κοπιάσετε καὶ θὰ ἐντροπιασθῆτε ».

Δὲν ἀκούουν ὅμως ἐκεῖνοι· ὁ εἰς δὲ μετὰ τὸν ἄλλον, ἐπιχειροῦν νὰ στρίψουν τὸν τεντωμένην χεῖρα τοῦ διδασκάλου. Προσπαθοῦν, ἀγωνίζονται, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐπιτυγχάνουν καὶ αὐτοί.

Κάθηνται εἰς τὴν θέσιν των καὶ ὁμιλοῦν μὲ θαυμασμὸν καὶ οἱ δύο εἰς τοὺς φίλους των διὰ τὴν δύναμιν του.

Θαμβωμένοι τότε οἱ νέοι μὲ τὴν δύναμιν τοῦ διδασκάλου, δὲν κρατοῦνται. Ἐγείρονται ἀμέσως, προσκαλοῦν αὐτὸν καὶ τὸν Παπασπύρον πλησίον των καὶ ζητοῦν νὰ κεράσουν εἰς αὐτοὺς κάτι :

« Εἰς τὸν ἱερέα ἀπὸ ἐδῶ ἅς φέρῃ ἀκόμῃ ἓνα ποτήρι. Εἶναι γέροντας, δὲν βλάπτει. Δι' ἐμὲ ἀρκετὸν κέρασμα εἶναι ἡ συντροφιά σας » εἶπεν ὁ Πέτρος Ἀνέξης· καὶ ἐκάθισεν πλησίον των.

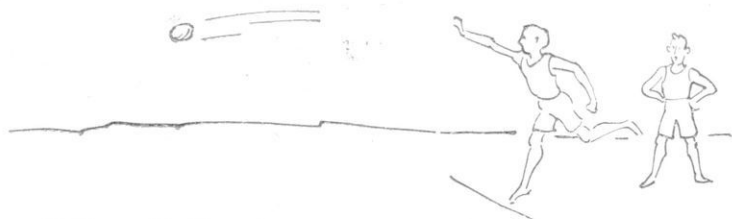
6. Τί ἐγίνε καὶ τί ἐλέχθη ἀργότερα εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Λιόλιου, δὲν τὸ ἐνθυμεῖται πλέον ὁ διδάσκαλος καθ' ἣν ὥραν, ἀνασηκωμένος εἰς τὸ στρῶμα, τρίβει τὰς χεῖρας ἀπὸ χαρὰν· διότι ἤρχισε νὰ τὸν καταλαμβάνῃ ὁ ὕπνος. Ὅταν ὁμως ἐξύπνησεν ὕστερα ἀπὸ ὕπνον μιᾶς—δύο ὥρων, ἐνεθυμήθη, ὅτι εἶχε λάβει τὴν ἀπόφασιν νὰ μείνῃ εἰς τὸ Κοκορρίζικον.

§ 16. Πάντοτε πρῶτος.

Ἀλλὰ πῶς ἦτο ὁ Πέτρος Ἀνέξης τόσον χειροδύναμος καὶ εἶχε τόσην πεποίθησιν εἰς τὴν δύναμιν του;

Ὁ νέος αὐτὸς ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἦτο παιδίον φιλότιμον. Εἰς τὸ κάθε τι ἤθελε νὰ εἶναι πάντοτε πρῶτος· ὄχι μόνον εἰς τὰ μαθήματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ παιγνίδια, εἰς τὸ τρέξιμον, εἰς τὸ κολύμβημα, εἰς τὴν κωπηλασίαν, εἰς τὸ ρίψιμον τοῦ λιθarioῦ καὶ εἰς τὸ πάλαιμα.

Αὐτὸ τὸ προτέρημά του τὸν ἔκαμε μὲ τὸν καιρὸν νὰ

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης πάντοτε πρῶτος εἰς τὸ ρίψιμον τοῦ λιθαριοῦ.

δυναμώση τόσον τὸ σῶμά του, ὥστε, ὅταν ἀργότερα ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ νὰ σπουδάσῃ, ὑπερέβαινε τοὺς συμμαθητάς του εἰς ὅλα τὰ ἀγωνίσματα.

Αὐτὸ ἀκόμη παρεκίνησε τὸν Πέτρον Ἀνέξην νὰ καταγίνῃ εἰς τὸν ἀθλητισμόν, νὰ γυμνασθῇ πολὺν καιρὸν καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον, ὥστε εἰς πολλοὺς ἀγῶνας νὰ κερδίζῃ τὰ πρῶτα βραβεῖα.

§ 17. Ὅπως τὸ χωρίον, ἔτσι καὶ τὸ σχολεῖον.

1. Τὴν ἄλλην ἡμέραν πολὺ πρῶτὶ ὁ διδάσκαλος εὐρέθη εἰς τὸ διδακτήριον. Θέλει νὰ τὸ ἐξετάσῃ προσεκτικώτερον καὶ νὰ ἴδῃ, μὲ ποῖον τρόπον θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τὸ διορθώσῃ καὶ νὰ τὸ τακτοποιήσῃ προχείρως, διὰ νὰ δεχθῇ τοὺς μαθητάς. Βλέπει ὅμως, ὅτι τοῦ λείπουν τόσον πολλά, ὥστε, διὰ νὰ διορθωθῇ, θὰ ἐχρειάζοντο καὶ χρήματα πολλὰ καὶ τεχνῖται ἱκανοί. Καὶ τὸ χωρίον οὔτε τεχνίτας ἔχει, οὔτε χρήματα δίδει διὰ τὸ διδακτήριόν του.

Ὁ πάρεδρος καὶ οἱ γονεῖς τῶν μαθητῶν, τοὺς ὁποίους ὠμίλησεν διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο, τοῦ εἶπον καθαρά:

« Τόσα χρόνια ἐπεράσαμεν μὲ τὸ σχολεῖον αὐτὸ καὶ τόσοι καὶ τόσοι διδάσκαλοι ἠμπόρεσαν νὰ διδάξουν τὰ παιδιὰ μας γράμματα, καὶ δὲν ἀρέσει εἰς ἐσένα; »

2. Πῶς νὰ μὴ θυμώσουν καὶ νὰ μὴ ὀμιλοῦν ἔτσι εἰς τὸν διδάσκαλον οἱ χωρικοί ;

Ἄφοῦ δὲν τοὺς πειράζει, ὅτι κατοικοῦν μαζὶ μὲ τὰ ζῶα των· ἀφοῦ ἄλλοι συνάδελφοι τοῦ Πέτρου Ἀνέζη παρεδέχθησαν νὰ διδάξουν εἰς τοιοῦτον διδασκῆριον, πῶς τώρα νὰ συλλογισθοῦν οἱ χωρικοὶ διαφορετικὰ καὶ νὰ φροντίσουν νὰ ἐξοδεύσουν, διότι τὸ θέλει ὁ νέος διδάσκαλός των ;

Ὁ νέος ὅμως διδάσκαλος τοῦ Κακορριζικοῦ δὲν σκέπτεται, καθὼς ἐκεῖνοι. Βλέπων τὸ διδασκῆριον, κινεῖ τὴν κεφαλὴν του καὶ λέγει μόνος του : « Ὅχι! ποτὲ μου δὲν θὰ κλείσω ἐγὼ ἐλληνόπουλα μέσα εἰς τοιοῦτον ἀχυρῶνα! ».

2. Καὶ εἶναι πραγματικῶς ἀληθινὴ τρώγλη τὸ διδασκῆριον ἐκεῖνο. Κτισμένον εἰς μίαν τῶν τεσσάρων γωνιῶν ἑνὸς μεγάλου αὐλογύρου καὶ περιμανδρωμένου μὲ χαμηλὸν καὶ ἐρειπωμένον τοῖχον, παρουσιάζεται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ὡς μία εὐρύχωρος χαμοκέλλα, τὴν ὁποίαν δέρουν ἀπὸ παντοῦ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι.

Διότι οὔτε θύραν, οὔτε παραθυρόφυλλα ἔχει. Μήπως ὅμως ἔχει ὀροφὴν ἢ πάτωμα ; Οἱ Κακορριζικῶται ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐφρόντισαν καὶ τοῦ τὰ ἀφήρεσαν ὅλα· ἄλλος τὴν θύραν, ἄλλος τὰ παράθυρα καὶ ἄλλος τὰς σανίδας καὶ τὰ ξύλα τοῦ πατώματός του!

Οἱ τοῖχοί του θὰ ἦσαν κάποτε ἀσβεστοχρισμένοι· διότι ὑψηλὰ κρατοῦν ἀκόμη τὸ ἀσβεστόχρισμά των.

Οί τοῖχοι τῆς χαμοκέλλας αὐτῆς εἶναι γεμᾶτοι ἀράχνες.

Θρανιά δὲν φαίνονται πουθενά, ἀλλ' οὔτε καὶ ἔδρα, οὔτε καὶ μαυροπίναξ. Θὰ εἶχεν ἄλλοτε, δὲν εἶναι δυνατόν, τοιαῦτα ἐπιπλά. Ὅταν ὅμως οἱ χωρικοὶ εἶδον, ὅτι ἄργεϊ νὰ ἔλθῃ ὁ διδάσκαλος, ἐνόμισαν καλύτερον νὰ τὰ μεταχειρισθοῦν διὰ καυσόξυλα καὶ δι' ἄλλας ἀνάγκας των!

Μόνον εἰς μικρὸς χάρτης τῆς Ἑλλάδος, καρφωμένος εἰς τὸν τοῖχον ὀλίγον ὑψηλὰ καὶ ξεθωριασμένος ἀπὸ τὴν πολυκαιρίαν, μένει ἀκόμη ὡς μοναδικὸν ἐπιπλον τοῦ σχολείου!

Οἱ τοῖχοι τῆς χαμοκέλλας αὐτῆς εἶναι γεμᾶτοι ἀράχνες καὶ τὸ πάτωμα γεμᾶτον ἀπὸ κόπρον γιδοπροβάτων! Διότι πολλάκις εἰς κακοκαιρίας, εἴτε κατὰ τὴν

καλοκαιρινήν ζέστην οἱ χωρικοὶ ὀδηγοῦν καὶ μεσημεριάζουιν ἐδῶ τὰ ζῶά των!

« Κατὰ τὸ χωριὸ καὶ τὸ σχολεῖο » μουνμουρίζει ὁ Πέτρος Ἀνέξης. « Καὶ θέλουιν ἐδῶ μέσα νὰ κλείσω τὰ παιδιὰ των, διὰ νὰ τὰ κάμω ἀνθρώπους! »

Καί, ὡσὰν νὰ τοῦ φέρῃ ὁ ἄνεμος εἰς τὰ ὦτά του τοὺς λόγους τοῦ παρέδρου : « Τόσοι καὶ τόσοι δάσκαλοι... »

Καὶ ὅμως, ἡ γειτονικὴ κατοικία τοῦ διδασκάλου ἦτο ἄρκετὰ καλὴ:

ἀπαντᾷ, μονολογῶν πάλιν : « Ὅχι ποτέ μου δὲν θὰ κλείσω ἐγὼ ἐλληνόπαιδας εἰς τοιαύτην τρώγλην! »

3. Καὶ ὅμως, ἐνῶ τὸ διδασκῆριον εὐρίσκετο εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ἡ γειτονικὴ κατοικία τοῦ διδασκάλου ἦτο ἄρκετὰ καλὴ.

Εἶχε δύο εὐρύχωρα δωμάτια, τὸ ἐν ἐντὸς τοῦ ἄλλου, καὶ πλησίον των μαγειρεῖον, ταβανωμένα καὶ πατωμένα, μὲ διπλᾶ παραθυρόφυλλα καὶ τὰ τρία, ἀλλὰ καὶ κατεσκευασμένα, μὲ πολλὰ μουντζουρώματα εἰς τοὺς τοίχους καὶ μὲ κηλίδας λαδιοῦ εἰς τὰ πατώματα.

Καλὸ « καὶ αὐτό » ἐψιθύρισε τότε εὐχαριστημένος,

« πού εὔρεθῆσαν τὰ δύο ταῦτα δωμάτια! Ἄν δὲν ἤμπορέσω νὰ διορθώσω τὸ διδακτήριον, κρημνίζω τὸν διάμεσον τοῖχον τῶν δωματίων τούτων καὶ τοποθετῶ ἐδῶ μέσα τοὺς μαθητάς μου. Ὅσον δι' ἐμέ, ἀρκεῖ τὸ μαγειρεῖον. Εἶναι εὐρυχωρότερον τοῦ ἀντισκήνου ».

§ 18. Τὸ σχολεῖον ἀνοίγει.

1. Τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν, εὐχαριστημένος ἐκ τῆς λύσεως ταύτης, ἐξήρχετο ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἐκ τῶν δωματίων, ἀκούει ἐξαίφνης τὸν κώδωνα τῆς ἐκκλησίας νὰ κτυπᾷ. Ἐνόμισε, ὅτι ὁ Παπασπύρος θὰ εἶχε καμμίαν λειτουργίαν. Δὲν παρῆλθον ὅμως οὔτε δύο λεπτά, καὶ ἰδοὺ! προβάλλει εἰς τὸν αὐλόγυρον τοῦ σχολείου σεμνὴ καὶ ἐντροπαλή, ἀλλὰ καὶ χαριτωμένη ἢ ἐγγονὴ τοῦ Παπασπύρου, ἡ Κρυσταλλιώ.

Εἰς τὰς χεῖράς της κρατεῖ μικρὸν κυτίον καὶ καινούργη σκούπαν :

« Κύρ δάσκαλε » εἶπε· « ἐκτύπησα τὴν καμπάνα διὰ τὰ παιδιά. Σᾶς ἔφερα καὶ τὸ κουτί, πού μοῦ εἶπατε. Θέλετε τώρα νὰ σκουπίσω τὸ σχολεῖον ; »

— « Μὴ βιάζεσαι, παιδί μου! » Ἀφῆσε πρῶτα νὰ ἴδωμεν, ἂν θὰ ἔλθουν τὰ παιδιά ».

2. Δὲν παρῆλθε πολλὴ ὥρα, καὶ ἤρχισαν νὰ προβάλλουν οἱ πρῶτοι μικροὶ μαθηταί, ἀγόρια περισσότερα καὶ μεταξὺ αὐτῶν καὶ κανὲν κοράσιον.

Ἰδοὺ ὁ Στάθης ὁ Βρανᾶς! κίτρινος, ὡσὰν τὸ λεμόνιον, μὲ ὀφθαλμοὺς θαμβοὺς καὶ μὲ βάδισμα ἄτονον. Ἐχει κρεμασμένον τὸ « τ α γ ά ρ ι » του, δηλαδὴ

τὴν σάκκαν τοῦ. Ἀντὶ ὅμως βιβλίου καὶ πλάκας, ἔχει μέσα ἐν πολὺ χονδρὸν τεμάχιον « μ π ο μ π ό τ α ς ! » Ἀνυπόδυτος καὶ ὑψηλός, ὅπως εἶναι, φαίνεται, ὡσάν πελαργὸς ἐξησθενημένος. Διότι τρέμει ὁλόκληρος, ἂν καὶ δὲν εἶναι διόλου κρύον, ἐξ αἰτίας τοῦ πυρετοῦ, ὁ ὁποῖος κατέλαβε τὸν δυστυχῆ ἐκείνην τὴν στιγμήν.

Ἴδου καὶ ὁ Πάσχας μετὰ τὴν ἀδελφὴν τοῦ, τὴν Ἀννιώ. ✠

Ἴδου καὶ ὁ Ντανάλιας ὁ Κίτσος! Προχωρεῖ, ὡς νὰ τὸν σπρώχνῃ κανεὶς. Πλησιάζει κατακίτρινος καὶ τρέμει, διότι καὶ τοῦτον τὸν ἔχει καταλάβει ἀπὸ ὥραν τὸ ρίγος τοῦ πυρετοῦ. Φαίνεται, ὡς νὰ μὴ ἔχῃ μέσα του αἷμα.

Ἴδου καὶ ὁ Πάσχας μετὰ τὴν ἀδελφὴν τοῦ, τὴν Ἀννιώ! Περιπατοῦν, ὁ ἓνας πλησίον τοῦ ἄλλου, καὶ ὁμιλοῦν. Μαζὶ των ἔρχονται καὶ ἡ Τασούλα τοῦ Τσούκα μετὰ τὴν Κούλαν τοῦ Γκανᾶ, ἀκτένιστοι καὶ ἄπλυτοι καὶ αἱ δύο,

ἀλλὰ καὶ μανδηλωμένοι πέρα πέρα, ὡς νὰ ἦτο βαρυχειμωνιά! Κατόπιν αὐτῶν προβάλλουν καὶ ἄλλοι καὶ ἄλλοι...

Τελευταῖοι ἔρχονται ὁ Τάσος Γουλῆς μὲ τὸν Νάσον Καραμπίνιαν· ἄλλ' ἀντὶ νὰ εἰσέλθουν ἀπὸ τὴν θύραν, πηδοῦν, ὅπως οἱ κλέπται, ἀπὸ τὸν τοῖχον!

4. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης καλοδέχεται, ἓνα πρὸς ἓνα, τοὺς μαθητὰς ἐκείνους καὶ προσπαθεῖ νὰ μάθῃ τὰ ὀνόματά των. Δὲν τὸ κατορθώνει ὅμως, διότι πολὺ ὀλίγοι ἐννοοῦν τὰ ἑλληνικά.

Μόνον ὁ Νάσος ὁ Καραμπίνιας, ἐν μικρὸν καὶ ζωηρὸν ἀγόρι ἕως δέκα ἐτῶν, ἀπαντᾷ μὲ θάρρος καὶ καθαρά ἑλληνικά: «Ἐμένα μὲ λέγουν Νάσο. Ἔχω ἀδελφές τὴν Διαμάντω καὶ τὴν Χρηστίνα καὶ πατέρα τὸ νωμοτάρχη Καραμπίνια. Εἴμεθα ἀπὸ τὸν Ἐπαχτο. Ἔχω καὶ γιαιγιά καὶ παππού».

Ἄς λέγῃ ὅμως ὁ μικρὸς Νάσος, ὅτι ὁ πατήρ του εἶναι ἐνωμοτάρχης. Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ὁ κύριος Καραμπίνιας Ἀπόστολος τοῦ Ἀθανασίου, ὁ πατήρ του, εἶναι μόνον ὑποδεκανεὺς τῆς χωροφυλακῆς! Ἐπειδὴ ὅμως ὅλοι οἱ χωρικοὶ τὸν καλοῦν ἐνωμοτάρχην, τοῦ δίδουν δηλαδὴ τρεῖς βαθμοὺς ἐπὶ πλέον, διὰ νὰ τὸν κολακεύσουν, ἐκεῖνος ἐνόμισεν, ὅτι δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ μὴ δεχθῇ τὴν τιμὴν αὐτήν. Διὰ τοῦτο ὀνομάζει καὶ αὐτὸς τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐνωμοτάρχην πανταχοῦ καὶ πάντοτε. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ υἱὸς του, ὁ μικρὸς Νάσος, δὲν ἀμφιβάλλει διόλου, ὅτι ὁ πατήρ του εἶναι ἐνωμοτάρχης!

5. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐψυχοπόνεσε τὰ παιδιὰ ἐκεῖ-

να, ὅπως ἦσαν τὰ περισσότερα ἄπλυτα κι ἀκτένιστα καὶ πολλὰ ἀσθενικὰ καὶ κιτρινισμένα, καὶ ὠμίλησε μαζί των μὲ ἀγάπην. Καὶ μὲ ὅλην τὴν θλίψιν, τὴν ὁποίαν ἡσθάνετο τὴν ὥραν ἐκείνην, ἐδυνάμωσεν ἡ ἀπόφασίς του νὰ φροντίσῃ δι' αὐτὰ τὰ δυστυχησμένα πλάσματα.

§ 19. «Ἔτσι ὁ βοῦρκος τῆς πηγῆς μεγαλώνει».

1. Ὃταν ὁ Πέτρος Ἀνέξης εἶδεν, ὅτι δὲν θὰ ἤρχοντο ἄλλοι μαθηταὶ τότε, ἐκάλεσε τὴν Κρυσταλλιώ. Ἔδωσεν ὀλίγα χρήματα εἰς αὐτήν, ὠμίλησεν κάτι σιγανὰ καὶ ὕστερον λέγει εἰς τὸν Νάσον Καραμπίνιαν :

«Ἐλα, τώρα, Νάσο, νὰ μᾶς ὁδηγήσῃς εἰς τὴν βρύσιν, διὰ νὰ τὴν γνωρίσω καὶ ἐγώ!»

Ὁ μικρὸς Καραμπίνιαν, ὑπερήφανος δι' αὐτὴν τὴν προτίμησιν, ἔβαλε τᾶλλα παιδιὰ εἰς τὴν γραμμὴν καὶ ἤρχισε νὰ τὰ ὁδηγῇ πρὸς τὴν πηγὴν τοῦ χωρίου. Ὅπισω των ἤρχετο ὁ διδάσκαλος.

Προχωρῶν ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἐφαντάζετο, ὅτι θὰ ἔβλεπε καμμίαν ἀπὸ ἐκείνας τὰς ὠραίας βρύσεις τῆς νήσου του· καμμίαν σύνδεδρον καὶ καταπρασίνην τοποθεσίαν, ἀνάμεσον τῆς ὁποίας νὰ πηγάζῃ καὶ νὰ ρέῃ γάργαραν νερόν.

Διὰ τοῦτο κατεπλάγη, ὅταν ὀλίγον ὕστερον ἀντίκρυσσε τὴν πηγὴν τοῦ χωρίου. «Αὐτὴ εἶναι ἡ πηγὴ σας;» ἠρώτησε τὸν Νάσον.

Οὔτε γούρνα ὑπῆρχεν ἐκεῖ οὔτε παπάκια, νὰ κολυμποῦν, οὔτε αὐλάκια, ὅπου νὰ τρέχῃ κελαρυστὸν τὸ

Ὁ Φάρος τοῦ Χωριοῦ, Ἐ' Δημοτικοῦ Ἀνδρεάδον — Παπαχριστο-
νόλου ἐκδόσις Α' ἀγτίτυπα 5.000

Ούτε γούρνα υπήρχεν ἐκεῖ, οὔτε πατάκια νὰ κολυμπούν.

νερόν, οὔτε πρασινάδες, οὔτε ὠραιότητες! Εἰς γυμνὸς βράχος, ἀπὸ μίαν ὁπὴν τοῦ ὁποίου ἐξήρχετο ἀδιακόπως ὀλίγον νερόν· μία κουφάλα γηρασμένου πλάτάνου παρέκει καὶ ἓνας ἀπαίσιος βοῦρκος κάτωθεν αὐτοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου βουτοῦν ἕως εἰς τὸν ἀστράγαλον ζῶα καὶ ἄνθρωποι. Αὕτῃ ἦτο ἡ μοναδικὴ πηγὴ τοῦ χωρίου!

Ἐξ αὐτῆς ἔρχονται πρῶτὶ καὶ ἀπόγευμα νὰ ὑδρευθοῦν ὅλαι αἱ Κακορριζικιώτισσαι· ἐκεῖ κάμνουν καὶ τὴν πλῦσιν των· καὶ τσαλαβουτοῦν μέσα εἰς τὸν βοῦρκον· καὶ γλυστροῦν καὶ πίπτουν, δίχως νὰ κάμνη εἰς αὐτὰς καμμίαν ἐντύπωσιν! Εἰς τὴν ἰδίαν πηγὴν ἔρχονται καὶ ποτίζουν τὰ ζῶά των καὶ οἱ ἄνδρες, καὶ ὁ ἴδιος ὁ πάρεδρος τοῦ χωρίου! Λερώνονται ἀπὸ τὴν λάσπην τοῦ βούρκου. Τοῦτο ὅμως τὸ θεωροῦν, ὡς κάτι φυσικόν, τὸ ὁποῖον γίνεται παντοῦ!

2. Διατί ὅμως αὐτὸς ὁ βοῦρκος; Διότι λείπει ἐν μικρὸν αὐλάκιον, ἡμισείας ἡμέρας ἐργασία, μὲ τὸ ὁποῖον θὰ ἤμποροῦσαν νὰ χύνωνται τὰ νερά τῆς πηγῆς καὶ αἱ ἀκαθαρσίαι τοῦ πλυσίματος πρὸς τὰ κάτω, κατὰ τὸ Βαθύρευμα.

Καὶ τώρα, ἀκάθαρτα νερά, λάσπη καὶ χῶματα, τὰ ὁποῖα κουβαλοῦν οἱ πόδες τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων, μαζί μὲ τὸ περισσεῦον νερόν τῆς πηγῆς καὶ μὲ τὰς ἀκαθαρσίας τῶν ζώων, κάμνουν ἀδιάβατον τὸ πολυσύχναστον τοῦτο μέρος.

« Καὶ ὅμως δὲν θὰ ἐχρειάζετο παρὰ ὀλίγη θέλησις καὶ μικρὸν ἐνδιαφέρον τῶν κατοίκων, διὰ νὰ λείψῃ ἀμέσως ἡ ἀσχημία αὕτῃ » εἶπε μέσα του ὁ Πέ-

τρος Ἀνέξης, μόλις εἶδε τὸν βοῦρκον ἐκεῖνον. « Μίαν Κυριακὴν, ἂν εἶχαν θέλησιν καὶ ἐνδιαφέρον διὰ τὸ χωρίον των καὶ εἰργάζοντο ἀπὸ μιστὴν ὥραν μόνον δέκα χωρικοί, ὁ βοῦρκος θὰ ἐκαθαρίζετο εὐκολώτατα ».

Τοιαύτη σκέψις ἤμπορεῖ νὰ ἐπέρασεν ἀπὸ τὸν νοῦν καθενὸς Κακορριζικιώτου, ἀλλὰ θὰ εἶπε μέσα του : « Διατί νὰ ἐργασθῶ ἐγὼ διὰ τοὺς ἄλλους ; Κουτὸς εἶμαι ; » Ἔτσι ὁ βοῦρκος τῆς πηγῆς μεγαλώνει καὶ μεγαλώνει διαρκῶς !

§ 20. « Καλὸς δάσκαλος, καλὸς ! »

1. Ἐντὸς ὀλίγου ἐφάνη ἡ Κρυσταλλιώ εἰς τὴν πηγὴν, κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖράς της ἄρκετὰ πράγματα : ἓν ψαλίδιον, μίαν κτέναν, ἓν μεγάλο τεμάχιον σαπωνίου καὶ μίαν μικρὰν χαρτίνην σακκούλαν.

Τὰ παιδιὰ τὴν περιετριγύρισαν μὲ περιέργειαν. Ἐκείνη, πλησιάζουσα, παρέδωκεν ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα εἰς τὸν Πέτρον Ἀνέξην καὶ ἀνυπομόνως ἀνέμενε νὰ ἴδῃ, τί θὰ κάμῃ μὲ αὐτὰ ὁ διδάσκαλός της.

2. Ἐκεῖνος, λαμβάνων εἰς τὰς χεῖράς του τὸν σάπωνα, τὸν ἐχώρισε μὲ τὸ μαχαिरάκι του εἰς πέντε - ἕξ μικρότερα τεμάχια καὶ ὕστερον ἐφώνησε : « Παιδιά, τώρα θὰ πλυθοῦμεν, καὶ πρῶτος ἐγώ.

« Μοίρασε τὰ κομμάτια αὐτὰ εἰς τὰ παιδιὰ, Κρυσταλλιώ, καὶ ἐξήγησε εἰς αὐτὰ τὰ λόγια μου ! Πρέπει νὰ καθαρισθοῦμεν, προσέθεσε, διότι σήμερον ἀρχίζομεν τὸ σχολεῖον· καὶ ἡ ἀρχὴ πρέπει νὰ μᾶς εὖρῃ ὅλους καθαρούς ».

Ἐφάνη ἡ Κρυσταλλιώ, κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖράς της ἄρκετὰ πράγματα.

Οἱ μαθηταί, ἀσυνήθιστοι ἀπὸ τοιαῦτα, παρεξελεύθησαν μὲ τὸ ἄκουσμα. Πειθαρχικοὶ ὅμως, ὅπως ἦσαν, ἐστάθησαν πλησίον τῆς πηγῆς καὶ ἐπλύθησαν ἀνὰ πέντε κάθε φοράν.

Ἡ Κρυσταλλιώ κατόπιν ἄλλης διαταγῆς τοῦ διδασκάλου, λαμβάνουσα ἀνὰ μίαν τὰς συμμαθητρίας της, ἀφοῦ πρῶτον τὴν ἐξεμανδήλωνεν, ὕστερον τὴν ἐκτένιζε καὶ ἐπλεκε τὴν κοτσίδαν της.

2. Τὴν ὥραν αὐτὴν ὁ διδάσκαλος, ἀφοῦ ἐξήγαγεν ἀπὸ τὸ κυτίον, τὸ ὁποῖον εἶχε φέρει ἡ Κρυσταλλιὴ τὸ πρῶί, μίαν κουρευτικὴν μηχανήν, ἐκάλεσε πρῶτον

Ἡ Κρυσταλλιὴ ἐκτένιζε τὴν συμμαθήτριάν της καὶ ὕστερον ἔπλεκε τὴν κοτσίδα της.

τὸν Νάσον πλησίον του : « Ἐλσ, Νάσο, νὰ κουρευθῆς πρῶτος, διὰ νὰ γίνῃς καὶ εἰς τὰ γράμματα πρῶτος » τοῦ εἶπε.

Ὁ μικρὸς Καραμπίνιας, ὅταν εἶδε πάλιν τὴν προτίμησιν αὐτὴν, ἔτρεξε προθύμως καὶ ἐδέχθη νὰ κουρευθῇ ἔμπροσθεν τῶν ἄλλων παιδίων.

Ἐκεῖνα, τριγυρίζοντα τὸν διδάσκαλόν των, παρέτηρουν μὲ περιέργειαν καὶ θαυμασμόν τὸ παράξενον ἐργαλεῖον, τὸ ὁποῖον εἰς μίαν στιγμὴν ἐθέριζεν ὅλας τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς τοῦ Νάσου. Καί, ὅταν μετ' ὀλίγον εἶδον τὸν συμμαθητὴν των νὰ σηκώνεται ἀπὸ τὴν θέσιν του εὐμορφος καὶ γελαστός, χαϊδεύων τὴν κουρευμένην κεφαλὴν του, ἐζήτησαν ὅλα νὰ κουρευθοῦν.

Τὸ κούρευμα καὶ τὸ κτένισμα ἐκράτησεν ἀρκετὴν ὥραν. Ὑστερον ἤρχισε τὸ κόψιμον τῶν ὀνύχων.

3. Ὅλην αὐτὴν τὴν ὥραν οἱ χωρικοί, οἱ ἐρχόμενοι διὰ νερόν, εἴτε διὰ πότισμα εἰς τὴν πηγὴν, ἔβλεπον μὲ ἀπορίαν, ὅσα ἐγίνοντο. Ἐν τούτοις κανεὶς ἐξ αὐτῶν, οὔτε ἄνδρας, οὔτε γυναῖκα, δὲν ἐζήτησε νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν διδάσκαλον δι' ὅ,τι ἔκαμνε διὰ τὰ τέκνα των ἐκείνην τὴν ὥραν. Μάλιστα μερικοὶ τὸν εἰρωνεύθησαν ἀπὸ μέσσω των!

Μόνον κάποιος γέρων ἀπὸ τὴν Μακρυρράχην, τὸ γειτονικὸν χωρίον, καθὼς διέβαινεν ἐκεῖθεν, διὰ νὰ ποτίσῃ τὸ μουλάρια του καὶ εἶδε τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου, ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν του καὶ εἶπε :

« Τὰ παιδιὰ τοῦ Κακκορρίζικου προσπαθεῖς, δάσκαλε, νὰ κάμῃς ἄνθρώπους ; ἄδικα βασανίζεσαι ».

— « Θὰ ἰδοῦμεν, γέροντά μου » ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος ᾿Ανέξης· καὶ τὸν ἐχαιρέτισε.

4. Ὄταν ἐτελείωσε καὶ τὸ κόψιμον τῶν ὀνύχων, ἀνοίγων τὴν μικρὰν χαρτίνην σακκουλίτσαν, προσέφερεν εἰς τὰ παιδία ἀπὸ δύο καραμέλλας εἰς τὸ καθέν, ἀφοῦ πρῶτον παρήγγειλεν εἰς αὐτὰ νὰ ἐπανέλθουν τὸ ἀπόγευμα.

Ἀλάλαξαν οἱ μικροὶ μαθηταὶ ἀπὸ χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν καὶ διελύθησαν φωνάζοντες: « Μίρε ντάσκαλο, μίρε! » δηλαδή: « Καλὸς διδάσκαλος, καλὸς! »

§ 21. «Καὶ τὰ παιγνίδια εἶναι γράμματα»

1. Τὸ ἀπομεσήμερον, ὅταν ἐσήμανε πάλιν ὁ κώδων τῆς ἐκκλησίας, ὁ αὐλόγυρος τοῦ σχολείου ἐγέμισεν ἀπὸ παιδία. Τώρα ἐφαίνοντο διπλᾶ ἀπὸ τὰ πρωινά. Ἦλθε τώρα καὶ ὁ ᾿Απόστολος ὁ Μπέλλος, τὸν ὅποιον εἶχεν ἀκολουθήσει καὶ ἡ μικρὰ σκύλλα του, παίζουσα μαζί του εἰς τὸν δρόμον. Ἦλθον καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγόρια καὶ μερικὰ κοράσια.

Ὁ Πέτρος ᾿Ανέξης, βλέπων τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τῶν παιδίων, τὰ ὅποια, σκορπισμένα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου, ἐβόιζον, καθὼς τὸ μελισσολόγι, τὰ ἐμέτρησεν, ὅπως μετρᾷ ὁ βοσκὸς τὰ πρόβατά του καὶ ἡ οἰκοκυρὰ τὰς ὄρνιθάς της. Ἔνα, δύο, τρία.... εἴκοσι.... τριάντα... πενήντα, ἐξήντα! » Ἄλλ' αὐτὸ εἶναι ἀπὸ τὰ ἀνέλπιστα » εἶπε μέσα του. « Ὅπως πηγαίνομεν, εἶναι δυνατόν νὰ φθάσουν καὶ τὰ ἑκατόν ». Καί, προσκαλῶν ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶχον πρωτοέλθει τώρα, τὰ ἔστειλε

μέ τήν Κρυσταλλιώ εἰς τήν πηγὴν, διὰ νὰ πλυθοῦν καὶ νὰ κτενισθοῦν.

2. "Όταν δὲ ἐπέστρεψαν, ἐκούρευσε τὰ ἀκούρευτα καὶ εὐχαριστημένος τώρα, παρήγγειλεν εἰς ὅλα νὰ ἀρχίσουν ἓνα παιγνίδι· νὰ ὁμιλοῦν ὅμως, παίζοντα, ἑλληνιστί, ὅπως ἡμποροῦν : « Ἔτσι μὲ τὰ παιγνίδια, ἐσυλλογίσθη, ἡμπορεῖ νὰ ὁμιλήσουν γρηγορώτερα τὰ ἑλληνικά ». Καὶ ἔκαμεν ὁ ἴδιος τὴν ἀρχήν, πετῶν τὸ τόπι μέσα εἰς μεγάλον κύκλον, τὸν ὅποιον εἶχον σχηματίζει ὅλα ὁμοῦ.

Καὶ ἐκτύπησεν ὁ Γουλῆς τὸν Τσάκαν καὶ ὁ Τσάκας τὴν Ἀσήμω καὶ ἡ Ἀσήμω τὸν Σβανᾶν καὶ ἐκεῖνος, χωρὴς νὰ θέλῃ, τὸν διδάσκαλον!

Ἀπεσύρθη ὁ καημένος ὁ Σβανᾶς ἀπὸ τὸν φόβον του. Ἀλλ' ὁ Πέτρος Ἀνέζης, προσκαλῶν αὐτὸν πλησίον του, τὸν ἐθώπευσε καὶ τοῦ εἶπε : « Δὲν παίζομεν; δι' αὐτὴν φοβεῖσαι ; »

"Όστερα ἔπαιξαν τὸν κουτσό.

3. Αἱ φωναὶ τῶν μαθητῶν ἠκούοντο πέραν τῆς αὐλῆς. Καὶ ἤκουε τότε ὁ διαβάτης μαζί μὲ τὰ ἄλβανικά κάπου κάπου καὶ μερικὰς ἑλληνικάς λέξεις : « σ' ἐχτύπησα », « ντὲν παίζω » καὶ ἄλλα παρόμοια.

Καὶ ἂν εἰσῆρχετο ἐντὸς τῆς αὐλῆς, θὰ ἔβλεπε ζωγραφισμένην εἰς τὰ πρόσωπα τῶν παιδίων ἐκείνων τὴν χαράν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπορίαν, πῶς τάχα καταδέχεται ὁ διδάσκαλος νὰ παίζει μαζί των.

4. Ἐκείνην τὴν ὥραν ὁ Γκίκας ὁ Ζέζας, ὁ πάρεδρος τοῦ χωρίου, περαστικὸς ἀπὸ τὸν αὐλόγυρον τοῦ σχολείου, ἔσκυψεν ἀπὸ τὸν μισογκρημισμένον

τοίχόν του, διὰ νὰ ἴδῃ τί φωναὶ ἦσαν αὐταί; Καί, ὅταν εἶδε τὸν Πέτρον Ἀνέξην νὰ παίξῃ μαζὶ μὲ τοὺς μαθητάς, ἐθύμωσεν. Ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν του καὶ ἐφώνασε: « Τέτοια γράμματα ματαίνεις, ντάσκαλε, στὰ παιδιὰ μας ; »

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης, χωρὶς νὰ διακόψῃ τὸ παιγνίδι, ἐχαιρέτισεν ἀπὸ μακρὰν τὸν πάρεδρον καὶ τοῦ ἀπήντησεν : « Καὶ τὰ παιγνίδια εἶναι γράμματα, κύριε πάρεδρε ! »

§ 22. « Κάτι ἡμπορεῖ νὰ γίνη μὲ αὐτοὺς τοὺς νέους ».

1. Τὸ ἀπόβραδον τῆς ἰδίας ἡμέρας δώδεκα μεγάλα ἀγόρια, ἀδελφία μεγαλύτερα τῶν παιδιῶν τοῦ σχολείου, ἦλθον εἰς τὸν αὐλόγυρον, διὰ νὰ χαιρετίσουν τὸν διδάσκαλον.

Ἐξ αὐτῶν τῶν νέων οἱ ὀκτῶ εἶναι γνωστοὶ εἰς τὸν Πέτρον Ἀνέξην ἀπὸ τὸ ἐπεισόδιον τοῦ παντοπωλείου. Οἱ ἄλλοι τέσσαρες ἔρχονται, διὰ νὰ γνωρισθοῦν μαζὶ του.

Εἰς μόνον, ὁ Πάνος Γκολέμης, γνωρίζει νὰ ὁμιλῇ καλὰ τὰ ἑλληνικά, διότι ἔκαμε δύο ἔτη ὑπάλληλος παντοπωλείου εἰς τὴν Λεβαδειάν. Οἱ ἄλλοι τὰ ἐννοοῦν, ἀλλὰ δὲν ἡμποροῦν νὰ τὰ ὁμιλήσουν, παρὰ ἀναμιγνύοντες αὐτὰ μὲ περισσότερα ἄλβανικά.

Εὖρον τὸν διδάσκαλον νὰ ἀσβεστώνῃ μαζὶ μὲ τὴν Παπασπύραιναν τὴν κατοικίαν του. Ἐξω, κρεμασμένα εἰς τὸν τοῖχον, ἐλαμποκοποῦσαν ἓν δίκανον καὶ ἓν περίστροφον.

2. Μόλις τούς εΐδεν ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἄφησε τὴν ἐργασίαν του καί, ἀσβεστωμένος, ὅπως ἦτο, ἔτρεξε νὰ τοὺς καλοδεχθῇ καὶ νὰ σφίξῃ τοῦ καθενὸς τὴν χεῖρα, λέγων : « Νὰ μὲ συγχωρήσετε, παιδιὰ, διότι μὲ εὕρίσκετε εἰς τοιαύτην κατάστασιν. Ἀλλ' ἦτο ἀνάγκη νὰ συγυρίσω πρῶτον τὸ οἰκοκυριόν μου ».

— « Διδάσκαλε » τοῦ ἀπήντησεν ὁ Γκολέμης. « Ἄν ἐγνωρίζαμεν, ὅτι εἶχατε ἐργασίαν, δὲν θὰ ἤρχομεθα νὰ σᾶς ἐνοχλήσωμεν. Ἦλθομεν μόνον καὶ μόνον, διὰ νὰ σᾶς καλωσορίσωμεν. Ἀργότερον ἔχομεν καιρὸν νὰ γνωρίσωμεν καλύτερον τὸν ἀτσαλένιον διδάσκαλον τοῦ χωριοῦ μας, ὅπως σᾶς ἐσύστησαν εἰς ἡμᾶς οἱ σύντροφοί μας ἀπ' ἐδῶ ».

2. Ὁ Πέτρος Ἀνέξης ηὐχαριστήθη πολὺ διὰ τὴν ἰδέαν, τὴν ὁποίαν εἶχον σχηματίσει περὶ αὐτοῦ οἱ φίλοι του. Καί, ἐπειδὴ ἐνόμισεν, ὅτι τὴν ἰδέαν αὐτὴν θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν στερεώσῃ καὶ εἰς τοὺς νεοφερμένους καὶ νὰ δείξῃ εἰς ὅλους, πῶς ἔγινεν ἔτσι ἀτσαλένιος, εἶπε :

« Εὐχαριστῶ πολὺ τοὺς φίλους μου, οἱ ὅποιοι εἶχον τὴν καλωσύνην νὰ μὲ συστήσουν εἰς σᾶς τόσον κολακευτικά. Μὲ ὠνόμασαν ἀτσαλένιον· ἴσως νὰ πιστεύουν, ὅτι ἐγεννήθηκα φυσικὰ χειροδύναμος ἄνθρωπος ἢ ὅτι τάχα ἀπέκτησα τὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν εἶδατε χθές, μόνον καὶ μόνον διότι δὲν πίνω κρασί.

» Σᾶς λέγω λοιπόν, ὅτι ἀπὸ μικρὸς ἤμην ἐν παιδίον, καθὼς καὶ τᾶλλα παιδιὰ τοῦ χωρίου μου. Μόνον ὅτι μοῦ ἤρεσε ἀπὸ τότε νὰ πηδῶ καὶ νὰ τρέχω, νὰ ρί-

πτω τὸ λιθάρι καὶ νὰ παλεύω. Βέβαια μὲ ὠφέλησε πολὺ, διότι δὲν ἔβαζα εἰς τὸ στόμα οὔτε κρασί, οὔτε κανέν ἄλλο ποτόν. Διὰ νὰ δυναμώσῃ ὁμως ἔτσι τὸ σῶμά μου, αἰτία εἶναι, ὅτι δὲν ἔπαυσα ποτὲ νὰ τὸ γυμνάζω. Ἡ καθημερινὴ αὐτὴ γύμνασις μὲ ἔκαμε νὰ γίνω ὅ,τι ἔγινα καὶ ὅ,τι εἶδον μερικοὶ ἀπὸ σᾶς χθές. Διὰ νὰ βεβαιωθῆτε δὲ δι' ὅσα σᾶς λέγω, παρακαλῶ, περιμένετε μίαν στιγμὴν!»

Καὶ τότε ἠκούσθη ὁ κρότος τοῦ δίκανου.

3. Καί, λέγων ταῦτα, προχωρεῖ ἀμέσως καὶ ξεκρεμᾷ ἀπὸ τὸν τοῖχον τῆς κατοικίας του τὸ δίκανον. Ἐπειτα λέγει εἰς τοὺς νέους: «Σᾶς παρακαλῶ, πετάξετέ μου μίαν δεκάραν εἰς τὸν ἀέρα!» καὶ ἠτοίμασε τὸ τουφέκι του, διὰ νὰ πυροβολήσῃ.

Δὲν εἶχε καταβῆ πέντε - ἕξ μέτρα ἡ δεκάρα, καὶ ἠκούσθη ὁ κρότος τοῦ δίκανου: «Κοιτάξετε τώρα τὴν δεκάραν σας!» ἐπανέλαβε.

Ἡ δεκάρα ἦτο καταπληγωμένη ἀπὸ τὰ σφαιρίδια.

Οἱ νέοι τὴν ἐκοίταζαν μὲ θαυμασμόν : « Ἄς δοκιμάσωμεν καὶ μὲ τὸ περιστροφον τώρα » εἶπε πάλιν.

Καί, ξεκρεμῶν αὐτό, λέγει μετ' ὀλίγον :

« Πετάξετέ μου ἀκόμη μίαν δεκάραν, σᾶς παρακαλῶ ». Ὅλοι ἦσαν πρόθυμοι, ἀλλὰ ἐπρόλαβεν ὁ Γοῦσκος ὁ Νώτης, ἐν ὑψηλόλιγνον παλληκάρι, ἐνθουσιασμένον καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸν διδάσκαλον.

Νέος πυροβολισμὸς ἠκούσθη· οἱ νέοι ἔσκυψαν πάλιν, ζητοῦντες τὴν δεκάραν. Τὴν εἶδαν κάτω, ἀλλ' ἀγνώριστον. Τώρα εἶχε μίαν κοιλότητα εἰς τὸ μέσον.

« Τὴν κακομοίραν! » εἶπεν ὁ διδάσκαλος, μειδιῶν. Οἱ νέοι ἐγέλασαν καὶ μαζὶ μὲ τὸν γέλωτα ἤστραψεν εἰς τὸ βλέμμα των ὁ θαυμασμὸς πρὸς τὸν διδάσκαλον. « Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἀπίστευτον » εἶπον μερικοὶ ἀναμεταξύ των ἁλβανιστί. Ὅλοι ὅμως ἀπὸ ἐπιθυμίαν βαθεῖαν διὰ τὸ ὄπλον τὸ ἐθώπευσαν μὲ πόθον, ζωγραφισμένον εἰς τὸ πρόσωπόν των, ὥς νὰ ἔλεγον : « Νὰ εἴχομεν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ ἓν παρόμοιον! »

4. Τότε ἠκούσθη νὰ ψιθυρίζῃ ἑλληνιστί καὶ ὁ Γοῦσκος : « Νὰ ἡμποροῦσα νὰ σκοπεύω κ' ἐγὼ ἔτσι, ὅπως ὁ κύρ δάσκαλος! »

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἠκούσε τοὺς λόγους αὐτοὺς καὶ ἀπήντησε : « Καὶ νὰ σκοπεύετε καὶ νὰ πηδᾶτε θὰ ἡμπορέσετε, φίλοι μου, καὶ ἄτσαλένιοι νὰ γίνετε· φθάνει νὰ κάμετε ὅ,τι ἔκαμα καὶ ἐγώ. Ἐπειδὴ ὅμως βλέπω, ὅτι ἀμφιβάλλετε ἀκόμη, σᾶς προτείνω νὰ δοκιμάσετε τὴν συμβουλήν μου ἓνα μῆνα μόνον.

» Νὰ περνᾶτε ἀπ' ἐδῶ κάθε ἀπόγευμα, ὅταν τελιώνετε τὰς ἐργασίας σας. Τότε θὰ ἰδῇτε καὶ μόνοι

σας, ὅτι εἰς ὀλίγον καιρὸν μὲ τὴν τακτικὴν γύμνασιν θὰ γίνετε λαμπροὶ εἰς τὸ πῆδημα καὶ εἰς τὸ τρέξιμον, εἰς τὸ λιθάρι καὶ εἰς τὸ σημάδι ».

“Ολοι ἐκοιτάχθηκαν μεταξύ των καὶ εἶπον εἰς τὸν Πάνον : « Εἰπέ του, Πάνο, ὅτι δὲν θὰ λείψωμεν κανένα ἀπόγευμα ἀπὸ τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου. Θὰ εἴπωμεν καὶ εἰς τᾶλλα τὰ παιδιὰ νὰ ἔρχωνται ἐδῶ ».

5. “Οταν μετ’ ὀλίγον ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀπεχαιρέτισε τοὺς νέους καὶ ἐπανέλαβε τὸ ἀσβέστωμα τῆς κατοικίας του, τὸν ἤκουσεν ἡ Παπασπύρainer νὰ ψιθυρίζη, χαμογελῶν : « Κάτι ἡμπορεῖ νὰ γίνη μὲ αὐτοὺς τοὺς νέους ».

§ 23. «Καὶ ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ γεμίζῃ ἡ ἐκκλησία».

1. Σήμερον εἶναι τοῦ Σταυροῦ. Τὸ σχολεῖον ἄργει καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸ καὶ ὅλον τὸ χωρίον.

Ἐν τούτοις ὅμως εἰς τὴν ἐκκλησίαν δὲν βλέπεις, εἰ μὴ ὀλίγους μόνον χωρικούς.

Τοῦ κάκου ὁ διδάσκαλος ψάλλει γλυκύφωνα τὸ « **Τὸν σταυρόν σου προσκυνούμεν, δέσποτα** » καὶ τὰ ἄλλα ὠραῖα τροπάρια τῆς Λειτουργίας. Μόνον οἱ νέοι τοῦ χωρίου καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου χαίρονται τὴν ὠραίαν φωνὴν τοῦ νέου διδασκάλου των.

Τοῦ κάκου ἡ Παπασπύρainer ἔκοψεν ὅλα τὰ βασιλικά της καὶ τὰ ἔφερεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, διὰ νὰ τὰ μοιράσῃ ὁ ἱερεὺς εἰς τοὺς χωρικούς, ποὺ θὰ ἤρχοντο νὰ ἀσπασθοῦν τὸν Σταυρόν.

Τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Παπασπύρος ὑ-

ψώνει τὸν Σταυρὸν κάτω ἀπὸ τὸν μέγαν πολυέ-
λαιον καί, ψάλλων τὸ «Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ σταυρῷ
ἐκουσίως» προσκαλεῖ τὸ ποίμνιόν του νὰ τὸν ἀσπα-
σθῇ, μόνον ὁ ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας, ὁ μπαρμπα-
Γουλῆς, ὁ γέρον Γκανᾶς καὶ τρεῖς - τέσσαρες γραῖαι
ἐκτὸς τῶν νέων τοῦ χωρίου καὶ τῶν μαθητῶν τοῦ
σχολείου ἔρχονται καὶ τὸν ἀσπάζονται!

2. «Καὶ ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ γεμίξῃ ἐκάστην Κυ-
ριακὴν καὶ ἑορτὴν αὕτῃ ἡ ἐκκλησία» συλλογίζεται
ὁ Πέτρος Ἀνέξης, βλέπων μίαν τοιαύτην μεγάλην
ἑορτὴν τὴν ἐκκλησίαν κενήν.

§ 24. «Καλὴ ἡ βρύση τῶρα· καλὴ».

1. Ὃταν ἐτελείωσεν ἡ Λειτουργία καὶ ἐξῆλθον ὅλοι
εἰς τὸν νάρθηκα, ὁ Πέτρος Ἀνέξης εἶπεν εἰς τοὺς με-
γαλυτέρους μαθητάς του: «Αὔριον τὸ πρωί, παιδιὰ,
πρέπει νὰ καθαρίσωμεν τὴν βρύσιν ἀπὸ τὸν βοῦρκόν
της. Δι' αὐτὴν τὴν ἐργασίαν θὰ μᾶς χρειαθοῦν με-
ρικὰ ἀξινάρια, πτυάρια, τσαπιά, κοφίνια καὶ ζεμπί-
λια. Πρέπει νὰ ἔλθετε μίαν ὥραν ἐνωρίτερα εἰς τὸ
σχολεῖον καὶ νὰ φέρετε μαζί σας, ὅ,τι ἔχει ὁ καθένας
σας ἀπὸ τὰ ἐργαλεῖα αὐτά. Τώρα ἡμπορεῖτε νὰ δια-
λυθῇτε καὶ νὰ παίξετε. Χαίρετε!» Καί, νεύων εἰς τοὺς
νέους, ἔσυρεν αὐτοὺς μαζί του πρὸς τὰ παντοπωλεῖα.

Οἱ μαθηταὶ ὅλοι ἐσκορπίσθησαν μὲ χαράν, ἐνῶ οἱ
νέοι εἶπον:

— «Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ βοηθήσωμεν, κύριε διδά-
σκαλε».

—« Σᾶς εὐχαριστῶ, παιδιά, ἀλλὰ δὲν εἶναι καμμία ἀνάγκη διὰ τόσον μικρὰν ἐργασίαν. Ὅταν ἄλλην φορὰν σᾶς χρειασθῶ, βέβαια θὰ ζητήσω τὴν βοήθειάν σας » ἀπήντησεν ὁ διδάσκαλος, εὐχαριστημένος διὰ τὴν προθυμίαν των.

2. Τὴν ἄλλην ἡμέραν πολὺ πρωὶ μία μακρὰ σειρὰ παιδιῶν μὲ τὸν Πέτρον Ἀνέξην ὁδηγὸν ἐξεκίνησεν ἀπὸ τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου. Διευθύνονται ὅλοι χαρούμενοι κατὰ τὴν πηγὴν, κρατοῦντες ὁ καθείς κάποιον ἐργαλεῖον : ἄλλος τσαπί, ἄλλος ἀξίνην, ἄλλος κοφίνι, ἄλλος ζεμπίλι· καὶ ὁ διδάσκαλος ἐν πτυόριον.

Μετ' ὀλίγον φθάνουν εἰς τὴν πηγὴν καὶ ἀρχίζουν ἀμέσως τὴν ἐργασίαν. Ὁ διδάσκαλος ὁδηγεῖ τὰ παιδιά καὶ ἐκεῖνα ἀκούρουν καὶ ἐκτελοῦν προθύμως κάθε προσταγὴν του. Μία χαρὰ τὰ κρατεῖ ὅλα καὶ μία ὄρεξις τὰ παρακινεῖ, ποῖον νὰ κάμη περισσότεραν καὶ καλύτεραν ἐργασίαν.

Κατ' ἀρχὰς ἡνοίχθη ἐν αὐλάκιον, τὸ ὁποῖον ἤρχιζεν ἀπὸ τὴν πηγὴν καὶ ἔφθανεν μέχρι τῆς γειτονικῆς ρευματιᾶς, τοῦ Βαθυρεύματος, διὰ νὰ χύνεται τὸ περισσεῦον νερόν. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἐσκάφθησαν ἄλλα δύο μικρότερα αὐλάκια, διὰ νὰ φέρουν εἰς τὸ μέγαλον αὐλάκιον τὰ ἀκάθαρτα νερὰ τῆς πλύσης. Κατόπιν ἐσκεπάσθησαν καὶ τὰ τρία αὐτὰ αὐλάκια μὲ πλακόπετρας, τὰς ὁποίας μετέφερον οἱ μεγαλύτεροι μαθηταὶ ἀπὸ τὸ παρακείμενον λατομεῖον. Τελευταῖον ἐστρώθη μὲ χαλίκια καὶ μὲ ἄμμον, ὅλα φερμένα ἀπὸ τὸ Βαθύρευμα, ὅλος ὁ τόπος, τὸν ὁποῖον ἐσκέπαζεν ἕως τότε ὁ βοῦρκος.

Μετ' ὀλίγον ἀρχίζουν ἀμέσως τὴν ἐργασίαν.

Ὁ Φάρος τοῦ Χωριοῦ, Ε' Δημοτ. Ἀνδραῶδου—Παπαχριστοδοῦλον,
 ἐδοσὶς Α' ἀντίτυπα 5.000

5

2. Δύο ώρας μετὰ ταῦτα ἡ ἐργασία ἦτο τελειωμένη, μαζὶ δὲ μὲ αὐτὴν εἶχε φύγει καὶ ἡ ἀσχημία ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο. Ἡ πηγὴ τῶρα παρουσιάζει ἄλλην ὄψιν. Ἐφθασεν ἡ θέλησις καὶ ἡ συνεργασία ὀλίγων παιδίων, διὰ νὰ γίνῃ ἓν ἔργον, τὸ ὁποῖον τόσοι ἄνθρωποι ἐπὶ ἔτη τῶρα οὔτε εἶχον συλλογισθῇ, οὔτε ἠμπόρουν νὰ τὸ ἐκτελέσουν.

«Ἄν ἀργότερον φυτεύσωμεν, εἶπεν ὁ διδάσκαλος, καὶ ὀλίγα πλατάνια, αὕτῃ ἡ βρύσις θὰ γίνῃ μία ὡραία τοποθεσία, ὅπως παντοῦ, ὅπου εὐρίσκεται πηγὴ».

4. Οἱ μαθηταί, ὑπερήφανοι τῶρα, μὲ τὰς ἀξίνας καὶ τὰ τσαπιά εἰς τὸν ὦμον, ὥσάν τουφέκια, μὲ τὰ κοφίνια εἰς τὴν πλάτην καὶ τὰ ζεμπίλια εἰς τὰς χεῖρας, γελαστοὶ καὶ χαρούμενοι, ἐξεκίνησαν διὰ τὸ σχολεῖόν των, ἐνῶ ἔρριπτον τὸ τελευταῖον βλέμμα εἰς τὸ ἔργον των.

Πετᾶ ἡ ψυχὴ των ἀπὸ ἱκανοποίησιν· καὶ εἰς τὸν κάθε χωρικὸν πατριώτην των, ὁ ὁποῖος ἤρχετο νὰ ποτίσῃ τὸ ζῶν του ἐκείνην τὴν ὥραν, λέγουν : « Καλὴ ἡ βρύση τῶρα, καλὴ!»

§ 25. Οἱ δύο βρύσεις τοῦ χωριοῦ.

1. Μὲ πόσῃν χαρὰν ἤκουσαν τὴν ἰδίαν ἡμέραν οἱ μαθηταὶ τὸν διδάσκαλόν των νὰ λέγῃ, ὅτι θὰ διδάξῃ εἰς αὐτοὺς τὸ τραγούδι διὰ τὰς « δύο βρύσεις τοῦ χωριοῦ!»

Ἀκούοντες, ἐνόμισαν κατ' ἀρχάς, ὅτι τάχα εἰς κάποιον χωρίον οἱ μαθηταὶ θὰ ἔκαμον, ὅπως καὶ αὐτοὶ

χθές, καμμίαν ἄλλην βρύσιν εἰς τὸ τοῦ χωρίου των.
 Ὄταν ὅμως τὸν ἤκουσαν νὰ τραγουδῇ ἕως εἰς τὸ
 τέλος τὸ τραγοῦδι, τότε ἠννόησαν τὸ λάθος των καὶ
 ἐγέλασαν.

2. Ἴδού, τὸ τραγοῦδι τοῦτο, τὸ ὁποῖον διὰ μίαν στι-
 γμὴν τὸ ἔμαθαν καὶ τὸ ἐτραγουδοῦσαν τὴν ἡμέραν
 ἐκείνην οἱ μαθηταὶ τοῦ χωρίου :

Στὸ χωριό μας τὸ μικρό
 τρέχει ἀδιάκοπα μιὰ βρύση
 κι ὅλο φέρνει τὸ νερό,
 περιβόλια νὰ ποτίση.

Στὸ αὐλάκι, ὅπου κάνει,
 χῆνες, πάπιες, κολυμποῦν,
 καὶ μικρὰ παιδιὰ βουτοῦν,
 κι ὡς τὰ γόνατα τοὺς φτάνει.

Καὶ στὴ γούρνα, πῶχει ἡ βρύση,
 πρῶτὴ βράδυ οἱ χωρικοὶ
 σταματοῦν τὰ ζῶ τους κεῖ,
 διψασμένα νὰ δροσίση.

Τὸ μικρό μας τὸ χωριό
 ἔχει καὶ μιὰν ἄλλη βρύση.
 ἔχει τὸ λαμπρὸ σχολειό,
 ποὺ τὸ νοῦ μας θὰ φωτίση.

Περικλ. Παπαχριστοδούλου

§ 26. «Με αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν
πολλὰ θὰ διορθωθοῦν».

1. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν διηυθύνθη μαζί με τοὺς νέους τοῦ χωρίου εἰς τὸ παντοπωλεῖον τοῦ Γιουρούκου. Ἦθελον ν'ἀποφασίσουν διὰ κάποιαν ἐκδρομὴν, τὴν ὁποίαν θὰ ἔκαμνον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

Μία ἀτμόσφαιρα βαρεῖα ἀπὸ τὸν καπνὸν τῶν σιγάρων γεμίζει τὸ κατάστημα.

Ὅλοι ὁμιλοῦν καὶ πίνουν, ἀλλὰ χωρὶς ὄρεξιν.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης, μολονότι τὸν ἐνοχλεῖ πολὺ ὁ καπνὸς αὐτός, εἰσῆλθε μέσα καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸ τραπέζιον τῶν φίλων του. Πλησίον του κάθηται μεγάλη συντροφιά ἀπὸ βοσκούς. Ἀκουμβῶντες ὅλοι εἰς τὰς ἀγκλίτσας των, ὁμιλοῦν καὶ πίνουν, ἀλλὰ χωρὶς ὄρεξιν.

Συζητοῦν σκυθρωποί· κάτι σπουδαῖον θὰ ἔχουν, φαίνεται.

Τοὺς βλέπει ὁ διδάσκαλος καὶ τοὺς ἀκούει νὰ συζητοῦν, ἀλλὰ δὲν ἐννοεῖ τίποτε ἐξ ὧσων λέγουν.

« Δίχως ἄλλο κάποιαν δυσκολίαν εἰς τὴν βοσκήν των θὰ ἔχουν, ἢ καμμία ἀσθένεια θὰ ἔπαιε εἰς τὰ ζῶά των, διὰ νὰ εἶναι ἔτσι σήμερον » λέγει μέσα του.

Ἄλλ' ἐνῶ κάμνει τοὺς συλλογισμοὺς αὐτοῦς, ἐξαίφνης ἀντιλαμβάνεται ἀπὸ τὴν συζήτησιν τῶν βοσκῶν τὰς λέξεις « β δ έ λ λ α » καὶ « γ κ ο ύ σ α ».

—« Ἄ! » λέγει πάλιν μέσα του· « θὰ ἔπαθον ἴσως τὰ ζῶά των ἀπὸ βδέλλιασμα· δίκαιον ἔχουν τότε νὰ εἶναι ἔτσι λυπημένοι. Ἄς βεβαιωθῶ ὅμως, τί πραγματικῶς συμβαίνει εἰς αὐτοὺς! »

Ἐρωτᾷ τοὺς βοσκούς μὲ τοὺς νέους καὶ μανθάνει, ὅτι ἐβδέλλιασαν πραγματικῶς τὰ ζῶά των. Ἀκόμη, ὅτι τὰ πρῶτα σημεῖα τῆς ἀσθενείας, ἢ ἀνορεξία, ἢ μεγάλη δίψα καὶ ἡ « γ κ ο ύ σ α » — ἓνα πρήξιμον εἰς τὴν κάτω σιαγόνα — ἐφάνησαν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν. Ἐκτὸς δὲ τούτου, καὶ ὅτι ὅλοι οἱ κτηνοτρόφοι τοῦ χωρίου εἶναι ἀπηλπισμένοι.

2. Ὄταν ἐπληροφορήθη ὅλα ταῦτα ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ἀντὶ νὰ συμπονέσῃ διὰ τὸ φοβερὸν αὐτὸ δυστύχημα τῶν χωρικῶν, ἔτριψεν ἀπὸ χαρὰν τὰς χεῖρας. Καί, ὥς νὰ ἐφωτίσθῃ ἐξαίφνης ὁ νοῦς του ἀπὸ δυνατὸν καὶ γρήγορον φῶς, εἶπε μέσα του : « Μὲ τὴν ἀσθένειαν αὐτὴν πολλὰ ἢμποροῦν νὰ διορθωθοῦν ἐδῶ εἰς τὸ Κακορρίζικον! ». Λέγων δὲ ταῦτα, ἐνθυμήθη τὴν κατάστασιν τοῦ σχολείου καὶ τὰ κατὰχλωμα πρόσωπα τῶν μαθητῶν του.

§ 27. Ἡ φωτεινὴ ἐλπίς.

1. Διὰ τὴν κάμην τοιαύτην παράξενον σκέψιν ὁ Πέτρος Ἀνέξης τότε, θὰ ἔχη βέβαια τὸν λόγον του. Καὶ ἔχει πραγματικῶς σπουδαίους λόγους νὰ πιστεύῃ, ὅτι ἡ ἀσθένεια ἐκείνη τῶν ζώων ἡμπορεῖ νὰ διορθωθῇ πολλὰ εἰς τὸ χωρίον.

Ἐν πρώτοις γνωρίζει καὶ τὸ βδέλλιασμα καθὼς καὶ τὴν θεραπείαν του. Πρὸ τριῶν ἐτῶν, ὅταν ἦτο διδάσκαλος εἰς τὸ τελευταῖον χωρίον, πρὶν καταταχθῇ εἰς τὸν στρατόν, ἔτυχεν νὰ πάθουν ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἀσθένειαν τὰ ζῶα τοῦ χωρίου ἐκείνου. Τότε εὔρε τὴν περὶστασιν, νὰ τὴν μελετήσῃ καλῶς. Εἶχε βοηθήσῃ τὸν νομοκτηνίατρον, ὅστις τὴν ἐθεράπευε, καὶ ἔτσι ἔμαθε καὶ τὸ φάρμακον καὶ τὸν τρόπον τῆς θεραπείας.

Ἐπειτα ἐπίστευσεν, ὅτι οἱ κτηνοτρόφοι τοῦ Κακορρίζικου, θέλοντες καὶ μὴ, θ' ἀναγκασθοῦν νὰ πληρῶσουν ὅ,τι θὰ τοὺς ἐξήτει, διὰ τὴν θεραπείαν τὰ ζῶα των. Καὶ ἀκόμη, ὅτι μὲ τὰ χρήματα, τὰ ὅποια θὰ ἐσύναζε, θεραπεύων τόσα γιδοπρόβατα, θὰ ἦτο εὐκολον καὶ τὸ σχολεῖον νὰ διορθωθῇ καὶ νὰ γεμίσῃ μὲ θρανία, μὲ μαυροπίνακας καὶ χάρτας, καὶ ν' ἀγορασθοῦν ἀκόμη ἀρκετὰ κυτία κινίνης δι' ὅσους μαθητὰς ὑποφέρουν ἀπὸ ἐλώδεις.

2. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὅποῖον κάμνει περισσότερον τὸν Πέτρον Ἀνέξην νὰ χαίρεται, ἀντὶ νὰ συμπονῇ τοὺς Κακορρίζικιώτας διὰ τὴν συμφορὰν των, εἶναι ἄλλο, πολὺ σπουδαιότερον καὶ ἀπὸ τὴν διόρθωσιν τοῦ

σχολείου καὶ ἀπὸ τὴν θεραπείαν τῶν ἐλονοσοῦντων μαθητῶν του.

Αὐτὸ τὸ « ἄ λ λ ο » δὲν τολμᾷ ἀκόμη νὰ πιστεῦσῃ ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ὅτι ἡμπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῇ. « Πρέπει καὶ τὸ βδέλλιασμα νὰ εἶναι γενικόν » λέγει μέσα του « καὶ τὰ στάσιμα νερὰ νὰ ἡμποροῦν νὰ χυθοῦν κάπου μὲ τὰ μέσα, τὰ ὅποια ἔχουν εἰς τὰς χεῖράς των οἱ Κακορριζικιώται. Καὶ τότε... Ἀλλ' ἄς μὴ παραβιάζωμαι, πρὶν ἴδω, τί τρέχει πραγματικῶς » συλλογίζεται.

3. Καί, πλησιάζων τὸ κάθισμα εἰς τὸ τραπέζιον τῶν βοσκῶν, παίρνει τὸν Πάνον Γκολέμην διερμηνέα καὶ λέγει εἰς αὐτούς : « Ἦθελα νὰ ἔβλεπα τὰ ζῶά σας καὶ τὸ λιβάδι, ὅπου βόσκουν αὐτὰς τὰς ἡμέρας. Διὰ τοῦτο θὰ μεταβῶ τὸ ἀπόγευμα μὲ τὰ παιδιὰ αὐτά, νὰ ἴδωμεν τὰ κοπάδια σας καὶ τὸ λιβάδι. Ἄν βεβαιωθῶ, ὅτι ἐβδέλλιασαν τὰ ζῶά σας, μὴ φοβεῖσθε! Ἐγὼ ἀναλαμβάνω νὰ σᾶς τὰ θεραπεύσω ὅλα, ἂν μείνωμεν βέβαια σύμφωνοι εἰς τὴν πληρωμὴν. Ἄν πάλιν ἔχουν ἄλλην ἀσθένειαν, τὴν ὁποίαν ἐγὼ δὲν γνωρίζω νὰ τὴν θεραπεύσω, θὰ φροντίσω νὰ σᾶς φέρω τὸν κατάλληλον ἰατρόν. Εἴτε ὅμως τὸ ἐν συμβαίνει, εἴτε τὸ ἄλλο, εἶναι ἀνάγκη νὰ εἰδοποιήσετε ὅλους τοὺς κτηνοτρόφους τοῦ χωρίου, νὰ συναθροισθοῦν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου κατὰ τὸ δειλινόν, διὰ νὰ συμφωνήσωμεν ».

4. Οἱ βοσκοὶ ἔμειναν σύμφωνοι. Ὁ δὲ διδάσκαλος, ἀφοῦ συνεννοήθη μὲ τοὺς φίλους του, διὰ ν' ἀναβάλουν τὴν ἐκδρομὴν δι' ἄλλην ἡμέραν, τοὺς παρεκάλεσε νὰ

συναντηθοῦν ὅλοι εἰς τὴν κατοικίαν του ἀμέσως ὑστερον ἀπὸ τὸ φαγητόν. Ἐπειτα ἐχαιρέτισε καὶ ἀνεχώρησε εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ γευματίσῃ.

§ 28. Ἡ θλίψις, ἡ ὁποία δυναμώνει τὴν θέλησιν.

1. Δὲν εἶχεν ἀκόμη τελειώσει τὸ γεῦμά του ὁ Πέτρος Ἀνέξης καὶ ἰδοὺ οἱ φίλοι του ! ἤρχισαν νὰ ἔρχονται, ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου, εἰς τὴν κατοικίαν του.

Τώρα πλέον δὲν ἐντρέπονται. Εἰσέρχονται μὲ θάρρος εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ τὸν χαιρετοῦν, ὡς γνώριμοι.

Εἶναι ὅλοι ἀνίδεοι εἰς τὴν συμπεριφοράν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν στενοχωρεῖ τὸν Πέτρον Ἀνέξην. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τὸν στενοχωρεῖ πολὺ, εἶναι ἡ μεγάλη ἀγραμματοσύνη των.

Ἄν καὶ λέγουν ὅλοι, ὅτι ἐτελείωσαν τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, κανεὶς ἐξ αὐτῶν δὲν γνωρίζει οὔτε νὰ ἀναγνώσῃ καλῶς, οὔτε νὰ γράψῃ μίαν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἰδικούς του εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Διὰ τοῦτο καί, ὅσάκις λαμβάνουν ἐπιστολάς, ἀναγκάζονται νὰ τρέχουν εἰς τὸν κύρ Χρῆστον Ζαβόπουλον, τὸν δικολάβον τοῦ χωρίου, διὰ νὰ τοὺς ἀναγνώσῃ καὶ νὰ τοὺς κάμῃ τὴν ἀπάντησιν.

2. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ κύρ Χρῆστος, ὁ « δικηγόρος » ὅπως ὅλοι τὸν ὀνομάζουν, γνωρίζει καλῶς ὅλα τὰ μυστικά τοῦ χωρίου. Θέλοντες καὶ μὴ, ὅλοι ἐξομολογοῦνται εἰς αὐτόν, ὅπως εἰς τὸν πνευματικόν.

Αὐτὸς γνωρίζει, ποῖος ἐκ τῶν χωρικῶν ἔλαβε δολ-
λάρια αὐτὰς τὰς ἡμέρας· ποῖος ἔχει ἐτοίμην τὴν προΐ-
κα τῆς κόρης του, ποῖος χρεωστεῖ καὶ ἄλλα τοιαῦτα
οἰκογενειακὰ μυστικά.

Ἡ ἀγγραμματσύνη τῶν χωρικῶν καὶ τῶν τέκνων
των τοὺς ἀποκαλύπτει ὅλους εἰς ἓνα δικολάβον, ὁ ὁ-
ποῖος διὰ μίαν ὄρνιθα ἢ δι' ὀλίγα αὐγὰ ἢ δι' ἓν δίδρα-
χμον ἢ τέλος καὶ διὰ μίαν χιλιάρικην φιάλην, γεμάτην
ρετσίναν, τοὺς ἀναγινώσκει κάθε ἐπιστολὴν ἢ τοὺς
γράφει τὴν ἀπάντησιν εἰς ἐπιστολὴν τῶν ἰδικῶν των!

3. Βλέπει ὁ Πέτρος Ἀνέξης τοὺς νέους τοῦ χωρίου
γύρω του ὅλους ἀγγραμμάτους, ὅλους ἀμορφώτους—
σωστά « ξ ύ λ α ἀ π ε λ έ κ η τ α »—καὶ πονεῖ ἡ ψυ-
χή του καὶ στενοχωρεῖται πολύ. Συλλογίζεται πόσον
καλύτερον θὰ ἐσκέπτοντο καὶ θὰ ἐβλεπον ὅλα τὰ πρά-
ματα, ἂν εἶχον μάθει ὀλίγα γράμματα.

« Καὶ ὅμως μετ' ὀλίγα ἔτη ὅλοι αὐτοὶ οἱ νέοι θὰ γί-
νουν Ἑλληνες πολῖται » λέγει μέσα του. « Μὲ τὸ δι-
καίωμα δέ, τὸ ὁποῖον θ' ἀποκτήσουν τότε νὰ ψηφί-
ζουν καὶ νὰ ἐκλέγουν τοὺς κυβερνήτας τοῦ Κράτους,
θὰ κρατοῦν εἰς τὰς χεῖράς των τὴν τύχην τῆς Ἑλλά-
δος μας! Φαντάζομαι πόσον ἀξιόους κυβερνήτας θὰ δύ-
νανται νὰ ἐκλέγουν ἄνθρωποι, τοὺς ὁποίους γελαῖ ἔμ-
προσθεν τῶν ὀφθαλμῶν των καὶ ἀπὸ τὸν ἰδρῶτα τῶν
ὀπείων ζῇ ὁ κύρ Χρῖστος ὁ Ζαβόπουλος! »

Ἀντὶ ὅμως νὰ ἀπελπισθῇ διὰ τοῦτο ὁ διδάσκαλος,
λαμβάνει νέαν δύναμιν δι' ὅ,τι εἶχεν ἀποφασίσει. Ἡ
θλιψις δυναμώνει τὴν ἀπόφασίν του, νὰ ἐργασθῇ,

ὅπως ἡμπορέσῃ καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς νέους τοῦ χωρίου, καὶ ὅς μὴ εἶναι μαθηταὶ του.

Ἔτσι παρηγορεῖται καὶ προσπαθεῖ. Ὁ Θεὸς ὅς τὸν βοηθῇ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς προσπάθειάς του!

§ 29. «Νὰ εἶχομεν καὶ ἡμεῖς ἓνα παρόμοιο σπίτι».

1. Ὁ Πέτρος Ἀνέξης δέχεται σήμερον τοὺς φίλους του εἰς τὴν κατοικίαν του : « Περάσετε, παιδιά! » λέγει εἰς τὸν καθένα· καὶ τοὺς δέχεται μέσα. Ἔχει τὸν σκοπόν του.

Τόσας ἡμέρας ἐκοπίαζε διὰ τοῦτο. Ἀσβέστωνεν, ἐσπογγάριζε, μετεκόμιζεν, ἐτοποθέτει, ἐσυγύριζε. Καὶ σήμερον, ὅπου ἔχει τακτοποιήσῃ πλέον τὸ οἰκοκυριό του, νομίζει, ὅτι ἡμπορεῖ νὰ δώσῃ ἓν μάθημα εἰς τοὺς φίλους του χωρὶς λόγους.

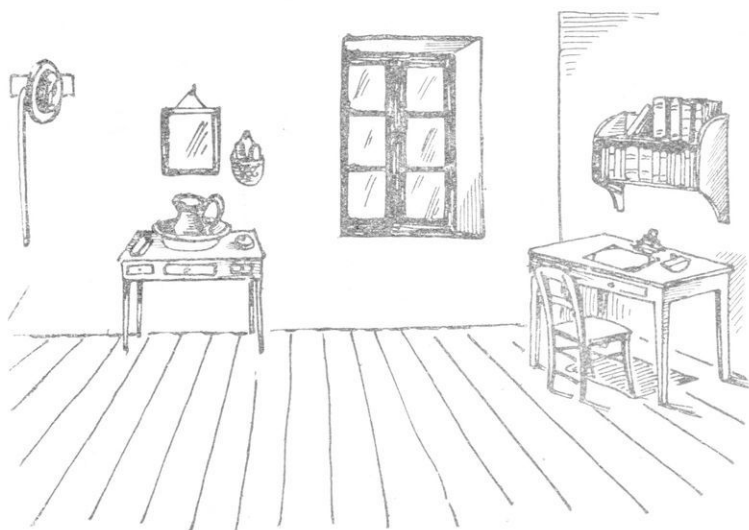
Διὰ τοῦτο τοὺς εἰσάγει τόσον προθύμως εἰς τὴν κατοικίαν του καὶ τὴν ἐπιδεικνύει εἰς αὐτοὺς ὅλην, ἀπὸ τοῦ ὑπνοδωματίου μέχρι τοῦ μαγειρείου.

2. Οἱ νέοι βλέπουν καὶ θαυμάζουν διαρκῶς.

Λάμπουν φρεσκοασβεστωμένοι οἱ τοῖχοι καὶ τὰ πατοσάνιδα ἀπὸ τὰ πολλὰ σπογγαρίσματα. Διὰ τοῦτο, ὅταν οἱ νέοι εἰσέρχωνται, θέλουν ν' ἀφαιρέσουν τὰ τσαρούχια των, διὰ νὰ μὴ τὰ λερώσουν. Τοὺς ἐμποδίζει ὁμως ὁ Πέτρος Ἀνέξης.

Κάθε τι, τὸ ὅποιον βλέπουν, εἶναι τοποθετημένον εἰς τὴν θέσιν του καὶ ὅπως πρέπει. Τὸ κρεβάτι, ὡραῖα συγυρισμένον, λάμπει ἀπὸ τὰ κάτασπρα σινδόνια καὶ τὰ μαξιλάριά του. Τὸ ἴδιον καὶ ὁ νιπτὴρ

μέ τήν λεκάνην, τὸ κανάτι τοῦ νεροῦ καὶ τήν σαπου-
νιέραν του. Τὰ ἐνδύματα, κρεμασμένα κατὰ σειρὰν
ἀπὸ μίαν μεγάλην κρεμάστραν, σκεπάζονται μὲ ἓν
λευκὸν πανίον. Εἰς ξεχωριστὴν κρεμάστραν εἶναι κρε-
μασμένον τὸ καπέλλον καὶ τὸ μπαστοῦνι του.

Τὸ γραφεῖον πλησίον τοῦ τοίχου καὶ ἄνωθεν αὐτοῦ ἡ βιβλιοθήκη.

Τὸ γραφεῖον πλησίον τοῦ τοίχου καθαρώτατον,
καὶ ἄνωθεν αὐτοῦ τοποθετημένη ἡ βιβλιοθήκη, γε-
μάτη ἀπὸ βιβλία. Ἐπάνω εἰς τὸ γραφεῖον τὸ μελα-
νοδοχεῖον μὲ τὸν κονδυλοφόρον καὶ τὸ μολυβδοκόν-
δυλόν του καὶ πλαγίως ἡ χαρτοθήκη μὲ τὸ χαρτί καὶ
τοὺς φακέλλους. Κάτω ἓν μικρὸν ταπέτον διὰ τοὺς
πόδας, ἀπέναντί χαμηλὸς καναπές, στρωμένος μὲ ὡ-
ραῖον στρωσίδι. Εἰς τὸ μαγειρεῖον πάλιν τὸ τζάκι

ἡ πιατοθήκη μὲ τὰ πιᾶτά της, τὰ ράφια μὲ τὰς χύτρας των, τὸ συρματερόν κλουβίον, τὸ « φανάρι » μὲ τὰ φαγητά του καὶ ὁ νεροχύτης, ὅλα λαμποκοποῦν κατακάθαρα.

3. Οἱ νέοι, καθὼς περνοῦν ἀπὸ τὸ ἐν δωμάτιον εἰς τὸ ἄλλο, δὲν ὁμιλοῦν· θαυμάζουν μόνον καὶ αἰσθάνονται μέσα των ἓνα παράξενον πόθον : « Νὰ εἶχομεν καὶ ἡμεῖς ἓνα παρόμοιο σπίτι ! »

Βλέπων ὅλα ταῦτα ὁ Πέτρος Ἀνέξης, χαμογελᾷ, χωρὶς νὰ λέγῃ τίποτε. Τί χρειάζονται οἱ λόγοι, ὅταν τὰ πράγματα ὁμιλοῦν μόνα των ;

§ 30. « Θὰ συγυρίσω ἀκόμη καλύτερα τὸ οἰκοκυριό μου ».

1. Ἀφοῦ ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἔδωσεν εἰς τοὺς φίλους του τὸ μάθημα, τὸ ὁποῖον ἤθελεν, ἐξεκίνησε μαζί των διὰ τὸ λιβάδι.

Ὁ Τάσος Τρίμης, εἰς ἐκ τῶν νέων, τῶν ὁποίων ὁ νοῦς δὲν ἀπεμακρύνετο ἀπ' ὅσα εἶχεν ἴδει, ἐνθυμήθη τὸ μαγειρεῖον μὲ τὰς χύτρας, τὸ τηγάνι καὶ τὰ πιᾶτά του καὶ ἠρώτησε τὸν διδάσκαλον :

« Εἶδα τόσα πράγματα εἰς τὸ μαγειρεῖόν σας, κύριε διδάσκαλε· τί τὰ χρειάζεσθε, ἀφοῦ δὲν εἴσθε πανδρευμένος ; »

— « Διὰ νὰ μαγειρεύω, Τάσο. Τί ; μόνον οἱ πανδρευμένοι τρώγουν ; » ἀπήντησε γελῶν ὁ Ἀνέξης.

— « Ἄλλὰ ποῖος θὰ σᾶς μαγειρεύῃ ἐδῶ εἰς τὸ χωρίο ; » ἠρώτησε πάλιν ὁ Τάσος, ἀπορῶν.

— « Ὅταν ἤρχομην εἰς τὸ χωρίον σας » ἀπήντησε τότε ὁ διδάσκαλος « ἐγνώριζον, ὅτι θὰ εὕρισκον δυσκολίας εἰς τὴν διατροφήν μου. Ἐπῆρα λοιπὸν μαζί μου ὅλα τὰ σύνεργα τῆς μαγειρικῆς καὶ μαζί μὲ αὐτὰ καὶ τὰ τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ψαρικῆς.

» Χθὲς τὸ ἀπόγευμα, βλέπων, ὅτι πλησιάζει νὰ τελειώσουν αἱ προμήθειαι, τὰς ὁποίας ἔφερον μαζί μου ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ἔτρεξα ἕως τὰ ἀμπέλια σας καὶ ἐκτύπησα ἓνα λαγόν. Ἐπειτα ἐγύρισα καὶ τὸν ἐμαγείρευσα ».

2.— « Ἀλλὰ γνωρίζετε νὰ μαγειρεύετε ; » ἠρώτησεν εἷς ἐκ τῶν ἄλλων νέων.

— « Πῶς ὄχι ! ἡ στρατιωτικὴ ζωὴ ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ διδασκαλικὴ ἀφ' ἑτέρου εἰς χωρία, μ' ἔκαμαν νὰ μάθω καὶ τὴν μαγειρικὴν καὶ νὰ ἤμπορῶ νὰ ζῶ ὑποφερτὰ εἰς μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ὑπάρχουν ξενοδοχεῖα.

» Ἀργότερα λογαριάζω νὰ καταβῶ καὶ εἰς τὴν θάλασσαν διὰ ψάρευμα. Εἶμαι νησιώτης καὶ γνωρίζω ἀπὸ δίκτυα. Ἀλλὰ δὲν θὰ περιορισθῶ μόνον εἰς αὐτὰ· θὰ τακτοποιήσω καλύτερον τὸ οἰκοκυριό μου. Θ' ἀγοράσω ὀλίγας ὄρνιθας, γαλόπουλα καὶ περιστέρια. Θὰ προμηθευθῶ καμμίαν γίδαν καὶ κανένα χοῖρον. Τότε, πλέον, ἔχων τακτικῶς τὰ αὐγά, τὰ κοτόπουλα, τὸ γάλα, τὸ βούτυρον, τὸ παστωμένον κρέας καὶ τὰ λουκάνικά μου, δὲν θ' ἀναγκάζωμαι νὰ κυνηγῶ μόνον καὶ νὰ ψαρεύω ».

§ 31. Πώς πρέπει νὰ τρεφώμεθα καλῶς καὶ διατί;

1.— « Καὶ πότε εὐρίσκετε καιρὸν νὰ μαγειρεύετε, ἀφοῦ ὅλην τὴν ἡμέραν εἴσθε εἰς τὸ σχολεῖον ; » ἐρωτᾷ τώρα ὁ Πάνος ἐκ μέρους ὅλης τῆς συντροφιάς του.

— « Νὰ σᾶς εἰπῶ, φίλοι μου! Τὸ φαγητόν μου τὸ ἐτοιμάζω πάντοτε ἀφ' ἑσπέρας, μόλις νυκτώσῃ. Τότε κάμνω καὶ ὅλας τὰς ἄλλας ἐργασίας μου. Παίζω βιολί, διαβάζω, γράφω καὶ μαγειρεύω.

» Τὸ μαγεῖρευμα ἔχει βέβαια τὰς δυσκολίας του· νὰ τρίβῃς τὸ κρεμμύδι, νὰ ξαφρίζῃς τὸ κρέας, νὰ παρακολουθῇς τόσῃν ὥραν τὸ φαγητόν, τὸ ὁποῖον βράζει, καὶ μάλιστα νὰ πλύνῃς τὰ πιᾶτα.

» Βέβαια θὰ ἤμποροῦσα ν' ἀποφεύγω ὅλον αὐτὸν τὸν κόπον, τρώγων ὅ,τι θὰ εὑρισκόν πρόχειρον εἰς τὰ παντοπωλεῖα τοῦ χωρίου· πότε σαρδέλλας, πότε ἐλαίας, πότε καμμίαν ρέγκαν. Μὲ τοιαῦτα ὅμως προσφάγια δὲν θὰ ἐτρεφόμην καλὰ καὶ δὲν θὰ ἠδινάμην ν' ἀντέχω εἰς τὴν ἐργασίαν μου.

2. » Εἶναι δὲ αὕτῃ πολὺ κουραστική. Διὰ τρυῖτο μοῦ χρειάζεται ζεστὴ καὶ θρεπτικὴ τροφή· καὶ διὰ νὰ ἐπανευρίσκω τὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν χάνω, καὶ διὰ νὰ ἀποθηκεύω νέαν δι' ὥραν ἀνάγκης, καθὼς ὅταν τύχῃ νὰ ἄρρωστήσω καὶ ὅταν δὲν θὰ ἤμπορῶ νὰ τρώγω διόλου. Τότε τὸ σῶμά μας, διὰ νὰ ζήσῃ, μεταχειρίζεται ἀπὸ τὸ ἀπόθεμα αὐτό. Ἔτσι δὲ ἤμπορεῖ καὶ στέκεται εἰς τὴν ζωὴν καὶ νικᾷ τὴν ἀσθένειαν.

» Διὰ νὰ ἐννοήσετε καλύτερον αὐτό, τὸ ὁποῖον σᾶς λέγω, ἐνθυμηθῆτε, πῶς εἶναι τὰ ἀδελφάκια σας, τὰ

ὅποια ἔρχονται εἰς τὸ σχολεῖον. Κιτρινισμένα, μαρ-
ζωμένα, ἀναιμικὰ καὶ ἀδυνατισμένα!

» Καὶ διατί ὅλα αὐτά; Διότι ἀφ' ἑνὸς τὰ δέρνουν οἱ
πυρετοὶ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀνεπαρκὴς διατροφή των.
Ἄν ἐτρέφοντο καλῶς, θὰ ἦσαν δυναμωμένα καὶ θὰ
ἠμποροῦσαν νὰ παλαίσουν μὲ τοὺς πυρετοὺς καὶ νὰ
ἀντέχουν εἰς τὰ κτυπήματά των. Ἐνῷ μὲ τὸ ξη-
ρὸν κρεμμῦδι καὶ τὴν μπομπόταν, τὴν ὁποίαν βλέπω
νὰ τρώγουν καθημερινῶς, πολὺ φοβοῦμαι, μήπως, ἂν
δὲν τὰ προλάβωμεν, πηγαίνουν νὰ συναντήσουν εἰς
τὸ νεκροταφεῖον τὰλλα ἀδελφάκια των ».

3.— « Ἀλλὰ ἡμεῖς, διὰ νὰ δυναμώσωμεν τὰ παιδιὰ
μας, τὰ ποτίζομεν κάθε ἡμέραν κρασί ἀπὸ μωρὰ ἀκό-
μη » εἶπεν εἰς ἕκ τῶν νέων. Ἐνῷ ἄλλος, τοῦ ὁποίου
ὀλίγας ἡμέρας πρωτύτερα εἶχον ἀποθάνει δύο ἀδελ-
φια ἀπὸ τοὺς πυρετοὺς, ἠρώτησε :

— « Καὶ τί πρέπει νὰ κάμωμεν, κ. Ἀνέζη, διὰ νὰ προ-
λάβωμεν αὐτὸ τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον λέγετε ; »

— « Πρωτίστως πρέπει νὰ μὴ δίδετε κρασί εἰς τὰ μι-
κρὰ παιδιὰ σας. Δὲν φαντάζεσθε, πόσον μεγάλον κα-
κὸν κάμνετε εἰς αὐτὰ μὲ τὸ κρασοπότισμα. Κάρβουνον,
ἀναμμένον εἰς τὸν στόμαχον ἑνὸς ἀνθρώπου, δὲν ἠμ-
πορεῖ νὰ κάμῃ τόσον μεγάλον κακόν, ὅσον τὸ κρασί,
εἰς τὸν στόμαχον μικροῦ παιδιοῦ.

» Τὸ κρασί φαίνεται εἰς τὴν ἀρχήν, ὅτι παχύνει τὰ
μικρὰ παιδιὰ· τὰ φαρμακώνει ὅμως ὀλίγον κατ' ὀλί-
γον καὶ μαράζωνει τὸν μυελόν των. Ὅσα παιδιὰ συν-
ήθισαν νὰ πίνουν κρασί, δὲν ἠμποροῦν νὰ μάθουν
γράμματα. Τὸ γνωρίζετε αὐτό ; »

“Όταν ἤκουσαν τοὺς τελευταίους αὐτοὺς λόγους τοῦ διδασκάλου, ἐκοιτάχθησαν μεταξύ των οἱ νέοι. Εἷς μάλιστα δὲν ἐκρατήθη καὶ εἶπε μὲ θυμόν : « Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἐμάθαμε μὲ τὸ παραπάνω γράμματα ! Τί τὰ θέλομε ὅμως τὰ γράμματα, ἀφοῦ ἔπιαμε τόσο κρασί ! »

4. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐξηκολούθησε :

« Τὰ ἀδέλφια σας πρέπει νὰ τρώγουν καλὰ, περισσότερον ὅσα ὑποφέρουν ἀπὸ πυρετούς· νὰ πίνουν τακτικῶς γάλα, νὰ τρώγουν αὐγά, χυλοπίτας, τραχανάν, φασόλια καὶ ἄλλα ὀσπρια, καὶ δύο τρεῖς φορὰς τὴν ἐβδομάδα κρέας. Αὐτὰ δίδουν ζωὴν εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ μάλιστα εἰς τὰ μικρὰ παιδιά.

» Βάλετέ το λοιπὸν εἰς τὸν νοῦν σας καὶ βράδυ καὶ πρωὶ θυμίζετε το εἰς τοὺς γονεῖς σας. Μὴ φαρμακώνετε τὰ μικρά ! Ὅχι κρασί καὶ ποτά, ἀλλὰ τροφάς, αἱ ὁποῖαι τρέφουν !

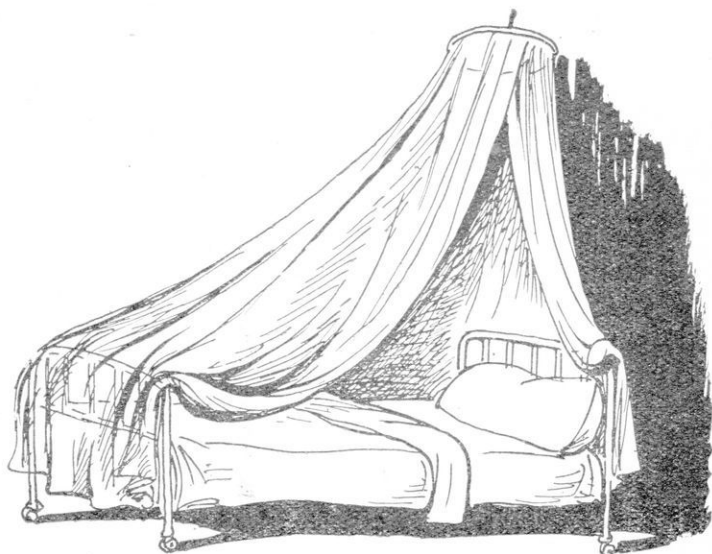
§ 32. Μία πληγὴ Φαραῶ τῆς πατρίδος μας.

1. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ὕστερον ἀπὸ ὅσα εἶπεν, ἐφάνη, ὡς νὰ ἐκουράσθη, καὶ ἐσιώπησεν.

Τότε ὁ μικρότερος ἀπὸ ὅλην τὴν συντροφίαν, ὁ Χαράλαμπος Πίκουλας, τὸν ἠρώτησε, παρακαλῶν τὸν Πάνον νὰ τοῦ διορθῶνῃ τὰ ἑλληνικά του :

« Ἀπὸ ὅλα, ὅσα εἶδα σήμερα εἰς τὸ σπίτι σου, κύρ δάσκαλε, δὲν ἠμπόρεσα νὰ ἐννοήσω, τί ἦτο ἐκεῖνο τὸ μεγάλο πάνινο χωνί, τὸ κρεμασμένο ἐπάνω ἀπὸ τὸ κρεββάτι σου ».

— « Θὰ λέγῃ διὰ τὴν κουνουπιέρα ὁ Χαράλαμπος »

Ἡ κουνουπιέρα εἶναι μέσον, διὰ νὰ προφυλάττεται κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἐλῶδεις.

εἶπε γελῶν ὁ Πάνος, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζεν ἀπὸ τὴν Λεβαδειὰν τὴν κουνουπιέραν.

— « Νὰ σοῦ τὸ ἐξηγήσω ἀμέσως, παιδί μου » ἀπεκρίθη προθύμως ὁ Πέτρος Ἀνέζης. « Εἶναι αὐτό, τὸ ὁποῖον λέγει ὁ Πάνος, ἡ κουνουπιέρα μου· ἐν πολὺ λεπτὸν ὕφασμα, τὸ ὁποῖον ἐμποδίζει νὰ περνοῦν μέσα τὰ κουνούπια. Τὸ ἀπλώνω, ὥσῳ θέλω νὰ κοιμηθῶ· τυλίγω μὲ αὐτὸ ὁλόκληρον τὸ κρεβάτι μου καὶ ἔτσι εἶμαι ἀσφαλισμένος, ὅτι δὲν θὰ μὲ κεντήσουν τὰ ἐνοχλητικὰ καὶ βλαβερὰ αὐτὰ ζώδια.

2. » Ἡ κουνουπιέρα εἶναι πρόχειρον καὶ πολὺ καλὸν μέσον, διὰ νὰ προφυλάττεται κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἐλῶδεις. Ἄν εἴχατε καὶ σεῖς εἰς τὰ σπίτια σας ἀπλωμένα

Ὁ Φάρος τοῦ Χωριοῦ, Ε' Δημοτ. Ἀνδρεάδου-Παλαχριστοδούλου
ἔκδ. Α' ἀντ. 5.000

παρόμοια πάνινα χωνιά κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ὕπνου σας, δὲν θὰ εἶχατε διόλου πυρετοὺς εἰς τὸ χωριό ».

— « Ἀλλὰ τόσον μαγικὸ εἶναι αὐτὸ τὸ χωνί ; » ἤρω-
τησε πάλιν ὁ Χαράλαμπος.

— « Ναί, βέβαια » ἀπήντησεν ὁ Πέτρος Ἀνέξης· καὶ ἁμέσως ἤρχισε νὰ ἐξηγῇ εἰς τοὺς φίλους του, πῶς ἀπὸ τοὺς κώνωπας γεννᾶται αὐτὴ ἡ φοβερὰ ἀσθένεια, ὁ ἐλώδης πυρετός· πῶς μολύνονται αὐτὰ τὰ ζωύφια, ὅταν κεντήσουν ἄνθρωπον, ὅστις ὑποφέρει ἐκ τῆς ἀσθενείας ταύτης· ποῦ γεννῶνται, πῶς μεγαλύνουν καὶ ποῖα ἐκ τούτων, διὰ νὰ ζήσουν, ζητοῦν νὰ ροφήσουν αἷμα ἀνθρώπινον· καὶ τέλος πόσον μᾶς ὠφελεῖ ἡ κουνουπιέρα, ἡ ὁποία ἐμποδίζει τοὺς κώνωπας νὰ μᾶς κεντοῦν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ὕπνου μας.

3. Ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἐξηγῶν τὰ ἀνωτέρω εἰς τοὺς φίλους του καὶ ἀναφέρων τοὺς πυρετοὺς, τοὺς ὠνόμαζε κάθε φοράν « φο β ε ρ ἄ ν ἄ σ θ έ ν έ ι α ν ». Τοῦτο ἐξάφνισεν ἓνα ἐκ τῶν νέων καὶ εἶπε :

« Μοῦ φαίνεται παράξενο αὐτό, ποῦ μᾶς λέγεις, κ. Ἀνέξη. Τοὺς πυρετοὺς τοὺς λογαριάζεις διὰ φοβερὴ ἀσθένεια. Ἡμεῖς ἐδῶ τὴν ἔχομε διὰ παιγνίδι, ἀφοῦ τὴν περνοῦμε εἰς τὸ πόδι καὶ χωρὶς κανένα φάρμακο ».

— « Καὶ τοῦτο εἶναι ἀπὸ τὰ μεγάλα κακὰ τῆς ἀσθενείας αὐτῆς » ἀπήντησεν ὁ διδάσκαλος· « νὰ παρουσιάζεται πάντοτε ὡς μηδαμινὴ καὶ σπανίως ὡς κακοήθης πυρετός. Ἐρχεται κατ' ἀρχὰς μὲ ρίγος καὶ μὲ δυνατὸν κεφαλόπονον. Ὁ πυρετὸς ἀναβαίνει γρήγορα καὶ ὑψηλά, ὕστερον ὅμως ἀπὸ ὀλίγην ὥραν πίπτει ὀλίγον κατ' ὀλίγον· ὁ κεφαλόπονος χάνεται καὶ ἰδρῶς

ἄφθονος καταβρέχει περὶ τὸ τέλος ὅλον τὸ σῶμα. Αὐτὸ γίνεται, διὰ νὰ ἐπανέλθῃ πάλιν εἰς ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν.

» Φαίνεται, ὅτι κάθε παρομοία προσβολή τοῦ πυρετοῦ τούτου περνᾷ, χωρὶς ν' ἀφήνῃ ὀπίσω της καὶ νὺν κακὸν εἰς τὸν ἀσθενῆ. Μ' ὅλ' αὐτὰ ὅμως αἱ τακτικαὶ προσβολαὶ τοῦ ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν ἀδυνατίζουν τὸ σῶμα. Ὁ ἀσθενὴς σιγὰ σιγὰ χλωμιάζει καὶ κόπτεται ἡ ὀρεξίς του διὰ κάθε ἐργασίαν. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ ἀσθένεια αὐτὴ τοῦ καταστρέφει τὸ αἷμα. Ὅπως δὲ γνωρίζετε, τὸ αἷμα εἶναι ἡ ζωὴ μας ».

4. Εἶπε καὶ ἄλλα πολλὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης διὰ τοὺς ἐλώδεις καὶ ἐκλείσει τὴν ὁμιλίαν του ἔτσι :

« Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀσθένεια, ἡ ὁποία κατατρώγει τὴν Ἑλλάδα μας καὶ θὰ τὴν φάγῃ δίχως ἄλλο, ἂν ἐξακολουθήσωμεν νὰ τὴν περιφρονοῦμεν. Φαντασθῆτε, ὅτι κατ' ἔτος προσβάλλονται ἀπὸ αὐτὴν δύο ἑκατομμύρια καὶ ἀποθνήσκουν ἕξ χιλιάδες ἀδελφοί μας !

» Μαζὶ μὲ τὸν κακὸν τοῦτο λογαριάσατε ὁκὸμη καὶ τὰ ἐξοδα, τὰ ὁποία χρειάζονται, διὰ νὰ τὸν πολεμήσωμεν. Λογαριάσατε καὶ τὰ ἡμερομίσθια, τὰ ὁποία χάνουν οἱ θερμασμένοι. Καὶ τότε θὰ ἰδῆτε, ἂν πρέπη νὰ τὴν θεωροῦμεν διὰ παιγνίδι, ὅπως λέγετε, ἢ διὰ πληγὴν Φαραῶ τῆς πατρίδος μας ».

§ 33. Ἡ ρίζα τῶν πυρετῶν.

1.—« Καὶ πῶς ἡμποροῦμεν νὰ ξεριζώσωμεν αὐτὸ τὸ κακὸν ἀπὸ τὸ χωριό μας; » ἠρώτησαν τότε πολλοί.

— « Πῶς ἡμπορούσατε νὰ προφυλαχθῆτε εὐκόλα

καὶ χωρὶς πολλὰ ἔξοδα ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν αὐτὴν, σὰς τὸ ἐξήγησα πρωτύτερα. Ἀλλὰ καὶ τώρα, ἀφοῦ ἔχει κτυπηθῇ ὅλον τὸ χωρίον, ἔχετε ἓν μέσον, νὰ τὴν πολεμήσετε ἀποτελεσματικῶς ».

— « Ποῖον ; » ἠρώτησαν ὅλοι μαζί.

— « Τὸ κινίνον » ἀπήντησεν ὁ Πέτρος Ἀνέξης.

Καὶ ἐξήγησε πάλιν τὰς πολυτίμους ιδιότητες τοῦ φαρμάκου τούτου καθὼς καὶ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ τὸ παίρνουν οἱ ἐλονοσοῦντες, διὰ νὰ ἡμπορῇ νὰ φέρῃ τὰ ἀποτελέσματά του :

2. « Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον θὰ σὰς ἐγλύτωνα τελείως καὶ ἀπὸ τὴν κουνουπιέραν καὶ ἀπὸ τὸ κινίνον, εἶναι ἄλλο, πλεόν ριζικόν » ἐπρόσθεσεν.

— « Ποῖον ; ποῖον εἶναι τοῦτο ; » ἠρώτησαν πάλιν ὅλοι.

— « Νὰ κυνηγήσετε τὰ μολυσμένα κουνούπια ἀπὸ τὸν τόπον σας ἔτσι, ὥστε νὰ ἐξαφανισθοῦν ὀλοτελῶς ».

— « Ἀλλὰ γίνεται τοῦτο ; »

— « Τίποτε δὲν εἶναι ἀδύνατον εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος θὰ εἶπῃ : « θέλω ». Ἄν λοιπὸν θελήσετε καὶ σεῖς, ἡμπορεῖτε νὰ ἐξαφανίσετε τὰ κουνούπια ἀπὸ τὸ χωρίον σας. Φθάνει νὰ ἡμπορέσετε νὰ τὰ ἐμποδίσετε ἓν ἔτος νὰ γεννήσουν ».

— « Καὶ ποῦ θὰ εὐρίσκωμεν ἡμεῖς τὸ κάθε κουνούπι τὴν ὥραν, ὅπου θέλει νὰ γεννήσῃ, διὰ νὰ τὸ ἐμποδίζωμεν ; » ἠρώτησεν ὁ μικρὸς Πίκουλας, γελῶν.

— « Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κάμετε ἓνα τόσον μεγάλον κόπον διὰ τὸ κάθε κουνούπι » ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος Ἀνέξης, γελῶν καὶ αὐτός. « Φθάνει μόνον νὰ φροντί-

σετε, ὥστε νὰ μὴ εὐρίσκουν αὐτὰ τὰ βλαβερὰ ζώφια πλησίον σας τοιαῦτα μέρη, ὅπου νὰ ἡμποροῦν νὰ γεννοῦν τὰ αὐγά των καὶ ὕστερον νὰ μεγαλώνουν τὰ παιδιὰ των.

» Ἐνθυμείσθε, τί σᾶς εἶπα πρὸ ὀλίγου· ὅτι δηλαδή τὰ ζώφια αὐτὰ γεννοῦν μόνον εἰς στάσιμα νερά. Διότι μόνον μέσα εἰς παρόμοια νερά ἡμποροῦν νὰ ζήσουν τὰ παιδιὰ των, ἕως ὅτου νὰ γίνουν καὶ αὐτὰ σωστὰ κουνούπια. Ὅσον λοιπὸν αὐτὰ τὰ ζῶα εὐρίσκουν καταλλήλους φωλεάς, τόσον γεννοῦν καὶ πληθύνονται· πληθυνόμενα δέ, μᾶς κεντοῦν περισσότερον καὶ ἔτσι μολύνουν καὶ ὅσους δὲν ἔχουν ἀκόμη προσβληθῇ ἐκ τῆς ἀσθενείας αὐτῆς. Ἀμα ὅμως λείπουν ἀπὸ τὸ χωρίον τὰ στάσιμα νερά, φῶς φανερόν εἶναι, ὅτι θὰ λείψῃ καὶ ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ ἀπὸ τὴν ρίζαν του.

» Διὰ νὰ ὑποφέρετε ἐδῶ, εἰς τὸ Κακορρίζικον, ἀπὸ ἐλώδεις καὶ διὰ νὰ βδελλιάζουν τὰ ζῶά σας, σημεῖον, ὅτι ἐδῶ κάπου, θὰ ἔχετε στάσιμα νερά, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ στραγγίσουν ».

— « Τὸ λιβάδι, ὅπου πηγαίνομε » εἶπεν ὁ Κίτσος Γαλῆς « εἶναι ὅλο βαλτότοπος « β α ρ κ ό ». Διὰ τοῦτο καὶ τὸ λέγομεν : « Μ ε γ ά λ ο β α ρ κ ό ! » Νά το ! »

3. Καὶ ἀληθῶς! Μόλις ἔκαμψαν τὸν λόφον, ἐνεφανίσθη ἐνώπιόν των εἰς μικρὸς καταπράσινος κάμπος, ὁ ὁποῖος ἔφθανε μέχρι τῆς παραλίας, αὐλακωμένος μὲ πολλὰς φιδωτὰς ἀργυρᾶς γραμμάς, τὰ βαλτωμένα χανδάκια.

— « Νά! παιδιὰ! » εἶπεν ἀμέσως ὁ Πέτρος Ἀνέξης, δεικνύων τὸ « Μ ε γ ά λ ο β α ρ κ ό ». Ἐκεῖ μέσα δί-

χωσ ἄλλο ἔχει τὴν ρίζαν του τὸ κακόν, τὸ ὅποιον δέρει καὶ σᾶς καὶ τὰ ζῳά σας! Περιμένετε ὀλίγον καὶ θὰ σᾶς τὸ ἀποδείξω. Εἶμαι βεβαίωτατος».

§ 34. Κάτι σπουδαῖον ἐξηγεῖ ὁ Πάνος.

1. Ἐπὶ τέλους ἔφθασαν εἰς τὸ «Μεγάλο βαρκό». Ὁ Πέτρος Ἀνέξης, βλέπων τὰ ἄφθονα νερά τοῦ λιβαδίου, ἔστρεφε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὴν κεφαλὴν του. Ἐβλεπε τὸ Βαθύρευμα, ἓνα χεῖμαρρον, ὃ ὅποιος, κατερχόμενος μονόκλαδος ἀπὸ τὸ βουνόν, εἰσῆρχετο εἰς τὸ «Μεγάλο βαρκό» κατὰξηρος ἕως εἰς τὸ μέρος τοῦτο, διὰ νὰ χωρισθῇ ὕστερον εἰς πολὺ μικρὰ αὐλάκια, γεμᾶτα νερόν. Τὸ νερόν αὐτὸ ἄλλοῦ ἔμενε στάσιμον καὶ ἄλλοῦ μόλις ἐσάλευε, καθὼς ἐπρόχωρει κατὰ τὴν θάλασσαν.

2. Ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἀδυνατῶν νὰ ἐξηγήσῃ τὸ φαινόμενον τοῦτο, ἠρώτησε τοὺς νέους, κατὰ ποῖον μέρος χύνει τὰ νερά του εἰς τὴν θάλασσαν τὸ Βαθύρρευμα;

— «Κὺρ δάσκαλε» τοῦ ἀπήντησεν ὁ Πάνος «ἄλλοτε, ὅταν τὸ χωρίον μας ἦτο κτισμένον πλησίον τῆς θαλάσσης, ἐκεῖ δά!—καὶ ἔδειξεν ἓνα μικρὸν λιμενίσκον—ὅλον αὐτὸ τὸ λιβάδι, τὸ ὅποιον βλέπετε, δὲν εἶχε πουθενὰ νερά. Ἦτο μάλιστα, ὅπως ἤκουσα ἀπὸ τὸν πσπποῦν μου, ἐλαιῶνας. Τὸ Βαθύρευμα ὅμως, τὸ ὅποιον εἶναι πάντοτε τρελλόν, κάποτε ποὺ ἐπλημμύρισε, κατέβασε καὶ λιθάρια καὶ κορμούς δένδρων καὶ ἐδῶ δά, εἰς τὸ μέρος, ὅπου στεκόμεθα, ἔφραξε τὸν παλαιὸν δρόμον του καὶ ἐχύθη εἰς τὸν ἐλαιῶνα.

» Ἀπὸ τότε — καὶ εἶναι περίπου ἐξήντα — ἐβδομήντα χρόνια — μόλις φθάσῃ ἕως ἐδῶ, ἐπειδὴ δὲν ἤμπορεῖ νὰ χύσῃ τὰ νερά του εἰς τὸν παλαιὸν δρόμον του, τὰ ρίπτει μέσα εἰς τὸ «Μεγάλο βαρκό». Ἐκεῖ σταματᾷ πλέον· καὶ μόνον, ὅταν κατεβάσῃ παρὰ πολὺ νερόν, τότε χύνει τὰ νερά του εἰς τὴν θάλασσαν».

3. Ὅταν ἤκουσε τὰς πληροφορίας αὐτάς, εἶπεν ὁ Πέτρος Ἀνέξης: «Τώρα ἐξηγῶ καὶ τοὺς πυρετοὺς τοῦ χωρίου σας καὶ τὸ βδέλλιασμα τῶν ζώων του. Αὐτὰ τὰ νερά, ποὺ σκορπίζονται εἰς τὰ αὐλάκια τοῦ «Μεγάλου βαρκοῦ» ἐπειδὴ ἄλλοῦ σταματοῦν καὶ ἄλλοῦ προχωροῦν πολὺ ἄργά, καλοτρέφουν τὰ χόρτα τοῦ λιβαδίου καὶ ἐτοιμάζουν ἀμετρήτους φωλεὰς διὰ τὰ κουνούπια καὶ διὰ τὸ δίστομον».

§ 35. «Νάτο, νάτο τὸ κουνούπι».

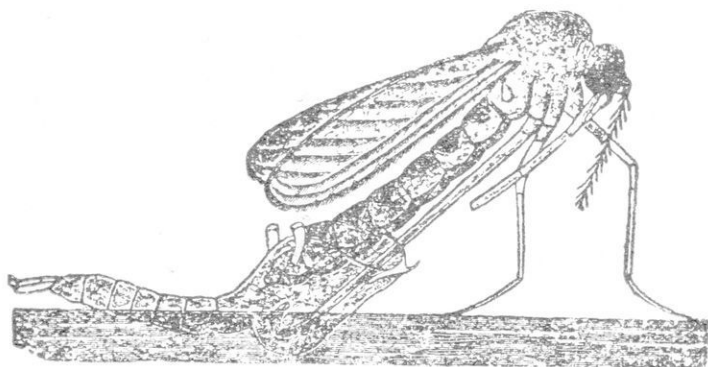
1. — «Τί εἶναι πάλιν αὐτὸ τὸ «δίστομον»;» ἠρώτησε τότε εἷς ἐκ τῶν νέων.

— «Εἶναι τὸ ζώον, τὸ ὁποῖον κάμνει τὰ γιδοπρόβατά σας νὰ βδελλιάζουν» ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος Ἀνέξης. Καί, προχωρῶν μὲ τοὺς νέους εἰς τὸ λιβάδι, ἔφθασε πλησίον ἑνὸς αὐλακίου, τοῦ ὁποίου τὸ νερόν μόλις ἐσάλευεν.

Σκώληκες κωνώπων.

Ἐσκυψε τότε εἰς τὴν ὄχθην του, παρατηρῶν μὲ προσοχὴν κατὰ τὸ νερόν. Μετ' ὀλίγον προσεκάλεσε καὶ τοὺς νέους, νὰ πλησιάσουν καὶ νὰ σκύψουν. Τότε δὲ ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς κάτι πολὺ μικροὺς σκωλήκας, οἱ ὅποιοι ἀνεβοκατέβαινον, χροποηδῶντες μέσα εἰς

« Νάτο, νάτο τὸ ῥκουνούπι! ».

τὸ νερόν. Ἐπίσης ἔδειξεν εἰς τοὺς συντρόφους του καὶ μερικὰ ἄλλα σκωλήκια, τὰ ὅποια, τυλιγμένα εἰς ὀλοστρογγυλὸν διαφανῆ πέπλον, μόλις ἐκινουῦντο ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν:

« Αὐτὰ ἐδῶ τὰ μικροσκωλήκια, εἶπε, εἶναι ἡ νέα γενεὰ τῶν κουνουπίων, ἡ ὁποία ἐτοιμάζεται μετ' ὀλίγον νὰ μᾶς ἔλθῃ εἰς τὸ χωρίον.

» Τὰ ἀρσενικὰ τῶν κουνουπίων τούτων, ὅπως σᾶς εἶπον καὶ πρωτύτερα, θὰ μείνουν ἐδῶ, εἰς τὸ λιβάδι καὶ θὰ ζήσουν μὲ τὸν γλυκὺν χυμὸν τῶν λουλουδιῶν. Τὰ θηλυκὰ ὅμως, τὰ ὅποια ἔχουν ἀνάγκην ἀπὸ δυναμωτικὴν τροφήν, διὰ νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ καθὲν τὰ τετρακόσια ἕως πεντακόσια αὐγά του, θὰ πετάξουν

εἰς τὸ χωρίον μας. Θὰ σκορπισθοῦν ἔπειτα εἰς τὰ σπίντια του καί, ροφῶντα τὸ αἷμά μας, θ' ἀποτελειώσουν τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον ἔκαμαν αἱ προηγούμεναι γενεαὶ των ».

Ἀκούοντες τοὺς λόγους τούτους τοῦ διδασκάλου οἱ φίλοι του, δὲν τοὺς ἐπίστευσαν : « Πῶς εἶναι δυνατόν » ἔλεγον μέσα των « ἀπὸ σκωλήκια μικρά, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν οὔτε πτερὰ, νὰ ξεπεταχθοῦν κουνούπια μὲ ἑξ πόδια καὶ μὲ δύο πτερὰ ; »

2. Ἐνῷ ἔλεγον αὐτὰ, εἰς σκώληξ μικρὸς ἀρχίζει τότε νὰ σπάζῃ τὸ διαφανὲς κουκούλιόν του, νὰ ξεκουκουλῶνεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ εἰς τὸ τέλος νὰ ξεπετᾷ εἰς τὸν ἀέρα, σωστὸς πλέον κώνωψ.

Τὸν εἶδον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς των.

— « Νά το, νά το, κύρ δάσκαλε ! νά το τὸ κουνούπι ! » ἐφώναξαν τότε ὅλοι.

§ 36. « Καὶ τὸ δίστομον ; »

1. « Τώρα πλέον ἐβεβαιώθητε, ὅτι μέσα ἐδῶ, εἰς τὰ νερά τοῦ λιβαδίου, ἔχει τὰς φωλεάς του ὁ εἰς ἐχθρὸς τοῦ χωρίου σας. Μένει ἀκόμη νὰ βεβαιωθῇτε τὸ ἴδιον καὶ διὰ τὸν ἄλλον » ἤρχισε νὰ λέγῃ πάλιν ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

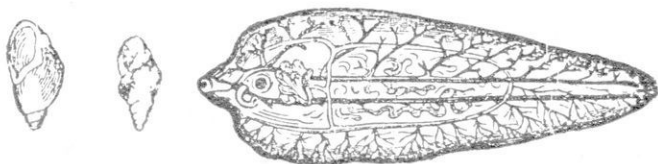
— « Ποῖον δηλαδή ; » ἠρώτησαν μερικοί.

— « Διὰ τὸ ζυῦφιον, τὸ ὁποῖον γεννᾷ τὸ βδέλλιασμα τῶν ζώων σας. Ἐδῶ κάπου θὰ ἔχῃ καὶ αὐτὸ τὰς φωλεάς του » ἀπεκρίθη ὁ διδάσκαλος. Καί, ἀφοῦ τοὺς παρεκάλεσε νὰ χωρισθοῦν εἰς δύο ὁμάδας, ὠδήγησε τὴν μίαν ἐξ αὐτῶν νὰ σκορπισθῇ εἰς τὸ λιβάδι καὶ νὰ

ἀρχίση, παρατηροῦσα προσεκτικῶς τὰ στελέχη τῶν χόρτων, μήπως ἐκεῖ ἐπάνω εὖρη κολλημένα μικρὰ ἐξογκώματα.

« Ἐσεῖς πάλιν ἀπὸ ἐκεῖ » εἶπεν εἰς τὴν ἄλλην ομάδα « νὰ ψάχνετε εἰς τὴν ἄκραν τοῦ αὐλακίου. Κοιτάξετε, μήπως ἰδῆτε κάτι πολὺ μικρὰ κογχύλια ».

2. Μετ' ὀλίγον πρῶτος ὁ Χαράλαμπος Πίκουλας ἐφώνησεν : « Ἐλᾶτε νὰ ἰδῆτε, κ. Ἀνέζη! Ἐδῶ εἶναι πολὺ ἀπὸ αὐτὰ τὰ κοχυλάκια, πού μᾶς εἶπατε ». Καὶ ἔδειξεν ἓνα σωρὸν ἀπὸ μικρὰ μαυριδερά κογχύλια, ἀνακατευσμένα μὲ τὴν ἄμμον τῆς ὄχθης.

Τὸ δίστομον.

— « Νὰ καὶ τὰ ἐξογκώματα, κ. Ἀνέζη! » ἐφώνησαν ὀλίγον παρέκει οἱ ἄλλοι νέοι, σκυμμένοι ἐπάνω εἰς τὰ χόρτα τοῦ λιβαδίου. Ἐδείκνυνον δὲ κάτι μικρὰ ἐξογκώματα, ὅσον ἡ κεφαλὴ τῆς καρφίδος, γύρω ἀπὸ τὰ στελέχη τῶν χόρτων.

Οἱ νέοι ἔφερον μερικὰ κογχύλια. Τότε ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἤρχισε νὰ λέγῃ εἰς τοὺς φίλους του :

« Κάθε ἓν ἐξ αὐτῶν τῶν μικρῶν κιτρίνων ἐξογκωμάτων, τὰ ὁποῖα βλέπετε γύρω εἰς τὰ στελέχη, κρύπτει μέσα του ἀπὸ ἓν ζωύφιον, ἀπὸ ἓν δίστομον. Νὰ το! κοιτάξατε ἐμπρός! » Καί, θραύων τὸ κέλυφος

μιας φουσαλίδος, ἔδειξεν ἓν μικρότατον μαυριδερόν ζω-
ύφιον.

« Βλέποντες αὐτὸ ἔτσι ἀκίνητον, θὰ τὸ νομίζετε
δίχως ἄλλο ἀποθαμένον. Πόσον εἴσθε ὁμως ἡπατημέ-
νοι! Ἔτσι τυλιγμένον μέσα εἰς τὸ κέλυφός του τὸ δί-
στομον, εἶναι μόνον ναρκωμένον. Περιμένει δὲ πότε
νὰ τὸ καταπίῃ μαζί μὲ τὸ χόρτον κανέν πρόβατον ἢ
καμμία γίδα σας, διὰ νὰ ξαναζωντανεύσῃ. Διότι πρέ-
πει νὰ γνωρίζετε, ὅτι, πρὶν κλεισθῇ μέσα εἰς τὴν φυ-
σαλίδα καὶ ἀποναρκωθῇ, ἔζη μέσα εἰς ἓν ἀπ' αὐτὰ τὰ
κογχύλια ». Καὶ ἔδειξε τὰ μικρὰ κογχύλια, τὰ ὅποια
εἶχε φέρει ὁ Πίκουλας. « Ἔζη, χωρὶς νὰ φροντίζῃ δι-
όλου διὰ τὴν τροφήν του. Ἔζη, ἀναγκάζον τὸ ζῶ-
ον, τὸ κλεισμένον μέσα εἰς τὸ κογχύλιον, νὰ τὸ τρέφῃ
ἀπὸ τὸ σῶμά του, ἕως ὅτου μεγαλώσῃ!

« Ἄν ἄφησε τώρα τὴν « π α ρ α μ ά ν α ν » καὶ ἐξῆλ-
θεν ἀπὸ τὸ κογχύλιόν του, διὰ νὰ κολλήσῃ εἰς τὸ στέ-
λεχος, ἔχει τὸν σκοπὸν του. Θέλει νὰ εὕρῃ ἄλλην, κα-
λυτέραν ἀπὸ τὴν πρώτην τροφόν, ἢ ὅποια νὰ ἡμπο-
ρῇ νὰ τὸ θρέψῃ καὶ νὰ τὸ μεγαλώσῃ γρηγορώτερα,
χωρὶς αὐτὸ πάλιν νὰ κοπιήσῃ διόλου ».

3.—« Καὶ ποῦ θὰ εὕρῃ αὐτό, τὸ ὅποῖον θέλει, ἀφοῦ
εἶναι ἀκίνητον, κολλημένον εἰς τὸ χορτάρι; » ἠρώτησεν
ὁ Πάνος.

— « Θὰ εὕρῃ πολὺ εὐκόλως τὴν τροφόν του, χωρὶς
νὰ κινηθῇ διόλου ἀπὸ τὴν θέσιν του » ἀπεκρίθη, χα-
μογελῶν ὁ Πέτρος Ἀνέζης. « Νά πῶς!

» Ἐντὸς ὀλίγου θὰ περάσουν ἀπὸ τοῦτο τὸ μέρος
τὰ γιδοπρόβατά σας, διὰ νὰ βοσκήσουν. Καθὼς δὲ

θά κόπτουν τὰ χόρτα, ὅπου εἶναι κολλημέναι αὐταὶ αἱ φυσαλίδες, θὰ καταπίνουν μαζί μὲ τὰ χόρτα καὶ τὰ ναρκωμένα αὐτὰ ζώφια. Μέσα εἰς τὸν στόμαχον τῶν γιδοπροβάτων τότε τὰ ζώφια αὐτὰ θὰ ζωντανεύσουν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, προχωροῦντα δὲ βαθύτερον, θὰ χωθοῦν εἰς τὸ συκῶτί των. Ἐκεῖ τότε, ροφῶντα τὸ ἄφθονον καὶ θρεπτικὸν αἷμά των, θὰ μεγαλώσουν. Ὅταν δὲ πλεόν τὸ καθέν ἐξ αὐτῶν γίνῃ τελεία βδέλλα, θ' ἀρχίσῃ νὰ γεννᾷ τὰ τριακόσια αὐγὰ της. Τότε ὁμως ἡ δευτέρα τροφὸς του, δηλαδή τὸ κάθε βδελλιασμένον ζῶον, θὰ καταντήσῃ ἐλεεινόν. Ἴδου λοιπόν, ὅτι τὸ βαλτολίβαδον αὐτὸ χρησιμεύει καὶ ὡς φωλεὰ τοῦ δευτέρου μεγάλου ἐχθροῦ σας!»

4. Βλέπων ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ὅτι οἱ νέοι ἤκουον μὲ προσοχὴν τοὺς λόγους του, ἤρchiσε νὰ ἐξιστορῇ ὅλην τὴν παράξενον ζωὴν τοῦ διστόμου, τὸ ὅποιον δὲν ἐννοεῖ νὰ ἐργασθῇ καὶ νὰ κοπιᾷ ποτέ του, ἀλλὰ θέλει νὰ ζῇ καὶ αὐτὸ καὶ τὰ τέκνα του ἀπὸ τοὺς κόπους τῶν ἄλλων. Ἐξήγησε δὲ εἰς αὐτοὺς, πῶς μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς ζωῆς του κάμνει τόσον μέγα κακὸν καὶ εἰς τὰ κογχύλια ἐκεῖνα καὶ εἰς τὰ γιδοπρόβατα καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους.

§ 37. Πῶς θὰ ἠδύναντο νὰ ἐκριζωθοῦν καὶ τὰ δύο κακὰ ἀπὸ τὸ Κακορρίζικον.

1. Ἡ περιέργεια τῶν νέων γίνεται μεγαλυτέρα μὲ τὰ ὅσα ἀκούουν ἀπὸ τὸν διδάσκαλον. Προχωροῦντες τώρα πρὸς τὰ ποίμνια, ἀρχίζουν νὰ πατοῦν περισσότερο εἰς βαλτώδη μέρη :

« Καὶ δὲν ὑπάρχει κανὲν ἱατρικόν, τὸ ὁποῖον νὰ πο-
 λεμῇ αὐτὸ τὸ δίστομον ; » ἠρώτησε κάποιος νέος,
 υἱὸς κτηνοτρόφου.

— « Πῶς δὲν ὑπάρχει ; » ἀπεκρίθη ὁ διδάσκαλος. « Ὅ-
 λοι οἱ γραμματισμένοι κτηνοτρόφοι γνωρίζουν τὸ
 φάρμακον, τὸ ὁποῖον θεραπεύει τὸ βδέλλιασμα.

» Ὅταν δὲ τὸ μεταχειρισθοῦν εἰς τὴν περίστασιν,
 ποὺ πρέπει καὶ ὅπως πρέπει, γλυτώνουν τὰ ζῴα των.
 Εἰς τρεῖς — τέσσαρας ἡμέρας ὅλα τὰ δίστομα, τὰ φω-
 λιασμένα εἰς τὰ συκώτια τῶν γιδοπροβάτων, κατα-
 στρέφονται καὶ ἐκεῖνα θεραπεύονται.

» Δὲν φθάνει ὅμως νὰ θεραπευθοῦν τὰ βδελλιασμένα
 ζῴα. Πρέπει καὶ νὰ μὴ βοσκήσουν πλέον εἰς τὸ ἴδιον
 λιβάδι, ποὺ ἔχει ἀκόμη κολλημένας εἰς τὰ χόρτα φυ-
 σαλίδας τοῦ ζωυφίου τούτου. Διότι ἔτσι πάλιν θὰ
 βδελλιάσουν. Ἀπαράλλακτα, ὅπως καὶ οἱ ἄνθρωποι,
 οἱ ὁποῖοι μὲ τὸ κινίνον θεραπεύονται ἀπὸ τοὺς πυρε-
 τοὺς. Ἄν τοὺς κεντήσουν ὅμως μολυσμένα κουνούπια,
 πάλιν ἀρχίζουν καὶ θερμαίνονται ».

2.—« Καὶ δὲν εὐρίσκεται κανεὶς τρόπος, ὥστε μῆτε
 νὰ θερμαίνωνται οἱ ἄνθρωποι, μῆτε νὰ βδελλιάζουν
 πάλιν τὰ γιδοπρόβατα ἐνὸς χωρίου ; » ἠρώτησαν
 μαζὶ δύο ἐκ τῶν νέων.

— « Ἄμα κτυπηθῇ εἰς τὴν ρίζαν τοῦ τὸ καθὲν ἀπὸ
 αὐτὰ τὰ κακά, χάνονται ἅπαξ διὰ παντὸς ἀπὸ τὸ
 χωρίον καὶ οἱ πυρετοὶ καὶ τὸ βδέλλιασμα » ἀπεκρίθη
 ὁ Πέτρος Ἀνέλης. « Διὰ νὰ γίνῃ ὅμως τοῦτο, θὰ ἔ-
 πρεπε νὰ καταστραφοῦν πρῶτον ἐντελῶς ὅλοι αἱ
 νεροφωλεαί, διὰ τὰς ὁποίας ὠμιλήσαμεν ».

— « Καὶ ἡμπορεῖ νὰ γίνη τοῦτο ἐδῶ ; » ἠρώτησεν ὁ Γιαχνῆς.

— « Ἥμπορεῖ, ἀλλὰ χρειάζεται νὰ γίνουν προηγουμένως δύο δύσκολα πράγματα· πρῶτον νὰ ἐμποδισθῇ τὸ Βαθύρευμα νὰ χύνεται ἐδῶ μέσα καὶ ὕστερον νὰ στραγγίσουν τελείως ὅλα τὰ νερά, τὰ ὁποῖα γεμίζουν τὰ αὐλάκια τοῦ «Μεγάλου βαρκοῦ».

» Διὰ νὰ γίνη τὸ πρῶτον, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποφραχθῇ ὁ παλαιὸς δρόμος του καὶ νὰ φραχθῇ ὁ νέος. Διὰ νὰ στραγγίσουν πάλιν γρήγορα τὰ νερά τοῦ λιβαδίου, θὰ ἔπρεπε τὰ αὐλάκιά του νὰ φθάνουν μέχρι τῆς θαλάσσης. Ἐγὼ δὲ ὑποψιάζομαι, ὅτι δὲν φθάνουν ἔως ἐκεῖ ».

— « Εἶναι ἀλήθεια, κύρ δάσκαλε, ὅτι πλησιάζουν ἔως τὸ γιαλό, ἀλλὰ δὲν χύνουν τὰ νερά των εἰς τὴν θάλασσαν. Διότι ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ γιαλό εἶναι ὄχθος ὑψηλός » εἶπεν ὁ Πάνος.

— « Διὰ τοῦτο θὰ ἐχρειάζετο ν' ἀνοιχθοῦν μερικὰ στόματα εἰς τὴν παραλίαν, διὰ νὰ στραγγίσουν τὰ νερά· καὶ κατόπιν δὲ νὰ γεμίσουν ὅλα τὰ αὐλάκια μὲ χώματα καὶ τὸ περισσότερον μὲ χαμόδενδρα ».

3.—« Βέβαια θὰ ἐχρειάζοντο πολλαὶ χιλιάδες, διὰ νὰ γίνουν τόσον μεγάλα πράγματα εἰς τὸ χωριό μας » εἶπεν εἰς ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους νέους.

— « Μόνον ὀλίγη θέλησις καὶ τίποτε ἄλλο » ἀπήντησεν σοβαρῶς ὁ διδάσκαλος. « Ἐνθυμηθῆτε, πῶς διωρθώθη ἡ ἀσχημία τῆς βρύσης ! ». Καὶ τοὺς ἐκοίταξε κατὰματα.

— « Εἰπὲ τοῦ διδασκάλου, ὅτι ἡμεῖς μόνοι μας θὰ

ἤμπορούσαμε νὰ ἀναλάβωμε αὐτὴν τὴν ἐργασία. Εἴμεθα δὲ πρόθυμοι νὰ κάμωμε ὅ,τι μᾶς προστάξῃ» ἐφώναξαν τοῦ Πάνου, διὰ νὰ τὸ εἴπῃ εἰς τὸν Πέτρον Ἀνέξην, οἱ πλέον ζῶηροὶ τῆς συντροφιάς.

Ὅταν ὁ Πάνος ἐξήγησεν εἰς τὸν διδάσκαλον τοὺς λόγους τῶν συντρόφων του, ἐκεῖνος ἀπήντησεν :

«Ἐπερίμενα ν' ἀκούσω μίαν τοιαύτην πρότασιν ἀπὸ σῶς καὶ σῶς συγχαίρω. Βεβαίως καὶ σεῖς καὶ ἐγὼ πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν, ὅσον ἡμπορέσωμεν, διὰ νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ καλὸν εἰς τὸ χωρίον μας· νὰ τὸ κατορθώσωμεν ὅμως μόνοι μας, εἶναι ἀδύνατον· ὑπερβαίνει τὰς δυνάμεις μας.

» Διὰ νὰ γίνῃ τόσον μεγάλο ἔργον, τὸ ὁποῖον θὰ ὠφελήσῃ ὅλους μας, θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ θελήσουν ὅλοι οἱ χωρικοί. Καὶ διὰ νὰ τὸ θελήσουν ὅλοι, θὰ χρειασθῇ ὁ καθείς μας νὰ παρακινήσῃ ἰδικοὺς καὶ φίλους του, ὥστε νὰ τὸ δεχθοῦν.

» Ἐγὼ ἀναλαμβάνω τοὺς κτηνοτρόφους. Ἐλπίζω νὰ τοὺς πείσω. Ἀλλὰ διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο θὰ ὁμιλήσωμεν καὶ πάλιν ἀργότερον.

» Τώρα, ποὺ ἐφθάσαμεν εἰς τὰ κοπάδια, ἃς ἴδωμεν, ἂν εἶναι ἀληθῶς βδελλιασμένα τὰ ζῶα καὶ ἂν ἡμπορῇ ἀκόμη νὰ θεραπευθοῦν ».

§ 38. Μὲ τὰ κοπάδια.

1. Ἀληθῶς εἶχον πλησιάσει εἰς τὸ πρῶτον ποίμνιον.

Εἰς βοσκὸς πελώριος μὲ πλουσίαν γενειάδα, μὲ μεγάλον μύστακα, ξεσκούφωτος καὶ μὲ τὴν κεφαλὴν ἀνα-

Εἷς βοσκὸς ἔπαιζε φλογέραν.

μαλλιασμένην, δὲν ἀντελήφθη τὴν συντροφίαν τοῦ Πέτρου Ἀνέζη, ἡ ὁποία εἶχε πλησιάσει πλέον τὸ ποίμνιόν του.

Ὁρθίος καὶ ἀκουμβῶν εἰς μακρὰν ἀγκλίτσαν, ἔπαιζε φλογέραν. Οἱ σκύλλοι του ὅμως, προσεκτικώτεροι ἀπὸ αὐτόν, σκορπισμένοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ γύρω ἀπὸ τὸ ποίμνιον, μόλις εἶδον ἀπὸ μακρὰν τὸν διδάσκαλον καὶ τὴν συντροφίαν του νὰ πλησιάζουν πρὸς τὸ ποίμνιόν των, ἐσήκωσαν τὰς κεφαλὰς, ἐτέντωσαν τὰ ὦτα, ἤνοιξαν τοὺς ρώθωνάς των καὶ ἤρχισαν ν' ἀφήνουν ἓνα σιγανὸν βραχνὸν μουγκρητόν.

2. Ἦθελον μὲ αὐτὸ νὰ εἰδοποιήσουν τὸν κύριόν των, ὅτι πλησιάζει ὁ ἐχθρός. Ὅταν ὅμως εἶδον, ὅτι ἐκεῖνος ἐξηκολούθει νὰ σφυρίζῃ καὶ νὰ μὴ προσέχῃ καὶ ὅτι ὁ ἐχθρός ὅλον ἐπλησίαζεν, ἤρχισαν ὅλοι μαζί νὰ γαυγίζουν κάτι γαυγίσματα ἀραιὰ ἀραιὰ καὶ δυναμωμένα.

Δὲν ἐπρόφθασεν ὁ βοσκὸς νὰ ἴδῃ, τί τρέχει, καὶ ἰδοὺ! βλέπει καὶ τοὺς τέσσαρες σκύλλους τοῦ ποιμνίου του νὰ ὀρμοῦν μὲ ἀνοικτὰ τὰ στόματά των καὶ δίχως γαυγισμούς τώρα. Εἰς μάλιστα ἐξ αὐτῶν, μία μαύρη καὶ φοβερὴ σκύλλα, πλεον γοργοκίνητος ἀπὸ τοὺς συντρόφους της, ἐπλησίασε μὲ μεγάλα πηδήματα, ἑτοιμος νὰ δαγκάσῃ :

« Πίσω, Γκέσα! Ἐδῶ Γκέσα! » ἀκούεται τότε μία δυνατὴ φωνή. Εἰς τὴν στιγμὴν δὲ κόπτεται ἡ λύσσα τῶν σκύλλων καὶ μὲ κατεβασμένας τὰς κεφαλὰς ἐπιστρέφουν εἰς τὴν προτέραν θέσιν των.

3. Τότε ἡμπόρεσαν οἱ ἐπισκέπται νὰ πλησιάσουν εἰς τὸ ποίμνιον, ὁ δὲ Πέτρος Ἀνέξης νὰ ἐξετάσῃ τὰ ζῶά του.

Μὲ τὸ πρῶτον βλέμμα, τὸ ὁποῖον ἔρριψε γύρω του, ἀμέσως ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν· δεικνύων δὲ εἰς τοὺς νέους : « Τὰ δυστυχισμένα ζῶα, εἶπε, εἶναι βδελυσμένα. Κοιτάξτε! » Καὶ ἤρχισε νὰ δεικνύῃ εἰς αὐτοὺς, ἐν πρὸς ἓν, ὅλα τὰ σημεῖα τῆς ἀσθενείας : τὸ ἀνόρεκτον βόσκημα, τὸ συχνὸν ξεδίψασμα, τὸ πρήξιμον κάτω ἀπὸ τὴν σιαγὸνα καὶ τὰ κίτρινα θολὰ ματόφυλλα των.

Ἀφοῦ δὲ παρετήρησε τὰ ἴδια σημεῖα καὶ εἰς τὰ ζῶα
 ὁ Φάρος τοῦ Χωριοῦ, Ε' Δημοτικοῦ Ἀνδρεάδου—Παλαχριστο-
 δούλου ἔκδοσις Α' ἀντίτυπα 5.000

δύο τριῶν ἄλλων γειτονικῶν ποιμνίων, τὰ ὅποια ἐξήτασε μὲ τὴν σειράν, εἶπεν εἰς τοὺς φίλους του : « Ὅλα δυστυχῶς εἶναι προσβεβλημένα ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἀσθένειαν, ἀλλὰ καὶ ὅλα ἡμποροῦν νὰ θεραπευθοῦν, διότι ἀκόμη δὲν ἐπροχώρησε πολὺ τὸ κακόν ». Μὲτ' ὀλίγον ἐπέστρεψαν εἰς τὸ χωρίον.

§ 39. Μαζί με τοὺς κτηνοτρόφους.

1. Μόλις ἔφθασεν ὁ Πέτρος Ἀνέξης εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου μὲ τοὺς φίλους του, εὔρε συνηγμένους ἐκεῖ ὅλους τοὺς κτηνοτρόφους τοῦ χωρίου. Μαζί με αὐτοὺς ἦτο καὶ ὁ πάρεδρος τοῦ χωρίου καὶ ὁ δικολάβος, ὁ κύρ Χρῖστος Ζαβόπουλος.

Ὅταν εἶδεν ἔτσι ὅλους συνηγμένους καὶ μάλιστα εἰς τὸ σχολεῖον, ἐχαμογέλασε καὶ εἶπε μέσα του : « Διὰ τὸ ἀτομικὸν συμφέρον των ἔτρεξαν ὅλοι. Ἄν τοὺς προσεκάλει κανεὶς διὰ κανὲν γενικὸν καλόν, δὲν θὰ ἤρχετο οὔτε εἷς ! Θὰ ἴδουν ὅμως σήμερον, πόσον στοιχίζει εἰς τὸν καθένα ἡ ἀδιαφορία των αὐτῇ διὰ τὰ γενικά καλὰ τοῦ χωρίου ! »

Λέγων δὲ ταῦτα, ἐπλησίασε τοὺς χωρικοὺς καὶ ἤρχισε νὰ σφίγγῃ τὴν χεῖρα τοῦ καθενὸς μὲ πολλὴν εὐγένειαν καὶ μὲ μεγάλην καλωσύνην.

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἔφθασε καὶ ὁ Παπασπύρος.

2. Μὲ εὐλάβειαν τὸν ἐδέχθη ὁ διδάσκαλος καὶ ἀμέσως ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ, ἀφοῦ πρῶτον παρεκάλεσε τὸν κ. Ζαβόπουλον νὰ ἐξηγῇ τοὺς λόγους του εἰς τοὺς χωρικούς.

« Τὰ γιδοπρόβάτά σας, ὅσα τοῦλάχιστον ἔχω ἴδει, εἶναι πραγματικῶς βδελλιασμένα. Ἀλλά, καὶ ἂν μερικά δὲν ἔχουν ἀκόμη προσβληθῇ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν αὐτὴν, θὰ τὴν πάθουν ὕστερον ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας.

» Ἡ ἀσθένεια εἶναι πολὺ προχωρημένη. Διὰ τοῦτο δὲν χρειάζεται ἀργοπορία. Πρέπει νὰ βιασθῇτε, διὰ νὰ προλάβετε τὸ κακόν. Ἀλλέως θὰ μείνετε μὲ τὴν ἀγκλίτσαν εἰς τὸ χέρι ».

— « Τί νὰ κάμωμεν ; » ἠρώτησε βιαστικὰ κάποιος κτηνοτρόφος, τρέμων ἀπὸ τὸν φόβον του.

— « Νὰ πληρώσετε τὰ ἐξοδα καὶ ἐγὼ θὰ σᾶς τὰ θεραπεύσω ».

— « Καὶ γνωρίζεις σὺ ἀπὸ μιὰ τέτοια δουλειά ; Ποῦ ἀκούσθηκεν αὐτό, δάσκαλος ἄνθρωπος νὰ γιατρεύῃ τὴ βδέλλα ; » παρετήρησεν ὁ πάρεδρος, κοιτάζων περιφρονητικῶς τὸν Πέτρον Ἀνέζην.

— « Θὰ τὸ ἰδῇτε, κ. πάρεδρε, ἂν ἡξεύρω καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐργασίαν » ἀπεκρίθη μὲ πεποίθησιν ὁ διδάσκαλος.

3.— « Καὶ τί θέλεις διὰ τὸν κόπον σου ; » ἠρώτησεν ὁ πρῶτος, ἕτοιμος νὰ δώσῃ, ὅσα τοῦ ζητήσουν, ἀρκεῖ νὰ σώσῃ τὰ ζῷά του.

— « Διὰ τὰ φάρμακα, τὰ ἐργαλεῖα, τὰ ὅποια θὰ μοῦ χρειασθοῦν, καὶ διὰ τὸν κόπον μου θέλω πέντε δραχμὰς κατὰ κεφαλὴν, ἀπήντησεν ὁ Πέτρος Ἀνέζης. Ὁ ἱερεὺς ἀπ' ἐδῶ θὰ κρατήσῃ τὰ χρήματα. Θὰ τὰ εἰσπράξω, ὅταν θεραπευθοῦν ἐντελῶς τὰ ζῷά σας. Ἄν ὄχι — καὶ ὁ Θεὸς νὰ μὴ τὸ δώσῃ — θὰ λάβετε πάλιν τὰ χρήματά σας ».

— « Πολὺ γρήγορα θέλει νὰ γίνη πλούσιος ὁ δάσκαλός μας » ἐψιθύρισε ὁ δικολάβος ἀλβανιστὶ εἰς τὸν πάρεδρον, χαμογελῶν εἰρωνικά.

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἐξηκολούθησεν :

« Ἀπὸ τὰ χρήματα, τὰ ὅποια θὰ πληρώσετε, θὰ κρατήσω μόνον, ὅσα θὰ μοῦ χρειαθοῦν, διὰ ν' ἀγοράσω τὰ φάρμακα καὶ τὰ ἐργαλεῖα. Ὅσα θὰ περισσεύσουν

« Πολὺ γρήγορα θέλει νὰ γίνη πλούσιος ὁ δάσκαλός μας ».

— καὶ θὰ περισσεύσουν πολλὰ — θὰ τὰ ἐξοδεύσω πρῶτον, διὰ νὰ θεραπεύσω τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου μου ἀπὸ τοὺς πυρετοὺς καὶ ὕστερον νὰ διορθώσω τὸ διδακτήριον ὥστε νὰ ἡμι.οροῦν νὰ μένουν μέσα ἄνθρωποι καὶ ὄχι ζῶα, ὅπως ἔως τώρα.

» Ἔτσι θὰ ἡμποροῦν ἀπὸ τώρα καὶ ἐμπρὸς νὰ μανθάνουν γράμματα τὰ παιδιὰ σας. Ἄν εἴχετε ἔως τώρα δι-

δακτύριον τῆς προκοπῆς καὶ εἶχαν μάθει, ὅσα γράμματα ἔπρεπεν αὐτὰ ἐδῶ τὰ μεγάλα παιδιὰ σας — καὶ ἔδειξε τὸν Πάνον καὶ τοὺς συντρόφους του — σήμερον οὔτε ἀσθενείας τῶν ζώων σας θὰ εἴχετε, οὔτε οἱ πυρετοὶ θὰ σᾶς ἐβασάνιζον, ὅπως τώρα ».

§ 40. Πείσματα καὶ ἀπαιτήσεις.

1. Ἀκούων ὁ Ζαβόπουλος τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ διδασκάλου, ἐδάγκασε τὰ χεῖλη του, ἐνῶ ὁ πάρεδρος ἦναψε περισσότερο ἀπὸ πείσμα.

« Δὲν θὰ δώσω ἐγὼ ἓνα πεντακοσάρικο διὰ τὰ ἑκατὸ γιδοπρόβάτά μου » εἶπε. « Νὰ πληρώνω ἐγώ, διὰ νὰ διασκεδάξῃ ἡ ἀφεντιά του μὲ τὰ παιδιὰ, τάχα μανθάνοντας αὐτὰ γράμματα ».

— « Δὲν σᾶς βιάζει κανεὶς, κ. πάρεδρε » ἀπήντησεν ἀτάραχος ὁ διδάσκαλος.

— « Παρὰ πολλὰ ζητεῖς, κ. διδάσκαλε. Πέντε δραχμαὶ κατὰ κεφαλὴν εἶναι πολλαί. Δύο θὰ ἦσαν ἀρκεταί » ὠμίλησεν ὁ Ζαβόπουλος τότε, διὰ νὰ δείξῃ εἰς τοὺς χωρικοὺς, ὅτι τάχα τοὺς ὑποστηρίζει.

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἀπήντησεν : « Ἐγὼ δὲν δέχομαι οὔτε μίαν δεκάραν ὀλιγώτερον. Εὔρετε ἄλλον ἱατρὸν εὐθηνότερον. Ὅστις θέλει, ὑπογράφει τὸ συμφωνητικὸν καὶ δίδει εἰς τὸν ἱερέα τὰ χρήματα· πέντε δραχμὰς διὰ τὸ κάθε ζῶον! »

2.—« Θέλω εἴκοσι δραχμὰς διὰ τὸ συμφωνητικὸν καὶ μίαν, διὰ νὰ ὑπογράψω τὸν κάθε ἀγράμματον », φωνάζει τότε ὁ Ζαβόπουλος.

— « Τὸ συμφωνητικὸν τὸ κάμνω ἐγὼ χωρὶς καμμίαν πληρωμήν. Ὅσον διὰ τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἀγραμμάτων κτηνοτρόφων, ἡμπορεῖ νὰ ὑπογράφη καὶ ὁ ἱερεὺς ἀπ' ἐδῶ » ἀντιμίλησεν ὁ Πέτρος Ἀνέξης.

— « Συμφώνως μὲ τὸν νόμον ἡ ὑπογραφή τοῦ ἱερέως εἶναι ἄκυρος » φωνάζει πάλιν δυνατώτερα καὶ μὲ πε-

« Δὲν σὰς βιάζει κανεὶς, κ. Πάρεδρε » ἀπήντησεν ὁ διδάσκαλος.

ρισσότερον θυμὸν τῶρα ὁ δικολάβος, πιστεύων, ὅτι ἔτσι θὰ κάμῃ τὸν διδάσκαλον νὰ χάσῃ τὸ θάρρος του.

Γελῶν ἐκεῖνος, εἶπε : « Μήπως, κ. Ζαβόπουλε, μᾶς νομίζετε, ὅτι κατέβημεν ἀπὸ τὰ βουνά; ».

— « Οἱ διδάσκαλοι δὲν γνωρίζουν τοὺς νόμους ».

— « Ἐννοοῦν ὅμως κάθε πονηρίαν » ἀπεκρίθη ὁ διδάσκαλος, κινῶν λυπηρὰ τὴν κεφαλὴν του.

— « Πονηρία εἶναι, ὅταν ζητεῖτε πέντε δραχμὰς δι'

ἕκαστον ζῶον, ἐνῶ τὸ ἱατρικὸν ἀξίζει μόνον μίαν » ἀπήντησεν ὁ δικολλάβος. Κινῶν δὲ ἀπειλητικῶς τὸν δάκτυλόν του πρὸς τὸν διδάσκαλον, ἔφυγε τάχα θυμωμένος.

3. — « Ἐμυρίσθη τὸ φοβίμι κ' ἐπλάκωσεν ὁ κόρακας » εἶπε γελῶν ὁ γέρων Μάντακας, ὁ μεγαλύτερος κτηνοτρόφος τοῦ χωρίου, ὅταν εἶδε νὰ φεύγῃ ὁ Ζαβόπουλος. Ἀμέσως δὲ ὑπέγραψε τὸ συμφωνητικὸν καὶ ἐπλήρωσεν εἰς τὸν Παπασπύρον διὰ πεντακόσια γιδοπρόβατα.

Βλέποντες αὐτὸ καὶ οἱ ἄλλοι, ἔκαμαν τὸ ἴδιον.

4. Μόνον ὁ πάρεδρος δὲν ἠθέλησεν ἀπὸ πείσμα νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν ἀνάγκην.

« Ὅχι! δὲν ὑπογράφω, οὔτε πληρώνω ἐγὼ πεντάραν » εἶπε, προσπαθῶν νὰ ἐμποδίσῃ καὶ ἄλλους, δίχως ὅμως νὰ τὸ κατορθώσῃ.

Αὐτὸ ἠνάγκασε τὸν Πέτρον Ἀνέζην νὰ τοῦ εἴπῃ : « Λυποῦμαι τὰ ζῶά σας περισσότερον ἀπὸ σᾶς, κ. πάρεδρε. Διὰ τοῦτο θὰ θεραπεύσω τὰ ἰδικά σας χωρὶς πληρωμὴν ».

— « Ὅχι! δὲν δέχομαι » ἀπήντησεν ἐκεῖνος, περισσότερον πεισμωμένος. « Ἀπὸ σένα δὲν δέχομαι νὰ μοῦ γιαιτρεύσῃς τὰ ζῶά μου. Ἄς φοφήσουν ὅλα! »

— « Ὅπως ἀγαπᾶτε, κ. πάρεδρε. Ἐγὼ ὅμως καὶ μὲ ὅλ' αὐτὰ θὰ εἶμαι πάντοτε πρόθυμος νὰ σᾶς φανῶ χρήσιμος εἰς ὅ,τι ἡμπορῶ » εἶπεν εἰς τὸν πάρεδρον τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ἔφευγε, κτυπῶν μὲ θυμὸν τὴν ράβδον του εἰς τὸ χῶμα.

§ 41. « Πολλὰ μᾶς ζητεῖς, κύρ δάσκαλε ».

1. Τὸ Κακορρίζικον δὲν εἶχεν οὔτε φάρμακα, οὔτε τὰ χρήσιμα ἐργαλεῖα, διὰ νὰ θεραπευθοῦν τὰ ζῶά του. Διὰ τοῦτο ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἀφοῦ ἐξέλεξε τὴν ἰδίαν ὥραν ἐκ τῶν νέων τοῦ χωρίου τὸν Πάνον Γκο-

« Τώρα πρέπει ν' ἀκούσετε καὶ μερικά ἄλλα, διὰ νὰ τὰ γνωρίζετε ».

λέμην καὶ τοῦ ἔδωσεν ἀρκετὰ χρήματα καὶ γραπτὰς ὁδηγίας, τὸν ἔστειλεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ νὰ προμηθευθῇ τὰ φάρμακα καὶ τὰ ἐργαλεῖα, ποὺ ἐχρειάζοντο.

2. Οἱ κτηνοτρόφοι ὕστερον ἀπὸ τοῦτο ἡτοιμάσθησαν νὰ διαλυθοῦν. Ὁ Πέτρος Ἀνέξης ὅμως τοὺς ἐκράτησε, λέγων : « Τώρα, ποὺ εἰσθε ὅλοι ἐδῶ συγκεντρωμένοι, εἶναι ἀνάγκη ν' ἀκούσετε καὶ μερικά ἄλλα, διὰ νὰ τὰ γνωρίζετε.

»'Εγὼ θὰ θεραπεύσω τὰ ζῶά σας, ἀλλ' ἂν τὰ ἀφήσετε νὰ βοσκήσουν πάλιν εἰς τὸ ἴδιον λιβάδι, θὰ πηγαίνουν χαμένοι οἱ κόποι μου καὶ τὰ ἐξοδά σας. Θὰ βδελλιάσουν καὶ πάλιν τὰ ζῶά σας. Τὸ διατί τὸ γνωρίζουν τὰ παιδιὰ σας ἀπ' ἐδῶ ».

— « Ναί, εἶναι μολυσμένον ὅλο τὸ « Μεγάλο βαρκό » εἶπον οἱ νέοι.

— « Λοιπὸν τί πρέπει νὰ κάμωμεν ; » ἠρώτησαν τότε οἱ κτηνοτρόφοι μὲ ἀνησυχίαν.

— « Πρέπει κατὰ πρῶτον ν' ἀπολυμάνωμεν τὰ χόρτα τοῦ λιβαδίου σκονίζοντες αὐτὰ μὲ ἀσβέστην. Θὰ χρειασθῇ ἔπειτα νὰ χωρίσετε τὰ γερά ἀπὸ τὰ προσβεβλημένα ζῶά σας· ἀφοῦ δὲ ἰατρευθοῦν, νὰ μὴ τὰ ἀνακατεύετε πλέον μὲ ἄλλα ζῶα, φερμένα ἀπὸ ξένα κοπάδια. Διότι ἡμπορεῖ καὶ ἐκεῖνα νὰ εἶναι μολυσμένα, ἔτσι δὲ πάλιν θὰ μολύνουν καὶ τὰ ἰδικά σας ».

3. Οἱ Κακορριζικιῶται, συνηθισμένοι νὰ κλέπτουν ἀπὸ ξένα ποιμνία, ἐταράχθησαν πολὺ, ἀκούοντες τοὺς τελευταίους λόγους τοῦ διδασκάλου. Ἐκοίταξαν ὁ εἰς τὸν ἄλλον καὶ εἰς ἕξ αὐτῶν εἶπε :

« Τὸ τελευταῖον, ποὺ μᾶς εἶπες, κύρ δάσκαλε, δὲν ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ ἐδῶ, εἰς τὸ χωριό μας, διότι ὅλοι μας ἀγοράζομε πάντοτε ἀπὸ ξένα κοπάδια καὶ πωλοῦμε ἀπὸ τὰ δικά μας. Δὲν ἔχει ἄλλο φάρμακο ; »

— « Ἄν αὐτὸ δὲν ἡμπορῇ νὰ γίνῃ » εἶπε συλλογισμένος ὁ Πέτρος, τότε... » Καὶ ἐσταμάτησε.

— « Τότε ; » ἠρώτησαν ὅλοι μὲ ἀγωνίαν.

— « Τότε πρέπει νὰ ἀποξηράνετε τὸ « Μεγάλο Βαρκό ». Καὶ τοὺς ἐξήγησεν, πῶς θὰ ἡμποροῦσε νὰ γίνῃ

αὐτὸ καὶ πῶς ἔτσι θὰ ἐχάνοντο καὶ οἱ πυρετοὶ ἀπὸ τὸ χωρίον των.

4. Οἱ χωρικοὶ ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους ἔμελλε περισσότερο νὰ μὴ ἀφήσουν τὴν ζωκλοπὴν παρὰ νὰ κοποῦν οἱ πυρετοὶ τῶν τέκνων των, ἐκοιτάχθησαν πάλιν, συνεννοήθησαν καὶ ὕστερον εἶπον : « Πολλὰ μᾶς ζητεῖς, κύρ δάσκαλε, ἀλλὰ θὰ κάμωμεν ὅ,τι μᾶς εἶπῃς. Λυπούμεθα τὰ δυστυχισμένα τὰ παιδιὰ μας, ποὺ λυώνουν ἀπὸ τοὺς πυρετούς. Γι' αὐτὸ θὰ προσπαθήσωμε νὰ στραγγίσωμε τὸ «Μεγάλο βαρκό». Θέλομε ὅμως πρῶτα νὰ ἰδοῦμε, ἂν θὰ γιαιτρευθοῦν τὰ ζῶά μας ἀπὸ τὴ βδέλλα ».

— «Ὅσον δι' αὐτὸ νὰ εἰσθε βέβαιοι. Ἐντὸς μιᾶς ἑβδομάδος τὰ ζῶά σας θὰ εἶναι ὅλα ἐντελῶς καλὰ εἰς τὴν ὑγείαν των » ἀπήντησεν ὁ διδάσκαλος, ἐνῶ προέπεμπε τοὺς κτηνοτρόφους.

§ 42. « Καὶ τὸ θέλομεν καὶ τὸ ἀποφασίζομεν ».

1. Ἐντὸς ὀλίγου ἡ αὐλὴ τοῦ σχολείου εἶχε κενωθῇ ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς. Ἐμεινεν ὁ διδάσκαλος μὲ τοὺς νέους τοῦ χωρίου. Χαρούμενος διὰ τὴν πρώτην ἐπιτυχίαν, πότε ἐγέλα καὶ πότε ὠμίλει μὲ τοὺς φίλους του. Ὑστερον ἐνθυμήθη τὸ βιολί. Ἐτρεξε, τὸ ἐπῆρεν ἀπὸ τὸ δωμάτιόν του καὶ ἤρχισε νὰ παίζῃ διαφόρους χορούς.

Οἱ νέοι αὐτὸ ἤθελον! Τὸ ἔστρωσαν εἰς τὸν χορόν, ἐνθουσιασμένοι διὰ τὸ ἐξαφνικὸν αὐτὸ καλόν, τὸ ὁποῖον ἐχάριζεν εἰς αὐτοὺς ὁ φίλος των, ὁ καλὸς

διδάσκαλος τοῦ χωρίου. Καὶ ἐχόρευον ὥραν πολλήν με χαρὰν καὶ με εὐχαρίστησιν.

2. Ὁ ἥλιος ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε κατέλθει πολὺ χαμηλὰ. Τὰ γύρω βουνὰ ἐρρόδιζον εἰς τὰς κορυφὰς των καὶ αἱ σκιαὶ τῶν δένδρων ἐμάκρυνον ὅλον ἐν καὶ περισσότερον.

Μετ' ὀλίγον ὁ ἥλιος ἐκρύβη καὶ ἤρχισε νὰ σκοτεινιάζῃ. Οἱ νέοι εἶπον, ὅτι ἦτο καιρὸς πλέον νὰ μεταβοῦν εἰς τὰς οἰκίας των. Ἀφησαν λοιπὸν τὸν χορὸν καὶ ἠὺχαρίστησαν τὸν διδάσκαλον.

3. Τότε ἐκεῖνος, προπέμπων τοὺς φίλους του, δὲν ἐκρατήθη καὶ ἐξεμυστηρεύθη τὴν χαρὰν του :

« Τώρα, παιδιὰ, εἶναι ὥρα νὰ χωρισθοῦμεν, σεῖς διὰ τὸ σπίτι σας καὶ ἐγὼ διὰ τὸ ἰδικόν μου. Ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ κρύψω τὴν χαρὰν, ἣ ὁποία μοῦ πλημμυρίζει τὴν ψυχὴν μου. Φαντάζομαι, ὅτι τὸ βδέλλιασμα τοῦ χωρίου σας ἦλθεν ἀπὸ Θεοῦ. Πολλὰ κακὰ ἔχουν καλὸν τέλος. Μοῦ φαίνεται, ὅτι μετὰ τὸ βδέλλιασμα τοῦτο ὅχι μόνον τὸ διδασκῆριον θὰ διορθωθῇ, ἀλλὰ θὰ κτυπηθοῦν κατακέφαλα καὶ οἱ πυρετοὶ τοῦ χωρίου. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ θὰ ἐπιτύχωμεν καὶ δύο ἄλλα, σπουδαιότερα καλὰ. Γνωρίζετε ποῖα ;

» Πρῶτον θὰ λείψῃ ἀπὸ τὸ χωρίον σας ἡ ζωοκλοπή. Ὑστερον δὲ οἱ χωριανοὶ σας ὅλοι θὰ ἐννοήσουν, πόσον εὐκολὰ κατορθώνονται μεγάλα πράγματα, φθάνει νὰ τὸ θελήσουν πολλοί ».

4.—« Ἐγὼ φοβοῦμαι, κ. Ἀνέζη, μὴ μᾶς χαλάσῃ τὴν ὑπόθεσιν ἐκεῖνος ὁ δικηγόρος, ὁ κύρ Χρῖστος » εἶπε τότε ὁ Τάσος.

— « Καὶ δὲν λογαριάζεις καὶ τὸν πάρεδρον ; » ἐπρόσθεσεν ὁ Κίτσος. « Οἱ δύο αὐτοὶ ἤμποροῦν νὰ γυρίσουν τὰ μυαλὰ πολλῶν χωρικῶν μας. Εἶναι φοβεροὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ».

— « Μὴ φοβεῖσθε, παιδιὰ! Καὶ τὸν Ζαβόπουλον καὶ τὸν πάρεδρον θὰ τοὺς ἀντικρύσωμεν μὲ τὴν θέλησίν μας. Καὶ ἂν οἱ κτηνοτρόφοι δὲν θελήσουν νὰ στραγγίσουν τὸ λιβάδι, τότε..... »

— « Τὸ στραγγίζομεν ἡμεῖς μόνοι μας, κύρ δάσκαλε » συνεπλήρωσεν ὁ μικρὸς Χαράλαμπος Πίκουλας.

— « Εὐγέ σας παιδιὰ! » εἶπεν ἐνθουσιασμένος ὁ διδάσκαλος. « Καλὰ τὸ ἀπεφασίσατε· ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἤθελον νὰ εἶπω αὐτό. Διότι δὲν φοβοῦμαι, ὅτι θὰ φθάσωμεν ἕως ἐκεῖ. Ἦθελον νὰ εἶπω, ὅτι, καὶ ἂν οἱ κτηνοτρόφοι τοῦ χωρίου δὲν θελήσουν νὰ λάβουν μέρος εἰς τὸ στράγγισμα τοῦ Μεγάλου Βαρκοῦ, ἡμεῖς θ' ἀνογκάσωμεν ὅλον τὸ χωρίον θεληματικῶς ἢ ὅχι νὰ κάμῃ αὐτὸ τὸ ἔργον. Φθάνει μόνον σεῖς νὰ τὸ θέλετε ».

— « Καὶ τὸ θέλομεν καὶ τὸ ἀποφασίζομεν » ἀπήντησαν ὅλοι οἱ νέοι μὲ ἓν στόμα.

— « Σᾶς συγχαίρω καὶ πάλιν, φίλοι μου. Τὸ πῶς θὰ γίνη αὐτό, δὲν σᾶς τὸ λέγω ἀπὸ τώρα. Ἐχετε ὀλίγην ὑπομονὴν καὶ δὲν θὰ ἀργήσετε νὰ τὸ μάθετε » εἶπεν ὁ Πέτρος Ἀνέζης. Καὶ ἐκαλονύκτισεν ὅλους.

§ 43. Πάλιν θυμωμένος ὁ κ. πάρεδρος.

1. Ὅσον περνοῦν αἱ ἡμέραι, τόσοι ὁ κύρ Γκίκας Ζέζας, ὁ πάρεδρος, δὲν χωνεύει τὸν νέον διδάσκαλον τοῦ χωρίου του. Τὸ παραμικρόν, τὸ ὅποιον θὰ

εἶπε ἢ θὰ πράξῃ οὗτος, πειράζει τὸν πάρεδρον. Ὅταν βλέπῃ τὸν Πέτρον Ἀνέξην νὰ καταγίνεται μὲ τὴν θεραπείαν τῶν βδελλιασμένων ζώων καὶ μανθάνῃ ἀπὸ τὸν μικρὸν υἱὸν του, μαθητὴν τῆς Τετάρτης, ὅτι ὁ διδάσκαλος καθημερινῶς μοιράζει δισκία κινίνου εἰς τὰ θερμασμένα παιδιὰ τοῦ σχολείου καὶ κάμνει περιβόλι εἰς τὸν αὐλόγυρόν του, θυμώνει τρομερά. « Δὲν κοιτάζει τὴ δουλειά του, παρὰ καταγίνεται μὲ ξένας φροντίδας » λέγει διὰ τὸν διδάσκαλον, ὅπου σταθῇ καὶ ὅπου εὕρεθῇ.

2. Πραγματικῶς ὁ Πέτρος Ἀνέξης αὐτὰς τὰς ἡμέρας φροντίζει ὀλιγώτερον ἀπὸ ἄλλοτε διὰ τὴν διδασκαλίαν του.

Μόλις ἐξημερώσῃ, ἕως τὴν ὥραν τοῦ σχολείου γυρίζει ἀπὸ στάνης εἰς στάνην καὶ ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν καὶ ὁδηγεῖ τοὺς κτηνοτρόφους καὶ τοὺς βοηθοὺς των, πῶς νὰ θεραπεύσουν τὰ βδελλιασμένα ζῶα μὲ τὸ φάρμακον καὶ μὲ τὰ ἐργαλεῖα, τὰ ὅποια ἔφερεν ὁ Πάνος ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, καὶ πῶς νὰ ἀπολυμάνουν τὸ λιβάδι μὲ τὴν ἄσβεστον. Τοὺς ὁδηγεῖ, πόσον φάρμακον νὰ δίδουν κάθε φοράν εἰς τὰ ζῷά των, πῶς νὰ τὸ ἀναμιγνύουν μὲ τὸ λᾶδι, πῶς νὰ τὸ ρίπτουν μέσα εἰς τὸ στόμα τῶν ζώων καὶ πότε ὕστερ' ἀπὸ τὸ φάρμακον νὰ ἐπιτρέπουν εἰς αὐτὰ νὰ τρώγουν καὶ νὰ πίνουν.

3. Ὅταν πάλιν ἔλθῃ ἡ ὥρα διὰ τὸ μάθημα καὶ συναθροισθοῦν οἱ μαθηταί, ἀρχίζουν ἄλλαι φροντίδες τοῦ διδασκάλου, διὰ νὰ θεραπεύσῃ τοὺς πυρετοὺς των. Θέτει κατὰ σειρὰν ὅλους, ὅσοι ὑποφέρουν, καὶ ἀρχίζει νὰ τοὺς μοιράζῃ ἀπὸ δύο δισκία κινίνης τοῦ

Κράτους. Ὑστερον ἀπὸ μίαν ὥραν ἄλλα τόσα καὶ ἔπειτα τοὺς ἀναγκάζει νὰ τρώγουν τὸ βραστὸν αὐγόν, τὸ ὁποῖον ὁ καθένας μαθητὴς φέρει ἀπὸ τὴν οἰκίαν του πρωὶ καὶ ἀπόγευμα.

Ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν κῆπον τοῦ σχολείου καταγίνεται πολλὴν ὥραν ὁ Πέτρος Ἀνέξης. Ἀφοῦ κατὰ πρῶτον ἔφραξε μὲ καλάμια ἄρκετὸν μέρος τοῦ μεγάλου αὐλογύρου, ἤρχισεν ἔπειτα τὸ ἔργον του. Καὶ τώρα νά!

Ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν κῆπον τοῦ σχολείου καταγίνεται πολλὴν ὥραν.

κάθε ἡμέραν μαζί μὲ τοὺς μαθητὰς χωρίζει, σκάπτει, βωλοκοπεῖ, λιπαίνει καὶ ἐτοιμάζει τὸ μέρος αὐτό, διὰ νὰ τὸ φυτεύσῃ λαχανικὰ καὶ δενδρύλλια. «Τὸ νερὸν μόνον θὰ μᾶς δυσκολεύσῃ» λέγει πότε πότε. «Ἀλλὰ θὰ εὕρωμεν τρόπον, νὰ τὸ βολεύσωμεν καὶ αὐτό».

4. Ὁ πάρεδρος τὰ βλέπει καὶ τὰ μανθάνει ὅλα. Ἀντὶ ὅμως νὰ χαίρεται, λυσσᾷ ἀπὸ τὸ κακόν του. Καί, ἀντὶ νὰ καλοτυχίξῃ τὸ χωρίον, φοβερίζει τὸν διδάσκαλον, ὅταν πίνῃ μὲ τοὺς φίλους του: «Θὰ τοῦ δείξω ἐγώ, ὅταν περάσῃ ἀπ' ἐδῶ ὁ ἐπιθεωρητής» λέγει,

κτυπῶν τὴν χονδρὴν μαγκούραν του εἰς τὸ πάτωμα τοῦ παντοπωλείου.

Ἀδειάζων δέ, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, τὰ κρασοπότηρα, φοβερίζει καὶ πάλιν: «Θὰ τοῦ δείξω ἐγώ, πόσα ἀχλάδια χωρεῖ τὸ σακκούλι μου!».

§ 44. Μὲ τὴν ἀγκλίτσαν εἰς τὸ χέρι!

1. Τὰ πείσματα καὶ οἱ θυμοὶ τοῦ κύρ Ζέζα, τοῦ παρέδρου, ἀντὶ νὰ ὀλιγοστεύσουν, ηὔξησαν περισσότερον, ὅταν ἐθεραπεύθησαν τὰ βδελιασμένα ζῶα τοῦ χωρίου καὶ κατεστράφη τὸ ἰδικόν του ποίμνιον.

Καὶ ἀληθῶς! Δὲν παρῆλθον πολλαὶ ἡμέραι, καὶ μετὰς ὁδηγίας καὶ τὸ φάρμακον τοῦ διδασκάλου τὰ ζῶα ὅλων τῶν ἄλλων κτηνοτρόφων εἶχον ἀρχίσει, ἓνα ἓνα, νὰ ἀναλαμβάνουν.

Μόνον τὰ γιδοπρόβατα τοῦ παρέδρου μετ' ὅλους τοὺς ἐξορκισμοὺς τῆς γραίας Μπίλιως ὅχι μόνον ἐχειροτέρευσαν, ἀλλὰ καὶ ἤρχισαν ν' ἀποθνήσκουν.

Ὁ παρέδρος, στενοχωρημένος, δὲν γνωρίζει τί νὰ κάμῃ διὰ τὸ ποίμνιόν του! Βλέπων τὴν καταστροφὴν, ἠναγκάσθη νὰ σφάξῃ τὰ ἐτοιμοθάνατα καὶ νὰ πωλήσῃ τὸ κρέας των εἰς τὰ γύρω χωρία ἀντὶ τεμαχίου ἄρτου.

Ὅπως εἶπεν ὁ διδάσκαλος, ἔμεινεν εἰς τὸ τέλος μετ' τὴν ἀγκλίτσαν εἰς τὸ χέρι!

2. Καὶ ὅμως τὸ πείσμά του δὲν ἡλαττώθη. Καὶ τώρα ἀκόμη λέγει: «Βέβαια ἔπρεπε νὰ δώσω τὰ χρήματά μου, διὰ νὰ γλεντᾷ καλύτερα ὁ δάσκαλος μετ' ὅλους τοῦ χωριοῦ, χορεύοντας καὶ διασκεδάζοντας!»

Χύνει τὸ δηλητήριον, ἀλλὰ δὲν κάμνει τίποτε. Οἱ χωριανοὶ του ἔχουν ὀφθαλμοὺς καὶ βλέπουν. Βλέπουν, ὅτι ὁ διδάσκαλος δὲν διασκεδάζει μὲ τὰ χρήματα τῶν κτηνοτρόφων. Ἐξ αὐτῶν δὲν ἔχει ἐγγίσει ἕως τώρα οὔτε μίαν δραχμὴν. Ὅλα τὰ κρατεῖ ἄθικτα ὁ Παπασπύρος. Δεκαπέντε χιλιάδας! Πρὶν τὰ ἐγγίση, θέλει νὰ λογοδοτήσῃ ὁ διδάσκαλος.

§ 45. Ὁ Ζαβόπουλος εὐχαριστημένος.

1. Τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ-κούσθη ὁ πάρεδρος νὰ ἐκστομίξῃ τὴν ἀνωτέρω κατηγορίαν κατὰ τοῦ διδασκάλου, ἐκεῖνος εἶχε προσκεκλη-μένον ὅλον τὸ χωρίον, διὰ νὰ λογοδοτήσῃ δι' ὅ,τι λογαριάζει ἀκόμη νὰ κάμῃ.

2. Γεμίζει ἐντὸς ὀλίγου ὅλη ἡ αὐλὴ ἀπὸ χωρικούς. Τότε ἐνώπιον ὅλων ὁ Πέτρος Ἀνέζης δίδει τὸν ἐξῆς λογαριασμόν :

« Διὰ τρεῖς χιλιάδας βδελλιασμένα πρόβατα, τὰ ὁποῖα ἐθεράπευσα, πρὸς 5 δραχμὰς κατὰ κεφαλὴν—δραχ.... 15.000.— Ἄν ἀφαιρέσωμεν ἀπὸ αὐτὰς 1200 δραχ., τὰς ὁποίας ἐπληρώθη ὁ φαρμακοποιός, ὁ ὑδραυλικὸς καὶ ὁ ἀσβεστοπώλης διὰ τὸ φάρμακον, δι' ἑκατὸν κυτία κινίνου τοῦ Κράτους, διὰ τριακόσια μικρὰ χωνία καὶ μέτρα, καὶ τέλος διὰ πενήντα καντάρια ἀσβέστου, τὰ ὁποῖα ἐσκορπίσθησαν εἰς τὸ Μεγάλο Βαρκό, ὅλα συμφώνως μὲ αὐτὰς ἐδῶ τὰς ἀποδείξεις, μοῦ μένουν καθαρὸν κέρδος δρ... 13800.

» Τὰ χρήματα αὐτὰ ὅλα τὰ χαρίζω εἰς τὸ σχολεῖον

σας — καὶ ἔδειξε τὸ κοτεστραμμένον διδασκῆριον — διὰ νὰ διορθωθῇ, ὅπως πρέπει. Δέχεσθε τὴν δωρεάν μου ; »

2.—« Συμφώνως πρὸς τὸν νόμον πρέπει νὰ συνταχθῇ συμβόλαιον· ἀλλέως εἶναι ἄκυρος ἡ δωρεά » εἶπεν ὁ Ζαβόπουλος.

— « Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χρειάζεται, διὰ νὰ τελειώσῃ γρήγορα ἡ ἐπισκευή » ἀπαντᾷ ἀμέσως ὁ Πέτρος Ἀνέξης « εἶναι νὰ εὐρεθῇ εἰς καλὸς ἐργολάβος, ὁ ὁποῖος ν' ἀναλάβῃ νὰ τελειώσῃ τὴν ἐργασίαν. Ἀμα τελειώσῃ, ἄς ἀκυρώσῃ τὴν δωρεάν μου ὁ κ. Ζαβόπουλος. Ἡμπορεῖτε νὰ μοῦ ὑποδείξετε κανένα καλὸν γνωστόν σας ἐργολάβον ; »

— « Τὴν ἐρχομένην Παρασκευὴν περιμένομεν τὸν Μαστρομανώλην ἀπὸ τὴν Λεβαδειάν. Αὐτὸς ἔκτισε τὸ κωδωνοστάσιον πρὸ πέντε ἐτῶν » ἀπήντησεν ὁ γερο — Βλάσης Γουλῆς, ὁ ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας. « Τοῦ ἐγράψαμεν νὰ ἔλθῃ, διὰ νὰ συμφωνήσωμεν καὶ διὰ τὸ δεύτερον κωδωνοστάσιον. Βλέπεις, κύρ δάσκαλε, τὰ παιδιὰ μας εἰς τὴν Ἀμερικὴν κερδίζουν πολλὰ δολάρια. Καὶ μᾶς γράφουν, ὅτι ἔχουν εὐχαρίστησιν νὰ ἐξοδεύσουν καὶ διὰ τὸ δεύτερον κωδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας μας, καὶ ἔτσι ν' ἀκούεται παντοτεὶνὰ τὸ ὄνομά των ».

— « Ὁραῖα ! » εἶπεν ὁ διδάσκαλος. « Θὰ γράψω καὶ ἐγὼ εἰς τὰς Θήβας καὶ εἰς τὴν Κόρινθον. Ἡμπορεῖ νὰ μᾶς ἔλθουν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐργολάβοι καὶ ἔτσι μὲ τὸν συναγωνισμόν νὰ ὠφεληθῇ τὸ σχολεῖόν μας περισσό-τερον.

3. » Ὅ,τι ὅμως καὶ ἂν γίνῃ, ἐγὼ ἀπὸ τῶρα διορίζω

Ὁ Φάρος τοῦ Χωριοῦ, Ε' Δημοτικοῦ Ἀνδρεάδου — Παπαχριστο-
δούλου ἔχδους Α' ἀντίτυπα 5.000

τὴν ἐπιτροπὴν, ἡ ὁποία θὰ διαχειρισθῇ τὰ χρήματα τῆς δωρεᾶς μου καὶ θὰ κρατῇ τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ ἔργου. Παρακαλῶ τὸν ἱερέα ἀπ' ἐδῶ, τὸν κύριον πάρεδρον καὶ τὸν δικηγόρον, κ. Ζαβόπουλον, νὰ δεχθοῦν αὐτὸ τὸ βᾶρος. Εἰς τὸν τελευταῖον, ἐπειδὴ θὰ κρατῇ τοὺς λογαριασμοὺς καὶ θὰ πληρώνῃ τοὺς ἐργολάβους, διὰ τὸν κόπον τῷ προσφέρω εἰς τὸ τέλος τῆς ἐργασίας διακοσίας δραχμὰς. Δέχεσθε, κύριοι ; »

— « Δεχόμεθα, δεχόμεθα εὐχαρίστως καὶ σᾶς συγχαίρομεν, κ. Ἀνέζη » ἐφώνησε δύο φορές ὁ Ζαβόπουλος, κατευχαριστημένος ὅχι διὰ τὸ καλόν, τὸ ὁποῖον θὰ ἐγένετο εἰς τὸ χωρίον, ἀλλὰ διὰ τὰς διακοσίας δραχμὰς, τὰς ὁποίας θὰ ἐλάμβανε· περισσότερον δὲ διὰ τὸν τίτλον τοῦ δικηγόρου, τὸν ὁποῖον τοῦ ἐχάριζεν ὁ διδάσκαλος !

4. Οἱ Κακορριζικιῶνται, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐκεῖ, ἐκτὸς τοῦ Παπασπύρου, ἐνόμισαν, ὅτι δὲν ἤξιζε τὸν κόπον νὰ συγχαροῦν τὸν διδάσκαλον διὰ τὸ μέγαλον αὐτὸ καλόν, τὸ ὁποῖον ἔκαμνεν εἰς τὸ χωρίον των. Οἱ περισσότεροι μάλιστα ἔφυγον, ψιθυρίζοντες, ὁ εἰς εἰς τὸ αὐτίον τοῦ ἄλλου : « Πολλὰ χρήματα, φάνεται, θὰ ἔχῃ ὁ δάσκαλός μας, διὰ νὰ πετᾷ ἔτσι εἰς τὰ χαμένα δεκαπέντε χιλιάδας δραχμὰς ».

§ 46. Ὁ πρῶτος συνεταυρισμός.

1. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ἐπιθυμῶν νὰ διορθώσῃ τὸ διδασκῆριον, δὲν ἀναφέρει τίποτε εἰς τὸν προϋστάμενόν του, τὸν ἐπιθεωρητὴν τῶν δημοτικῶν σχολείων· ἐπίτηδες, διὰ νὰ τὸ εὖρη ἔτοιμον, ὅταν ἔλθῃ.

Καὶ ἀρχίζει τὸ ἔργον, φροντίζων μαζί μὲ τὴν ἐπιτροπὴν δι' ὅλα : διὰ τὸν ἐργολάβον, διὰ τὰ ὑλικά, διὰ τὰ ἐπιπλά καὶ διὰ τὸ κάθε τι.

Ἔτσι δὲ ἐντὸς καὶ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος μηνὸς ἡ ἐπισκευὴ ἐτελείωσε καὶ τὸ διδακτήριον ἐφωδιάσθη μὲ ὅ,τι ἐχρειάζετο. Καὶ ὅλ' αὐτὰ μόνον μὲ δώδεκα χιλιάδας δραχμὰς μαζί μὲ τὰς διακοσίας τοῦ Ζαβοπούλου. Ἔμεινε καὶ περὶ σσευμα 1200 δραχμαὶ διὰ τὸ σχολικὸν ταμεῖον.

Οἱ μαθηταὶ ὅλον αὐτὸν τὸν καιρὸν ἔκαμνον τὸ μάθημα ἄλλοτε εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ διδασκάλου καὶ ἄλλοτε εἰς τὸ ὑπαιθρον. Ὅταν εἶχον καιρὸν, ἐβοήθουν καὶ εἰς τὴν ἐπισκευήν.

2. Τελειώνων τὸ ἔργον τοῦ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, θέλει νὰ ἐορτάσῃ τὰ ἐγκαίνιά του ἐπίτηδες. Θέλει νὰ ἰδοῦν ὅλοι οἱ χωρικοὶ τὸ διδακτήριον, νὰ φιλοτιμηθοῦν καὶ αὐτοὶ καὶ νὰ δείξουν διάθεσιν, διὰ νὰ τακτοποιήσουν τὸ Βαθύρευμα καὶ νὰ στραγγίσουν τὸ Μεγάλο Βαρκό.

Μὲ θαυμασμὸν οἱ περισσότεροι χωρικοὶ βλέπουν ἐκ τοῦ πλησίον διὰ πρώτην φοράν τὸ διδακτήριον. Δὲν τὸ ἀναγνωρίζουν. Εἶναι τῶρα ὑψηλότερον δύο μέτρα, διὰ νὰ ἔχῃ περισσότερον ἄερα. Φεγγοβολεῖ μέσα ὁλόκληρον, διότι ἐμεγάλωσαν τὰ παράθυρά του καὶ ἠνοίχθησαν καὶ ἄλλα. Τῶρα εἶναι ταβανωμένον καὶ πατωμένον μὲ τετραγώνους χρωματιστὰς μικρὰς πλάκας. Οἱ τοῖχοί του κατάσπροι μοσχομυρίζουν ὅλοι μὲ κρεμάστρας ὅπως διόλου καινούργεῖς.

Πεντήκοντα θρανία δίδρα στέκονται εἰς δύο σειράς, φρεσκοβαμμένα καὶ περιμένοντα νὰ δεχθοῦν τοὺς μα-

θητάς τοῦ σχολείου, εὐτυχισμένους, διότι ἔχουν ἐφέτος διδάσκαλον, ὁ ὁποῖος φροντίζει τόσο πολύ δι' αὐτούς. Στημένοι ἐπάνω εἰς τρίποδας τέσσαρες μαυροπίνακες, περιμένουν καὶ αὐτοί, πότε νὰ βοηθήσουν τοὺς ἰδίους μαθητάς εἰς τοὺς λογαριασμούς των, εἰς τὴν ἰχνογραφίαν, εἰς τὴν καλλιγραφίαν καὶ εἰς τὴν γεωγραφίαν.

Ἄλλὰ νά! παρέκει καὶ ἓν ἀριθμητήριον μὲ τὰ χρωματιστὰ σφαιρίδια καὶ τὸ ἀναγνωστήριον μὲ τὰ μικρὰ κυτία, γεμᾶτα, ἀπὸ ἀναγνωστικὰ στοιχεῖα. Εἰς μέγας χάρτης τῆς Ἑλλάδος καὶ μία ὠραία εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ, κρεμασμένα, ἐκεῖνος πλησίον καὶ αὐτὴ ἄνωθεν τῆς ἑδρας τοῦ διδασκάλου, καὶ εἰς μίαν γωνίαν στημένον ἓν μέγα ἑρμάριον, δίφυλλον.

3. Ὁ διδάσκαλος, δεικνύων εἰς τοὺς χωρικούς, ἔν πρὸς ἓν, ὅλα αὐτὰ τὰ ἐπιπλά καὶ τὰ ὄργανα τοῦ σχολείου του, σταματᾷ πρὸ τοῦ μεγάλου ἑρμαρίου. Τὸ ἀνοίγει καί, δεικνύων εἰς αὐτοὺς τὰ ράφια του, γεμᾶτα ἀπὸ βιβλία, ἀπὸ τετράδια, πλάκας, κονδύλια καὶ μολυβδοκόνδυλα, λέγει πρὸς αὐτούς: «Ἐδῶ ἡ ἑταιρεία τῶν παιδιῶν σας ἔχει τὸ ἐμπορικόν της».

Καὶ τοὺς ἐξηγεῖ, πῶς οἱ μαθηταὶ του μὲ τὴν συμβουλὴν καὶ τὰς ὁδηγίας του ἔκαμαν «συνεταίρισμόν προμηθευτικόν» ἰδικόν των, ὁ ὁποῖος τοὺς προμηθεύει ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς καλὴν ποιότητα ὅ,τι χρειάζονται καθημερινῶς διὰ τὸ σχολεῖον. Ἐξηγεῖ ἀκόμη εἰς τοὺς ἀποροῦντας χωρικούς, πῶς λειτουργεῖ ὁ συνεταιρισμὸς οὗτος καθὼς καὶ τὴν ὠφέλειαν, τὴν ὁποίαν θὰ ἔχη ἐξ αὐτοῦ ἕκαστος μαθητής.

Τοὺς πληροφορεῖ τέλος, πῶς τὸ σχολικὸν ταμεῖον ἐδάνεισεν εἰς τὸν συνεταιρισμὸν αὐτὸν τὰ πρῶτα κεφάλαια, δραχμὰς πεντακοσίας, καὶ πῶς εἰς ὀλίγον καιρὸν θὰ ἀποπληρωθῇ τὸ χρέος του ἀπὸ τὰ κέρδη τοῦ συνεταιρισμοῦ. Ἀναφέρει καὶ τὰ ὀνόματα τῆς ἐπιτροπῆς τῶν μαθητῶν, οἱ ὅποιοι τὸν διευθύνουν.

4. Ἀποροῦν οἱ χωρικοὶ δι' ὅσα βλέπουν, ἀλλὰ περισσότερον δι' ὅσα ἀκούουν. Μερικοὶ μάλιστα, κλείοντες τὸ ἓνα ὀφθαλμόν των, λέγουν μετὰξύ των περιπαικτικῶς: « Αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν τὰ εἴχομεν εἰς τὰ ἰδικά μας χρόνια. Θὰ εἶναι, φαίνεται, ἀπὸ τὰ καινούργια γράμματα ».

§ 47. Τί ζητεῖ ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς;

1. Ὄταν ἐτελείωσεν ὁ ἁγιασμός, εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν ἀπήγγειλε τὸ γνωστὸν μας ποίημα « Ο ἰ δ υ ὀ β ρ ὕ σ ε ς τ ο ὦ χ ω ρ ι ο ὦ » καὶ οἱ ἄλλοι τὸ ἐτραγούδησαν ὠραῖα.

2. Τότε βλέπουν οἱ προσκεκλημένοι τὸν Παπασπύρον νὰ προχωρῇ ἀπὸ τὴν θέσιν του, ν' ἀναβαίνει εἰς τὴν ἔδραν καὶ ὕστερον ἀπὸ ὀλίγον τὸν ἀκούουν νὰ ὁμιλῇ εἰς ἀλβανικὴν γλῶσσαν.

Τί λέγει; Συγχαίρει πρῶτον τοὺς χωριανούς του, διότι ἔτρεξαν προθύμως εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου διδασκτηρίου. Τοὺς ἐξηγεῖ ἔπειτα ἀπλᾶ, ὅτι αὐτό, τὸ ὅποιον ἔγινεν, ἔγινε διὰ τὸ καλὸν τοῦ χωρίου. Διότι μόνον μέσα εἰς ἓν τοιοῦτον διδασκτήριον θὰ ἡμπορέσουν

τὰ τέκνα των, ἡ νέα γενεὰ τοῦ Κακορρίζικου, καὶ τὴν ὑγείαν των νὰ εὔρουν καὶ γράμματα, ὅσα πρέπει, νὰ μάθουν καὶ νὰ γίνουν σωστοὶ ἄνθρωποι. Καὶ ἔτσι νὰ ἠμπορέσουν νὰ φανοῦν χρήσιμοι καὶ εἰς τὴν μεγάλην πατρίδα των, τὴν Ἑλλάδα, καὶ εἰς τὴν μικράν, τὸ χωρίον των.

« Αὐτὸ τὸ μεγάλο καλὸν τοῦ χωριοῦ μας » εἶπε, τελειώνων τὴν ὁμιλίαν του ὁ ἱερεὺς « τὸ χρεωστοῦμεν εἰς ἓνα ἄνθρωπον ὃχι πατριώτην μας, ἀλλὰ ξένον, εἰς τὸν νέον διδάσκαλόν μας, τὸν ὁποῖον μᾶς ἔστειλεν ἐφέτος ὁ Θεός. Αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ὃχι μόνον τόσα χρήματα μᾶς ἐχάρισε διὰ τὸ καλὸν μας, ἀλλὰ καὶ μᾶς πονεῖ ὅλους, ὡς νὰ μᾶς ἔχη ἀδελφούς του, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν σκέπτεται διὰ τὸ καλὸν μας, πρέπει ὅλοι νὰ τὸν εὐχαριστήσωμεν μὲ ὅλην τὴν καρδίαν μας ».

Ἐν δυνάτον : « Σ' εὐχαριστοῦμεν, κύριε δάσκαλε » ἠκούσθη τότε, ὁ δὲ Παπασπύρος, κατερχόμενος ἀπὸ τὴν ἔδραν, ἔσφιξε τὴν χεῖρα καὶ ἡσπᾶσθη εἰς τὸ μέτωπον τὸν Πέτρον Ἀνέζην.

3. Ὁ διδάσκαλος, ἀφοῦ πρῶτον ἠὲχαρίστησε τὸν ἱερέα διὰ τοὺς καλοὺς λόγους του καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς χωρικοὺς τὴν ἰδικήν του ὁμιλίαν, ἀμέσως ἀνέβη καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἰδίαν ἔδραν.

Εἶναι συγκεκινημένος· ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν του λάμπει καὶ ἡ γλῶσσά του εὐρίσκει εὐκολὰ τὰς λέξεις, τὰς ὁποίας θέλει νὰ εἴπῃ ἐκείνην τὴν ὥραν εἰς τοὺς χωρικοὺς. Εἰς τοῦτο τὸν βοηθεῖ πολὺ ἡ προηγουμένη ὁμιλία τοῦ Παπασπύρου, ἡ ὁποία, ἂν καὶ ἐλέχθη εἰς

άλβανικήν, ἔγινεν ἀντιληπτὴ καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Πάνου Γκολέμη. Διότι, μόλις ἀνέβη εἰς τὴν ἔδραν, βλέπων τὸν ἱερέα, ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ ὡς ἑξῆς :

4. «Ὁχι, δέσποτά μου! Δὲν ἔχετε δίκαιον νὰ νομίζετε, ὅτι τὸ καλόν, τὸ ὁποῖον ὅλοι βλέπομεν αὐτὴν τὴν στιγμὴν, κατωρθώθη ἀπὸ ἐμέ. Ὅ,τι καλὸν ἔγινε, ἔγινεν ἀπὸ μίαν ἀσθένειαν τῶν ζώων τοῦ χωρίου σας. Ἄν δὲν ἐβδέλλιαζον τὰ γιδοπρόβατά σας, τὰ παιδιὰ καὶ τὰ ἐγγόνια σας θὰ ἦσαν καταδικασμένα, ποῖος γνωρίζει, πόσα ἀκόμη χρόνια, νὰ διδάσκωνται μέσα εἰς ἐκείνην τὴν τρώγλην. Τὴν ἐνθυμεῖσθε βέβαια! Ἐγώ, ὅταν τὴν ἐνθυμοῦμαι, ἀνατριχιάζω καὶ εὐλογῶ τὴν τύχην, ἡ ὁποία ἔστειλεν εἰς τὰ ζῶά σας ἐκείνην τὴν ἀσθένειαν.

» Ἄλλ' αὐτό, τὸ ὁποῖον ἔγινε, δὲν εἶναι ὀρθόν. Νὰ περιμένετε δηλαδή, νὰ γίνῃ ἓν καλὸν εἰς τὸ χωρίον σας ἀπὸ τὴν τύχην. Καὶ ἂν δὲν βοηθήσῃ ἡ τύχη, νὰ μὴ γίνῃ!

» Τὸ ὀρθόν εἶναι, σεῖς καὶ νὰ τὸ θέλετε καὶ νὰ προσπαθεῖτε νὰ γίνῃ. Διότι ἔτσι μόνον θὰ ἡμπορεῖτε ν' ἀποκτήσετε ὅ,τι καλὸν θελήσετε.

» Καὶ πόσον εὐκόλως δύνασθε νὰ κατορθώσετε ἓν καλόν, τὸ ὁποῖον ὠφελεῖ ὅλους σας, ἓν γενικὸν καλόν, ὅσον μέγαλον καὶ ἂν εἶναι, ὅταν τὸ θελήσετε! Τὸ εἶδατε σήμερον, τὸ βλέπετε αὐτὴν τὴν στιγμὴν μὲ τοὺς ὀφθαλμούς σας. Εἴκοσι πέντε ἀπὸ σᾶς τοὺς ἰδίους, αὐτοὶ ἐδῶ οἱ χωριανοὶ σας, οἱ κτηνοτρόφοι,

διώρθωσαν τὸ διδακτήριον καὶ τὸ ἐφωδίασαν μὲ ὅ,τι χρειάζεται, διὰ νὰ λειτουργήσῃ, ὅπως πρέπει.

» Εἶδατε, καὶ πῶς κατώρθωσαν τοῦτο τὸ μέγαλον καὶ γενικὸν καλόν. Πρῶτον ἠθέλησαν, ἔπειτα ἠνώθησαν καὶ ἔτσι ἐγένεν αὐτό, τὸ ὁποῖον ἐγένεν. Ἄν δὲν ἤθελον, ἂν ἔκαμνον ὅ,τι ἔκαμε ὁ κ. πάρεδρος, καὶ τὰ ζῶά των θὰ ἦσαν χαμένα τώρα καὶ ἡ ἐπισκευὴ τοῦ διδακτηρίου δὲν θὰ ἐγίνετο.

» Ἐκτὸς ὅμως τούτου ὠφέλησεν ἀκόμη καὶ διότι ἠνώθησαν. Ἄν δὲν συνεφώνουν καὶ ὁ καθεὶς ἐφρόντιζε μόνον διὰ τὰ ἰδικά του ζῶα, δὲν θὰ ἐγίνετο τίποτε διὰ τὰ ζῶά του, οὔτε διὰ τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου. Διότι πῶς θὰ ἠδύνατο ὁ καθεὶς ἀπὸ αὐτοὺς νὰ εὔρῃ τὸν κατάλληλον ἱατρὸν καὶ νὰ φέρῃ γρήγορα τὰ κατάλληλα φάρμακα καὶ ἐργασλεῖα; Ἔως ὅτου νὰ γίνουν ὅλα αὐτά, θὰ ἀπέθνησκον τὰ ζῶά του! Ἀλλὰ, καὶ ἂν κατώρθωνε κάποιος νὰ τὰ προλάβῃ, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξοδεύσῃ δέκα καὶ εἴκοσι φορές περισσότερα τῶν ὅσα ἐξώδευσεν τώρα.

» Ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλο ἀκόμη θέλω νὰ σᾶς ἐνθυμίσω, διὰ νὰ τὸ ἔχετε καλῶς εἰς τὸν νοῦν σας. Πόσον δηλαδὴ εὐκόλως ἠμπορεῖ νὰ γίνη ἐν γενικὸν καλόν, ὅταν θελήσουν νὰ τὸ ἀναλάβουν πολλοὶ μαζί.

» Ἐνθυμεῖσθε τὴν βρύσιν τοῦ χωρίου, εἰς ποίαν κατάστασιν εὗρίσκετο τόσα χρόνια καὶ πῶς εἰς τὸ τέλος διωρθώθη. Ἐφθασεν νὰ ἐργασθοῦν μόνον δύο—τρεῖς ὥρας μαζί μου αὐτὰ ἐδῶ τὰ παιδιὰ σας—καὶ ἔδειξε τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου—διὰ νὰ ἀποκτήσετε τὴν σημερινὴν βρύσιν·

» Ἀπ' αὐτὰ τὰ δύο παραδείγματα ἡμπορεῖτε νὰ ἐννοήσετε, ὅτι καὶ ἄλλα, πολλὰ καὶ μεγάλα, καλὰ θὰ ἡμποροῦσαν νὰ γίνουν ἐδῶ εἰς τὸ χωρίον, ἂν σεῖς ἠθέλατε νὰ γίνουν ».

5.—« Καὶ ποίου εἶδους καλὰ ἡμποροῦσαν νὰ γίνουν, δὲν μᾶς λέγετε, κύριε δάσκαλε ; » ἠρώτησε τότε εἰς γέρων χωρικός.

— « Πολλά· ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χρειάζεται καὶ εἶναι ἀπαραίτητον νὰ γίνῃ πρῶτον ἀπ' ὅλα » ἀπήντησεν ὁ διδάσκαλος « εἶναι νὰ κατορθώσωμεν νὰ χύνεται τὸ Βαθύρευμα ἀπὸ τῶρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τὸν παλαιὸν του δρόμον· μαζί δὲ μὲ τοῦτο νὰ στραγγίσωμεν καὶ ὅλα τὰ νερά τοῦ Μεγάλου βαρκοῦ. Ἴδου δέ, διατί ! » Καὶ ἀμέσως ἤρχισε νὰ ἐξηγῇ εἰς αὐτοὺς, διατί ἔπρεπε νὰ γίνουν καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἔργα γρήγορα καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς χωρικούς· καὶ ἐτελείωσε τὰς ἐξηγήσεις του ἔτσι : « Μετρήσατε τὰ κακά, τὰ ὁποῖα σᾶς ἔκαμε καὶ σᾶς κάμνει τὸ ἄλλαγμα τοῦ δρόμου τῆς ρευματιᾶς :

» Κατὰ πρῶτον κατέστρεψε τὸ παλαιὸν χωρίον σας καὶ ἠνάγκασε τοὺς πάππους σας νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν ὠραίαν θέσιν, ὅπου εὕρισκετο κτισμένον, διὰ νὰ χωθοῦν εἰς αὐτὸ ἐδῶ τὸ φαράγγι.

» Ἐπειτα σᾶς ἐχάρισε καὶ σᾶς χαρίζει ἕως τῶρα τοὺς ἐλώδεις καὶ τὰ βδελλιόσματα. Πόσον σᾶς ἐκόστισαν καὶ σᾶς κοστίζουν αἱ δύο αὐταὶ ἀσθένειαι, ἡμπορεῖτε νὰ τὸ ἐννοήσετε, ἅμα ἐνθυμῆτε, πόσα παιδιὰ σας ἔχετε χάσει· ἕως τῶρα ἀπὸ τοὺς πυρετούς, πόσα δὲ ζῶά σας ἔχουν ψοφήσει ἀπὸ τὸ βδέλλιασμα.

» Ἀπ' ὅλα αὐτὰ θὰ γλυτώσετε ἀμέσως, ἂν θελήσετε νὰ διορθώσετε τὸν δρόμον τῆς ρευματιᾶς καὶ νὰ στραγγίσετε τὸ Μεγάλο βαρκό ».

§ 48. Ἀντιλογία.

1.—« Ἀλλ' ἡμποροῦν ἄνθρωποι ν' ἀλλάζουν δρόμους ποταμῶν ; » ἠρώτησε τότε, διακόπτων τὴν ὁμιλίαν τοῦ διδασκάλου, εἰς χωρικός.

— « Ἐμελέτησα τὸ πρᾶγμα καὶ εἶδα, ὅτι δὲν εἶναι ἀκατόρθωτον. Ἀρκεῖ νὰ τὸ θελήσωμεν » ἀπήντησεν ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

— « Πῶς θὰ γίνη μία τόσον μεγάλη ἐργασία ; » ἠρώτησαν πολλοί.

— « Θὰ ἀποφράξωμεν πρῶτον τὸν παλαιὸν δρόμον τῆς ρευματιᾶς καὶ μὲ τὰ χῶματα θὰ φράξωμεν ὥστερον τὸ μέρος, ὅπου σήμερον εἰσέρχεται τὸ Βαθύρευμα εἰς τὸ Μεγάλο βαρκό. Ἔτσι τὰ νερά τῆς ρευματιᾶς θὰ χύνωνται κατ' εὐθείαν εἰς τὴν θάλασσαν, χωρὶς νὰ περνοῦν διόλου ἀπὸ τὸ λιβάδι. Διὰ τὴν ἐργασίαν αὐτήν, ἂν ἐργασθῶμεν, ὅσοι ἡμποροῦμεν ἐδῶ εἰς τὸ χωρίον, δὲν θὰ χρειασθῶμεν περισσότερον ἀπὸ ὀκτῶ ἡμέρας.

» Ὅσον διὰ τὰ νερά, τὰ ὅποια σταματοῦν τώρα εἰς τὸ Μεγάλο βαρκό, ὅταν δὲν θὰ χύνεται πλέον τὸ Βαθύρευμα εἰς τὸ λιβάδι, ἂν φροντίσωμεν ν' ἀνοίξωμεν τρία — τέσσαρα στόματα εἰς τὴν θάλασσαν, θὰ στραγγίσουν πολὺ ταχέως, εἰς τὸ ἐξῆς δὲ δὲν θὰ σταματοῦν εἰς τὸ μέρος τοῦτο ».

2.—«'Αφοῦ εἶναι νὰ ὠφεληθοῦν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐργασίαν οἱ κτηνοτρόφοι, ἅς τὴν ἐκτελέσουν αὐτοί » παρετήρησαν τότε δύο — τρεῖς γεωργοί.

— «'Ημεῖς μόνοι μας δὲν ἤμποροῦμεν νὰ τελειώσωμεν τόσον μεγάλον ἔργον » εἶπον οἱ κτηνοτρόφοι.

— «Τὸ καλόν, τὸ ὁποῖον θὰ γίνῃ, δὲν θὰ ὠφελήσῃ μόνον τοὺς κτηνοτρόφους, ἀλλ' ὅλους, ὅσοι κατοικοῦμεν ἑδῶ. Διότι καὶ ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχομεν ζῶα, θὰ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τοὺς πυρετούς, ὅπως σᾶς ἐξήγησα πρωύτερα. Ὅσοι δὲ ἀπὸ σᾶς ἔχετε παιδιὰ, θὰ ὠφεληθῇτε περισσότερον ἀπὸ τοὺς κτηνοτρόφους, ὅταν στραγγίσῃ τὸ Μεγάλο βαρκό » ἐπρόσθεσεν ὁ διδάσκαλος.

— «'Εγὼ οὔτε ζῶα, οὔτε παιδιὰ ἔχω. Διὰ τοῦτο δὲν ἔχω καμμίαν ὑποχρέωσιν νὰ ἐργασθῶ, διὰ νὰ ὠφεληθοῦν ἄλλοι » εἶπεν ἀπὸ τὴν θέσιν του εἰς μεσόκοπος Κακορριζικιώτης.

— «'Αν δὲν ἔχετε ἰδικὰ σας παιδιὰ, θὰ ἔχετε ὅμως ἀνεψιούς καὶ ἄλλα συγγενικά παιδιὰ. Δὲν τὰ λυπεῖσθε, νὰ λυώνουν καὶ νὰ ἀποθνήσκουν ἀπὸ τοὺς πυρετούς ; Καὶ ἂν δὲν ἔχετε ἰδικὰ σας ζῶα, δὲν λυπεῖσθε τὰ ζῶα τοῦ χωρίου σας, ὅταν βλέπετε τὰ δυστυχῇ νὰ ὑποφέρουν καὶ νὰ ψοφοῦν ἀπὸ τὴν βδέλλαν ; » ἀπήντησεν ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

3.—« Καὶ ἂν θελήσωμεν ὅλοι οἱ χωρικοὶ νὰ στραγγίσωμεν τὸ Μεγάλο βαρκό » εἶπε τότε ὁ Ζαρόπουλος, « δὲν θὰ μᾶς τὸ ἐπιτρέψῃ ἡ σεβαστὴ Κυβέρνησις χωρὶς ἄδειαν. Τὴν αἴτησιν διὰ τὴν ἄδειαν αὐτὴν τὴν

κάμνω ἐγὼ μὲ πενήντα δραχμάς, ἐπειδὴ εἶναι διὰ τὸ γενικὸν καλόν ».

— « Ἡ Κυβέρνησις θὰ μᾶς εὐχαριστήσῃ, ὅταν πληροφορηθῇ, ὅτι ἐτελείωσεν αὐτὸ τὸ ἔργον, χωρὶς νὰ ἐξοδέυσῃ τὸ Κράτος. Καμμία λοιπὸν ἄδεια δὲν χρειάζεται, διὰ νὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ » ἀπήντησεν εἰς τὸν δικολάβον ὁ διδάσκαλος.

— « Ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα ν' ἀναμιχθῶμεν εἰς τοιαύτας ἐργασίας, διδάσκαλε. Ὅπως εὐρήκαμεν ἀπὸ τὸν πατέρα μας αὐτὰ τὰ πράγματα, ἔτσι πρέπει νὰ τὰ ἀφήσωμεν » παρετήρησαν μερικοὶ ἄλλοι.

— « Ἔτσι λέγομεν καὶ ἡμεῖς » εἶπον καὶ ἄλλοι· καὶ ἡτοιμάσθησαν ὅλοι, νὰ φύγουν.

§ 49. Ἐν σχέδιον τοῦ διδασκάλου, τὸ ὁποῖον ἐπιτυγχάνει.

1.—« Ἄν σεῖς δὲν λυπεῖσθε οὔτε τὰ παιδιὰ σας, οὔτε τὰ ζῶά σας, ἡμεῖς λυπούμεθα τὰ ἀδέλφια μας καὶ τὰ ζῶα τοῦ χωριοῦ. Διὰ τοῦτο μόνοι μας θὰ ἀναλάβωμεν καὶ θὰ τελειώσωμεν αὐτὴν τὴν ἐργασίαν. Δὲν θέλομεν κανέν' ἀπὸ σᾶς νὰ μᾶς βοηθήσῃ » ἐφώνασε τότε μὲ θάρρος ὁ Πάνος Γκολέμης, συνεννοημένος ἀπὸ τὴν παρελθοῦσαν ἡμέραν μὲ τὸν διδάσκαλον.

— « Αὐτὸ δὲν εἶναι ὀρθόν » εἶπον τότε μερικοὶ γονεῖς, οἱ ὁποῖοι πραγματικῶς ἐφιλοτιμήθησαν ἀπὸ τοὺς λόγους τῶν νέων. « Νὰ ἐντροπιασθῶμεν ἡμεῖς ἀπὸ τὰ παιδιὰ μας! Ν' ἀφήσωμεν εἰς αὐτὰ μόνον νὰ κάμουν τὸ καλόν, χωρὶς ἡμεῖς νὰ ἐργασθοῦμε διόλου! »

— « Καὶ ἡμεῖς αὐτὸ λέγομεν » εἶπον πολλοὶ γεωργοί.

— « Ὅταν εἶναι ἔτσι, καὶ ἡμεῖς δεχόμεθα νὰ βοηθήσωμεν » εἶπον καὶ οἱ κτηνοτρόφοι.

— « Τότε καὶ ἐγὼ θὰ βοηθήσω » ἐπρόσθεσεν ὁ μεσόκοπος χωρικός, ὁ ὁποῖος ὀλίγον πρωτύτερα εἶχεν ἀρνηθῆ.

— « Ἐγὼ ὅμως δὲν θ' ἀναμιχθῶ εἰς τὴν ἐπιχείρησιν αὐτὴν, κ. Ἀνέζη, χωρὶς πληρωμὴν » εἶπεν ὁ Ζαβόπουλος. Καὶ ἔφυγε, τρέχων, νὰ εὔρη τὸν πάρεδρον, διὰ νὰ τὸν πείσῃ νὰ καταγγείλῃ τὸν διδάσκαλον διὰ τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ ἐπιχειρήσῃ.

2. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης περιχαρής, διότι ἐπέτυχεν τὸ σχέδιόν του καὶ περισσότερον, διότι θὰ ἐγίνετο ἓν ἔργον ὠφέλιμον δι' ὅλους, ηὐχαρίστησε τοὺς προσκεκλημένους. Ἀφοῦ δὲ παρεκάλεσε νὰ παρασκινήσουν καὶ τοὺς ἄλλους χωρικούς, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχον ἔλθει εἰς τὴν συγκέντρωσιν, ὥρισε πότε θὰ ἤρχιζε καὶ πῶς θὰ ἔπρεπε νὰ προχωρήσῃ τὸ ἔργον.

Ἔμειναν τότε σύμφωνοι νὰ ἐργάζωνται ὅλοι, ἄνδρες, γυναῖκες, μαθηταὶ τοῦ σχολείου καὶ γέροντες ἀκόμη, οἱ ὁποῖοι θὰ ἠδύναντο νὰ ἐργασθοῦν, κάθε ἀπομεσήμερον, ὅλον δὲ τὸ πρωῒνὸν νὰ καταγίνωνται εἰς τὰς ἐργασίας των. Καὶ τοῦτο, διὰ νὰ μὴ κοπῇ εἰς τὸ μέσον ἡ σπορά, ἡ ὁποία εἶχεν ἀρχίσει.

3. Ὅταν μετ' ὀλίγον ἐνύκτωσε καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, κλεισμένος εἰς τὴν κατοικίαν του, ἐσυλλογίζετο τὸ τί εἶχε κατρθῶσει πρὸ ὀλίγου, μονολογῶν, ἔλεγε: « Χωρὶς τὰ παιδιὰ τίποτε δὲν θὰ κατῴρθωνα! »

§ 50. Πανήγυρις ἐργασίας !

1. "Ολον τὸ χωρίον ἐπὶ ποδὸς ἐκτὸς ἐκείνων, ὅσοι δὲν θέλουν νὰ ἀνοίξουν τοὺς ὀφθαλμούς των ἀπὸ πείσμα.

Συνηγμένοι ὅλοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, εἰς τὸ μέρος, ὅπου εἶχε φραχθῇ ὁ παλαιὸς δρόμος τῆς ρευματιᾶς τοῦ χωρίου, μὲ τὰς σκαπάνας, τὰς ἀξίνας, τὰς δικέλλας, τὰ πτυάρια, τὰ κοφίνια καὶ τὰς χειραμάξας εἰς τὰς χεῖρας καὶ μὲ τὰ κάρρα των ζευγμένα, περιμένουν τὸν Παπασπύρον νὰ τελειώσῃ τὸν ἀγιασμόν, διὰ νὰ κάμουν ἀρχὴν τοῦ ἔργου. "Οταν δὲ ἐντὸς ὀλίγου τὸν βλέπουν νὰ κάμνῃ τὰ πρῶτα σκαψίματα μαζὶ μὲ τὸν διδάσκαλον, ἀρχίζουν καὶ αὐτοὶ προθύμως.

2. Πρώτην φορὰν τὸ χωρίον παρουσιάζει τοιαύτην συνεργασίαν εἰς ἔργον κοινοτικόν, ἀλλὰ καὶ πρώτην φορὰν οἱ Κακορριζικιῶται δεικνύουν τόσῃν ἁμιλλαν εἰς αὐτὴν τὴν ἐργασίαν.

Ἐκάστην πρωίαν μέχρι τῆς μεσημβρίας εἰς τὰ κτήματα καὶ εἰς τὰ ζῶά του ὁ καθεὶς καὶ οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ σχολεῖον· τὸ ἀπόγευμα ὅμως ὅλοι εἰς τὸ « ἔ ρ γ ο ν τ ο ὕ χ ω ρ ῖ ο υ ». Αὐτὸ γίνεται ἐπὶ ἡμέρας τώρα!

Εἰς αὐτὸ τοὺς ὁδηγεῖ εἰς μόνον ἄνθρωπος. Παρατηρήσατε, πῶς τρέχει ἀπὸ τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο μέρος καὶ ἄλλοῦ κάτι λέγει, ἄλλοῦ κάτι δεικνύει καὶ ἄλλοῦ πάλιν κάτι διορθώνει! Παρατηρήσατε αὐτούς, τοὺς ὁποίους ὁδηγεῖ, πῶς προσέχουν εἰς τοὺς λόγους του καὶ πῶς ἐκτελοῦν τὰς ὁδηγίας του! "Αλλοι σύρουν

Συνηγμένοι όλοι περιμένουν τόν Παπασπύρον.

τὰ χῶματα καὶ τὰ μεταφέρουν μὲ τὰ κάρρα των καὶ φράζουν τὸν νέον δρόμον τῆς ρευματιᾶς. Ἄλλοι στερεώνουν τὰ ἐπιχωματωμένα μέρη, φυτεύοντες κλάδους καὶ ρίζας ἰτεῶν, λυγαρεῶν, πικροδαφνῶν καὶ καλάμων, τὰς ὁποίας οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου μεταφέρουν ἀπὸ μακράν.

3. Ὅλοι ἐργάζονται, ἀλλὰ καὶ γελοῦν συγχρόνως καὶ ἄστειεύονται· πολλοὶ τραγουδοῦν. Ἀκούετε τὸ τραγοῦδι, τὸ ὁποῖον ἔρχεται ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ αἰγιαλοῦ; Ἐκεῖ ἐργάζονται μαζευμένοι οἱ νέοι τοῦ χωρίου. Προσέχετε εἰς τὸν σκοπὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς λέξεις του, διὰ νὰ ἐννοήσετε, τί λέγουν ἐκεῖνα τὰ παλληκάρια τοῦ Κακορρίζικου, ἐνῶ τραγουδοῦν καὶ ἐργάζονται.

4. Στὴ δουλειά.

Ξημερώνει αὐγὴ δροσάτη·
μὲ τὸ πρῶτο της πουλί·
λὲς καὶ κράζει τὸν ἐργάτη
στὴ φιλόπονη ζωή.

Πρὶν ἀχνίση κάθε ἀστέρι,
μὲ χαρούμενη καρδιά,
νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι,
τρέξτε' ὅλοι στὴ δουλειά!

Πέρα, ἐκείθεν, οἱ φροντίδες
ἄς πετάξουνε! καθῶς
ξαφνιασμένες νυχτερίδες,
ὅπου ἀγνάντεψαν τὸ φῶς.

Σηκωθῆτε! ἡ γῆ χαρίζει
μόνον ἄφταστο καρπό,
ἂν ὁ κόπος τὴν ποτίζη
μ' ἓναν ἴδρωτα συχνό.

Γερ. Μαρκοράς

5. Πῶς ζηλεύουν οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου, οἱ ὅποιοι ἀκούουν τὸ τραγοῦδι αὐτό! Καὶ ἰδοὺ! Παραιτοῦν τὰς ἀξίνας καὶ τὰ κοφίνια, τὰ σκαλιστήρια καὶ τὰ ζεμπίλια καὶ στέκονται, διὰ νὰ τὸ ἀκούσουν καλύτερα. «Ἄχ, πόσον ὠραῖον εἶναι!» λέγουν. «Νὰ τὸ ἐγνωρίζομεν καὶ ἡμεῖς!

— «Δουλειά, παιδιά!» τοὺς φωνάζει τότε ὁ διδάσκαλος, διαβαίνων πλησίον των. «Οἱ μικροὶ διὰ τοὺς μεγάλους, οἱ μεγάλοι διὰ τοὺς μικροὺς καὶ ὅλοι μας διὰ τὸ καλὸν τοῦ χωριοῦ μας!» Καὶ τὰ χωριατόπουλα σκύβουν καὶ ἐπαναρχίζουν τὸν ἐργασίαν των.

§ 51. Ἔρχεται ὁ ἐπιθεωρητής.

1. Τὸ ἔργον εὐρίσκεται εἰς τὸ τέλος του. Τότε μίαν ἡμέραν, μόλις εἶχεν ἀρχίσει ἡ ἐργασία, ἰδοὺ! φθάνει πρὸς τὸ μέρος, εἰς τὸ ὅποιον εἰργάζοντο οἱ περισσότεροι, κάποιος καβαλλάρης

Φαίνεται ἄνδρας μεστωμένος, ὁ δὲ ἡμίονός του δυνατός. Ταξιδεύει ἀπὸ μέρος μακρυνόν. Φθάσας ἐκεῖ, σταματᾷ τὸ ζῶν του καὶ ἐρωτᾷ: «Τί κάμνετε ἐκεῖ;»

Κάτι τοῦ ἀπήντησε κάποιος Κακορριζικιώτης, ἀλλ'

Ὁ Φάρος τοῦ Χωριοῦ, Ε' Δημοτικοῦ Ἀνδρεάδου — Παπαχριστοδούλου ἔκδοσις Α' ἀντίτυπα 5.000

« Εὐχαριστῶ, παιδί μου, φώναξέ τον, σὲ παρακαλῶ ».

ἔτσι, ὅπως τοῦ ὠμίλησεν εἰς ἄλβανικὴν γλῶσσαν, δὲν ἡννόησε τίποτε.

2. Ἦτοιμάσθη νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν δρόμον του,

ἀλλὰ νά! τὴν στιγμὴν ἐκείνην πλησιάζει ἡ Κρυσταλλιώ, ἡ ἐγγονὴ τοῦ Παπασπύρου, διὰ νὰ ζητήσῃ ἐν ἵπτυάριον. Μόλις δὲ ἀντίκρυσεν τὸν ἵππεά, ἀμέσως τὸν ἀνεγνώρισε, διότι ἠκούσθη νὰ φωνάζῃ : « Καλῶς ὠρίσατε, κ. ἐπιθεωρητᾶ! Ἐδῶ πλησίον εἶναι καὶ ὁ διδάσκαλος. Θέλετε νὰ τὸν καλέσω ; »

— « Εὐχαριστῶ, παιδί μου, φώναξέ τον, σὲ παρακαλῶ, διὰ νὰ μάθω ἐπὶ τέλους, τί γίνεται ἐδῶ ».

Λέγων δὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους, ἐπέβλεπεν. Ἡ Κρυσταλλιώ ἔδωκε τὸ ζῶον εἰς ἓν ἄλλο παιδίον, νὰ τὸ κρατῇ, αὐτὴ δὲ ἔτρεξε παραπέρα, εἰς τὸ Μεγάλο Βαρκό.

3. Μετ' ὀλίγον ἰδοὺ καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέξης, τρέχων, δρωμένος, καταλασπωμένος καὶ μὲ τὴν σκαπάνην εἰς τὸν ὦμον! Ἐχαιρέτισεν εὐγενῶς τὸν ἐπιθεωρητὴν καί, χωρὶς νὰ τοῦ δώσῃ τὸ χέρι, τὸν ἐκαλωσώρισε, λέγων : « Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε ἐπιθεωρητᾶ, διότι παρουσιάζομαι ἔτσι ».

— « Καὶ πῶς ἐδῶ τοιαύτην ὥραν, κ. Ἀνέξη ; » ἠρώτησεν ἐκεῖνος.

— « Εἰς τὸ χωρίον τὰς ἡμέρας αὐτὰς ἔχομεν σπουδαίαν ἐργασίαν, σπουδαιοτέραν καὶ ἀπὸ τὰ μαθήματα μας. Διὰ τοῦτο κάθε ἀπομεσήμερον, ἑννέα—δέκα ἡμέρας τώρα, ἐγὼ καὶ οἱ μαθηταί μου κάμνομεν μόνον τὸ πρῶν μαθήματα.

» Νά, διατὶ μᾶς βλέπετε ἐδῶ τοιαύτην ὥραν! ». Καὶ ἐξήγησεν εἰς τὸν προϊστάμενόν του τὴν αἰτίαν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ ἔργου, τὰ ἐμπόδια καὶ τὴν πρόοδόν του.

4. Ὁ ἐπιθεωρητὴς ἠπόρησε καί, λαμβάνων μὲ τὰς

δύο χειράς του τὴν καταλασπώμενην χεῖρα τοῦ διδασκάλου, λέγει εἰς αὐτόν : « Ἀφήσατε, κ. Ἀνέζη, νὰ σᾶς σφίξω τὸ χέρι καὶ νὰ σᾶς συγχαρῶ μὲ ὅλην τὴν καρδιά μου διὰ τὸ κατόρθωμά σας. Μετὰ τρεῖς μῆνας μόνον ἐδῶ, εἰς τὸ χειρότερον χωρίον τῆς περιφερείας μου, ἔχετε νὰ παρουσιάσετε ἓνα μεγάλον ἐκπολιτιστικὸν ἔργον. Εὐγέ σας, κ. Ἀνέζη, εὐγέ σας ! »

— « Σᾶς εὐχαριστῶ, κ. ἐπιθεωρητά, διὰ τοὺς καλοὺς λόγους σας » εἶπεν ὁ διδάσκαλος. Καὶ ὠδήγησεν τὸν προϊστάμενόν του πρὸς τὸ ἔργον, ὅπου τοῦ ἐπέδειξε, μίαν πρὸς μίαν, ὅλας τὰς λεπτομερείας του.

6. Βλέπων ὅλα ταῦτα ὁ ἐπιθεωρητής, δὲν γνωρίζει ποῖον νὰ θαυμάσῃ περισσότερον· τὸν διδάσκαλον, ὁ ὁποῖος κατέπεισε τοὺς χωρικοὺς, ἢ αὐτοὺς, οἱ ὁποῖοι πλησιάζουν νὰ ἀποτελειώσουν ἓν τόσον μεγάλον ἔργον. Διὰ τοῦτο εἰς κάθε βῆμά του ἀκούεται νὰ λέγῃ : « Εὐγέ σας, κ. Ἀνέζη, εὐγε, κύριοι, εὐγε ! »

Ὅλοι τότε, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ, ἐννοοῦντες τοὺς λόγους τοῦ ξένου, καμαρώνουν μὲ ὑπερηφάνειαν.

§ 52. « Ἦλθον, διότι σᾶς κατήγγειλαν ».

1. Ἀφοῦ ὁ ἐπιθεωρητής μαζί μὲ τὸν διδάσκαλον ἐπεθεώρησαν τὸ ἔργον, ἐξεκίνησαν πεζοὶ διὰ τὸ χωρίον :

« Δὲν εἶχον σκοπὸν νὰ ἔλθω τόσον γρήγορα εἰς τὸ χωρίον σας, κ. Ἀνέζη » ἤρχισε νὰ λέγῃ τότε ὁ πρῶτος. « Αἱ συχναὶ ὅμως καταγγελίαι, τὰς ὁποίας σᾶς κάμνουν οἱ χωρικοί, μὲ ἔφεραν σήμερον ἐδῶ. Τὰ περισσότερα, ἐξ ὧν γράφουν, εἶναι εἰς βάρος των. Ἀλλ' ἐπειδὴ

δὲν σᾶς ἐγνώριζον, εἶπα : « Ἄς ὑπάγω ! εὐκαιρία εἶναι. Εἶχον καὶ τὴν περιέργειαν νὰ ἶδω, πῶς ἐκάματε, μόλις ἦλθετε, τόσοις ἐχθροῦς ».

Ὁ διδάσκαλος ἠρώτησε, χαμογελῶν, ποῖοι εἶναι αὐτοί, οἱ ὅποιοι τὸν καταγγέλλουν τόσοι συχνά.

— « Ὁ πάρεδρος τοῦ χωρίου, οἱ δύο παντοπῶλαι, ὁ δικολάβος Ζαβόπουλος καὶ μερικοὶ ἄλλοι ὑπογράφουν ὅλας τὰς καταγγελίας » ἀπεκρίθη ὁ ἐπιθεωρητής.

— « Καὶ διατί μὲ κατηγοροῦν; Ἐμπορῶ, κ. ἐπιθεωρητά, νὰ τὸ μάθω ; »

2.—« Τί νὰ σᾶς εἶπω πρῶτον καὶ τί δεύτερον ! Εἶναι τόσοι πολλοὶ αἱ κατηγορίαι των ! Ἐν τούτοις ὅμως ἀκούσατε ! »· καί, ἐξάγων ἀπὸ τὸ θυλάκιον ἄρκετὰ χαρτιά, ἤρχισε νὰ λέγῃ : « Πρῶτον σᾶς κατηγοροῦν, διότι κουρεύετε τὰ μαλλιά τῶν μαθητῶν σας μὲ τὴν μηχανὴν καὶ τὰ παιδιὰ κρυώνουν ! Ἐπειτα λέγουν, ὅτι ὑποχρεώνετε τὰς μαθητρίας σας νὰ ἔρχωνται καθημερινῶς εἰς τὸ σχολεῖον κτενισμέναι· ἔτσι ἀπασχολεῖτε τὰς μητέρας των, αἱ ὅποισι ἔχουν τόσοις ἐργασίας εἰς τὰς οἰκίας των !

» Ἀκόμη σᾶς κατηγοροῦν, ὅτι ἀναγκάζετε τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι καλῶς πλυμένοι ἀπὸ τὴν οἰκίαν των, νὰ μεταβαίνουν εἰς τὴν βρύσιν καὶ νὰ πλύνωνται κάθε φορὰν μὲ τὸ σαποῦνι, ἔτσι δὲ κρυολογοῦν καὶ θερμαίνονται. Ἀκόμη, ὅτι ὑποχρεώνετε τὰς μαθητρίας σας νὰ ἔρχωνται εἰς τὸ σχολεῖον, χωρὶς νὰ σκεπάζουν μὲ τὰς μανδήλας τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν λαιμόν των· νὰ φοροῦν κάλτσες καὶ

ὑποδήματα καὶ ὅλα τὰ παιδιὰ νὰ ὁμιλοῦν ἑλληνιστὶ καὶ εἰς τὰς οἰκίας των ἀκόμη.

» Λέγουν προσέτι, ὅτι τάχα κάμνετε τὰ μεγαλύ-
τερα ἀγόρια τῶν κατοίκων τοῦ χωριοῦ νὰ μὴ θέλουν
ν' ἀπομακρύνωνται ἀπὸ κοντά σας, ἔτσι δὲ οἱ σπιτι-
κοὶ των χάνουν πολλὰς ὥρας τὴν ἡμέραν τὴν βοή-
θειάν των· ὅτι ἔχετε χαρτοπωλεῖον καὶ βιβλιοπωλεῖον
εἰς τὸ σχολεῖον καὶ προμηθεύετε ὁ ἴδιος τὰ βιβλία καὶ
τὰ τετράδια τῶν μαθητῶν σας, διὰ νὰ κερδίζετε· τε-
λευταῖον δέ, ὅτι ὑποχρεώνετε ἕκαστον μαθητὴν σας
νὰ σᾶς φέρῃ δύο αὐγὰ καθημερινῶς ».

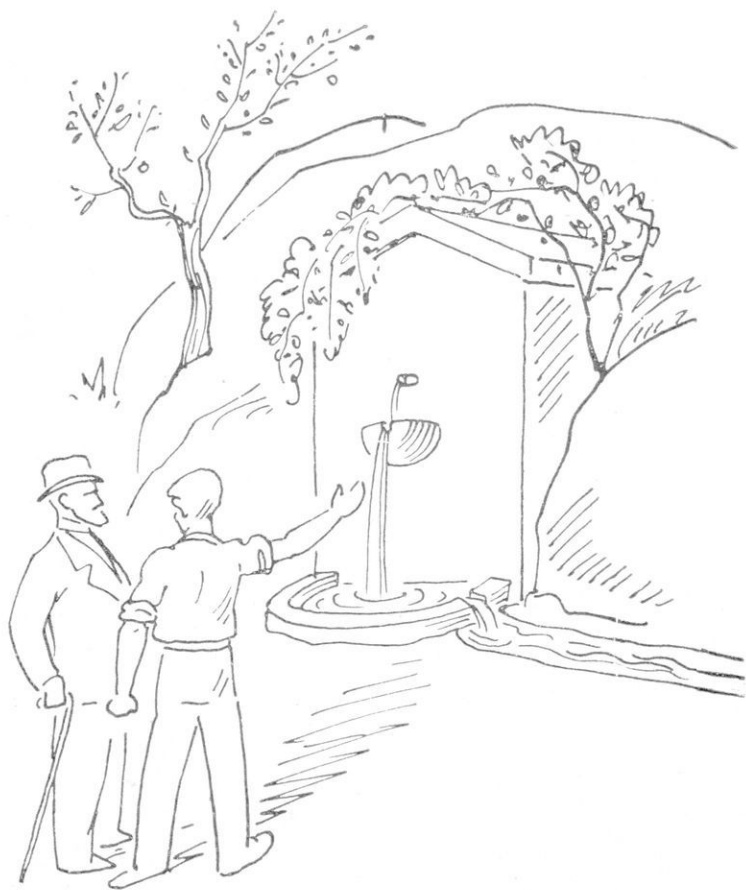
§ 53. « Ἀξίζει νὰ μὲ καταγγέλλουν ».

1. Ἀναβαίνοντες, εἶχον φθάσει τὴν στιγμὴν ἐκείνην
εἰς τὴν πηγὴν τοῦ χωρίου.

Ἀμέσως ἀπαντᾷ ὁ διδάσκαλος : « Ἀξίζει νὰ μὲ κα-
ταγγέλλουν, κ. ἐπιθεωρητά, οἱ Κακορριζικιῶται, διό-
τι, διορθώνων μὲ τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου μου τὴν
βρύσιν των αὐτὴν, τὴν ὁποίαν βλέπετε, τοὺς ἠνάγκα-
σα νὰ μὴ χώνωνται, καθὼς πρῶτα, μέσα εἰς τὸν βοῦρ-
κὸν της ἕως εἰς τὸν ἀστράγαλον ». Καὶ διηγῆθη εἰς
τὸν προϋστάμενόν του, πῶς διώρθωσε τὴν ἀσχημίαν
ἐκείνην.

Ὁ ἐπιθεωρητὴς τὸν συνεχάρη πάλιν θερμῶς, ἐνῶ
ἐκεῖνος ἐπρόσθεσεν : « Πηγαίνωμεν τώρα, παρακαλῶ,
εἰς τὸ σχολεῖον, διὰ νὰ ἰδῇτε καὶ ἐκεῖ τὸ μέγα κακόν,
τὸ ὁποῖον ἔκαμα εἰς τὰ παιδιὰ τῶν Κακορριζικιωτῶν ! »

2. Μετ' ὀλίγον εἶχον πλησιάσει εἰς τὸν αὐλόγυρον

Τοὺς ἠνάγκασα νὰ μὴ χώνωνται εἰς τὸν βουρκὸν τῆς βρύσης.

τοῦ σχολείου. Τότε λέγει ὁ Πέτρος Ἀνέξης: « Δὲν ἔχετε, παρὰ νὰ τὸ ἐνθυμηθῇτε, ὅπως τὸ ἐγνωρίζετε ἀπὸ τὸ παρελθὸν ἔτος »· ἀνοίγων δὲ τὴν θύραν, εἶπε: « Περάσατε μέσα, κ. ἐπιθεωρητά, καὶ ἰδέτε! »

Ἐκεῖνος, μόλις εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἀντίκρυ-

σε τὸ διδασκῆριον τοῦ σχολείου παρηλλαγμένον, δὲν ἐπίστευσεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του :

« Ἄλλ' αὐτὸ εἶναι ἀληθινὸν θαῦμα, παιδί μου ! Πῶς κατῴρθωσες ὅλ' αὐτά, χωρὶς ἐγὼ νὰ λάβω εἶδησιν ; »

— « Περιμένετε νὰ ἰδῆτε πρῶτον ὅλας τὰς λεπτομερείας τοῦ κακοῦ, τὸ ὁποῖον ἔκαμα εἰς τοὺς μαθητάς μου, καὶ ἔπειτα νὰ μὲ κατηγορήσετε » εἶπε γελῶν ὁ Πέτρος Ἀνέζης. Καὶ ὠδήγησε τὸν ἐπιθεωρητὴν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ σχολείου.

Ὅταν ἐκεῖνος εἰσῆλθε καὶ μὲ ἓν βλέμμα του ἀντίκρυσεν ὁλόκληρον τὴν ἀπαστράπτουσαν ἐκείνην αἴθουσαν μὲ τὰ μεγάλα ἀνοικτὰ παράθυρα καὶ τὰ καινουργῇ ἐπιπλά της· ὅταν πρὸ πάντων ἤκουσεν ἀπὸ τὸν διδάσκαλον, μὲ ποῖον τρόπον κατῴρθωθη τοῦτο τὸ θαῦμα, σφίγγων καὶ πάλιν τὴν χεῖρά του, εἶπεν ἐνθουσιασμένος : « Φθάνει, φθάνει, φίλε μου. Καὶ κατόπιν ἀπ' ὅλα, ὅσα τοὺς ἔκαμες εἰς τόσον ὀλίγον καιρόν, δὲν ἐντράπησαν νὰ σὲ καταγγείλουν δι' αὐτὰ τὰ γελοῖα ; »

— « Εὐχαριστῶ διὰ τὴν καλωσύνην σας, κ. ἐπιθεωρητά. Ὅσον διὰ τὰς κατηγορίας, τὰς ὁποίας μοῦ κάμνουν οἱ φίλοι μου, θὰ ἀφήσω καὶ ἄλλα πράγματα νὰ ὁμιλήσουν δι' ἐμέ ».

§ 54. Τὸ ἑσπερινὸν καὶ τὸ νυκτερινὸν μάθημα.

1. Δὲν εἶχε τελειώσει τὴν ὁμιλίαν του ὁ Πέτρος Ἀνέζης καὶ ἰδοὺ ! ἐφάνησαν εἰς τὸν αὐλόγυρον τοῦ σχολείου οἱ νέοι τοῦ χωρίου, μία ὁμάς ἀπὸ τριάκοντα

περίπου νέους δεκαπέντε ἕως εἴκοσι ἐτῶν. Ἐκράτουν ἀπὸ ἓν ἐργαλεῖον, ἄλλος σκαπάνην, ἄλλος ἀξίνην καὶ ἄλλος πτυάριον. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐγνώριζον τὸν ἐπιθεωρητὴν. Ἀποκαλυπτόμενοι, ἐπλησίαζον μὲ σεβασμὸν καὶ τὸν ἐκαλωσώριζον. Τελευταῖον τὸν παρεκάλεσαν νὰ μείνῃ καὶ εἰς τὰ ἰδικὰ των μαθήματα, τὸ ἐσπερινὸν καὶ τὸ νυκτερινόν.

Ὁ Πάνος, θέλων νὰ δικαιολογηθῇ διὰ τὰ μαθήματά των αὐτά, εἶπε τὴν παροιμίαν : «Ὅταν ἔπρεπε, δὲν ἔβρεχε, καὶ τώρα χαλαζώνει ».

— « Ποτὲ δὲν εἶναι ἀργά, παιδί μου. Ἐξέχασες τὴν παροιμίαν : « Κάλλιον ἀργὰ παρὰ ποτέ ; »

2. Τὸ ἐσπερινὸν ἦτο ἓν παράξενον μάθημα. Ὁ ἐπιθεωρητὴς δὲν ἤκουε τίποτε, ἀλλὰ μόνον ἔβλεπε. Τὸ μάθημα ἐκεῖνο ἤρχισε μὲ τὴν σκοποβολήν, ἐπροχώρησεν εἰς τὸ τρέξιμον, κατόπιν εἰς τὸ πῆδημα καὶ ἔπειτα εἰς τὸ λιθάρι. Ὀλίγη ἀνάπαυσις καὶ ὕστερον χορὸς μὲ τὸ βιολὶ τοῦ διδασκάλου.

Εἶχε νυκτώσει πλέον, ὅταν ἐτελείωσε τὸ μάθημα ἐκεῖνο. Τὰ παλληκάρια τοῦ χωριοῦ ἐδέχθησαν τὰ συγχαρητήρια τοῦ ἐπιθεωρητοῦ διὰ τὴν πρόοδόν των. Ἀφοῦ δὲ τὸν ἡυχαρίστησαν, τὸν παρεκάλεσαν νὰ μείνῃ καὶ εἰς τὸ νυκτερινὸν μάθημά των :

« Μὲ χαρὰν θὰ μείνω καὶ εἰς αὐτό, ἵδιὰ νὰ σᾶς καμαρώσω ἀκόμη μίαν φορὰν καὶ διὰ νὰ διαλαλῶ, ὅπου σταθῶ καὶ ὅπου εὔρεθῶ, ὅτι οἱ νέοι τοῦ Κακορρίζικου, ἂν δὲν ἔγιναν ἀκόμη, θὰ γίνουν χωρὶς ἄλλο τὰ πρῶτα ἐλληνόπουλα » ἀπήντησεν ὁ ἐπιθεωρητὴς, ἐνῶ τοὺς ἀπεχαιρέτα.

3. Μόλις άνεχώρησαν οί νέοι, στρέφεται καί λέγει:
 « Δέν άμφιβάλλω, κ. Άνέζη, ότι αύτό θά εΐναι τό
 ξελόγιασμα τών νέων τοῦ χωρίου, διά τό όποϊον σās
 καταγγέλλουν οί κατήγοροί σας. Άν εΐναι αύτό, δέν
 ήμπορώ, παρά νά εύχηθώ, όπως όλοι οί διδάσκαλοι
 τής Έλλάδος μας έτσι ξελογιάζουν τούς νέους τής
 πατρίδος των ».

§ 55. Ό Παπασπύρος είς τό τραπέζι τοῦ διδασκάλου.

1. Εΐχε νυκτώσει πλέον καί ό έπιθεωρητής παρε-
 κάλεσε τόν διδάσκαλον νά τόν όδηγήση είς τοῦ Πα-
 πασπύρου, διά νά περάση τήν νύκτα.

« Όχι, όχι! άπόψε θά διανυκτερεύσετε είς τό πτω-
 χικόν μου. Έν τούτοις έλπίζω νά μάς έλθη καί ό Πα-
 πασπύρος, μόλις μάθη, ότι ήλθατε » εΐπεν ό διδά-
 σκαλος.

Ό έπιθεωρητής τόν ηύχαρίστησε καί τόν ήκολού-
 θησεν είς τήν κατοικίαν του.

2. Εΐσερχόμενος, ήπόρησε, όταν μέ τό φώς τής λάμ-
 πας άντίκρυσε τό γραφείον τοῦ διδασκάλου μέ τήν
 πλουσίαν βιβλιοθήκην του, τήν τάξιν, τήν καθαριό-
 τητα καί τήν φιλοκαλίαν τοῦ δωματίου. Τό ίδιον ή-
 σθάνθη καί όταν από περιέργειαν έζήτησε νά ίδῇ καί
 τό δωμάτιον τοῦ ύπνου. Έξεπλάγη όμως περισσό-
 τερον, όταν είδεν είς τό μαγειρείον κρεμασμένον ένα
 λαγόν καί πέντε τρυγόνas :

« Πῶς τὸ κατορθώνετε, κ. Ἀνέζη, ἀνύπανδρος σεῖς καὶ χωρὶς βοηθόν, ὅχι μόνον νὰ φροντίζετε τόσον καλῶς διὰ τὸν ἑαυτὸν σας, ὅπως βλέπω καὶ ὅπως ἀντιλαμβάνομαι, ἀλλὰ νὰ δέχεσθε καὶ ξένους ; » ἠρώτησεν ὁ ἐπιθεωρητής.

Ὁ διδάσκαλος τοῦ ἐξήγησεν τότε, ὅτι, ἐπειδὴ εἶναι καλὸς σκοπευτής καὶ κυνηγός, εὕρσκει εὐκόλως κυνήγια πέριξ τοῦ χωρίου· ὅτι δὲ ἔπειτα, καὶ ὅταν δειπνῇ καὶ ὕστερον ἀπὸ τὸ νυκτερινὸν μάθημα, ἐπειδὴ ἔχει ἀρκετὸν καιρόν, ἐτοιμάζει τὸ φαγητὸν τῆς ἄλλης ἡμέρας.

3. Ἐνῷ συνωμίλουν, βλέπουν νὰ προσέρχεται καὶ ὁ Παπασπύρος μὲ τὴν πρεσβυτέραν καὶ τὴν ἐγγονήν του. Κρατῶν μικρὸν φανάριον ἀναμμένον εἰς τὴν μίαν χεῖρα καὶ εἰς τὴν ἄλλην φιάλην τῶν χιλίων δραμίων, προεπορεύετο. Τὸν ἠκολούθει ἡ πρεσβυτέρα μὲ ἓν καλάθιον σταφυλῶν καὶ ἔκλειε τὴν συνοδίαν ἡ Κρυσταλλιώ μὲ ἓν ταψίον εἰς τὴν κεφαλὴν, τὸ ὁποῖον ἐμοσχομύριζεν, ὅπως ἡ καλοψημένη τυρόπιτα :

« Εὐλογία Κυρίου ! » εἶπεν ὁ ἱερεὺς, εἰσερχόμενος. Ἀφοῦ δὲ ἄφησεν εἰς μίαν γωνίαν τὸ φανάριόν του καὶ τὴν φιάλην, ἐφώνασε : « Καλῶς ἦλθατε, κ. ἐπιθεωρητά ! »

— « Ἡ εὐχή σας, πάτερ· καλῶς σᾶς ἠύραμεν ! »

— « Καλὴν ἑσπέραν, καλῶς ὠρίσατε ! » εἶπε καὶ ἡ πρεσβυτέρα.

Ἡ Κρυσταλλιώ, ἐντροπαλή, ἐκαλησπέρισε μόνον· ἀμέσως δὲ κατεβίβασε μὲ τὴν βοήθειαν τῆς μάμμης τῆς τὸ ταψίον :

5. « Βλέπετε, κ. ἐπιθεωρητά, πῶς φιλοξενῶ ἐγὼ τοὺς φίλους μου ; Ἔρχονται μὲ τὰ χέρια γεμᾶτα εἰς τὸ σπίτι μου » εἶπεν ὁ διδάσκαλος, μειδιῶν.

— « Νὰ σᾶς εἰπῶ » ἀπήντησεν ὁ ἱερεὺς. « Ὁ διδάσκαλος ἀπ' ἐδῶ δὲν πίνει κρασί. Ὁ ἐπιθεωρητὴς ὁμως, ἡ παπαδιὰ καὶ ἐγὼ, ἡλικιωμένοι ἄνθρωποι, θὰ πιοῦμε ὀλίγον εἰς τὸ φαγητόν μας. Δὲν εἶναι ἔτσι, κ. ἐπιθεωρητά ; »

— « Βέβαια, βέβαια » ἀπεκρίθη γελῶν ἐκεῖνος.

— « Πῶς ἡμποροῦσα λοιπὸν νὰ μὴ φέρω ἓνα μπουκάλι κρασί διὰ τὸ δεῖπνόν μας ; » ἀπετελείωσεν ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς.

— « Καὶ ἐγὼ » εἶπεν ἡ πρεσβυτέρα « ἐγνώριζα, ὅτι τὰ ἀμπέλια τοῦ δασκάλου μας δὲν ἐκάρπισαν ἀκόμη. Διὰ τοῦτο τοῦ ἔφερα ὀλίγους σιδερίτες ἀπὸ τοὺς ἰδικούς μας ».

— « Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐγγονή μας αὐτὴν τὴν ἐβδομάδα ἔμαθε νὰ πλάθῃ » ἐπανάλαβεν ὁ ἱερεὺς. « Καὶ ἀπόψε ἠθέλησε νὰ μᾶς δείξῃ τὴν τέχνην της· μᾶς ἐπλάσε λοιπὸν καὶ μᾶς ἔφερε μίαν τυρόπιταν. Ἄν δὲν εἶναι, ὅπως θὰ ἔπρεπε, νὰ τὴν συγχωρήσετε. Σᾶς ὑπόσχεται, ὅτι ἄλλοτε θὰ τὴν καταφέρῃ καλύτερα ! »

5. Ὁ ἐπιθεωρητὴς καὶ ὁ διδάσκαλος ἐγέλασαν μὲ τὰς δικαιολογίας αὐτὰς τοῦ Παπασπύρου καὶ τῆς Παπασπύραινας καὶ τοὺς ηὐχαρίστησαν διὰ τὰ ἐκλεκτὰ δῶρά των. Ἐπειτα ἐκάθισαν ὅλοι καὶ ἐδεῖπνησαν μὲ ὄρεξιν.

§ 56. Τὸ μάθημα, τὸ ὁποῖον δίδει ὁ ἐπιθεωρητής.

1. Ἐξ ὅσων εἶδε μὲ τοὺς ὀφθαλμούς του μετὰ τὸ δεῖ-
πνον καὶ ἤκουσε, συζητῶν μὲ τὸν διδάσκαλον ἐκείνην
τὴν ἑσπέραν ὁ ἐπιθεωρητής, ἐπείσθη, ὅτι μόνον ὁ φθό-
νος παρεκίνησε τὸν πάρεδρον καὶ τὸν δικολάβον εἰς
τὰς καταγγελίας των.

Ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν, ὅταν, παρακολουθῶν
τὸ ἔργον τοῦ Πέτρου Ἀνέζη εἰς τὸ σχολεῖον, τὸν εἶδε
νὰ ἐργάζεται μὲ ὄρεσιν καὶ μὲ τέχνην καὶ νὰ φροντίζῃ
διὰ τὴν ὑγείαν καὶ τὴν καθαριότητα τῶν μαθητῶν
του· ὅταν παρετήρησε μὲ πόσῃν τάξιν ἐκράτει τὰ βι-
βλία τοῦ σχολείου καὶ τὸ βιβλίον τοῦ « μαθητι-
κοῦ συνεταρισμοῦ » τότε πλέον ἐπείσθη,
ὅτι ἔχει ἐνώπιόν του ἓνα σπάνιον διδάσκαλον. Μὲ τὴν
ἐντύπωσιν αὐτὴν, φεύγων ἀπὸ τὸ σχολεῖον ὀλί-
γον πρὶν σχολάσουν οἱ μαθηταί, ἐξεκίνησεν διὰ νὰ
εὔρῃ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τὸν εἶχον καταγγεῖλει.

2. Τοὺς εὔρε καθημένους εἰς τὸ παντοπωλεῖον τοῦ
Γιουρούκου. Ἦσαν ὅλοι ὅλοι τρεῖς : ὁ πάρεδρος, ὁ
δικολάβος καὶ ὁ παντοπώλης. Τοὺς ἄλλους τοὺς εἶ-
χεν ὑπογράψει, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζουν, ὁ Ζαβόπου-
λος!

« Κύριοι » ἤρχισε νὰ λέγῃ τότε ὁ ἐπιθεωρητής, μό-
λις ἐκάθισε πλησίον των· « ἔλαβον τὰς καταγγελίας
σας ἀπὸ χθὲς δὲ δὲν κάμνω ἄλλο, παρὰ νὰ ἐξετά-
ζω δι' ὅσα καταγγέλλετε τὸν διδάσκαλόν σας. Ὅσον
ὅμως καὶ ἂν προσεπάθησα, δὲν ἠμπόρεσα νὰ εὔρω κα-
νὲν σφάλμα εἰς τὸν ἄνθρωπον αὐτόν. Ὅσα τοῦ καταγ-

γέλλετε, εἶναι ἄλλα ἀστεῖα, ἄλλα ψεύδη καὶ μερικά δι' ἔπαινόν του ».

Ὁ Ζαρόπουλος ἐτινάχθη ἀπὸ τὴν θέσιν του καὶ εἶπε, φωνάζων : « Μὲ συγχωρεῖτε, κ. ἐπιθεωρητά, ψεῦται δὲν εἴμεθα. Δὲν κουρεύει τὰ παιδιὰ ; δὲν ζητεῖ αὐγά καθημερινῶς ; δὲν ὑποχρεώνει τοὺς μαθητὰς νὰ ὁμιλοῦν ἑλληνικά ; »

—Ὅλαι αὐταὶ αἱ κατηγορίαι εἶναι πρὸς ἔπαινόν του. Ἄν δὲν ἐκούρευε τοὺς μαθητὰς, θὰ ἐξηκολούθουν νὰ μὴ εἶναι καθαροί. Τὰ αὐγά, τὰ ὁποῖα φέρουν ἀπὸ τὰ σπίτια των τὰ παιδιὰ σας, τὰ τρώγουν τὰ ἴδια εἰς τὰ διαλείμματα, διὰ νὰ δυναμώσουν καὶ νὰ ἀντέχουν εἰς τοὺς πυρετούς.

»Ὁ κ. Ἀνέξης ἔχει ἀπὸ τὰς ὀρνιθὰς του περισσότερα αὐγά, ἀπὸ ὅσα τοῦ χρειάζονται. Ὅσον διὰ τὸν ἐξανασκασμόν, τὸν ὁποῖον κάμνει εἰς τὰ παιδιὰ σας νὰ ὁμιλοῦν πάντοτε ἑλληνικά, μάθετε, ὅτι εἶναι ἀξιόπαινος. Διότι εἶναι ἐντροπή, ὕστερον ἀπὸ ἓνα αἰῶνα ἐλευθέρας ζωῆς, νὰ εὐρίσκωνται ἀκόμη Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι νὰ μὴ γνωρίζουν νὰ ὁμιλοῦν τὴν γλῶσσάν των.

»Ἀλλά, καὶ ὅσα τοῦ καταγγέλλετε διὰ τοὺς νέους τοῦ χωρίου, καὶ αὐτὸ εἶναι συκοφαντία. Ἀπὸ αὐτά, τὰ ὁποῖα εἶδον καὶ ἤκουσα χθὲς τὴν ἑσπέραν, ἐνόησα, ὅτι οἱ νέοι αὐτοὶ ἐξανθρωπίζονται ἐξ αἰτίας τοῦ κ. Πέτρου Ἀνέξη. Οἱ γονεῖς των τοὺς ἄφησαν τυφλοὺς, καὶ ἐκεῖνος τοὺς ἀνοίγει τὰ μάτια. Ἀγωνίζεται, νὰ τοὺς μάθη γράμματα καὶ ἄλλα χρήσιμα πράγματα, καὶ κοπιάζει πρὸς τοῦτο χωρὶς καμμίαν πληρωμὴν ».

3.—« Πόσα ὅμως εἰσπράττει ἀπὸ τὰ βιβλία καὶ ἀπὸ τὰ τετράδια τῶν μαθητῶν του ; » παρετήρησεν τότε ὁ παντοπώλης, ἀλλάσσω τὴν ὁμιλίαν.

— « Ἐξήτασα καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο, κ. Γιουροῦκε, καὶ ἐπέισθην, ὅτι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι κερδίζουν ἀπὸ τὰ τετράδια καὶ τὰ βιβλία τῶν μαθητῶν, εἶναι οἱ γονεῖς των. Μὲ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὅποιον προμηθεύεται ὁ μαθητικὸς συνεταιρισμὸς ὅ,τι χρειάζεται διὰ τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου σας, μένει ἄρκετὸν κέρδος ὅλον τὸ ἔτος εἰς τοὺς γονεῖς των. Νά, καὶ ἡ ἀπόδειξις ! »

Καὶ ἀμέσως ἐξάγει ἀπὸ τὸ θυλάκιόν του καὶ δεικνύει εἰς τοὺς τρεῖς κατηγοροὺς τοῦ διδασκάλου τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ μαθητικοῦ συνεταιρισμοῦ τῶν δύο μηνῶν, τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ τοῦ Ὀκτωβρίου. Ἐξ αὐτῶν ἐφαίνετο καθαρά, ὅτι ὅχι μόνον πολὺ εὐθηνότερα ἀπὸ τὰ παντοπωλεῖα τοῦ χωρίου ἠγόραζον οἱ μαθηταί, ὅσα ἐχρειάζοντο εἰς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐμοιράσθησαν εἰς τὸ τέλος τῶν δύο μηνῶν 42 δραχμῶν κέρδος.

4. « Ὅσον τέλος διὰ τὸ ἄλλο, τὸ ὅποιον τὸν κατηγορεῖτε, ὅτι τάχα ὁ κ. Ἀνέξης, ἐξαπατᾷ τοὺς κτηνοτρόφους τοῦ χωρίου καὶ χρηματίζεται, αὐταὶ αἱ δύο ἀποδείξεις, γραμμέναι μὲ τὸ ἰδικόν σας χέρι, κ. Ζαβόπουλε, λέγουν τὸ ἀντίθετον. Ἀναγνώσατε, σᾶς παρκαλῶ, καὶ ἐξηγήσατέ τας εἰς τοὺς συντρόφους σας ἐδῶ, διὰ νὰ πεισθοῦν καὶ αὐτοί, ὅτι ὁ διδάσκαλός σας ὅχι μόνον δὲν εἰσπράττει τίποτε, ἀλλὰ καὶ δίδει ἀπὸ τὰ ἰδικά του διὰ τὸ χωρίον ».

Λέγων δὲ ταῦτα, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν δύο χαρτία.

— « Αὐτὴ ἡ ἀπόδειξις » ἤρχισε τότε εἰς ἁλβανικὴν

γλῶσσαν ὁ Ζαβόπουλος, λέγει, ὅτι ὁ κ. Ἀνέζης ἐδώ-
 ρισε δέκα τρεῖς χιλιάδας δραχμὰς εἰς τὴν κοινότητα
 τοῦ χωρίου διὰ τὴν ἐπισκευὴν τοῦ διδακτηρίου· ὅτι οἱ
 κάτοικοι ἐδέχθησαν τὴν δωρεὰν καὶ ὅτι τὰ χρήματα
 τοῦ ἐμετρήθησαν ἀπὸ τοὺς κτηνοτρόφους τοῦ χωρίου
 διὰ τὴν θεραπείαν τριῶν χιλιάδων γιδοπροβάτων
 των ».

— « Ἀναγνώσατε, παρακαλῶ, καὶ τὴν δευτέραν! »

— « Ἡ ἀπόδειξις αὕτη λέγει, ὅτι ἐγὼ ἔλαβον δια-
 κοσίας δραχμὰς διὰ τὸν κόπον μου, ποὺ ἐκράτησα
 τοὺς λογαριασμοὺς τῆς ἐπιτροπῆς » ἀπεκρίθη μὲ χα-
 μηλοτέραν τώρα φωνὴν ὁ δικολάβος.

— « Αὐτὰ φθάνουν, κ. Ζαβόπουλε, διὰ νὰ ἀποδεί-
 ξουν, ποῖος χρηματίζεται ἐδῶ εἰς τὸ χωρίον καὶ ποῖος
 συκοφαντεῖ » εἶπεν αὐστηρῶς ὁ ἐπιθεωρητής.

§ 57. « Αὐτὸς θὰ ἡλλαξε καὶ τῶν Ἀμερικάνων τὴν γνώμην ».

1. Ἐπάνω εἰς τὴν ὁμιλίαν αὐτὴν ἐφάνησαν νὰ ἔρ-
 χωνται ἀπὸ μακρὰν ὁ Π. Ἀνέζης καὶ ὁ ἀγροτικὸς τα-
 χυδρομικὸς διανομεύς· ὁ πρῶτος, διὰ νὰ συναντήσῃ
 τὸν ἐπιθεωρητὴν, καὶ ὁ ἄλλος, διὰ νὰ παραδώσῃ εἰς
 τὸν πάρεδρον μίαν ἐπιστολὴν τοῦ συστημένην.

Ὁ πάρεδρος, ὁ ὁποῖος δὲν ἐγνώριζεν οὔτε γραφὴν,
 οὔτε ἀνάγνωσιν, λαμβάνων τὴν ἐπιστολὴν, παρε-
 κάλεσε τὸν Ζαβόπουλον νὰ ὑπογράψῃ δι' αὐτὸν καὶ
 νὰ τοῦ τὴν ἀναγνώσῃ. Ἐκεῖνος τότε, ἀφοῦ πρῶτον
 ἔθεσε τὴν ὑπογραφὴν του, ἀνέγνωσε τὰ ἑξῆς :

2. « Σικάγον Ἀμερικῆς 25 Ὀκτωβρίου 1903.

« Ἀξιότιμε κύριε Γκίκα Ζέζα,

» Εἰς τὴν προηγουμένην ἐπιστολὴν μας σᾶς εἴχομεν
 » εἰδοποιήσῃ, ὅτι ὁ σύλλογός μας ἀπεφάσισε νὰ δω-
 » ρίσῃ εἰς τὴν κοινότητα τοῦ χωρίου δύο χιλιάδας
 » δολλάρια, διὰ νὰ κτισθῇ καὶ δεύτερον κωδωνοστά-
 » σιον τῆς ἐκκλησίας μας. Ἐπειδὴ ἐμάθαμεν, ὅτι σᾶς
 » ἦλθε τώρα αὐτοῦ διδάσκαλος, ὁ ὁποῖος καὶ τὰς ἀ-
 » νάγκας τοῦ χωρίου μας θὰ ἔχῃ κατανοήσῃ, πιστεύ-
 » ομεν, καὶ ὅρεξιν θὰ ἔχῃ, διὰ νὰ τὰς διορθώσῃ, διὰ τοῦ-
 » το ἀπεφασίσαμεν νὰ στείλωμεν τὰ χρήματα εἰς αὐ-
 » τόν. Καὶ τὸν παρακαλοῦμεν νὰ τὰ ἐξοδεύσῃ διὰ τὸ
 » χωρίον, ὅπως αὐτὸς μαζὶ μὲ τὸν ἱερέα μας, τὸν Πα-
 » πασπύρον, θὰ εὗρουν καλύτερον.

» Χαιρετισμούς εἰς ὅλους τοὺς πατριώτας ἀπὸ τὸ
 » συμβούλιον τοῦ συλλόγου μας.

Μὲ ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν

Κωστῆς Κάρπος

» πρόεδρος τοῦ συλλόγου τῶν Κακορριζικιωτῶν ».

3. Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε φθάσει εἰς τὸ παντοπωλεῖον
 καὶ ὁ διδάσκαλος. Ἀκούσας δέ, τί ἔλεγεν ἐκείνη ἡ ἐπι-
 στολή, μόνον πού δὲν ἐφώναξεν ἀπὸ τὴν χαρὰν του :
 « Ὡστε ἔπιασε τόπον ἡ ἐπιστολή μου ! »

Ὅταν ἤκουσεν ὁ πᾶρεδρος, τί ἔλεγεν ἡ ἐπιστολή,
 τὴν ἤρπασεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Ζαβοπούλου, καί,
 ἀφοῦ τὴν ἐξέσχισεν, εἶπε κάποιαν ὕβριν διὰ τοὺς πα-

Ὁ Φάρος τοῦ Χωριοῦ, Ἐ' Δημοτικῶν Ἀνδρεάδου — Παπαχριστο-
 δρόλου ἔκδοσις Α' ἀντίτυπα 5.000

τριώτας του τῆς Ἀμερικῆς. Ὡσάν δὲ νὰ ἐμάντευσε τὴν ἐνέργειαν τοῦ διδασκάλου, τὸν προσέβλεψεν ἀγρίως καὶ εἶπε πάλιν εἰς ἀλβανικὴν γλῶσσαν: « Αὐτὸς ἐδῶ θὰ ἄλλαξε καὶ τῶν Ἀμερικάνων τὴν γνώμην ». Καὶ ἐκίνησεν ἀπειλητικῶς τὸν δάκτυλόν του.

§ 58. « Θὰ πολεμήσω καὶ αὐτὴν τὴν βδέλλαν ».

1. Ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἂν καὶ ἠννόησε τοὺς λόγους τοῦ παρέδρου, δὲν κατεδέχθη νὰ τοῦ ἀντιμιλήσῃ. Τοῦναντίον, προσκαλῶν τὸν ἐπιθεωρητὴν εἰς τὸ γεῦμα, ἐπρόσθεσε μὲ εὐγένειαν: « Θὰ μὲ ὑποχρεώσουν καὶ οἱ κύριοι, ἂν θελήσουν νὰ τιμήσουν τὸ πτωχικόν μου ».

Ποῦ ὁμως νὰ δεχθῇ κανεὶς ἐξ αὐτῶν, ἀφοῦ δὲν εἶχον φιλοξενήσει ποτὲ ἕως τότε τὸν διδάσκαλον!

2. Ὁ ἐπιθεωρητὴς κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος ἐνθυμήθη τὸν Ζαβόπουλον καὶ εἶπεν εἰς τὸν διδάσκαλον: « Νὰ φυλάττεσθε, κ. Ἀνέξη, ἀπ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον. Εἶναι πολὺ ἐπίφοβος· ἡμπορεῖ νὰ σᾶς κάμῃ μεγάλο κακόν! »

— « Τὸν ἀντελήφθην ἐγκαίρως καὶ φυλάσσομαι, κ. ἐπιθεωρητά. Διὰ τοῦτο δὲν πιστεύω νὰ ἡμπορέσῃ νὰ μοῦ κάμῃ τίποτε. Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν ἡμπορεῖ νὰ φυλαχθῇ καὶ ὑποφέρει φοβερὰ ἀπὸ αὐτόν, εἶναι τὸ χωρίον. Τὸ ἔχει περιζώσει μὲ τὰς πανουργίας του. Δὲν φαντάζεσθε, ποῖον κακὸν κάμνει καθημερινῶς εἰς τοὺς χωρικοὺς. Μὲ τὰς διαβολὰς του τοὺς κρατεῖ πάντοτε διηρημένους εἰς δύο κόμματα, ἐνῶ εἰς τὸ φανερόν δεικνύει, ὅτι τάχα λυπεῖται διὰ τὴν διαίρεσίν των.

» Τοὺς ἐξωθεῖ με τρόπον εἰς τὴν ζωοκλοπὴν καὶ ἐξάπτει ὅλας τὰς κακὰς συνηθείας καὶ ὅλα τὰ κακὰ φυσικά των : τὴν οἰνοποσίαν, τὴν χαρτοπαιξίαν καὶ περισσότερο τὸ πείσμα καὶ τὰς φιλονεικίας των. Τὸ κάμνει ἐπιτήδες, διὰ νὰ ἡμπορῇ ἔτσι με τὰς ἀλληλοκαταγγελίας νὰ ζῇ ἀπὸ τοὺς κόπους των. Ἀπαράλλακτα, ὅπως ἡ βδέλλα, ἡ ὁποία ζῇ ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν ζώων !

» Ἐνῶ ὅμως ἐκείνη καθὼς εἶδατε, με διηυκόλυνε εἰς τὰ σχέδιά μου, αὕτη ἡ βδέλλα τοῦ χωρίου με δυσκολεύει φοβερὰ νὰ ἐπιτύχω, ὅσα ὑπολογίζω. Ἀλλὰ θὰ εὕρω, πιστεύω, τὸν τρόπον νὰ πολεμήσω ἀποτελεσματικῶς καὶ αὐτὴν τὴν ἐπίφοβον βδέλλαν » προσέθεσε τελευταῖον με πεποίθησιν ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

§ 59. « Μόνον οἱ νέοι δὲν εἶναι ἀρκετὴ βοήθεια ».

1. « Καὶ ποῖα σχέδια ἔχετε διὰ τὸ χωρίον σας, κ. Ἀνέζη ; Ἡμπορῶ νὰ τὰ μάθω καὶ ἐγώ, ἂν μοῦ ἐπιτρέπετε ; » ἠρώτησεν ὁ ἐπιθεωρητής.

— « Δὲν μοῦ ἀρέσει, κ. ἐπιθεωρητά, νὰ ὁμιλῶ δι' ὅ,τι δὲν ἔγινεν ἀκόμη. Ἀφοῦ ὅμως με ἐρωτᾶτε σεῖς, θὰ σᾶς εἶπω, τί σκέπτομαι » ἀπήντησεν ὁ διδάσκαλος.

« Ἐπιθυμῶ τὸ πέρασμά μου ἀπὸ τοῦτο τὸ χωρίον ν' ἀφήσῃ ἵχνη. Ἀφοῦ ἡ τύχη μ' ἔφερε νὰ γνωρίσω ἐκ τοῦ πλησίον τὴν δυστυχίαν του, ἀντὶ νὰ τὸ σιχαθῶ, τὸ ἐπόνεσα· θέλω δέ, ἂν ἡμποροῦσα, νὰ ὠλιγόστευα τὴν δυστυχίαν του.

» Ἀλλὰ θὰ μοῦ εἶπητε : « Ὅριστε, κ. Ἀνέζη! Ἐργάσου, ὅσον ἡμπορεῖς! Δίδαξε καλύτερα τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου σου! Ἔτσι θὰ ἐξέλθῃ ἀργότερον μία γενεὰ γραμματισμένη καὶ θεοσεβῆς. Τότε θὰ ὀλιγοστεύσῃ μόνῃ τῆς ἡ ἀθλιότης τοῦ χωρίου ».

« Αὐτὸ θὰ ἡμποροῦσε νὰ γίνῃ βέβαια, ἂν οἱ γονεῖς τῶν μαθητῶν μου καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἡλικιωμένοι χωρικοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, μὲ ἄφηναν νὰ μορφώσω, ὅπως θέλω ἐγὼ καὶ ὅπως πρέπει, αὐτὴν τὴν νέαν γενεάν. Ἀλλὰ ἐκεῖνοι, χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, μὲ ἐμποδίζουν.

» Ὅ,τι προσπαθῶ καθημερινῶς νὰ δημιουργήσω ἐγὼ ἐντὸς τοῦ σχολείου διὰ τὰ τέκνα των, οἱ μεγάλοι τὸ καταστρέφουν εἰς τὴν οἰκίαν μὲ τὸ τὸ κακὸν παράδειγμά των. Ἔτσι χάνεται ὅλος ὁ κόπος μου.

2. » Διὰ νὰ ἡμπορέσω νὰ κάμω κάτι καλόν, θὰ ἔπρεπε συγχρόνως μὲ τὴν ἀνήλικον γενεάν τοῦ χωρίου νὰ μορφώσω καὶ τὴν μεγάλην, τὴν ἡλικιωμένην. Νὰ σταματήσω πρῶτον τοὺς μεγάλους ἀπὸ τὸν κατήφορον καὶ ἀπὸ τὸν στραβὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον ἀκολουθοῦν, καὶ κατόπιν νὰ τοὺς ὀδηγήσω εἰς τὸν ὀρθόν, τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ. Τότε μόνον θὰ μὲ ἄφηνον ἡσυχον νὰ ἐργασθῶ ἀποτελεσματικῶς διὰ τὰ τέκνα των ».

— « Πολὺ ὀρθῶς! » παρετήρησεν ὁ ἐπιθεωρητής.

— « Ὅταν εἶδον, ὅτι ἔτσι μόνον θὰ ἡμποροῦσα νὰ κάμω κάτι διὰ τὸ χωρίον τοῦτο, ἔλαβον τὴν ἀπόφασιν νὰ μοιράζω τὴν ἐνέργειάν μου εἰς τὸ σχολεῖον καὶ εἰς τὸν κοινωνίαν τοῦ χωρίου μου. Ἐπειδὴ ὅμως ἐνόησα, ὅτι ἐν τόσον δύσκολον ἔργον δὲν θὰ ἡδυνά-

μην νὰ τὸ ἀποτελειώσω μόνος μου, προσέλαβον βοηθούς τὰ μεγάλα ἀγόρια, τοὺς νέους τοῦ χωρίου.

« Εἶδατε, πόσον μοῦ ἐχρησίμευσαν ἕως τώρα αὐτοὶ οἱ νέοι. Ἀργότερον φαντάζομαι, ὅτι διὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν μου ἐκτὸς αὐτῶν θὰ μοῦ χρειασθοῦν καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου μου.

« Βλέπω ὁμῶς, ὅτι μόνον τὰ ἀγόρια δὲν φθάνουν. Διὰ νὰ ἐπιτύχη καλῶς τὸ σχέδιόν μου, θὰ ἔπρεπε νὰ μὲ βοηθήσουν καὶ τὰ μεγάλα κοράσια, τὰ ὅποια ἐντὸς ὀλίγου θὰ ὑπανδρευθοῦν καὶ τὰ ὅποια σήμερον εἶναι ἡ δεξιὰ χεὶρ τῶν οἰκιῶν των εἰς ὅλας τὰς ἐργασίας ».

§ 60. « Χρειάζεται καὶ διδασκάλισσα ».

1.— « Καὶ πῶς θὰ σᾶς βοηθήσουν αὐτὰ τὰ κοράσια, κ. Ἀνέζη ; » ἠρώτησεν ὁ ἐπιθεωρητὴς μὲ ἀπορίαν.

— « Ἴδου πῶς, κ. ἐπιθεωρητά ! Τὰ κοράσια αὐτὰ μαζὶ μὲ τὰ μεγάλα ἀγόρια εἶναι τὰ νεῦρα τῆς καθεμιάς οἰκίας. Ὅταν ἔχη κανεὶς μὲ τὸ μέρος του τὰ μεγάλα ἀγόρια καὶ τὰ μεγάλα κοράσια ἑνὸς χωρίου, ἔχει τὰ νεῦρα τῶν χωρικῶν, δηλαδή τοὺς ἰδίους τοὺς χωρικούς ».

— « Ἐχετε πολὺ δίκαιον, κ. Ἀνέζη ».

— « Ἄν λοιπὸν » ἐξηκολούθησεν ὁ διδάσκαλος, « ἡμποροῦσε νὰ εὑρεθῇ ἐν πρόσωπον, τὸ ὅποιον, εἰσερχόμενον εἰς τὰς οἰκίας τοῦ χωρίου, νὰ ἐσχετίζετο μὲ τὰ κοράσια αὐτά, μὲ τοὺς εὐγενικοὺς του δὲ τρόπους νὰ ἀπέκτα τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην των ».

ἂν μετὰ ταῦτα τὸ πρόσωπον τοῦτο μετεχειρίζετο τὰ κοράσια, καθὼς ἐγὼ τοὺς νέους, δὲν νομίζετε, ὅτι τότε θὰ ἐπετύγχανε γρηγορώτερον καὶ τελειότερον τὸ ἔργον, διὰ τὸ ὅποιον σᾶς ὠμίλησα ; »

2. — « Ἐχετε δίκαιον, κ. Ἀνέζη. Ἀλλ' ἐγὼ δὲν εὐρίσκω διὰ τὸ ἔργον αὐτὸ ἄλλο καταλληλότερον πρόσωπον ἀπὸ μίαν καλὴν διδασκάλισσαν ».

— « Μὲ ἐπρολάβετε· αὐτὸ θὰ σᾶς ἔλεγον καὶ ἐγώ. Βλέπω, ὅτι μόνον ἓν τοιοῦτον πρόσωπον θὰ ἡδύνατο νὰ ἐξυπνήσῃ τὰ μεγάλα αὐτὰ κοράσια καὶ νὰ τὰ μεταχειρισθῇ ἔπειτα, ὅπως ἐγὼ τοὺς νέους τοῦ χωρίου· χωρὶς δὲ ἐμπόδια νὰ τὰ ὀδηγήσῃ, ὅπου θὰ ἤθελε καὶ ὅχι ὅπου ὀδηγεῖ τὸ χωρίον ὁ δικολάβος ὁ Ζαβόπουλος ».

— « Μία διδασκάλισσα θὰ ἦτο βεβαίως πολὺ χρήσιμος, ἀλλὰ ποῦ θὰ εὕρεθῇ ἡ δευτέρα αἵθουσα τοῦ διδακτηρίου ; » ἠρώτησεν ὁ ἐπιθεωρητής.

— « Λησμονεῖτε τὰς δύο χιλιάδας δολλάρια τῶν Ἀμερικανῶν ; Μὲ τόσα χρήματα καὶ δευτέρα αἵθουσα ἡμπορεῖ νὰ κτισθῇ εἰς τὸ διδακτήριον καὶ τὸ νερὸν νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ χωρίον καὶ ἄλλα πολλὰ νὰ γίνουν » παρητήρησεν ὁ διδάσκαλος.

— « Ἄν εἶναι ἔτσι, σᾶς δίδω τὸν λόγον μου, κ. Ἀνέζη, ὅτι θὰ φροντίσω νὰ διορισθῇ διδασκάλισσα, ἂν καὶ τὸ θεωρῶ πολὺ δύσκολον. Καμμία δὲν δέχεται νὰ ὑπηρετήσῃ εἰς ἓν τοιοῦτον ἄθλιον χωρίον, ἢ, ἂν δεχθῇ, φεύγει εἰς ὀλίγον καιρόν » εἶπεν ὁ ἐπιθεωρητής.

— « Ἐχω νὰ σᾶς προτείνω μίαν, κ. ἐπιθεωρητά, τὴν πρωτοεξαδέλφην μου, Δέσποιναν Ἀνέζη. Ἐχει

δύο ἔτη, ἀφ' ὅτου ἐτελείωσε τὸ Ἀρσάκειον τῶν Ἀθηνῶν, καὶ δὲν ἐσκόπευε νὰ κάμῃ τὴν διδασκάλισσαν. Τὸ ναυάγιον ὅμως τοῦ πλοίου των καὶ ὁ θάνατος τοῦ πατρός της τὴν ἀναγκάζουν νὰ ζητήσῃ ἐργασίαν, διὰ νὰ κερδίσῃ τὸν ἄρτον της ».

Ὁ ἐπιθεωρητὴς ἐσημείωσε τὸ ὄνομά της καὶ ὑπεσχέθη, ὅτι θὰ ἐφρόντιζε διὰ τὸν διορισμόν της.

3. Ὑστερον, ἀποχαιρετῶν τὸν Πέτρον Ἀνέξην, τοῦ εἶπεν : «Ὅσα κατωρθώσατε ἕως τώρα, κ. Ἀνέξη, μὲ κάμνουν νὰ πιστεύω, ὅτι χωρὶς ἄλλο θὰ ἠμπορέσετε νὰ ἐπιτύχετε μέχρι τέλους ὅλους τοὺς εὐγενικοὺς σκοπούς σας. Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς δίδῃ ὑγείαν καὶ φῶτισιν διὰ τὸ μέγα ἔργον σας. Ἐγὼ σᾶς συγχαίρω μὲ ὅλην τὴν καρδίαν μου καὶ σᾶς εὐχαριστῶ καὶ ἐκ μέρους τοῦ χωρίου. Καλὴν ἀντάμωσιν!»

§ 61. Οἱ Κακορριζικιῶται πληρώνονται διὰ τὸν κόπον των.

1. Μίαν ἡμέραν μόνον ἔλειψεν ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἀπὸ τὸ ἔργον του καὶ τοῦ ἐφάνη χρόνος. Ὁ νοῦς του ὡς τόσον δὲν ἔφυγεν οὔτε στιγμήν ἀπ' ἐκεῖ. Μόλις ἐξέκίνησεν ὁ ἐπιθεωρητὴς, τὴν ἰδίαν στιγμήν καὶ ἐκεῖνος διὰ τὴν ἐργασίαν του.

Καὶ οἱ χωρικοὶ ὅμως, ὅσον πλέον πλησιάζει νὰ τελειώσῃ ἡ ἀπόφραξις τοῦ παλαιοῦ δρόμου τῆς ρευματιᾶς, τόσον ἐργάζονται περισσότερον. Τώρα ἐργάζονται καὶ τὸ πρωί, βλέποντες μὲ χαράν, ὅτι οἱ κόποι των θὰ πληρωθοῦν πλουσιοπάροχα. Διότι, καθὼς

ἔσκαπτον, ἀπεκάλυψαν μεγάλους κορμούς δένδρων, οἱ ὅποιοι, ὅσον ἐπροχώρει τὸ σκάψιμον, τόσον ἐγίνοντο μεγαλύτεροι καὶ περισσότεροι.

2. Πῶς εὐρέθησαν ἐκεῖ θαμμένα αὐτὰ τὰ δένδρα, δὲν ἤργησαν νὰ ἐννοήσουν οἱ Κακορριζικῶται. Οἱ γεροντότεροι ἐξ αὐτῶν ἐνθυμήθησαν, ὅτι πρὸ πολλῶν

Καθὼς ἔσκαπτον, ἀπεκάλυψαν μεγάλους κορμούς δένδρων.

ἐτῶν ὅλα τὰ γύρω βουνὰ ἦσαν δασωμένα. Ἐνθυμήθησαν ἀκόμη, καὶ ὅτι τὰ δάση αὐτὰ τὰ εἶχον καύσει οἱ βοσκοὶ τοῦ χωρίου, διὰ νὰ ἔχουν χόρτα τὰ ζῶα των. Ἔτσι ἀπεγυμνώθησαν τὰ βουνὰ ἐκεῖνα.

Κατήντησαν δὲ οἱ χωρικοὶ νὰ μὴ ἔχουν οὔτε ξυλαράκι νὰ καύσουν τὸν χειμῶνα, καὶ νὰ καίουν ἡλιασμένην κόπρον βοδιῶν καὶ φρύγανα ξηρά, θυμάρια καὶ ἀγκάθια.

Ὅταν λοιπὸν εἶδον νὰ ἀποκαλύπτωνται οἱ θεῶρατοι ἐκεῖνοι κορμοὶ τῶν δένδρων, ἀναγαλλίασαν. Εὖρον θησαυρόν! Διὰ τοῦτο τώρα προσπαθοῦν μὲ

περισσότεραν ὄρεξιν νὰ τελειώσουν τὴν ἀπόφραξιν καὶ νὰ μοιρασθοῦν τὰ ξύλα.

3. Ὅταν ἔγινε καὶ τοῦτο καὶ εἶδον, ὅτι ὁ καθείς των ἐξησφάλισε τὰ χρειώδη καυσόξυλα δι' ὅλον τὸν χειμῶνα, ἔτριβον ἀπὸ χαρὰν τὰς χεῖρας· εὐχαριστοῦντες δὲ τὸν διδάσκαλον, ἔλεγον: « Ποτὲ δὲν ἐφантаζόμεθα, ὅτι τόσον ἀκριβὰ θὰ ἐπληρῶνετο ὁ κόπος μας, δάσκαλε! »

— « Εἶναι παρατηρημένον » ἀπήντησεν ἐκεῖνος « ὅτι, ὅταν κάμνη κανεῖς τὸ καλόν, ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ πληρωθῇ ».

§ 62. Νέαι φροντίδες καὶ ἀγρυπνία τοῦ Πέτρου Ἀνέζη.

1. Ἡ τελευταία μεγάλη ἐπιτυχία τοῦ διδασκάλου, νὰ βάλῃ τὸ Βαθύρευμα εἰς τὸν παλαιόν του δρόμον καὶ νὰ στραγγίσῃ τὸ Μεγάλο βαρκό, δυναμώνει τὴν θέλησιν καὶ μεγαλώνει τὰς φροντίδας του διὰ τὸ χωρίον.

Ἔχει τόσα πολλὰ νὰ φροντίσῃ! Πρέπει νὰ φέρῃ τὸ νερόν τῆς πηγῆς μέσα εἰς τὸ χωρίον. Πρέπει νὰ κτίσῃ τὴν δευτέραν αἴθουσαν τοῦ διδακτηρίου πρέπει νὰ διορθώσῃ τοὺς δρόμους· πρέπει.... πρέπει Καὶ τί δὲν πρέπει νὰ φροντίσῃ δι' αὐτό;

2. Μαζὶ μὲ ὅλ' αὐτὰ τοῦ ἔρχεται τώρα εἰς τὸν νοῦν, ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ δασώσῃ καὶ τὰ γύρω βουναλάκια. « Ἄν δὲν γίνῃ αὐτό, λέγει μέσα του, πολὺ γρήγορα

θὰ καταστρέψῃ τὰ Βαθύρευμα ὅ,τι μὲ τόσον κόπον ἔγινε ».

Αὕτῃ ἡ σκέψις βασανίζει τώρα τὸν νοῦν του. Ἀναλογίζεται, μίαν πρὸς μίαν, ὅλας τὰς δυσκολίας καὶ τὰς εὐρίσκει πολλὰς καὶ μεγάλας.

Διὰ νὰ γίνῃ ἡ ἀναδάσωσις, θὰ χρειασθῇ νὰ γίνῃ πρῶτον ἓν σπορεῖον καὶ ὕστερον ἓν μέγα φυτώριον ἀπὸ ἄγρια δένδρα — πράγματα δύσκολα καὶ τὰ δύο.

Ὑστερον θὰ χρειασθῇ καὶ διαταγὴ τοῦ ὑπουργείου, διὰ νὰ ἐμποδισθῇ ἡ βοσκὴ εἰς ὅλον τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον θὰ ἀνεδασώνετο — πράγμα ἀκόμη δυσκολώτερον τῶν δύο πρώτων. — Τέλος θὰ χρειασθῇ νὰ πεισθοῦν καὶ οἱ χωρικοί, ὅταν μεγαλώσουν τὰ δενδρύλλια τοῦ φυτωρίου, νὰ βοηθήσουν ὅλοι εἰς τὸ φύτευμά των — τὸ δυσκολώτερον ὅλων—.

3. Αὐτὰ συλλογίζεται ὁ Πέτρος Ἀνέξης. Σχεδιάζει, ὑπολογίζει, μετρεῖ καὶ πάλιν τὴν δύναμίν του καί, βλέπων, ὅτι θὰ ἠμπορέσῃ νὰ τὰ κατορθώσῃ, ἀρχίζει καὶ θέτει καθημερινῶς εἰς πρᾶξιν κάτι ἀπὸ τὰς σκέψεις του αὐτάς.

§ 63. Σωστὴ κυψέλη τὸ χωρίον.

1. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν μεταφορὰν τοῦ νεροῦ καὶ ἀπὸ τὸ κτίσιμον τῆς δευτέρας αἰθούσης τοῦ διδακτηρίου. Εἶναι καὶ τὰ δύο τὰ πλέον βιαστικά, τὰ ὁποῖα θὰ τὸν ἐβοήθουν περισσότερον καὶ γρηγορώτερον εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του.

Ὅσον διὰ τὴν διόρθωσιν τῶν δρόμων, συλλογίζε-

ται, ὅτι, ὅταν ἔλθουν οἱ κτίσται, διὰ νὰ κτίσουν τὴν δευτέραν αἴθουσαν, τότε θὰ εἶναι καταλληλοτέρα ἢ περίστασις, νὰ πραγματοποιήσῃ καὶ αὐτὸ τὸ ἔργον. Ἐπειτα δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ τὰ ζητῇ ὅλα ὁμοῦ ἀπὸ τοὺς χωρικούς : « Ἔτσι δὲν θὰ θελήσουν νὰ κάμουν οὔτε ἓν » λέγει μέσα του.

2. Λέγει δὲ αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, διότι θέλει τὸ κάθε καλόν, τὸ ὁποῖον γίνεται εἰς τὸ χωρίον, νὰ γίνεταί ἀπὸ τῶρα καὶ ἐξῆς, καθὼς ἡ ἀπόφραξις τοῦ ρεύματος, μὲ τὴν συνεργασίαν ὅλων.

Καὶ νά! ὅπου σταθῇ καὶ ὅπου εὐρεθῇ τῶρα, παντοῦ καὶ πάντοτε λέγει, ὅτι πρέπει νὰ ἔλθῃ τὸ νερὸν μέσα εἰς τὸ χωρίον καὶ νὰ κτισθῇ ἡ δευτέρα αἴθουσα τοῦ διδασκτηρίου διὰ νὰ διορισθῇ καὶ διδασκάλισσα. Προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τοὺς ἀσυγκινήτους χωρικούς, τοὺς ὁποίους ἓν μόνον συγκινεῖ καὶ ἓν μόνον κάμνει νὰ πιστεύουν, τὸ συμφέρον.

Τί ἔχουν νὰ ὠφεληθοῦν αὐτοί, λέγουν, ἀπὸ τὴν μεταφορὰν τοῦ νεροῦ ; Ἄς εἶναι καλὰ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ μεγάλα κοράσια των, τὰ ὁποῖα κουβαλοῦν νύκτα καὶ ἡμέραν ἐπὶ τῶν ὤμων τὸ νερὸν εἰς τὰς οἰκίας των. Ἄς εἶναι καλὰ καὶ τὰ ἀγόρια των, τὰ ὁποῖα ὀδηγοῦν μὲ τὸ κρῦον καὶ μὲ τὴν ζέστην τὰ ζῶά των εἰς τὴν πηγὴν καὶ τὰ ποτίζουν!

« Τί ἔχομεν, ἀδελφέ, τοῦ εἶπε κάποιος χωρικός, νὰ κερδίσωμεν ἡμεῖς καὶ ἀπὸ τὰς δύο αὐτὰς ἐργασίας, διὰ τὰς ὁποίας μᾶς παρακινεῖς νὰ ἀνακατευθοῦμεν ; Ἀφῆσέ μας ἡσύχους! »

3. — « Ἔτσι εἰσθε σεῖς ; » λέγει μέσα του ὁ Πέτρος Ἀ-

Αἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ κουβαλοῦν ἐπὶ τῶν ὤμων των τὸ νερὸν εἰς τὰς οἰκίας των.

νέξης· καὶ ἀμέσως θέτει εἰς κίνησιν τοὺς νέους. Αὐτοὶ μὲ τὰς ὁδηγίας του ἔπεισαν τὰς μητέρας καὶ τὰς μεγάλας ἀδελφάς των καὶ ἐκεῖναι πάλιν τὰς γειτονίσσας καὶ τὰς φίλας των, ὅτι μὲ τὴν μεταφορὰν τοῦ νεροῦ

θὰ εἶχον μεγάλην εὐκολίαν. Ἀκόμη καὶ ὅτι μία δευτέρα αἴθουσα εἰς τὸ διδακτήριον θὰ ἦτο δι' αὐτὰς μέγα ὤρον. Διότι ἡ διδασκάλισσα, ἡ ὁποία θὰ ἤρχετο, θὰ τὰς ἐβοήθει εἰς τὸ ράψιμον καὶ εἰς τὸ κέντημα.

Ὅταν αἱ γυναῖκες καὶ αἱ νέαι τοῦ χωρίου ἐπείσθησαν, ἤρχισαν καὶ τὰ δύο ἔργα. Οἱ ἰδικοὶ των δὲν ἤμπορῶσαν νὰ ἀντισταθοῦν : « Πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν ὅλοι διὰ νὰ ἔλθῃ τὸ νερὸν εἰς τὸ χωρίον καὶ νὰ κτισθῇ καὶ ἡ ἄλλη αἴθουσα τοῦ διδακτηρίου » ἔλεγον. « Ἄν δὲν θέλετε σεῖς, ἡμεῖς θὰ ἐργασθῶμεν μόναι μας ».

Θεληματικῶς ἢ ὅχι οἱ χωρικοὶ ὑπεχώρησαν εἰς τὴν θέλησιν τῶν γυναικῶν των καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἀναλάβουν καὶ τὰ δύο αὐτὰ κοινοτικά ἔργα, εἰς τὰ ὁποία τοὺς παρεκίνει ὁ διδάσκαλός των.

4. Ἔτσι πάλιν τὸ χωρίον εἶναι ἄνω κάτω τόσας ἡμέρας τώρα! Τὰ μουλάρια του πηγαίνουν καὶ ἔρχονται ἀκατάπαντα εἰς τὸ γειτονικὸν λατομεῖον καὶ μεταφέρουν πέτρας, ἄσβεστον καὶ ἄμμον εἰς τὸν αὐλόγυρον τοῦ διδακτηρίου. Ἀλλὰ πάλιν μεταφέρουν ἀπὸ τὴν παραλίαν σωλῆνας διὰ τὰς βρύσεις καὶ τὴν ξυλείαν, ἡ ὁποία θὰ χρειασθῇ διὰ τὸ πάτωμα καὶ διὰ τὰ κουφώματα. Οἱ κτίσται κτίζουν τοὺς τοίχους. Οἱ ξυλουργοὶ εἰς τὸν νάρθηκα τῆς ἐκκλησίας ἐτοιμάζουν τὰς σανίδας διὰ τὸ πάτωμα, τὰ δοκάρια τῆς στέγης καὶ τὰ κουφώματα. Ἄνδρες, γυναῖκες, μεγάλα ἀγόρια καὶ κοράσια, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, μὲ τὰς ἀξίνας ἀνοίγουν τὰ αὐλάκια, ὅπου θὰ τοποθετηθοῦν οἱ σωλῆνες, καὶ ἰσοπεδώνουν τὸ μέρος, ὅπου θὰ περάσῃ τὸ ὕδραγωγεῖον.

Ἄλλοι σβήνουν τὴν ἄσβεστον, ἄλλοι ἐτοιμάζουν τὸν πηλὸν καὶ ἄλλοι τὸν μεταφέρουν μὲ τὰ πηλοφόρια. Σωστή κυψέλη πάλιν τὸ Κακορρίζικον!

§ 64. Ἄλλα κοινοτικά ἔργα.

1. Δὲν ἐπέρασαν πολλαὶ ἡμέραι καὶ ἰδοὺ! οἱ τοῖχοι τῆς νέας αἰθούσης ἤρχισαν νὰ σκεπάζωνται μὲ τὴν στέγην. Καὶ τὸ νερὸν ἀπὸ τόσον μακράν, ὅπου ἦτο πρότερον, τρέχει τώρα εἰς τὰς δύο συνοικίας τοῦ χωρίου καὶ εἰς μίαν γωνίαν τῆς αὐλῆς τοῦ σχολείου ἀπὸ τρεῖς ὥρας μαρμαρίνους βρύσεις.

« Νὰ ἔχης τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας, παιδί μου ! » εἶπεν εἰς τὸν Πέτρον Ἀνέξην ἡ γραῖα Μπούχραινα, ὅταν ἔπαιρνε πρώτην φορὰν νερὸν ἔξωθεν τῆς οἰκίας της. Πόσας ἄλλας εὐχὰς τοιαύτας καὶ εὐλογίας ἔλαβε ἐκείνην τὴν ἡμέραν, χωρὶς νὰ τὰς ἀκούσῃ ὁ διδάσκαλος.

Ἀλλὰ καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου, ὅταν πίνουν τώρα ἀπὸ τὴν νέαν βρύσιν των, καμαρώνουν. Διότι καὶ αὐτοὶ εἰργάσθησαν, διὰ νὰ κατασκευασθῇ. Μετέφεραντόσους σωλῆνας ἀπὸ τὸ ἄκρον τοῦ χωρίου των.

2. Τελειώνοντες οἱ κτίσται τοὺς τοίχους τῆς δευτέρας αἰθούσης, ἤρχισαν νὰ κτίζουν καὶ μίαν μικρὰν γέφυραν ἐπάνω εἰς τὸ μικρὸν ρεῦμα, τὸ ὁποῖον χωρίζει τὰς δύο συνοικίας τοῦ χωρίου. « Εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ καὶ αὐτό, διὰ νὰ ἀδελφωθοῦν αἱ δύο συνοικίαι » λέγει ὁ Πέτρος Ἀνέξης. Ἀποκρύπτει δέ, ὅτι ἔτσι θὰ

ηὐκολύνετο πολὺ ἢ συγκοινωνία μέσα εἰς τὸ χωρίον. Θέλει νὰ τὸ ἐννοήσουν μόνοι των οἱ χωρικοί.

Τὸ χωρίον ὅλον, ἀφοῦ τὸ θέλει ὁ διδάσκαλος, βοηθεῖ πάλιν τοὺς τεχνίτας εἰς τοῦτο καὶ ἀργότερον εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν δρόμων του. Ἔτσι ἐντὸς ἑνὸς μηνὸς τελειώνουν μὲ τὴν γενικὴν συνεργασίαν τέσσαρα νέα κοινοτικὰ ἔργα.

3. Τὸ σπορεῖον καὶ τὸ φυτῶριον, τὸ πέμπτον ἔργον, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃ, φαίνεται εἰς τὸν Πέτρον Ἀνέξην πολὺ δύσκολον. Δὲν χρειάζεται μόνον ἀποχαλίκωσιν, σκάψιμον, κόπρισμα καὶ φράξιμον. Τὰς ἐργασίας αὐτὰς ὅλας τὰς κάμνουν προθύμως καὶ ταχέως, ἄλλας οἱ μικρότεροι καὶ ἄλλας οἱ μεγαλύτεροι μαθηταὶ τοῦ σχολείου.

Χρειάζεται νὰ εὕρεθοῦν καὶ σπόροι καὶ δενδρύλλια ἀγρίων καὶ ἡμέρων δένδρων· αὐτὰ δὲ δὲν εὐρίσκονται εἰς τὸ χωρίον, οὔτε στέλλονται εὐκόλως εἰς τὸν ἀπομακρυσμένον καὶ ἀπόμερον χωρίον, καθὼς τὸ Κακορρίζικον. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη ὁ ἴδιος ὁ Πέτρος Ἀνέξης νὰ γράψῃ ἐδῶ, νὰ παρακαλέσῃ ἐκεῖ καὶ νὰ ζητήσῃ ὁδηγίας ἀπὸ ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι γνωρίζουν ἀπὸ τοιαύτας ἐργασίας.

4. Αἱ φροντίδες καὶ αἱ δυσκολίαι αὐταὶ εἶναι μεγάλαι, εἶναι καὶ πολλαί. Ἀλλ' ὁ Πέτρος Ἀνέξης εἶναι, ὅπως γνωρίζομεν, ἄνθρωπος μὲ ἐπιμονὴν καὶ θέλησιν. Ἐπιμένει λοιπὸν καί, νικῶν, μίαν πρὸς μίαν, ὅλας αὐτὰς τὰς δυσκολίας, κατορθώνει νὰ κάμῃ τὸ σπορεῖον καὶ τὸ φυτῶριον εἰς μίαν ἄκραν τοῦ μεγάλου αὐλογύρου τοῦ διδασκτερίου.

§ 65. Τί ἄλλο κατορθώνει μέχρι τῶν Χριστουγέννων;

1. Μολονότι ἔχει τόσας φροντίδας μέ τὰ προηγούμενα ἔργα καί μέ τήν διδασκαλίαν τῶν μαθητῶν του ὁ Πέτρος Ἀνέζης, δέν λησμονεῖ, ὅτι ἡ ἐκκλησία τοῦ χωρίου ἐξακολουθεῖ νά μένη κενή κάθε Κυριακὴν καί κάθε ἑορτήν. Συλλογίζεται δέ, πῶς θά ἡμπορέσῃ νά προσελκύσῃ τοὺς χωρικοὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Παρακαλεῖ τοὺς μαθητάς καθὼς καί τοὺς νέους τοῦ χωρίου νά παρακινοῦν τοὺς οἰκείους των, νά ἔρχωνται εἰς τὴν Λειτουργίαν. Ματαίως ὅμως! Οἱ χωρικοὶ δέν πηγαίνουν βεβαίως εἰς τὰς ἐργασίας των τὰς Κυριακὰς καί τὰς ἑορτάς. Ἀντὶ ὅμως νά ἔρχωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, αὐτοὶ γεμίζουν τὰ δύο παντοπωλεῖα τοῦ χωρίου ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας!

2. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ὅμως δέν ἀπελπίζεται. Συλλογίζεται, λογαριάζει καί τέλος λαμβάνει τὴν ἀπόφασιν : « Ἄν κατορθώσω » λέγει μέσα του « ἐκείνην τὴν ἡμέραν νά τοὺς ἐξαφνίσω καί νά τοὺς συγκινήσω, θά ἡμπορέσω νά τοὺς σύρω τακτικῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Διὰ νά τοὺς ἐξαφνίσω, ἔχω τὸ μέσον. Διὰ νά συγκινηθοῦν, θά μεταχειρισθῶ τὰ παιδιὰ των, τὰ ὅποια θά εἶναι τώρα οἱ καλύτεροι βοηθοί μου ».

Αὐτὰ λέγει καί ὁ νοῦς του θέτει ἀμέσως εἰς ἐνέργειαν τὸ σχέδιόν του. Διπλασιάζει τὰς ὥρας τῆς μουσικῆς. Ἀντὶ ὅμως νά διδάξῃ ἄλλα ᾠσματα, προτιμᾷ τὰ « λ ε ι τ ο υ ρ γ ι κ ᾶ » ἀπὸ τὴν « Δ ο ξ ο λ ο γ ί α ν »

ἕως εἰς τὸ « Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν ».

3. Ἐκτὸς τούτου ὅμως διπλασιάζει καὶ τὴν προσπάθειάν του, διὰ νὰ μάθῃ καὶ ὁ ἴδιος τὰ ἄλβανικά.

Ἐπειδὴ ἀντελήφθη, ὅτι τοῦ ἐχρησίμευον εἰς τὴν συνεννόησιν μὲ τοὺς χωρικούς, ἤρχισε νὰ τὰ μανθάνῃ, μόλις ἐγκατεστάθη. Φαίνεται δέ, ὅτι προώδευε πολὺ, διότι τὸν τρίτον μῆνα κατενόει πολὺ καλὰ τοὺς ἄλλους, ὅταν ὠμίλουν ἄλβανιστί.

Τώρα ὅμως θέλει νὰ κατορθώσῃ νὰ ὁμιλῇ ἐλευθέρως τὴν γλῶσσαν ταύτην, ὡς Ἄλβανός. Ἔχει τὸν σκοπὸν του. Ἀρχίζει λοιπὸν νὰ ὁμιλῇ πάντοτε ἄλβανιστί καὶ μὲ τοὺς μεγάλους καὶ μὲ τοὺς νέους. Μόνον μὲ τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου του ὁμιλεῖ ἐλληνιστί. Καί, ὡσὰν νὰ μὴ τοῦ φθάνῃ τοῦτο, προσκαλεῖ τακτικῶς εἰς τὰ δεῖπνά του ἕνα — δύο ἐκ τῶν νέων, διὰ νὰ ὁμιλῇ μαζί των ἄλβανιστί ὅλην τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ καὶ ἔτσι νὰ γυμνάζεται περισσότερον.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατορθώνει νὰ προοδεύσῃ τόσον, ὥστε ἔκαμε τὸν φίλον του, τὸν Χαράλαμπον Πίκουλαν, νὰ τοῦ εἰπῇ ἕνα βράδυ : « Σεῖς, κ. Ἀνέζη, ὁμιλεῖτε καλύτερον ἀπὸ ἡμᾶς τὰ ἄρβανίτικα ».

— « Αὐτὸ προσπαθῶ καὶ ἐγὼ νὰ κατορθώσω » ἀπήντησεν, εὐχαριστημένος ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

§ 66. "Ολοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

1. Εἶναι μεσάνυκτα. Ἐξω ὁ βορρᾶς σφυρίζει δριμύς, σκορπίζων τὸ παγωμένον χιόνι, τὸ ὁποῖον ἤρχισε νὰ πίπτῃ ἄφ' ἑσπέρας.

Ὁ Φάρος τοῦ Χωριοῦ, Ε' Δημοτικοῦ Ἀνδρεάδου — Παπαχριστοδούλου ἐκδοσίς Α' ἀντίτυπα 5,000

“Ολοι κοιμῶνται εἰς τὸ Κακορρίζικον. Εἷς μόνον ἀγρυπνεῖ τοιαύτην ὥραν. Καὶ ἀγρυπνεῖ δι’ ὅλους τοὺς χωρικοὺς, οἱ ὅποιοι πλησίον τῶν ζώων των κοιμῶνται καὶ ὀνειρεύονται, χωρὶς νὰ τὸν συλλογίζωνται διόλου.

Σκυμμένος ἐπὶ τοῦ γραφείου του, γεμάτου ἀπὸ χαρτί καὶ ἀπὸ βιβλία, γράφει εἰς τὸ φῶς τῆς μεγάλης κινητῆς λάμπας τοῦ πετρελαίου. Γράφει καὶ σβήνει ἀπὸ πολλῆς ὥρας τώρα. Κάποτε σηκώνεται ἀπὸ τὴν θέσιν του καὶ βηματίζων, ἀκούεται νὰ μονολογῇ :

« Αὐτὰ θὰ εἶπω, ἀλλὰ πῶς θὰ τοὺς φανοῦν ; Θὰ ἐπιτύχουν τοῦ σκοποῦ των τάχα ; Ἐπειτα θὰ τὰ καταφέρουν οἱ μαθηταὶ μου ; Καὶ πῶς ἤθελον νὰ τὰ ἐκατάφερναν, ὅπως καὶ εἰς τὸ σχολεῖον ! Ἄχ ! καὶ νὰ συνεκίνηουν τοὺς ἀσυγκινήτους ! »

Αὐτὰ μονολογεῖ, πότε βηματίζων καὶ πότε σταματῶν ἔμπροσθεν τῆς ἐστίας.

2. Ποῖος εἶναι αὐτός, ὁ ὁποῖος ἀγρυπνεῖ τοιαύτην ὥραν εἰς τὸ Κακορρίζικον, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ εἴπωμεν. Ποῖος ἄλλος ἀπὸ τὸν Πέτρον Ἀνέξην ἡμπορεῖ νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὸ χωρίον αὐτό ; Ποῖος δὲ ἄλλος ἔχει ὄρεξιν ν’ ἀγρυπνῇ, νὰ ὑπολογίζῃ καὶ νὰ συλλογίζεται διὰ τὴν εὐτυχίαν του ;

Ἄλλ’ ἰδού ! Μέσα εἰς τὴν ἡσυχίαν τῆς χειμερινῆς νυκτὸς ἀκούεται διαπεραστικὸς ὁ ἦχος τοῦ κώδωνος τῆς ἐκκλησίας : Τάγκα, τούγκα ! τάγκα, τούγκα !

« Ἀ ! περασμένα μεσάνυκτα ! Πῶς ἐπέρασε τόσον γρήγορα ἡ ὥρα, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθῶ ! Καιρὸς νὰ συγυρισθῶ, διότι ὁ Παπασπύρος δὲν περιμένει καὶ πο-

λύ ». Αὐτὰ λέγει ὁ διδάσκαλος. Καί, ἀφήνων κατὰ μέρος τὸ γράψιμον, συγυρίζεται. Φορεῖ τὴν καλὴν χειμερινὴν ἐνδυμασίαν του, ρίπτει ἐπάνω του τὸ ἀδιάβροχον ἐπανωφόριον καὶ ἀναχωρεῖ διὰ τὴν ἐκκλησίαν.

3. Μὲ τὰ χαρμόσυνα κτυπήματα τοῦ κώδωνος ἐξυπνᾷ ὅλον τὸ χωρίον. Ζημερώνουν Χριστούγεννα.

Ἡ μικρὰ γέφυρα ἐπάνω ἀπὸ τὴν ρευματιὰν ἐνώνει τὰς δύο συνοικίας.

Οἱ χωρικοὶ πρέπει νὰ μεταβοῦν εἰς τὴν λειτουργίαν μὲ τὰς συζύγους, μὲ τὰ τέκνα των ἀκόμη καὶ μὲ τὸ μωρὰ των.

Εἶναι ἀπὸ τὰς ὀλίγας ἡμέρας τοῦ ἔτους, κατὰ τὴν ὁποίαν νομίζουν, ὅτι πρέπει νὰ λειτουργηθοῦν. Διὰ τοῦτο τοιαύτην ἡμέραν δὲν λείπει κανεὶς ἀπὸ τὴν ἐκ-

κλησίαν. Ἐξυπνοῦν οἱ μεγάλοι μὲ τὴν κωδωνοκρουσίαν τῆς ἐκκλησίας, ἐξυπνοῦν κατόπιν καὶ τὰ τέκνα των. Κουκουλώνονται μὲ τὰς καπότας καὶ μὲ τὸ χονδρὰ μάλλινον ἐπανωφόριον καὶ τὰς κάπας των καὶ ξεκινοῦν. Κανεῖς δὲν κρατεῖ φανάρι. Καὶ ὅμως μὲ ὅλον τὸ ὀλισθηρὸν καὶ παγωμένον χιόνι, τὸ ὅποιον πίπτει, κανεῖς δὲν γλυστρᾷ. Οἱ δρόμοι τοῦ χωρίου εἶναι τώρα ἰσοπεδωμένοι καὶ χαλικοστρωμένοι. Ἡ μικρὰ γέφυρα ἐπάνω ἀπὸ τὴν ρευματιὰν πάντοτε ἐνώνει τὰς δύο συνοικίας του. Καὶ τὰ ὀλίγα φανάρια του ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τοὺς δρόμους φωτίζουν τοὺς χωρικοὺς μέχρι τῆς ἐκκλησίας :

« Χίλια χρόνια νὰ ζῇ αὐτός, ποῦ μᾶς ἔκαμε τοῦτο τὸ καλὸν εἰς τὸ χωριό μας » φωνάζει ἄλβανιστὶ ὁ γέρων Τόγιας, ἐνῶ μεταβαίνει μὲ τὴν γραϊὰν του εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

— « Δίκαιον ἔχεις, γερο — Τόγια » ἀπαντοῦν οἱ διαβάται. « Ἄλλοτε, διὰ νὰ πηγαίνωμεν τὰ Χριστούγεννα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐτσακίζομεθα ». Καὶ εὐλογοῦν καὶ αὐτοὶ τὸν Πέτρον Ἀνέζην. (4)

§ 67. Τὸ σχέδιον ἀρχίζει νὰ ἐπιτυχάνῃ.

1. Ἐντὸς ὀλίγου γεμίζει ἡ ἐκκλησίᾳ, κάτω ὁ ἀνδρωνίτης καὶ ὁ γυναικωνίτης ἐπάνω. Πατεῖς με πατῶ σε. Ὁ μέγας μεσαῖος πολυέλαιος μὲ τὰ 24 κηρία του, δῶρον τῶν ξενιτευμένων Κακορριζικιωτῶν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν, εἶναι κατάφωτος. Τὰ μανουάλια ἐμπρὸς

εἰς τὸ εἰκονοστάσιον φεγγοβολοῦν ἀπὸ τὰ ἀμέτρητα πολὺ μικρὰ κηρία, τὰ ὅποια ὁ κάθε χωρικός ἀνάπτει.

Ὁ Παπασπύρος, φορῶν τὰ καλύτερα ἄμφιά του, λιβανίζει μὲ τὸ ἀργυροῦν θυμιατήριον τὸ ποίμνιόν του γεμᾶτος χαράν· ἐνῷ ὁ Πέτρος Ἀνέξης καταβάλλει ὅλην τὴν δύναμίν του, διὰ νὰ ψάλλῃ καλύτερον καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡμπορέσῃ νὰ εὐχαριστήσῃ πολὺ.

Τὸ κατορθώνει γρήγορα καὶ εὐκολα. Διότι οἱ χωρικοί, πρῶτην φορὰν ἀκούοντες τόσον γλυκεῖαν ψαλμωδίαν, πάσχουν ὅ,τι καὶ ὁ Παπασπύρος τὴν πρῶτην φορὰν. Ἀνοίγουν τὸ στόμα, καρφώνουν τοὺς ὀφθαλμούς των εἰς τὸν διδάσκαλον καὶ ἀκούουν βωβοί, πῶς ψάλλει τὰ ὠραῖα τροπάρια τῆς ἀκολουθίας τῶν Χριστουγέννων.

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης τὰ βλέπει αὐτά, κρυφογελᾷ καὶ λέγει μέσα του : « Καὶ ἀκόμη ποῦ εἴμεθα! »

2. Καὶ ἀληθῶς! Ὅσον προχωρεῖ ἡ ἀκολουθία, τόσον περισσότερον ἐνθουσιάζονται οἱ χωρικοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, γέροντες καὶ γραῖαι.

Ἀλλ' ἰδού! μετ' ὀλίγον ἀρχίζει ἡ Δοξολογία καὶ ἡ φωνὴ τοῦ διδασκάλου παύει νὰ ἀκούεται. Ἀντὶ ὅμως μιᾶς τῶρα οἱ χωρικοὶ ἀκούουν πολλὰς μαζὶ φωνάς, ἀλλ' ὅχι ἀνδρικές, οὔτε ἀπὸ τὸ ἴδιον μέρος, ἀλλὰ πότε ἐκ δεξιῶν καὶ πότε ἐξ ἀριστερῶν.

Πόσον σύμφωνοι καὶ πόσον γλυκεῖαι ἐξέρχονται οἱ φωναὶ αὐταί! Θαρρεῖς, ὅτι εἶναι μία μόνον, δυναμωμένη ἀπὸ τὸν ἀντίλαλον.

Μὲ ἀπορίαν οἱ χωρικοὶ σηκώνονται εἰς τὰ δάκτυλα τῶν ποδῶν των, διὰ νὰ ἴδουν καλύτερον· ἐρῶ-

τοῦν δέ, ὁ εἰς τὸν ἄλλον, ποῖος ψάλλει. Καὶ ὅταν ἐπὶ τέλους κατενόησαν, ὅτι εἶναι τὰ παιδιὰ των, τότε ἀρχίζουν νὰ ψιθυρίζουν, ὁ εἰς εἰς τὸ αὐτὶ τοῦ ἄλλου : « Περύεργον! Αὐτὰ ψάλλουν, ὡσάν τοὺς μεγάλους! Καὶ τόσον γρήγορα! »

Παραξενεύονται, ἐνθουσιάζονται καὶ καμαρώνουν, ἀκούοντες τὰ τέκνα των νὰ ψάλλουν τόσον ὠραῖα. Δὲν βλέπουν δὲ τὸν διδάσκαλον, ὁ ὁποῖος χαρούμενος κρυφογελᾷ, διότι αἰσθάνεται, ὅτι τὸ σχέδιόν του ἀρχίζει νὰ ἐπιτυγχάνη.

§ 68. Μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον.

1. Ἀλλὰ τί γίνεται τώρα κατὰ τὸ Δεσποτικὸν καὶ στρέφουν πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν χωρικῶν ;

Ὁ διδάσκαλος μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἀναβαίνει τὰς βαθμίδας τοῦ Δεσποτικοῦ καὶ ἀρχίζει νὰ τοὺς ὁμιλῇ εἰς τὴν γλῶσσάν των, ἁλβανιστί!

Ἐξαφνίζονται, ἀλλὰ δὲν προφθαίνουν νὰ ἐρωτήσουν, πότε ἔμαθε τὰ ἁλβανικὰ καὶ τὰ ὁμιλεῖ τόσον καλῶς. Μὲ τοὺς πρῶτους λόγους του παρασύρονται καὶ προσέχουν.

Ἄς ἀκούσωμεν ὅμως καὶ ἡμεῖς, τί λέγει ὁ Πέτρος Ἀνέξης!

2. « Πόσον θὰ χαίρεται καὶ πόσον θὰ εὐχαριστεῖται αὐτὴν τὴν στιγμήν ἀπ' ἐκεῖ ὑψηλά, ἀπὸ τὸν οὐράνιον θρόνον Του, Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐπλασε σᾶς, ἐμὲ καὶ ὅλον τὸν κόσμον, βλέπων συνηγμένον ἐδῶ μέσα

εἰς τὸ σπῖτι του ὅλον τὸ χωρίον! « Κοίταξε, θὰ λέγη μέσα Του, πόσον μὲ ἀγαποῦν καὶ μὲ σέβονται οἱ Κακορριζικιῶται! Διὰ νὰ τιμήσουν σήμερον τὴν γέννησιν τοῦ ἀγαπημένου τέκνου μου, ἐξύπνησαν μεσάνυκτα. Ἐχάλασαν τὸν ὕπνον καὶ τὴν ἡσυχίαν των καὶ ἔτρεξαν ὅλοι ἐκεῖ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου, μεγάλοι καὶ μικροί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Ἀνάπτουν κηρία καὶ προσκυνοῦν τὴν εἰκόνα τοῦ τέκνου μου καὶ ἀκούουν μὲ εὐλάβειαν τὰς ψαλμωδίας, τὰς ὁποίας ὠραῖα ψάλλουν τὰ παιδιὰ των δι' ἐμὲ καὶ διὰ τὸ τέκνον μου.

» Πόσον χαίρω, διότι τοὺς βλέπω σήμερον ὅλους νὰ λειτουργοῦνται, ἀδελφωμένοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν των! Σήμερον εἶναι ἀληθινοὶ Χριστιανοί. Ἡ εὐλογία μου ἅς εἶναι ἐπάνω των καὶ ἐπάνω εἰς τὰ παιδιὰ των! Ἄς ἔχουν ὑγείαν καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ ζῶά των καὶ ἅς προκόπτουν τὰ γεννήματα, τὰ ἐλαιόδενδρα καὶ τὰ ἀμπέλια των!»

» Αὐτὰ θὰ λέγη, πιστεύω, τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος σᾶς βλέπει συγκεντρωμένους ἐδῶ μέσα, εἰς τὸν οἶκόν του.

3. » Πόσον ὅμως θὰ λυπεῖται, ὅταν κάθε Κυριακὴν καὶ κάθε ἑορτὴν, παρατηρῶν ἀπ' ἐκεῖ ὑψηλά, βλέπη ἀδειανὴν τὴν ἐκκλησίαν καὶ σᾶς εἰς τὰ παντοπωλεῖα, εἰς τὰ σπῖτια, ἢ στὰ κοπάδια σας!» Κοίταξε θὰ λέγη τότε, Χριστιανοὶ καὶ αὐτοὶ οἱ Κακορριζικιῶται! Ἐγὼ πρὸς χάριν τῶν ἀνθρώπων ἔστειλα εἰς τὸν κόσμον τὸ μοναχόπαιδόν μου. Ἐγεννήθη μέσα εἰς τὸν στάβλον, ἐμεγάλωσε μὲ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἐδίδασκε τὴν ἀληθινὴν θρησκείαν· ἔπαθεν, ἐσταυρώθη, ἀπέθανε

πρὸς χάριν των καὶ ἔδωσεν εἰς αὐτοὺς τὸ ὄνομά Του. Καὶ μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς, χωρικοί, νὰ μὴ καταδέχωνται οὔτε μίαν φορὰν τὴν ἑβδομάδα νὰ μὲ ἐπισκέπτονται εἰς τὸ σπίτι μου καὶ ν' ἀνάψουν ἓνα κηρίον εἰς τὴν εἰκόνα Μου καὶ εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ τέκνου Μου! Προτιμοῦν ἀπὸ τὸ σπίτι Μου τὸ παντοπωλεῖον! Καὶ ὅμως λέγονται Χριστιανοὶ καὶ ἔχουν τὴν ἀπαίτησιν ἀπὸ Ἐμὲ νὰ τοὺς χαρίζω ὑγείαν, νὰ τοὺς φυλάττω τὰ ζῶα των ἀπὸ τὰς ἀσθενείας καὶ νὰ τοὺς δίδω καλὰς ἔσοδεῖας κάθε χρόνον!

» Εἶναι ὀρθὸν νὰ εὐεργετῶ τοιοῦτους ἀνθρώπους; Ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι δὲν πστοῦν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐγὼ δὲν τοὺς λογαριάζω διὰ παιδιὰ Μου ».

4. Αὐτὰ λέγει εἰς τοὺς χωρικοὺς ἀπὸ τὸ Δεσποτικὸν μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ Πέτρος Ἀνέξης. Καταβαίνει κατόπιν τὰς βαθμίδας του καὶ ἐπονέρχεται εἰς τὴν θέσιν του.

§ 69. Τὸ σχέδιον ἐπιτυγχάνει τελείως.

1. Συγκεκινημένοι οἱ χωρικοί, παρακολουθοῦν τὸν διδάσκαλον. Δὲν ὁμιλοῦν. Προσβλέπουν μόνον ὁ εἰς τὸν ἄλλον καὶ κινοῦν τὰς κεφαλὰς των, ὡς νὰ θέλουν νὰ εἴπουν: «Ὅλα σωστά, ὅσα μᾶς εἶπεν ὁ διδάσκαλος».

Ἀλλ' ἰδού! Μόλις ἐτελείωσεν ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἀρχίζει πάλιν ὁ δεξιὸς χορὸς τῶν μαθητῶν νὰ ψάλλῃ τὸ Χερουβικόν. Οἱ χωρικοὶ ἐξαφνίζονται καί, λησμο-

νοῦντες, τώρα τὸν διδάσκαλον, προσέχουν εἰς τὰ παι-
διά των.

Ἐξέρχονται μετ' ὀλίγον τὰ « Ἀ γ ι α » ἀμέσως δὲ οἱ δύο χοροὶ ἀρχίζουν νὰ ψάλλουν τὰ « λ ε ι τ ο υ ρ - γ ι κ á » ἄλλοτε ἐκ δεξιῶν καὶ ἄλλοτε ἐξ ἀριστερῶν. Μετ' ὀλίγον ἔρχεται ἡ σειρὰ τοῦ « Σ ἐ ὕ μ ν ο ὕ μ ε ν ».

Οἱ δύο χοροὶ τότε ἐνώνονται ἔμπροσθεν τῆς Ὁραίας Πύλης, γονατίζουν καὶ ἀρχίζουν νὰ τὸ ψάλλουν. Οἱ μαθηταὶ καταβάλλουν κάθε προσπάθειαν νὰ τὸ ψάλλουν γλυκύφωνα, διὰ νὰ εὐχαριστήσουν τὸν διδάσκαλον, ὁ ὁποῖος πλησίον των καὶ γονατιστὸς καὶ αὐτὸς τοὺς παρακολουθεῖ μὲ παλμούς τῆς καρδίας.

2. Οἱ χωρικοὶ πρώτην φορὰν βλέποντες τὴν γονυκλισίαν αὐτὴν καὶ ἀκούοντες νὰ ψάλλεται τόσον μελωδικῶς ὁ ὕμνος ἐκεῖνος, κάμνουν τὸ ἴδιον. Γονατίζουν ὅλοι, συγκεκινημένοι.

Ἐνθουσιάζεται τότε καὶ ὁ Παπασπύρος καί, μόλις τελειώνει ὁ ὕμνος, ἐξέρχεται πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης καὶ μὲ ὑψωμένας τὰς χεῖρας καὶ τὸ βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανὸν λέγει : « Φώτισε, Θεέ μου, ὅλους αὐτοὺς τοὺς χωρικούς, οἱ ὁποῖοι ἦλθον εἰς τὸν οἶκόν Σου σήμερον, ὥστε νὰ ἔρχωνται κάθε Κυριακὴν πρόθυμα καὶ νὰ Σ' εὐχαριστοῦν, καθὼς τώρα! »

— « Θὰ τὸ κάμουν, θὰ τὸ κάμουν! » φωνάζει ἀλβανιστὶ ὁ Πέτρος Ἀνέξης καὶ σηκώνεται ὀρθίος μὲ τοὺς μαθητάς.

— « Θὰ τὸ κάμωμεν! Θὰ τὸ κάμωμεν! » φωνάζουν καὶ οἱ μεγάλοι μὲ ὅλην τὴν καρδίαν των.

3. Καὶ κρατοῦν τὸν λόγον των. Τόσον ζωηρῶς ἐν-

ετυπώθη εἰς τὴν ψυχὴν των ὅ,τι εἶδον, ὅ,τι ἤκουσαν καὶ ὅ,τι ἠσθάνθησαν πρῶτην φορὰν εἰς τὴν ζωὴν των ἐκείνην τὴν νύκτα, ὥστε ἔκτοτε δὲν ἔλειπον ἀπὸ τὴν Λειτουργίαν. « Πηγαίνωμεν νὰ κσμαρῶσωμεν τὰ παιδιὰ μας! Πηγαίνωμεν ν' ἀκούσωμεν, τί θὰ μᾶς εἴπη σήμερον ὁ διδάσκαλος! » λέγουν, μόλις ἀκούσουν τὰ

« Φώτισέ τους Θεέ μου, ἵνα ἔρχωνται κάθε Κυριακὴν εἰς τὸν οἶκόν Σου ».

πρῶτα κτυπήματα τοῦ κώδωνος τῆς ἐκκλησίας. Καὶ τρέχουν ὅλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, γέροντες καὶ γραιῖαι, ὅπως εἰς τὴν πρωινήν ἐκείνην ἀκολουθίαν τῶν Χριστουγέννων.

4. Ὁ Πέτρος Ἀνέξης, βλέπων κάθε φορὰν τοὺς χωρικοὺς νὰ παρακολουθοῦν μὲ εὐλάβειαν τὴν Λειτουργίαν, εὐρίσκει τὸν καιρὸν νὰ τοὺς ὁμιλῇ. Ἐξηγῶν

δὲ τὸ Εὐαγγέλιον, εὕρισκεי πάντοτε τὸν τρόπον ὃχι μόνον νὰ τοὺς συμβουλεύη, ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς ὠθῇ πρὸς τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον. Καὶ ἔτσι ἐκεῖνοι σιγὰ σιγὰ διορθώνονται· παύουν τὰς κλοπὰς καὶ τὰς ἀρπαγὰς, τὰς βλασφημίας καὶ τὰς βαρβαρότητας· ἡμερώνουν καὶ ἐξανθρωπίζονται.

Βλέπει ὅλ' αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέξης, τρίβει τὰς χεῖρας ἀπὸ χαρὰν καὶ λέγει μέσα του : « Ἄν ἐπέτυχε καὶ αὐτὸ τὸ σχέδιόν μου, πάλιν εἰς τὰ παιδιὰ τὸ χρεωστῶ ».

§ 70. Ἔρχεται καὶ ἡ διδασκάλισσα.

1. Τὸ σχολεῖον εἶναι κλειστὸν ἐξ αἰτίας τῶν διακοπῶν τῶν Χριστουγέννων. Δεκαπέντε ἡμέρας τῶρα ἀναπαύονται οἱ μαθηταὶ ἀπὸ τὰ μαθήματά των, ὃχι ὅμως καὶ ὁ διδάσκαλός των.

Αὐτὸς ἔχει πολλὰς φροντίδας καὶ δὲν εὕρισκει καιρόν, ν' ἀναπαυθῇ οὔτε καὶ κατὰ τὰς διακοπὰς! Ὁ νοῦς του ἐργάζεται πάντοτε καὶ ἐργάζεται διὰ τὸ χωρίον. Ὅλη ἡ σκέψις του εἶναι δι' αὐτό.

2. Τὰς ἡμέρας αὐτὰς μὲ τὰ χιόνια ἐξῆλθε, νὰ κυνηγήσῃ. Οἱ φίλοι του τὸν ἀκολουθοῦν, ὁ καθείς μὲ τὸ ὄπλον του καὶ μὲ τὸν σκύλλον του. Καί, ἐνῶ ἐκεῖνοι κυνηγοῦν κοσσύφους, τρυγόνας καὶ λαγούς, αὐτὸς φονεύει ἓνα λύκον, ἀλλὰ τί λύκον! ἓνα λύκαρον καὶ δύο ἀλώπεκας! « Διὰ νὰ ἡσυχάσουν ὀλίγον τὰ καημένα τὰ ζῶα τοῦ χωριοῦ » λέγει εἰς τοὺς φίλους του. Καὶ εἰς τὸ κυνήγιον ἀκόμη συλλογίζεται τὸ χωρίον του!

3. Δὲν εἶχον τελειώσει ἀκόμη αἱ διακοπαί, ὅταν ἔν

ἀπόβραδον εἰδοποίησαν τὸν διδάσκαλον νὰ μεταβῇ εἰς τοῦ Παπασπύρου.

Κατὰ τὴν εἰσοδὸν του εἰς τὴν θύραν τῆς αὐλῆς τὸν ὑποδέχεται ἡ Κρυσταλλιώ, χαίρουσα. «Ἦλθε, κ. Ἀνέζη, ἡ διδασκάλισσα. Καὶ πόσον καλὴ εἶναι! Ἀληθῶς ὁ ἐπιθεωρητὴς ἐκράτησε τὴν λόγον του. Μόλις ἐπληροφορήθη, ὅτι ἐτελείωσεν ἡ δευτέρα αἴθουσα τοῦ σχολείου, διώρισε τὴν ἐξαδέλφην τοῦ Πέτρου Ἀνέζη, Δέσποιναν Ἀνέζη, διδασκάλισσαν εἰς τὸ Κακορρίζικον.

Καὶ νὰ τὴν τώρα! Ἐφθασε καὶ καλωσορίζεται, χαίρουσα, ἀπὸ τὸν ἐξαδέλφον της. Τὴν συνώδευσεν ἕνας ψαράς, πατριώτης καὶ γείτων της, ὁ ὁποῖος ἤρχετο, παρακινημένος ἀπὸ τὸν Πέτρον Ἀνέζη, νὰ μείνῃ παντοτεινὰ εἰς τὸ Κακορρίζικον καὶ νὰ ἐπαγγέλλεται ἐκεῖ τὸν ψαράν.

4. Πόσῃν χαρὰν αἰσθάνονται ὅλοι εἰς τὸ τραπέζι τοῦ Παπασπύρου ἀπόψε μὲ τὸν ἐρχομὸν τῆς διδασκαλίσσης!

Χαίρεται ἡ Κρυσταλλιώ, διότι συλλογίζεται, ὅτι τώρα θὰ μάθῃ πολλὰ χειροτεχνήματα. Χαίρεται καὶ ὁ πάππος καὶ ἡ μάμμη της, διότι θὰ τὴν κρατήσουν εἰς τὴν οἰκίαν των καὶ θὰ τὴν βάλουν εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀποθαμένης κόρης των. Χαίρεται καὶ ἡ νέα διδασκάλισσα, διότι θὰ ἔχῃ τόσον καλὴν συντροφίαν.

Περισσότερον ὅμως ἀπὸ ὅλους χαίρεται ἐκείνην τὴν ἐσπέραν ὁ Πέτρος Ἀνέζης. «Τώρα λέγει μέσα του, πού θὰ ἔχω τοιοῦτον βοηθόν, ἐλπίζω νὰ ἐπιτύχῃ τελείως τὸ ἔργον μου».

Καὶ τόση εἶναι ἡ χαρά του, ὥστε ἐτσούγκρισε τὸ ποτήριόν του μὲ τὸ ποτήριον τοῦ Παπασπύρου. Πρώτην δὲ φοράν εἰς τὴν ζωὴν του ἔβρεξε μὲ τὸ κρασὶ τὰ χεῖλη του! μόνον καὶ μόνον, διότι ἔπρεπε νὰ εὐχρηθῇ καὶ αὐτὸς τὸ « καλῶς ὤρισες » εἰς τὴν ἐξαδέλφην του.

§ 71. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐξηγεῖ εἰς τὴν ἐξαδέλφην του τὸν σκοπὸν τοῦ διορισμοῦ της.

Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Παπασπύρου ὁ Πέτρος Ἀνέζης δὲν εἶπε τίποτε εἰς τὴν ἐξαδέλφην του.

Τὴν ἄλλην ὅμως ἡμέραν εἰς τὸ σχολεῖον τῆς ἐξήγησε τὴν αἰτίαν τοῦ διορισμοῦ της :

« Δὲν ἤλθες ἐδῶ, Δέσποινα, τῆς εἶπε, νὰ διδάξης μόνον γράμματα. Αὐτὸ θὰ εἶναι διὰ σὲ δευτέρα φροντίς. Ἐδῶ ἤλθες, διὰ νὰ ἐξυπνήσης τὰς γυναῖκας τοῦ χωρίου. Διότι πρέπει νὰ γνωρίζεις, ὅτι καμμία γυναῖκα καὶ καμμία ἀπὸ τὰς νεάνιδας τοῦ χωρίου αὐτοῦ δὲν γνωρίζει γράμματα, οὔτε ράψιμον, οὔτε κέντημα καὶ καμμία δὲν ὁμιλεῖ ἑλληνιστί. Δὲν γνωρίζουν ἀκόμη οὔτε ἀπὸ μαγειρικὴν, οὔτε ἀπὸ καθαριότητα.

» Εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθουν ὅλ' αὐτὰ ἀπὸ σὲ καὶ περισσότερον ἀπ' ὅλα νὰ ὁμιλοῦν ἑλληνιστί. Δὲν θὰ ἀξίσης τίποτε, ἂν δὲν κατορθώσης ἕως εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους νὰ κάμης τὰ μεγάλα κοράσια τοῦ χωρίου νὰ ὁμιλοῦν τὴν γλῶσσάν μας. Ἐγὼ σιγὰ σιγὰ τὸ ἐπέτυχα εἰς τοὺς μαθητάς τοῦ σχολείου.

» Διὰ νὰ τὸ ἐπιτύχῃς καὶ σύ, θὰ χρειασθῇ πρῶτον νὰ ἐνθουσιάσῃς τὰ κοράσια, ὅπως ἐγὼ τοὺς νέους τοῦ χωρίου. Πρέπει νὰ σὲ ἀγαπήσουν, ὡς ἀδελφὴν των, καὶ τότε ὅλα τὰ ἄλλα θὰ γίνουν μόνα των.

» Βλέπεις, Δέσποινα, τὸ ἔργον σου εἶναι μέγα, εἶναι καὶ δύσκολον. Ἐλπίζω ὅμως, ὅτι θὰ τὸ τελειώσῃς διότι γνωρίζω πόσον ἐπίμονοι καὶ θεληματικοὶ εἶναι οἱ ἄνθρωποι τῆς γενεᾶς μας. Ἐπειτα ἐγὼ θὰ εἶμαι πάντοτε πλησίον σου, πρόθυμος νὰ σὲ βοηθῶ, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ὁ σκοπὸς μας ».

§ 72. Ἡ διδασκάλισσα εἰς τὸ ἔργον της.

1. Ἡ Δέσποινα Ἀνέζη ἀντελήφθη, τί ἐζήτει ἀπὸ αὐτὴν ὁ ἐξάδελφός της, καὶ ἀμέσως ἔθεσεν εἰς ἐνέργειαν τὸ σχέδιον τῆς ἐργασίας της.

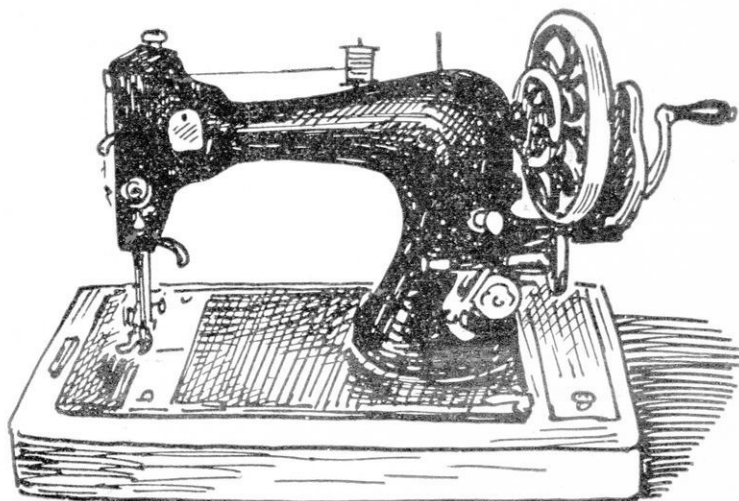
Καὶ τώρα εἰς τὸ ἔργον! Ἀφοῦ τὴν ὥραν τοῦ σχολείου βοηθήσῃ τὸν συνεργάτην της εἰς τὴν διδασκαλίαν, ὅλον τὸν ἄλλον χρόνον τὸν περνᾷ μὲ τὰ κοράσια τοῦ χωρίου, μικρὰ καὶ μεγάλα, διδάσκουσα εἰς αὐτὰ χρήσιμα οἰκιακὰ ἐργόχειρα· νὰ πλέκουν δηλαδή, νὰ ἐμβαλῶνουν καὶ νὰ ράπτουν.

2. Εἰς τὸ ράψιμον εὐρίσκει ἀρκετὴν δυσκολίαν μὲ αὐτά. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Κρυσταλλιῶ καὶ ἐν δύο ἄλλα κοράσια, ὅλοι αἱ ἄλλαι μαθήτριά της δυσκολεύονται εἰς τὸ ἐργόχειρον τοῦτο.

Ἄλλ' ἰδού! εἰς ὀλίγας ἡμέρας φθάνει ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ἀγορασμένη μὲ χρήματα τοῦ σχολικοῦ ταμείου, ἡ ραπτομηχανὴ τοῦ σχολείου, ἥ ὁποία εἰς μίαν στιγμὴν

γαζώνει και τελειώνει ολόκληρον ποδιάν. Τί θαῦμα! Αἱ μικραὶ μαθήτριά, βλέπουσαι αὐτὴν καὶ τὸ ἔργον της, ἀρχίζουν νὰ εὐρίσκουν μεγάλην εὐχαρίστησιν εἰς τὸ ράφιμον καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ἀγαποῦν τὸ ἐργόχειρον τοῦτο.

3. Ἡ ραπτομηχανὴ ὅμως ἐκείνη χρησιμεύει εἰς τὴν

Ἡ ραπτομηχανὴ ἐκείνη χρησιμεύει καὶ δι' ἄλλο δόλωμα.

διδασκάλισσαν καὶ δι' ἄλλο, μεγαλύτερον δόλωμα. Νὰ σύρῃ εἰς τὸ σχολεῖον ὅλα τὰ μεγάλα κοράσια καὶ πολλὰς τῶν ὑπάνδρων γυναικῶν τοῦ χωρίου. Διότι ὅλαι, εἶχον μεγάλην ἀνάγκην νὰ ράπτουν τὰ φορέματα τῶν σπιτικῶν των. Μόλις δὲ ἐπληροφορήθησαν ἀπὸ τὰς ἀδελφὰς καὶ ἀπὸ τὰ κοράσιά των, ὅτι ἡ διδασκάλισσα εἶναι πρόθυμος κάθε ἀπόγευμα νὰ διδάσκῃ εἰς αὐτάς, πῶς νὰ ράπτουν μὲ τὴν μηχανὴν καὶ νὰ τὰς

ράπτη ὅ,τι ἐχρειάζοντο, ἤρχισαν νὰ ἔρχονται εἰς τὸ σχολεῖον καὶ νὰ γνωρίζονται μὲ τὴν «κυρὰ ντασκάλα»—ὅπως τὴν ἔλεγον μὲ τὴν ἀλβανικὴν προφορὰν των—.

Δὲν περιμένουν πλέον πότε νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ χωρίον των κάθε δύο τρεῖς μῆνας ὁ ράπτης, νὰ τὰς ράψῃ. Ἡ διδασκάλισσα εἶναι καὶ πρόθυμος, εἶναι καὶ ἐπιτηδεῖα· ἡ μηχανὴ τοῦ σχολείου γοργή, αἱ δύο δὲ προφθάνουν ὅλας τὰς οἰκοκυρὰς καὶ τὰς οἰκοκυρούλας των.

«Πόσον καταδεκτικὴ εἶναι!» λέγουν μεταξύ των. «Δὲν ὁμοιάζει μὲ τὰς ἄλλας, ποὺ δὲν κατεδέχοντο οὔτε νὰ μᾶς χαιρετίσουν!»

4. Μήπως ὅμως ἡ Δέσποινα Ἀνέζη μόνον τὰς ράπτει καὶ τὰς διδάσκει νὰ μεταχειρίζονται τὴν ραπτομηχανήν; Ἐκείνη κάμνει καὶ τὸν γραμματέα των. Γράφει προθύμως τὰς ἐπιστολὰς διὰ τοὺς ἰδικούς των, ποὺ ἔχουν εἰς τὸν στρατὸν καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Αὐτὴ ἀναγινώσκει καὶ ἡ Κρυσταλλιώ ἐξηγεῖ καὶ τὰς ἐπιστολὰς, τὰς ὁποίας λαμβάνουν ἀπὸ τοὺς ξενιτευμένους των.

Ἔτσι ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν ἡ δευτέρα ἐκείνη αἰθουσα τοῦ σχολείου δένει σφιγκτότερον τὴν διδασκάλισσαν ὅχι μόνον μὲ τὰς μαθητρίας της, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰς γυναῖκας καὶ μὲ τὰ μεγάλα κοράσια τοῦ χωρίου.

Ὅλοι εἶναι ἐνθουσιασμένοι μαζί της καὶ θέλουν νὰ τὴν εὐχαριστήσουν καὶ νὰ τὴν ὑποχρεώσουν, ὅπως ἔμπορῶν.

§ 73. « Κάτι ἐφάρευσα καὶ μετὴν ὑφαντικὴν ».

1. Τὸ σχέδιον τῆς διδασκαλίσσης ὅλον ἐκτυλίσσεται· ὅσον δὲ ἐκτυλίσσεται, τόσον περισσότερον περιπλέκεται καὶ δένει σφιγκτότερον μετὴν κλωστήν του ὅλον τὸν θηλυκὸν κόσμον τοῦ χωρίου μαζί μετὴν διδασκάλισσαν.

Τὸ Πάσχα ἐστήθησαν εἰς τὴν ἰδίαν αἴθουσαν δύο μεγάλοι καὶ καινουργεῖς ἀργαλειοί, ὃ εἰς διὰ μάλλινα καὶ ὁ ἄλλος διὰ βαμβακερὰ ὑφάσματα. Τότε ἡ Δέσποινα Ἀνέζη ἤρχισε νὰ διδάσκη καὶ ὑφαντικὴν εἰς τὰς μαθητρίας τῆς. Εἶπεν ὅμως, ὅτι δέχεται νὰ κάμη τὸ ἴδιον καὶ εἰς τὰς ἀδελφὰς καὶ τὰς μητέρας των. Ἐκεῖναι ἔτρεξαν, διὰ νὰ μὴ χάσουν τὴν εὐκαιρίαν. Ἔτσι δὲ αἱ μαθήτραι τῆς ὑφαντικῆς πληθύνουν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν.

2. Ὅλοι θέλουν νὰ μάθουν καὶ νὰ μάθουν γρήγορα, ἀλλ' ἡ διδασκάλισσα εἶναι μία καὶ οἱ ἀργαλειοὶ δύο μόνον. Ἐν τούτοις κάθε ἀπόγευμα, ὅταν συναθροίζονται εἰς τὴν νέαν αἴθουσαν τοῦ διδακτηρίου, κάτι νέον μανθάνουν ὅλοι. Ἀλλοτε πῶς νὰ κρατοῦν καὶ πῶς νὰ πετοῦν τὴν σαΐταν· ἄλλοτε πῶς νὰ πατοῦν τὰς « πατῆθρας »· ἄλλοτε πῶς νὰ περνοῦν τὰς κλωστὰς ἀπὸ τὸ « κτένι » καὶ νὰ τὰς ἐνώνουν, ὅταν κόπτωνται· ἄλλοτε πῶς νὰ μαζεύουν τὸ πανὶ εἰς τὸ « ἀντί » καὶ ἄλλοτε πῶς.... νὰ τραγουδοῦν, ἐνῶ ὑφαίνουν!

Ἦ, εἰς τὸ τελευταῖον αὐτὸ μάθημα πόσον προσέχει ἡ διδασκάλισσά των! Προσέχει νὰ ἐνθυμηθῇ τὸ

Ὁ Φάρος τοῦ Χωριοῦ, Ἐ' Δημοτικοῦ Ἀνδρεάδου — Παλαχοῖστο-
δούλου ἐκδόσις Α' ἀντίτυπα 5,000

καλύτερον τραγοῦδι τοῦ ἀργαλειοῦ ἀπὸ ὅσα γνωρίζει. Ἔχει τὸν σκοπὸν τῆς· τὸ χρειάζεται διὰ δόλωμα, διότι θέλει κάτι νὰ ψαρεύσῃ! Καὶ τὸ εὐρῆκεν, ἐρευνῶσα τόσας ἡμέρας· εἶναι ἡ « Ὑ φ ά ν τ ρ α τ ο ὕ χ ω ρ ι ο ὕ » αὐτό :

3. Στ' ἀργαλειό τῆς καθισμένη,
τῇ σαῖτα τῆς πετᾶ,
τὸ ξυλόχτενο χτυπᾶ
μιὰ δουλεύτρα παινεμένη.

Κι ὅλο, δῶς του, κι ἀβγατίζει
ᾄσπρα, κάτασπρα πανιὰ
κι ἄλλα μᾶνθη, μὲ κλωνιὰ
καὶ μὲ τέχνη τὰ πλουμίζει.

Κι ἐτοιμάζει τὰ προικιά τῆς
καὶ σωρεύει ρουχικὰ
καὶ στοιβάζει πανικά.
Μὲ χαρά τῆς καὶ μὲ γιὰ τῆς!

Στὸ χωριὸ τὴν ξαίρουν ὅλοι
τὴν ὑφάντρα τὴν καλή,
γιατὶ σ' ἓνα τῆς χαλὶ
ψιλοκέντησε τὴν Πόλη.

Περικλῆς Παπαχριστοδούλου

4. Ὄταν ἡ διδασκάλισσα ἀπετελείωσε τὸ τραγοῦδι, αἱ μεγάλοι μαθητρίαι τῆς ἔμειναν μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα· καὶ μερικαὶ ἐφώνησαν : « Τί ὠραῖο τραγοῦδι! »

Ἡ διδασκάλισσα, χαμογελῶσα, ἐδέχθη νὰ τοὺς τὸ διδάξη· καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα, ὅποιος διαβαίνει ἀπὸ τὸ διδακτήριον ἀκούει νὰ τραγουδοῦν τὸ τραγοῦδι τοῦ ἀργαλειοῦ.

Τὸ τραγοῦδι τοῦτο ἠκολούθησαν καὶ ἄλλα τραγούδια, τῆς « ἄ ν έ μ η ς » τῆς « τ ἄ β λ α ς » καὶ τοῦ γάμου.

Δὲν παρῆλθε δὲ ἀπὸ τότε οὔτε εἰς μὴν, καὶ τὸ χωρίον ἤρχισε νὰ βουίζη ἀπὸ ἑλληνικά τραγούδια. Ἐνόμιζες, ὅτι εὐρίσκεσο εἰς ἑλληνόφωνον χωρίον. « Κάμνω ψάρευμα μὲ τὴν ὑφαντικὴν » ἔλεγεν εἰς τὸν ἐξάδελφόν της ἡ Δέσποινα Ἀνέζη, εὐχαριστημένη. Καὶ ἠτοίμαζε τὸ ἀρμίδι της διὰ μεγισλύτερα ψάρια...

§ 74. Ἡ ἑλληνοφωνία προοδεύει.

1. Ὅταν ἡ Δέσποινα Ἀνέζη εἶδεν, ὅτι μὲ τὰ τραγούδια τὰ κοράσια καὶ αἱ γυναικες τοῦ χωρίου ἐγοητεύθησαν, ἐσυλλογίσθη νὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν καὶ τὸν χορόν. Γυμνάζει λοιπὸν πρῶτον τὰς μαθητρίας τοῦ σχολείου εἰς ἓνα ἑλληνικὸν χορόν· ἐν δὲ ἀπόγευμα τὴν ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ νέα αἴθουσα ἐβουίζεν ἀπὸ γυναικείας ὁμιλίας, ὠμιλημέναι αἱ μαθήτριά ἐκ τῶν προτέρων, στήνουν ὅλοι τὸν χορόν.

2. Ἡ Κρυσταλλιώ, πρώτη καὶ καλύτερη, σύρουσα τὸν συρτόν, ἀνεμίζει μὲ χάριν τὸ μανδήλιόν της, τραγουδεῖ καὶ λέγει :

Πάνω στὴν τριανταφυλλιά
φτειάνει ἡ πέρδικα φωλιά....

Ἡ Κρυσταλλιώ, σύρουσα τὸν χορὸν, ἀνεμίζει τὸ μανδήλιόν της.

Αἱ συμμαθήτριά της ἐπαναλαμβάνουν καὶ αὐταὶ τὰς ἰδίας λέξεις καὶ τὴν ἀκολουθοῦν εἰς τὸν γῦρον τοῦ χοροῦ, ὅλαι μὲ τὸν ἴδιον χρόνον, μὲ τὰ ἴδια βήματα καὶ μὲ τὰ ἴδια λυγίσματα.

Καὶ τὸ τραγοῦδι ἐξακολουθεῖ :

Ἐναταράχτ' ἡ πέρδικα
καὶ πέσαν τὰ τριαντάφυλλα.
Στείλαν καὶ τὰ μαζέψανε·
ροδόσταμο τὰ φτειάσανε,
νὰ λούσουν νύφη καὶ γαμπρό,
πεθερὰ καὶ πεθερὸ
κι ὅλο τὸ συμπεθεριό.

3. Μὲ τὸν χορὸν ἀμέσως οἱ ὀργαλαιοὶ σταματοῦν· ἰσακóπτονται αἱ ὀμιλίες καὶ τὰ βλέμματα καρφώνον-

ται εἰς τὰς μαθητρίας, αἱ ὁποῖαι χορεύουν. Πῶς τὰς ζηλεύουν αἱ ὑπανδρευμένοι καὶ αἱ ἀνῦπανδροι Κακορριζικιώτισσαι, ποὺ εἶναι συνηγμένοι! "Αχ! νὰ ἤμποροῦσαν νὰ ἐχόρευον καὶ αὐταί, ὡσὰν τὰς μαθητρίας ἐκείνας! "Αχ! νὰ ἤθελεν ἡ διδασκάλισσα νὰ διδάξῃ καὶ αὐτὰς νὰ χορεύουν ἔτσι!

Ἐκείνη, ἐπειδὴ ἀντελήφθη τὴν ἐπιθυμίαν των, ἀμέσως λομβάνει ἐκ τῆς χειρὸς μερικὰς ἐξ αὐτῶν καὶ τὰς προσκολλᾷ εἰς τὴν οὐρὰν τοῦ χοροῦ. Τελευταία πιάνεται καὶ ἡ ἰδίᾳ· καὶ τὰς ὁμιλεῖ καὶ τὰς διδαι θάρρος καὶ τὰς ὁδηγεῖ, ὁμιλοῦσα πάντοτε ἑλληνιστί, πῶς νὰ βηματίζουν καὶ πῶς νὰ προχωροῦν.

Ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὥραν ὅλαι θέλουν νὰ μάθουν νὰ χορεύουν καὶ ὅλαι τὸ ζητοῦν ὡς χάριν ἀπὸ τὴν καλὴν των διδασκάλισσαν. Ἐκείνη τὸ δέχεται νὰ τὰς διδάξῃ ὅλους τοὺς χορούς, τοὺς ὁποίους γνωρίζει, μὲ μίαν συμφωνίαν, αὐτήν: "Ὅσον εἶναι μαζί, πάντοτε νὰ ὁμιλοῦν ἑλληνιστί.

4. Αἱ Κακορριζικιώτισσαι ὅχι μόνον δίδουν τὸν λόγον των, ὅτι πάντοτε θὰ ὁμιλοῦν ἑλληνιστὶ μαζί των, ἀλλὰ καὶ τὸν κρατοῦν. Καὶ ὅσω μένουν εἰς τὸ σχολεῖον, αὐτὸ γίνεται.

Βεβαίως οὔτε ὅλαι, οὔτε ἀμέσως κατορθώνουν νὰ ὁμιλοῦν καλῶς τὴν γλῶσσάν μας. Πολλάκις ἀναμιγνύουν καὶ ἄλβανικά. Αὐτὸ ὅμως δὲν κοκοφαίνεται τῆς διδασκαλίσσης. "Ἰσα ἴσα εὕρισκεῖ ἀφορμὴν, διορθώνουσα μὲ καλωσύνην καὶ χαμόγελον τὰ λάθη, νὰ τὰς κάμνῃ νὰ ὁμιλοῦν περισσότερο τὰ ἑλληνικά.

§ 75. Ἡ διδασκάλισσα ἐξακολουθεῖ τὴν προσπάθειάν της.

1. Ὄταν ἡ Δέσποινα Ἀνέζη εἶδεν, ὅτι μὲ τοὺς καλοὺς τρόπους της, μὲ τὸ ράψιμον, τὸ γράψιμον, τὸν ἀργαλειόν, μὲ τὰ τραγούδια καὶ τὸν χορὸν κατώρθωσε νὰ ἐνθουσιάσῃ τὰ μεγάλα κοράσια καὶ πολλὰς ἀπὸ τὰς ὑπάνδρους γυναῖκας τοῦ χωρίου, εἶπε μὲ τὸν νοῦν της: «Καιρὸς εἶναι νὰ κάμω καὶ τὸν «σύνδεσμόν».

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν αὐτήν, κάποιον περιστατικὸν τὴν ἐβοήθησεν. Ἐνῶ ἐδείκνυνεν ἓνα χορὸν εἰς τὰς μεγάλας μαθητρίας, ἔρχεται μία χωρική, ἡ ὁποία δὲν εἶχε πατήσῃ ποτὲ τὸ πόδι της ἕως τότε εἰς τὸ σχολεῖον. Ἐζήτει τὴν κόρην της, διὰ νὰ τῆς παραγγείλῃ κάτι. Διὰ νὰ κάμῃ τοῦτο, διέκοψε τὸν χορὸν, τῆς ὠμίλησεν ἀλβανιστὶ καὶ ἔπειτα ἔφυγεν:

«Ὄφ!» ἔκαμε τότε ἡ διδασκάλισσα ἐμπρὸς εἰς ὅλας. «Πόσον μοῦ κακοφαίνεται, ὅταν ἀκούω ἑλληνίδας νὰ ὁμιλοῦν ξένην γλῶσσαν! Μοῦ φαίνεται, ὅτι δὲν εἶναι ἀδελφαί μου, ἀλλὰ ξένοι».

— «Ἐγὼ δὲν θὰ ὁμιλήσω ποτέ μου ἀρβανίτικα» ἐφώνησε μία ἀρραβωνιασμένη χωριατοπούλα.

— «Καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιον» λέγει μία νεόπανδρος.

— «Ὅποια δίδει παρόμοιον λόγον, πρέπει καὶ νὰ τὸν κρατῇ» λέγει τότε ἡ διδασκάλισσα. «Ὅποια καταλαμβάνει, ὅτι ἡμπορεῖ νὰ κρατήσῃ παρόμοιον λόγον καὶ ἔχει εὐχαρίστησιν, ἡμπορεῖ νὰ ἐγγραφῇ εἰς τὸν «σύνδεσμόν μου» προσθῆται.

2. Εἶναι περιττὸν νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὅλαι αἱ χωρικάι, ὅσαι ἦσαν ἐκεῖ τὸ ἀπόγευμα, ὑπανδρευμένοι καὶ ἄν-ὑπανδροί, ἐνεγράφησαν εἰς τὸν « σ ὕ ν δ ε σ μ ο ν » τῆς διδασκαλίσσης. Ἐπειδὴ δὲ καθεμία ἦτο ὑποχρεωμένη ὄχι μόνον νὰ ὁμιλῇ πάντοτε ἑλληνιστί, ἀλλὰ καὶ νὰ κάμνῃ μέλος τοῦ συνδέσμου καὶ ἄλλην μίαν ἀκόμη, δὲν ἐπέρασε πολὺς καιρὸς καὶ σιγὰ σιγὰ ἐγράφησαν εἰς τὸν σύνδεσμον ὅλαι σχεδὸν αἱ γυναῖκες τοῦ χωρίου, ἐκτὸς ἀπὸ τὰς γραίας.

Ἔτσι μετὰ ἕξ μῆνας ἀπὸ τὸν ἐρχομὸν τῆς διδασκαλίσσης ἡ μεγάλη ἐπιθυμία τοῦ ἐξαδέλφου της, ν' ἀκούῃ ἐπὶ τέλους νὰ ὁμιλοῦν ἑλληνιστί εἰς τὸ Κακορρίζικον, ἐπραγματοποιήθη. Δὲν εἶναι μόνον οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου. Μαζὶ μὲ αὐτοὺς καὶ ὅλος ὁ θηλυκὸς κόσμος τοῦ χωρίου ἔπαυσε νὰ ὁμιλῇ ἄλβανικά.

3. Καὶ ἄλλα ὅμως ἐπίσης σπουδαῖα καγώρθωσεν ἡ διδασκάλισσα. Ἀφοῦ ἐσχέτισθη μὲ τὰς μητέρας τῶν μαθητῶν καὶ εἰσῆρχετο συχνὰ εἰς τὰς οἰκίας των, ἤρχισε μὲ τρόπον νὰ τὰς ὀδηγῇ, πῶς νὰ μεταχειρίζονται πάντοτε τὸν σάπωνα κατὰ τὸ πλύσιμον τῶν ἐνδυμάτων των καὶ τὸ θερμὸν νερὸν εἰς τὸν καθαρισμὸν τῶν νηπίων των. Ἀκόμη καὶ πῶς νὰ καθαρίζουν καὶ ν' ἀερίζουν τὰς κατοικίας, τὰ στρώματα καὶ τὰ σκεπάσματά των.

Ἐκτὸς ὅμως τούτων τὰς ὠδήγησε καὶ εἰς τὴν μαγειρικὴν. Ἀφοῦ συνεννοήθη πρῶτον μὲ τὸν ἐξαδέλφον της, ὥστε νὰ μεταχειρίζεται τὸ μαγειρεῖόν του δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν, ἤρχισε κάθε ἀπόγευμα τοῦ Σαββά-

του νὰ ἐτοιμάζῃ μὲ τὰ μέλη τοῦ συνδέσμου τὸ φαγητὸν τοῦ ἐξαδέλφου της.

Ἔτσι καθ' ἑβδομάδα αἱ φίλαι της μαζὶ μὲ τὸν νέον χορὸν καὶ μὲ τὸ νέον τραγοῦδι, ἐμάνθανον νὰ μαγειρεύουν καὶ ἀπὸ ἓν νέον φαγητόν. Εἰς τὰ μαθήματα αὐτὰ ἡ διδασκάλισσα ἐπρόσθεσε τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ καλοκαίρι τὴν περιποίησιν τῶν λουλουδιῶν καὶ τῶν λαχανικῶν. Ὅταν δὲ τὸ νέον σπορεῖον τοῦ σχολικοῦ κήπου ἔδωσε διὰ μεταφύτευσιν νεόφυτα, ἐμοίρασεν εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ τὰς μαθητρίας τοῦ σχολείου πολλῶν εἰδῶν λουλούδια καὶ λαχανικά. « Αὐτὰ ὅλα, εἶπε, νὰ τὰ φυτεύσετε εἰς μίαν ἄκραν τῆς αὐλῆς σας. Ὑστερ' ἀπὸ δύο ἑβδομάδας θὰ περάσω νὰ τὰ ἴδω καὶ θὰ ἐξετάσω, ποῖον ἀπὸ ὅλα τὰ παιδιὰ θὰ ἔχη τὸν καλύτερον βασιλικόν.

» Αὐτὸν τὸν μῆνα θὰ δώσωμεν εἰς τὸν Παπασπύρον ἀπὸ τὸν ἰδικόν μας βασιλικόν νὰ μᾶς φωτίσῃ κατὰ τὸν ἀγιασμὸν τῆς πρωτομηνιάς ».

4. Ὅταν εἶδον αἱ φίλαι τῆς διδασκαλίσσης τὰ ἀδέλφια των καὶ τὰ γειτονόπουλα νὰ κάμνουν εἰς τὰς οἰκίας περιβόλια, ἐζήτησαν· ἐζήτησαν δὲ καὶ αὐταὶ νὰ κάμνουν τὸ ἴδιον. Ἡ Δέσποινα Ἀνέζη ὅχι μόνον ἐμοίρασεν ἀπ' αὐτὰ τὰ φυτὰ, ἀλλὰ καὶ ἔδειξε, πῶς νὰ τὰ περιποιῶνται.

« Ἔτσι θὰ ἐξανθρωπισθοῦν περισσότερον » ἔλεγεν εἰς τὴν Παπασπύραιναν· καὶ ἔτριβε τὰς χεῖράς της ἀπὸ χαράν.

§ 76. Χρειάζονται συνεταιρισμοί.

1. "Όταν ἦλθεν ἡ διδασκάλισσα εἰς τὸ χωρίον καὶ ἤρχισε τὴν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν εἶδομεν, ὁ ἐξαδελφός της δὲν ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας, οὔτε περιορίσθη εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ σχολείου του.

Βεβαίως, ὅσα εἶχε κατορθώσει ἕως τότε, ἦσαν ἀρκετά. Ἐκεῖνος ὅμως συλλογίζεται, ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του πρέπει νὰ εὐημερήσῃ τὸ χωρίον· καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ γίνουν καὶ ἄλλα ἀκόμη. Διὰ νὰ γίνουν ὅμως αὐτά, χρειάζεται πάντοτε νὰ ἐργάζεται ὁ νοῦς καὶ τῶν δύο ἐξαδελφῶν, οἱ ὅποιοι συμπονοῦν τὸ χωρίον καὶ γνωρίζουν, τί τοῦ χρειάζεται ἀκόμη.

2. Οἱ δύο διδάσκαλοι βλέπουν, ὅτι ἡ κυριωτέρα αἰτία τῆς κακοδαιμονίας του εἶναι ἡ μεγάλη πτωχεία του. Καὶ ἀληθῶς, ὅλοι οἱ χωρικοὶ εἶναι πτωχοί. Τὰ εἰσοδήματά των εἶναι ὀλίγα καὶ μικρά.

Ἀφ' ὅτου οἱ κτηνοτρόφοι ἔκαυσαν τὸ μέγα κοινοτικὸν δάσος, ὠλιγόστευσαν πάρα πολὺ τὰ εἰσοδήματα ὅλων. Τοὺς ἔλειψε πρωτίστως τὸ τακτικὸν εἰσόδημα, τὸ ὁποῖον εἶχον ἀπὸ τὴν ξυλείαν καὶ ἀπὸ τὰ κάρβουνα. Ἐπειτα τὰ καρπερά των ἀμπέλια καὶ τὰ παχέα χωράφιά των μὲ τὰς συχνὰς ἐπιχώσεις ἀπὸ τὰ χαλίκια καὶ ἀπὸ τὴν ἄμμον τῶν ρευμάτων κατήνησαν πτωχὰ καὶ ἄφορα.

Καὶ ἐνῶ ἐπώλουν ἄλλοτε καὶ ἀραβόσιτον καὶ μοῦστον ἀρκετόν, τώρα μόλις κατορθώνουν νὰ οἰκονομοῦν τὴν μπομπόταν καὶ τὸ κρασί τῆς χρονιάς των.

"Υστερον μὲ τὰ στάσιμα νερὰ τοῦ Μεγάλου Βαρκοῦ,

τὸ βδέλλιασμος καὶ ὁ δάκος παρουσιάζοντο συχνά· ἔτσι δὲ ἐσωδιάζον πολὺ ὀλίγα ἀπὸ τὰς ἐλαίας καὶ ἀπὸ τὰ γιδοπρόβατά των.

3. Αὐτὰ ὅλα τὰ βλέπουν οἱ δύο διδάσκαλοι καὶ σκέπτονται, πῶς θὰ ἤμποροῦσαν νὰ ἐλαττώσουν τὴν πτωχείαν τοῦ χωρίου, διὰ νὰ ἐλαττώσουν τὴν δυστυχίαν του. Τὸ μόνον δὲ φάρμακον, τὸ ὁποῖον εὐρίσκουν ἀποτελεσματικόν, εἶναι τοῦτο : Οἱ χωρικοὶ ν' ἀγοράζουν ὅ,τι τοὺς χρειάζεται καὶ νὰ πωλοῦν τὸ καθετί, τὸ ὁποῖον παράγει τὸ χωρίον των, συνεταιρικῶς :

« Χρειάζονται δίχως ἄλλο συνεταιρισμοὶ καὶ προμηθευτικοὶ καὶ παραγωγικοὶ » λέγει πάντοτε ὁ Πέτρος Ἀνέξης, κλείων τὴν συζήτησιν.

— « Νὰ γίνουν, Πέτρε! καὶ ἐγὼ συμφωνῶ μὲ τὴν γνώμην σου » τοῦ ἀπαντᾷ ἡ ἐξαδέλφη του.

— « Ἀλλὰ οἱ συνεταιρισμοὶ δὲν θὰ γίνουν μόνοι των, Δέσποινα, οὔτε ἀπὸ τὸν Ζαβόπουλον. Ἀνάγκη, καθὼς βλέπω, νὰ ἀναμιχθῶμεν καὶ εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ καὶ νὰ ἀναμιχθῶμεν σοβαρῶς » λέγει, προσβλέπων στοχαστικῶς τὴν συνεργάτιδά του ὁ Πέτρος.

— « Συμφωνῶ καὶ εἰς τοῦτο » τοῦ ἀπαντᾷ ἐκείνη.

§ 77. Οἱ αὐγοπῶλαι καὶ τὸ σχέδιον τοῦ διδασκάλου.

1. Ὄταν ἀπεφασίσθη τοῦτο παρὰ τῶν δύο διδασκάλων, ἤρχισεν ὁ Πέτρος Ἀνέξης νὰ ἐξηγῇ εἰς τοὺς χωρικοὺς, πόσον θὰ ὠφελοῦντο, ἂν ἤθελον νὰ ἐνωθοῦν ὅλοι εἰς ἓνα μεγάλον συνεταιρισμόν, διὰ νὰ πωλοῦν

μαζευμένα ὅλα τὰ προϊόντα τοῦ χωρίου των : « Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον, ἔλεγεν εἰς αὐτούς, θὰ κερδίζετε διπλᾶ καὶ τρίδιπλα ἀπὸ ὅσα κερδίζετε τώρα ». Καὶ τοὺς ἐξήγει, πῶς θὰ ἐγίνετο αὐτὸ τὸ θαῦμα καὶ πῶς θὰ ἐλειτούργει ὁ συνεταιρισμός.

Οἱ χωρικοὶ ὅμως, μὴ ἔχοντες ἐμπιστοσύνην ὁ εἰς εἰς τὸν ἄλλον, κινοῦν τὸν κεφαλὴν καὶ ἀπαντοῦν : « Δὲν γίνονται αὐτὰ τὰ πράγματα ἐδῶ, κύρ δάσκαλε ! » Ἄλλοι πάλιν λέγουν : « Τί λέγεις, δάσκαλε ; νὰ ἐμπιστευθῶ ἐγὼ τὴν περιουσίαν μου εἰς ἄλλον ! Τρελλὸς εἶμαι ; Θὰ μοῦ τὴν κλέψῃ, θὰ μοῦ τὴν καταχρασθῇ. Ποτέ μου δὲν θὰ κάμω τοιαύτην ἀνοησίαν ».

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης ὅμως καὶ μὲ ὅλα ταῦτα δὲν ἀπελπίζεται. « Ἄν καταφέρω νὰ δείξω εἰς αὐτούς, πόσον μεγάλα εἶναι τὰ κέρδη των ἀπὸ ἓνα τοιοῦτον συνεταιρισμόν » ἔλεγε εἰς τὴν ἐξαδέλφην του « θὰ τοὺς πείσω ».

2. Ἐζήτει λοιπὸν νὰ εὕρῃ κατάλληλον περίστασιν, διὰ νὰ δείξῃ τοῦτο εἰς τοὺς χωρικοὺς καὶ διὰ καλὴν τύχην τοῦ χωρίου τὴν εὕρε γρήγορα..

Ἦτο Κυριακὴ. Εἶχε τελειώσει ἡ Λειτουργία καὶ οἱ χωρικοὶ εἶχον σκορπισθῇ εἰς τὰ δύο παντοπωλεῖα. Ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἀντὶ νὰ πάρῃ τὸν καφέν του εἰς τὴν οἰκίαν μὲ τοὺς φίλους τοῦ, κατηυθύνθη εἰς τὸ παντοπωλεῖον τοῦ Γιουρούκου.

Δὲν παρῆλθε πολλὴ ὥρα, καὶ δύο ξένοι εἰσῆλθον καὶ ἐκάθισαν εἰς τὸ ἴδιον παντοπωλεῖον. Ἦσαν γυρολόγοι μικρέμποροι γνωστοί, διότι τακτικὰ διέβαινον ἀπὸ τὸ χωρίον καὶ ἠγόραζον τὰ αὐγά καὶ τὰς ὀρνιθὰς του. Ἐκάθισαν καὶ αὐτοί, διὰ νὰ πίοουν. Κά-

πιοιός τότε ἐκ τοῦ πλήθους τοὺς ἠρώτησεν ἁλβανιστί : « Πόσα τὰ ἐβάλατε σήμερα ; »

— « Σήμερα θὰ δώσωμεν τριάντα λεπτὰ διὰ τὸ καθένα. Ἀκριβήναν, βλέπεις, ὀλίγον εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰ ἀκριβήναμεν καὶ ἡμεῖς κατὰ μίαν πεντάραν » ἀπήντησεν ὁ εἷς.

— « Τί νὰ κάμωμεν ; ἀγωνιζόμεθα διὰ τὸ ψωμί μας. Μίαν πεντάραν ἂν κερδίσωμεν ἀπὸ τὸ κάθε αὐγόν, εὐχαριστημένοι εἴμεθα » ἐπρόσθεσεν ὁ ἄλλος παρὰ-πονετικῶς.

2. Εἰς τὸν νοῦν τοῦ Πέτρου Ἀνέζη, μόλις ἤκουσεν αὐτά, ἤστραψεν ἡ σκέψις : « Ἴδου, ἡ περίστασις τὴν ὁποίαν ἐζητούν ! Μοῦ τὴν δεικνύουν οἱ αὐγοπῶλαι ».

— « Τί θὰ ἐλέγετε, κύριοι » λέγει εἰς τοὺς χωρικούς, μόλις ἔφυγον ἐκεῖνοι « ἂν σᾶς ἔδιδε κανεῖς πενήντα λεπτὰ διὰ τὸ κάθε αὐγόν μέχρι τοῦ Πάσχα ; »

— « Μᾶς περιπαίξεις, δάσκαλε ; Εἶμαι πενήντα ἐτῶν καὶ δὲν ἐνθυμοῦμαι ἕως τώρα καμμίαν φορὰν εἰς τὸ χωρίον νὰ ἔχη πωληθῇ πενήντα λεπτὰ τὸ αὐγόν. Ποῦ εἶναι αὐτός, ὁ ὁποῖος δίδει τόσα ; Δεῖξέ τόν μας ! » ἀπήντησε κάποιος ἀπὸ ἐν γειτονικὸν τραπέζιον.

— « Λοιπὸν, κύριοι, ἐγὼ ἀγοράζω ὅλα τὰ αὐγὰ τοῦ χωρίου μέχρι τοῦ Πάσχα πρὸς 50 λεπτὰ τὸ ἐν μὲ τὴν συμφωνίαν ὅμως ὅλοι οἱ χωρικοὶ νὰ ὑπογράψουν, ὅτι δὲν θὰ πωλήσουν αὐτὸν τὸν καιρὸν οὔτε ἐν αὐγόν εἰς ἄλλον ἐκτὸς ἀπὸ ἐμέ ».

— « Ὅσον δι' αὐτό, μὴ φοβεῖσαι » εἶπεν εἰς χωρικός. « Ποῦ θὰ εὕρεθῇ ἔμπορος, νὰ δώσῃ τοιαύτην τιμὴν ; »

— « Λοιπὸν σύμφωνοι ; » ἠρώτησε καὶ πάλιν ὁ διδάσκαλος.

— « Καὶ πῶς θὰ πληρωνώμεθα ; » ἠρώτησαν πολλοί.

— « Καθημερινῶς καὶ εἰς τὸ χέρι ! » ἀπήντησεν ὁ Πέτρος Ἀνέξης, γελῶν.

3. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν μέχρι τῆς ἐσπέρας, ἀφοῦ συνεννοήθησαν μεταξύ των οἱ χωρικοί, ὑπέγραψαν τὸ συμφωνητικὸν τῆς ἐργασίας ὅλοι· μαζί καὶ ὁ διδάσκαλος.

Τὸ ἄλλο πρωὶ ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἐταχυδρομίζεν ἐπιστολὴν τοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὕστερον ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας ἐλάμβανεν ἀπάντησιν. Αὕτη ἔλεγεν, ὅτι κάποιος μεγαλέμπορος αὐγῶν δέχεται ν' ἀγοράζη τὰ αὐγὰ τοῦ χωρίου, ὅσα καὶ ἂν εἶναι, πρὸς ἑβδομήκοντα λεπτὰ τὸ ἓν. Φθάνει νὰ τοῦ παραδίδωνται καθ' ἐκάστην δευτέραν ἡμέραν εἰς τὴν Πλαγίαν, τὸ χωρίον, καλὰ συσκευασμένα. Τὰ χρήματα πάντοτε μετρητά.

Μόλις ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν ταύτην ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἀμέσως ἐμίσθωσε μὲ ἱκανοποιητικὸν ἡμερομίσθιον ἓνα ἐκ τῶν νέων τοῦ χωρίου μὲ τρία καλὰ ζῶα.

Ὁ νέος αὐτὸς μὲ χρήματα τοῦ διδασκάλου ἠγόραζεν ὅλα τὰ αὐγὰ, τὰ ὅποια ἔφερον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ, πρὸς πεντήκοντα λεπτὰ τὸ καθέν. Τὰ συνεσκεύαζε καταλλήλως εἰς μεγάλα κοφίνια καὶ μετεκόμιζεν αὐτὰ καθ' ἐκάστην δευτέραν ἡμέραν εἰς τὴν Πλαγίαν. Τὰ παρέδιδεν εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ μεγαλεμπόρου καὶ ἐπληρώνετο πρὸς ἑβδομήκοντα. Ὑστερον, ἐπιστρέφων εἰς τὸ χωρίον, ἔδιδε λογαριασμὸν εἰς τὸν διδάσκαλον καὶ σημείωσιν τακτικὴν, πόσα αὐγὰ ἠγόραζε καθ' ἡμέραν ἀπὸ τὸν κάθε χωρικόν.

§ 78. Οἱ πρῶτοι κοινῳτικοὶ συνεταιρισμοί.

1. "Όταν ἐτελείωσεν ὁ πρῶτος μῆν, ὁ Πέτρος Ἀνέλης προσεκάλεσεν εἰς τὸν αὐλόγυρον τοῦ σχολείου τοὺς χωρικοὺς πελάτας του, μαζὶ δὲ μὲ αὐτοὺς καὶ τὸν Παπασπύρον καὶ εἶπε :

« Σεῖς, πωλοῦντες εἰς ἐμὲ τὰ αὐγά σας πρὸς πενήντα λεπτὰ τὸ ἓν, νομίζετε, ὅτι τάχα ἐγὼ ἔχω ζημιωθῆ ἕως τώρα, δὲν γνωρίζω πόσα. Ἐγὼ ὅμως σᾶς βεβαιώνω, ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἐζημιώθην, ἀλλὰ καὶ ἔχω κερδίσει ἐντὸς μηνὸς χιλίας πεντακοσίας δραχμάς. Ἰδοὺ καὶ ὁ λογαριασμός, διὰ νὰ πιστεύσετε!» Καὶ ἐξήγησεν εἰς αὐτοὺς, πῶς ἔμεινε τόσον μέγα κέρδος εἰς διάστημα τόσον ὀλίγου χρόνου. Ὑστερον προσέθεσε : « Τὸ κέρδος τοῦτο μαζὶ μὲ τὸ ἄλλο, ποὺ εἴχετε, πωλοῦντες τὰ αὐγά σας εἰς τόσον μεγάλην τιμὴν, θὰ ἦτο ἰδικόν σας. Ὁ καθείς δὲ σήμερον θὰ ἐμοιράζετο ἀκόμη ἄλλος δύο, ἄλλος πέντε καὶ ἄλλος περισσότερα ἑκατοντάδραχμα ἀναλόγως τῶν αὐγῶν, τὰ ὅποια μοῦ ἔχει πωλήσει ὅλον τὸν μῆνα. Σεῖς ὅμως, ἐπειδὴ δὲν εἴχετε ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς λόγους μου, οὔτε καὶ μεταξύ σας, ἐχάσατε αὐτὸ τὸ κέρδος.

» Τὸ ἀφήσατε εἰς ἐμέ! Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ δὲν θὰ τὸ κρατήσω, διότι δὲν ἦλθον εἰς τὸ χωρίον σας, διὰ νὰ κάμω τὸν αὐγοπώλην. Τὰ χρήματα αὐτὰ εἶναι ἰδικὰ σας καὶ θὰ μείνουν δι' ὅλους σας, δι' ὅλην τὴν κοινότητα τοῦ χωρίου σας. Ἡμπορεῖ μίαν ἡμέραν νὰ χρησιμεύσουν διὰ κανένα καλὸν σκοπὸν, ὅπως τὰ χρήματα ἀπὸ τὰ βδελλιασμένα πρόβατά σας. Ἄς μείνουν

λοιπὸν προσωρινῶς εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Παπασπύρου. Ἀργότερον θὰ ἴδωμεν, πῶς θὰ τὰ χρησιμοποιοῦμεν ».

Λέγων δὲ ταῦτα, παρέδωκεν εἰς τὸν Παπασπύρον ἓν χιλιόδραχμον καὶ ἓν πεντακοσιόδραχμον. Ὑστερον ἐξηκολούθησεν : « Ὅσον διὰ τὴν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν ἤρχισαμεν, ἂν θέλετε, ἐξακολουθοῦμεν καὶ τὸν δεύτερον μῆνα κατὰ τὴν συμφωνίαν μας. Ἄν πάλιν θέλετε ὅλον τὸ κέρδος νὰ εἶναι ἰδικόν σας, τότε... ».

— « Τί πρέπει νὰ κάμωμεν, δάσκαλε ; Εἶπατέ μας » ἐφώναζαν πολλοὶ ἀνυπομόνως.

— « Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σᾶς ἐπρότεινα τόσας φορὰς καὶ δὲν τὸ ἐδέχθητε : νὰ συνεταιρισθῆτε ».

— « Νὰ τὸ κάμωμεν ἀμέσως, ὅ,τι μᾶς λέγεις » εἶπον ὅλοι.

2. Τοῦτο ἐζήτησε καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἱδρυσε δύο παραγωγικοὺς συνεταιρισμοὺς, ἓνα διὰ τὴν πώλησιν τῶν αὐγῶν καὶ τὸν ἄλλον διὰ τὴν πώλησιν τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων τοῦ χωρίου.

Διὰ τὸν καθένα ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς συνεταιρισμοὺς ὑπεχρέωσε τὰ μέλη καὶ ἐξέλεξαν μίαν ἐπιτροπὴν ἐκ πέντε προσώπων. Τὰ καθήκοντα τοῦ γραμματικοῦ καὶ εἰς τὸν ἓνα καὶ εἰς τὸν ἄλλον ἐδέχθη νὰ ἐκτελῇ ὁ ἴδιος χωρὶς καμμίαν πληρωμὴν.

Μὲ τοὺς συνεταιρισμοὺς αὐτοὺς βλέπουν τώρα ὁλοφάνερα οἱ χωρικοί, ὅτι τὰ κέρδη των αὐξάνουν.

Καὶ τὴν αὐξήσιν αὐτὴν τὴν χρεωστοῦν εἰς τὸν διδάσκαλον, ὁ ὁποῖος ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς των. Τὸν

εὐλογοῦν λοιπόν, ὅπου σταθοῦν καὶ ὅπου εὐρεθοῦν, καὶ ἀκούουν προθύμως εἰς ὅ,τι τοὺς συστήσῃ. Διὰ τοῦτο καί, ὅταν ἐπρότεινεν εἰς αὐτοὺς νὰ συνεταρισθοῦν πάλιν, διὰ νὰ προμηθευθοῦν ἐγκαίρως θεϊκὸν χαλκὸν διὰ τὸ ράντισμα τῶν ἀμπέλων καὶ νὰ στείλουν νὰ φέρουν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰδικὸν τεχνίτην, διὰ νὰ διορθώσῃ τὰ κρασιά των, τὰ ὅποια ἤρχισαν νὰ « κ ό β ω ν τ α ι » ἐδέχθησαν προθύμως καὶ τὰ δύο.

§ 79. Συνεταιρισμὸς καταστροφῆς.

1. Ἐνῶ ἔτσι νύκτα καὶ ἡμέραν οἱ δύο διδάσκαλοι κοπιᾶζουσιν διὰ τὸ καλὸν τοῦ χωρίου, οἱ προσωπικοὶ ἐχθροὶ των δὲν παύουσιν νὰ σκέπτωνται, πῶς νὰ τοὺς ἐκδιώξουν ἐκ τοῦ χωρίου. Αὐτοὶ εἶναι ὅλοι ὅλοι τέσσαρες : ὁ πάρεδρος, ὁ δικολάβος καὶ οἱ δύο παντοπῶλαι. Ὁ φθόνος, τὸ πείσμα καὶ τὸ συμφέρον ἐσυντρόφευσαν αὐτὴν τὴν φορὰν καὶ ὠθοῦν τέσσαρας ἀνθρώπους, διὰ νὰ ἐξολοθρεύσουν τοὺς διδασκάλους τοῦ χωρίου των!

Ἐκεῖνοι ὅμως, ἂν καὶ ἐννοοῦν τοὺς σκοποὺς των, δὲν τοὺς φοβοῦνται, ἀλλὰ, γελῶντες, λέγουν μεταξὺ των : « Ὅπως τὸ χωρίον ἔκαμε τοὺς συνεταρισμοὺς του, ἔτσι καὶ οἱ φίλοι μας ἔκαμαν τὸν « σ υ ν ε τ α ι ρ ι σ μ ὸ ν τ ῆ ς κ α τ α σ τ ρ ο φ ῆ ς μ α ς ».

2. Ἀλλὰ διατί οἱ τέσσαρες αὐτοὶ Κακορριζικιῶται θέλουν νὰ καταστρέψουν τοὺς διδασκάλους τοῦ χωρίου των ;

Ὁ πάρεδρος δὲν χωνεύει διόλου τὸν διδάσκαλον. Βλέπει, ὅτι, ὁσάκις συνεκρούσθη μαζί του, πάντοτε ἐξῆλθε νικημένος. Ἐννοεῖ ἀκόμη, ὅτι καθημερινῶς ὀλιγοστεύει ἢ παλαιὰ του ὑπόληψις καὶ δυναμώνει ἢ θέσις τοῦ διδασκάλου. Τώρα πλέον κανεὶς δὲν προσέχει εἰς τοὺς λόγους του, οὔτε προσηκώνεται ἀπὸ τὸ κάθισμά του, καθὼς πρότερον, νὰ τοῦ τὸ προσφέρῃ. Τὸ ἐναντίον· ὁσάκις εἰσέλθῃ ὁ διδάσκαλος εἰς τὸ παντοπωλεῖον, ἀμέσως οἱ καθισμένοι προσηκώνονται καὶ ὁ καθεὶς θέλει νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὸν τὸ ἰδικόν του κάθισμα.

Ἀλλὰ καὶ τὴν διδασκάλισσαν δὲν τὴν χωνεύει ὁ κύρ πάρεδρος. «Ἀκοῦς ἐκεῖ» λέγει εἰς τὴν γυναῖκά του, «νὰ μὴ μὲ φοβᾶται καὶ νὰ μὴ μοῦ στείλῃ οὔτε ἕνα ζευγάρι κεντημένες παντοῦφλες!»

3. Ὁ Ζαβρόπουλος πάλιν ἔχει πολλὰς ἀφορμὰς καὶ αὐτός, διὰ νὰ μὴ συμπαθῇ οὔτε τὸν ἕνα, οὔτε τὸν ἄλλον.

Βλέπει, ὅτι, ἀφ' ὅτου ἐπάτησαν αὐτοὶ τὸν πόδα των εἰς τὸ χωρίον, ἤρχισαν νὰ ὀλιγοστεύουν τὰ εἰσοδήματα καὶ ἡ ὑπόληψις του. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔπαυσαν οἱ χωρικοὶ νὰ τρέχουν εἰς αὐτόν, διὰ νὰ τοὺς γράφῃ τὰς ἐπιστολάς, τὰς ἀναφορὰς καὶ τὰ συμφωνητικὰ των. Ὅλοι καὶ ὅλοι τρέχουν εἰς τὸν διδάσκαλον καὶ τὴν διδασκάλισσαν, οἱ ὅποιοι τοὺς τὰ γράφουν ὅλα δωρεάν.

Ἐτσι χάνει τόσα καὶ τόσα δίδραχμα καὶ τάλληρα καὶ φιάλας τῶν χιλίων δραμίων ρετσίνας καθημερινῶς.

Ἐπειτα, ἀφ' ὅτου ἤρχισε τὰς ὁμιλίαις του ὁ διδά-

Ἔοδος τοῦ Χωριοῦ, Ε' Δημοτικοῦ Ἀνδρεάδου — Παπαχριστο-
δούλου ἔκδοσις Α' ἀντίτυπα 5.000

σκαλος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, βλέπει μὲ λύπην ὁ δικολάβος, ὅτι ὀλίγοι τρέχουν πρὸς αὐτὸν διὰ καταγγελίας καὶ ἀγωγάς. Καὶ αἱ ζυθοκλοπαὶ ὅμως καὶ αἱ φιλονεικίαι ὠλιγόστευσαν εἰς τὸ χωρίον. Πολλὰς δὲ μικροδιαφορὰς, τὰς ὁποίας εἶχον ἀναμεταξύ των οἱ χωρικοί, λύει τῶρα ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ διδάσκαλος, χωρὶς νὰ ἀναγκάζωνται νὰ τρέχουν εἰς τὸ εἰρηνοδικεῖον καὶ νὰ πληρώνουν δικηγορικὰ εἰς τὸν Ζαβόπουλον.

4. Καὶ οἱ δύο παντοπῶλαι ὅμως ἔχουν ἐπίσης σπουδαίους λόγους νὰ ἐχθρεύωνται τοὺς διδασκάλους. Πιστεύουν, ὅτι ἀπὸ τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἦλθον, δὲν κάμνουν ἄλλο, εἰ μὴ νὰ τοὺς ζημιώνουν. Βλέπουν, ὅτι, παρασύροντες ὁ διδάσκαλος τοὺς νέους τοῦ χωρίου ἀπὸ τὰ καταστήματά των εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ἡ διδασκάλισσα τὰ μεγάλα κοράσια, ἀπεμάκρυναν τοὺς καλυτέρους πελάτας των. Οἱ νέοι δὲν πίνουν πλέον, οὔτε χαρτοπαίζουν εἰς τὰ παντοπωλεῖα· τὰ δὲ μεγάλα κοράσια ψωνίζουν τὰς κουβαρίστρας των, τὰ νήματα καὶ τὰς βελόνας τοῦ κεντήματος ἀπὸ τὸν μαθητικὸν συνεταιρισμόν.

Ἐπειτα, ἐπειδὴ κερδίζουν τῶρα οἱ χωρικοὶ μὲ τοὺς συνεταιρισμοὺς πολλὰ, δὲν ψωνίζουν πλέον ἀπὸ τὰ παντοπωλεῖά των μὲ πίστῳσιν. Ἐτσι δὲ οἱ δύο αὐτοὶ παντοπῶλαι δὲν εὐρίσκουν εὐκαιρίαν, καθὼς πρωτύτερα, νὰ ἐξογκώνουν τοὺς λογαριασμοὺς των. Ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐξ αἰτίας τῶν διδασκάλων δὲν ἤμπορουν νὰ τρυγοῦν καθημερινῶς τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου καὶ ὅτι διώρθωσαν οἱ χωρικοὶ τὰ κομμένα κρασιά των καὶ δὲν ἠγόρασαν ἀπὸ αὐτοὺς τὸν θεϊκὸν χαλκόν, καὶ

αὐτὰ εἶναι σπουδαῖαι ἀφορμαί, διὰ νὰ ἀντιπαθοῦν οὗτοι τοὺς δύο διδασκάλους.

5. Εἰς αὐτοὺς τοὺς φανεροὺς ἐχθροὺς τῶν διδασκάλων προσετέθη τελευταῖον καὶ πέμπτος, ὁ ὑποδεκά- νέας τῆς χωροφυλακῆς Καραμπίνιας. Καὶ αὐτὸς δὲν εἶναι διόλου εὐχαριστημένος μὲ τοὺς διδασκάλους.

Βλέπει, ὅτι ἐξ αἰτίας τοῦ Πέτρου Ἀνέζη ὠλιγόστευ- σαν αἱ ἀλληλοκαταγγελίαι καὶ τὰ εἰκοσιπεντάρικα καὶ τὰ ἄλλα φιλοδωρήματα, τὰ ὁποῖα ἐλάμβανεν ἕως τότε.

«Ἄν ἐξακολουθήσωμεν ἔτσι, συλλογίζεται, θὰ μεί- νω μόνον μὲ τὰς τριακοσίας δραχμὰς τοῦ μισθοῦ μου· πῶς θὰ ζήσω τὴν οἰκογένειάν μου ; »

6. Βεβαίως ἡ ψυχὴ τοῦ συνεταρισμοῦ αὐτοῦ εἶναι ὁ Ζαρόπουλος. Ἀλλὰ καὶ ὁ καθεὶς ἐκ τῶν ἄλλων συν- τρόφων δὲν μένει ὀπίσω εἰς τὸ νὰ σοφισθῇ τὴν χειρο- τέραν κατηγορίαν διὰ τὸν διδάσκαλον καὶ τὴν διδα- σκάλισσαν, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ὁ σκοπὸς των. Ἐνῷ δὲ εἰς τὴν ἀρχὴν περιωρίζοντο νὰ συκοφαντοῦν τοὺς δύο κρυφίως εἰς τοὺς χωρικούς, βραδύτερον, ὅταν εἶ- δον, ὅτι αὐτοὶ δὲν τοὺς πιστεύουν καὶ οἱ διδάσκαλοι δὲν τοὺς προσέχουν, ἤρχισαν ν' ἀπλώνουν τὰς συκο- φαντίας των καὶ πέραν τοῦ χωρίου.

§ 80. Δαγκάνουν πέτρας, ποὺ σπάζουν ὀδόντας.

1. Καὶ ἰδού τί σοφίζονται! Καταγγέλλουν τὸν δι- δάσκαλον, ὅτι τάχα ἀναμιγνύεται εἰς τὰ πολιτικὰ καὶ ὅτι κάμνει τὸ χωρίον ἄνω κάτω!

Τὴν καταγγελίαν τὴν στέλλουν εἰς τὸν βουλευτὴν τοῦ τόπου. Ὑπογράφουν οἱ πέντε, ἀλλὰ θέτουν καὶ ἑκατὸν ἄλλας ὑπογραφὰς τῶν χωρικῶν, χωρὶς νὰ τοὺς ἐρωτήσουν!

Ὁ βουλευτὴς πιστεύει, ὅτι εἶναι ἀληθινὰ αἱ ὑπογραφαὶ καὶ αἱ κατηγορίαι τῆς καταγγελίας, καὶ ζητεῖ ἀπὸ τὸν ὑπουργὸν νὰ τιμωρήσῃ τὸν διδάσκαλον.

Ὁ ὑπουργὸς ὅμως, ὅταν ἐμελέτησε τὴν ἐκθεσιν τοῦ ἐπιθεωρητοῦ διὰ τὸν διδάσκαλον τοῦ Κακορρίζικου, ἀντὶ νὰ τὸν τιμωρήσῃ, τοῦ ἔστειλε τὴν εὐαρέσκεϊαν του μὲ τὴν διαταγὴν νὰ τοιχοκολληθῇ τὸ ἔγγραφόν του εἰς τὸ κεντρικώτερον μέρος τοῦ χωρίου.

2. Ὄταν ὁ ἀστυνομικὸς σταθμάρχης, ὁ Καραμπίνιας δηλ., ἔλαβε τὴν διαταγὴν νὰ τοιχοκολλήσῃ τὴν εὐαρέσκεϊαν τοῦ ὑπουργοῦ διὰ τὸν διδάσκαλον, ἤναψε ἀπὸ τὸν θυμὸν του. Ἀμέσως προσκαλεῖ εἰς τὸν σταθμὸν τοὺς ἄλλους συντρόφους του καί, ἀναγινώσκων τὸ ἔγγραφον, λέγει εἰς αὐτοὺς: «Μὲ τὰς καταγγελίας τοῦ κυρ Χρίστου ἀπ' ἐδῶ δὲν βγαίνει τίποτε. Μάλιστα, ἀντὶ νὰ διώξωμεν ἀπὸ τὸ χωρίον τὸν διδάσκαλον, τὸν ἐστερεώσαμεν καλύτερον μὲ τὴν εὐαρέσκεϊαν τοῦ ὑπουργοῦ. Ὁ κυρ Χρῖστος δὲν γνωρίζει ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα. Αὐτὰ δὲν χρειάζονται πένας καὶ χαρτιά. Χρειάζονται στρατηγικὸν σχέδιον. Καὶ ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα μόνον ἡμεῖς οἱ στρατιωτικοὶ ἐννοοῦμεν.....

» Ἀκούσατε λοιπόν, τί πρέπει νὰ γίνη, διὰ νὰ τελιώνωμεν ἅπαξ διὰ παντὸς μὲ τὸν φίλον μας!» Πλησιάζων δὲ τὸ κάθισμα εἰς τοὺς συντρόφους του, ἀρχίζει χαμηλοφώνως νὰ ἀναπτύσῃ ὁλόκληρον σχέ-

διον, με τὸ ὅποῖον θὰ κατώρθωνε νὰ ρίψη τὸν Πέτρον Ἀνέζην εἰς τὴν φυλακὴν. «Ὅσον διὰ τὴν διδασκαλίαν, αὐτὴ θὰ φύγη μόνη τῆς ὕστερον ἀπὸ αὐτόν» ἐπρόσθεσε **τελευταῖον**.

3. Οἱ σύντροφοί του, ἀκούοντες αὐτά, ἐθαύμασαν τὴν εὐφυΐαν του. Ὁ πάρεδρος μάλιστα ἔσφιξε τὴν χεῖρά του καὶ εἶπε: «Σοῦ ἀξίζει τὸ γαλόνι, ποὺ φορεῖς, κύρ νωμαστάρχη! Κανεῖς ἀπὸ ἡμᾶς δὲν ἠμποροῦσε νὰ συλλογισθῇ ἓνα τέτοιο πρᾶγμα. Εὐγέ σου!»

Ὅλοι ἔμειναν σύμφωνοι νὰ πραγματοποιήσουν ἀμέσως τὸ σχέδιον τοῦτο. Καὶ τόσον πιστεύουν, ὅτι θὰ ἐπιτύχη, ὥστε, φεύγοντες διὰ τὰς οἰκίας, ἠκούσθησαν λέγοντες ἀναμεταξύ των: «Ἔτσι μόνον θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ξεφορτωθοῦμεν καὶ τοὺς δύο ἀπὸ τὸ χωριό μας».

§ 81. Οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν ἐξοχὴν.

1. Ὁ μικρὸς κάμπος τοῦ χωρίου καὶ τὰ περίξ βουνολάκια του **μοσχομυρίζουν** καταπράσινα. Εἰς τὸν κάμπον αἱ ἀγριοβιολέτται καὶ τὰ χαμαίμηλα, εἰς τὰς πλαγιάς τὸ θυμάρι καὶ ἡ ρίγανη. Αἱ παπαροῦναι, χιλιάδες ἀμέτρητοι, **χρωματίζουν** τὸ λιβάδι καὶ στολίζουν τὰ χλωρὰ σπαρτὰ τῶν ἀγρῶν. Τὸ χαμαίμηλον στρῶμα. Αἱ γραῖαι, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ σκυμμέναι, τὸ κορφολογοῦν διὰ τὸν χειμῶνα: νὰ λούσουν τὴν κεφαλὴν, νὰ τὸ πίνουν ζεστόν. Τὰ ὀλιγοστά δένδρα τοῦ χωρίου, φουντωμένα καὶ σκιερά, **ὑψώνουν** τὸ ἀνάστημά των καταπράσινον. Δροσιὰ τοῦ Μαΐου καὶ χαρὰ Θεοῦ!

2. Οἱ μαθηταὶ πρῶτῳ πρῶτῳ μαζί με τοὺς διδασκάλους των ἐξέρχονται ἀπὸ τὸν αὐλόγυρον τοῦ σχολείου τραγουδοῦντες :

Καλῶς τονε τὸ Μάη, τὸ χρυσομάη!

Μὲ τάνθη στολισμένος ἦρθες πάλι.

Τραγουδοῦν τὸ Μάη γύρω στὰ κλαδιά.

Θὰ ἐκδράμουν εἰς τὴν « Κρυόβρυση » μίαν ὥραϊαν τοποθεσίαν πλησίον τοῦ μεγάλου δάσους, τοῦ Μαυρόλογγον, ποὺ ἀπεῖχε μίαν ὥραν ἀπὸ τὸ χωρίον. Ἐκεῖ θὰ ἐορτάσουν τὴν Πρωτομαγιάν καὶ θὰ περάσουν ὅλην τὴν ἡμέραν. Διὰ τοῦτο μεταβαίνουν πρῶτῳ καὶ διὰ τοῦτο χαίρονται καὶ τραγουδοῦν με τὴν ὁρεξίν τὸν Μάϊον. Ἀντιλαλοῦν οἱ στενοὶ δρομίσκοι τοῦ χωρίου καὶ παρέκει αἱ πλαγίαι τῶν βουνῶν τὰ τραγούδια τῶν μαθητῶν. Νομίζεις, ὅτι ἀπ' ὅπου διαβαίνουν οἱ μαθηταί, σκορποῦν παντοῦ τὴν ζωὴν.

Καθὼς προχωροῦν, ὅλον ἐνηφορίζοντες, εἰς τὸ πέραςμά των τὰ ζῶα τοῦ χωρίου γυρίζουν τὴν κεφαλὴν των καὶ τοὺς βλέπουν με συμπάθειαν. Ὡσὰν δὲ νὰ τοὺς ἀναγνωρίζουν, μουγκρίζουν τὰ βώδια, χρεμετίζουν τὰ ἄλογα καὶ τὰ μουλάρια, καὶ ὀγκανίζουν τὰ γαῖδούρια.

3. Μετ' ὀλίγον παύουν τὰ τραγούδια. Τί νὰ συμβαίῃ τάχα ; Κάποιος μαθητής, καθὼς ἐτραγουδοῦσεν, ἔθεσε τὴν χεῖρα εἰς τὸ « τ α γ ά ρ ι » του· μόλις ἤγγισε τὸ φρέσκον τυρίον, ἐκεκλήθη ἡ ὁρεξίς του, εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ ἐτίσμπησε· ὕστερον δὲν ἐκρατήθη,

ἤρχισε νὰ τὸ τρώγῃ μὲ τὸ ψωμί. Ἦτο τόσο νόστιμον! Ἀμέσως ἄφησε τὸ τραγοῦδι. Τὸν ἀντελήφθη ὁ γείτων του, ἐξήλευσε καὶ αὐτὸς καὶ ἤρχισε νὰ κάμνῃ τὸ ἴδιον, ἀφήνων τὸ τραγοῦδι. Καὶ ἰδοὺ τώρα! Συχνὰ χώνει τὴν χεῖρα εἰς τὸ ταγάρι του καί, ἐξάγων τὰ νωπὰ κρεμμυδάκια, τὰς ἐλαίας καὶ τὸ ψωμίον, τρώγει!

Δὲν παρέρχονται ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας καὶ οἱ ἑκατὸν τριάκοντα ἐκεῖνοι μαθηταὶ παίρνουν τὸ πρόγευμά των, προχωροῦντες!

Οἱ διδάσκαλοι, ὅταν εἶδον τοῦτο, ἠθέλησαν νὰ τὸ ἐμποδίσουν, ἀλλ' ἦτο ἄργά. Εἶχον φάγει πλεόν!

— « Συγχώρησέ τους, Πέτρε, εἶπε γελῶσα ἡ ἐξαδέλφη του. Δὲν πταίου τὰ παιδιὰ, ἀλλὰ ὁ καθαρὸς ἀέρας τῆς ἐσοχῆς, ὁ ὁποῖος κεντᾷ καὶ τὴν ἰδικήν μας ὀρεξιν!»

4. Μετὰ τὸ πρόγευμα τοῦτο οἱ μαθηταὶ ἀρχίζουν πάλιν τοὺς γέλωτας, τὰ ἄστεϊα καὶ τὰ τραγοῦδια των.

Λογαριάζουν, πόσον ὥραϊα θὰ περάσουν, ὅταν θῶσιν ἐκεῖ, εἰς τὴν Κρυόβρυσην. Θὰ παίξουν, θὰ χορεύσουν, θὰ πηδήσουν καί, κουρασμένοι, θὰ ἐξαπλωθοῦν εἰς τὸν καταπράσινον τάπητα, τὸν ὁποῖον τοῖς ἔχει στρωμένον ἡ φύσις. Ὅταν δὲ ψηθοῦν τὰ πέντε κασίκια, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀγοράσει μὲ τὰς οἰκονομίας τοῦ συνεταιρισμοῦ των, ὦ! τότε θὰ στρωθοῦν εἰς τὸ φαγητὸν καὶ θὰ φάγουν, θὰ φάγουν, ἕως ὅτου νὰ χορτάσουν! Ἔτσι θὰ χαροῦν τὴν ἐσοχὴν καὶ ἡ ἐσοχή, αὐτούς!

Ἐν - δύο, ἐν - δύο!

Καλῶς τονε τὸ Μάη, τὸ Χρυσομάη!....(5)

§ 82. Τὸ ἀπροσδόκητον τῆς «Κρυόβρυσης».

1. Ἡ Κρυόβρυση ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἐνθυμεῖται τοιαύτην εὐτυχίαν, ὥσάν τὴν σημερινήν, τόσα χρόνια, κατὰ τὰ ὁποῖα χύνει τὰ κρυστάλλινα νερά της.

Καὶ τί δὲν ἤκουσε καὶ τί δὲν εἶδεν ἐκείνην τὴν ἡμέραν! Ὅποια συντροφιά ἦτο ἐκείνη! Ἑκατὸν τριάκοντα μαθηταὶ τοῦ σχολείου νὰ τὴν τριγυρίζουν, νὰ τὴν τραγουδοῦν, νὰ κάθηνται πλησίον της, νὰ τὴν χαϊδεύουν, βυθίζοντες τὰς χεῖράς των, νὰ πίνουν τὸ νερόν της καὶ τέλος νὰ τὴν ἀνθοστολίσουν, ὡς νύμφην! ὦ! νὰ εἶχε πάντοτε τοιαύτην συντροφίαν ἢ Κρυόβρυση! Ἀλλὰ ποῦ νὰ τὴν εὔρη ἐκεῖ εἰς τὴν ἐρημίαν, ὅπου εὐρίσκεται!

Ἐπειτα μήπως εἶναι πάντοτε Πρωτομαγιά;

2. Τὸ ἀπόγευμα ὅλοι οἱ μαθηταὶ παρήτησαν τὴν ὥραιαν βρυσούλαν καὶ ἐσκορπίσθησαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, διὰ νὰ μαζεύσουν ἀγριολούλουδα τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ δάσους. Θέλουν νὰ κάμουν μᾶηδες, νὰ τοὺς κρεμάσουν ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐξώθυραν τῆς οἰκίας των, διὰ τὴν «καλὴν χρονιάν». Πολλοὶ ἀνηφορίζουν εἰς τὰς βουνοπλαγιάς, ἄλλοι χώνονται εἰς τὸν γειτονικὸν Μαυρόλογγον. Ὁ καθεὶς στολίζει, ὅσον καλύτερον ἡμπορεῖ, τὸν μᾶην του, κρατῶν δὲ αὐτὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐπιστρέφει εἰς τὴν Κρυόβρυση, διὰ νὰ τὸν δείξῃ εἰς τὴν διδασκάλισσάν του.

Ἀντηχοῦν αἱ πέριξ βουνοπλαγιάι καὶ ὁ Μαυρόλογγος ἀπὸ τὸν θόρυβον καὶ τὰς παιδικὰς φωνάς.

Οἱ δύο διδάσκαλοι, εὐτυχισμένοι διὰ τὴν χαρὰν τῶν

μαθητῶν των, κάθηνται κάτω ἀπὸ ἓν θεώρατον πεῦ-
κον καὶ καμαρώνουν τὰ παιγνίδια καὶ τὰς φωνάς των.

Περισσότερον ὅμως ἀπὸ αὐτοὺς φαίνεται εὐτυχι-
σμένη ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἢ Κρυόβρυση, ἢ ὁποία, κυ-
λίουσα τὸ γάργαρον νερόν της, φαίνεται νὰ λέγῃ με-
τὸ κελάρυσμά της : « Ποῦ νὰ φαντασθῶ σήμερον τοι-
αύτην εὐτυχίαν! Ποῦ νὰ τὴν φαντασθῶ! »

§ 83. « Κρῖμα εἰς ἡμᾶς καὶ εὐγε εἰς αὐτά! ».

1. Ἀλλὰ τί συμβαίνει καὶ διακόπτουν ἔτσι ἀποτό-
μως τὴν ὁμιλίαν των οἱ δύο διδάσκαλοι ; Σηκώνονται
ὄρθιοι καὶ σοβαροί, ὥσάν νὰ πρόκειται ν' ἀκούσουν
κάτι σπουδαῖον.

Ἔχει παρουσιασθῇ ἐνώπιόν των ἡ διοικητικὴ ἐπι-
τροπὴ τῆς κοινότητος τοῦ σχολείου των, δηλαδὴ ἡ
Κρυσταλλιώ Λιούμπη, πρόεδρος, ὁ Παρασκευᾶς Πάν-
τος, ἀντιπρόεδρος, καὶ ὁ Νῖκος Ζέζας, ταμίας.

Ἔρχονται ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τὴν Κοινότητα, ἐκ
μέρους ὅλων δηλ. τῶν συμμαθητῶν των οἱ ὅποιοι,
συνηγμένοι ὀλίγον παρέκει, κοιτάζουν πρὸς τὸ μέρος
τῶν διδασκάλων των καὶ θέλουν κάτι νὰ εἶπουν εἰς
αὐτούς.

2. Ὁμιλεῖ ὁ πρόεδρος καὶ λέγει τὰ ἑξῆς :

« Ἐρχόμεθα ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τὴν κοινότητα τοῦ
σχολείου μας, διὰ νὰ σᾶς ἐρωτήσωμεν, ἂν θὰ τῆς ἐ-
πιτρέψετε νὰ κάμῃ ἓνα καλὸν εἰς τὸ χωρίον! »

— « Νὰ ἀκούσωμεν πρῶτον τὸ καλὸν αὐτό » ἀπαν-
τοῦν οἱ διδάσκαλοι μειδιῶντες.

— « Ὁ ταμίας μας ἐδῶ ἐπρότεινε καὶ ὅλοι εἰς τὴν κοινότητα τὸ ἐδέχθημεν, μὲ ἔξοδα τοῦ μαθητικοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ μὲ τὴν συνεργασίαν ὅλων τῶν μαθητῶν νὰ φέρωμεν τὸ νερόν τῆς Κρυόβρυσης εἰς τὸν Μεριὰν τοῦ χωριοῦ. Ἔτσι, ὅπως αὕτη χύνει τὸ νερόν της μέσα εἰς τὴν ρευματιὰν τοῦ Μαυρόλογγου, πηγαίνει χαμένος, δὲν ὠφελεῖ εἰς τίποτε. Τὸ χωρίον μας ὅμως, ὅπως ἡξεύρετε, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὀλιγοστόν νερόν τῆς πηγῆς μας, δὲν ἔχει ἄλλο. Διὰ τοῦτο δὲν ἔχει κανὲν ποτιστικὸν χωράφιον. Ἄν κατορθώσωμεν νὰ φέρωμεν ἕως τὸν Μεριὰν τὸ ἄφθονον νερόν τῆς πηγῆς αὐτῆς, πολλὰ ἀπὸ τὰ ξερικὰ χωράφια τοῦ χωριοῦ μας θὰ γίνουν εὐκόλα ποτιστικὰ καὶ τὸ χωριὸ θὰ ὠφεληθῇ. Μᾶς ἐπιτρέπετε λοιπὸν νὰ ἀναλάβωμεν ἡμεῖς αὐτὸ τὸ ἔργον; Λογαριάζομεν, ὅτι θὰ τὸ κατορθώσωμεν. Ἐν μικρὸν αὐλάκιον θὰ χρειασθῇ μόνον νὰ σκάψωμεν ὡς μίαν ὥραν δρόμον. Ἄν ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν ἐρχομένην Κυριακὴν, θὰ εἶναι τελειωμένη, πιστεύομεν, ἢ ἐργασία αὕτη ἕως τὰς διακοπὰς ».

3. Ὅταν ἤκουσαν αὐτὰ οἱ διδάσκαλοι, ἀντίκρυσαν τὰ βλέμματά των· καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἐψιθύρισε : « Τὰ βλέπεις, Δέσποινα ; Οἱ μαθηταὶ θὰ μᾶς περάσουν ».

Ἐπειτα προσκαλεῖ καὶ τοὺς ἄλλους μαθητὰς πλησίον του καὶ λέγει πρὸς αὐτοὺς : « Σᾶς συγχαίρομεν καὶ οἱ δύο μας ὅλους καὶ περισσότερον τὸν Νίκος Ζέξαν, ὁ ὁποῖος πρῶτος ἐσυλλογίσθη αὐτὸ τὸ καλόν. Ἡ ἐργασία, τὴν ὁποίαν ἀπεφασίσατε, δὲν εἶναι, ὅσον νομίζετε, εὐκόλος. Νὰ τὴν ἀρχίσετε ὅμως, διότι πιστεύομεν, ὅτι θὰ σᾶς βοηθήσουν καὶ τὰ μεγάλα

ἀδελφία σας. Εὐγέ σας, παιδιά! Εὐγε τῆς Κοινότη-
τας σας!»

— « Ζήτω τοῦ χωριοῦ μας! » ἀπεκρίθησαν οἱ μαθη-
ταὶ καὶ διελύθησαν.

4. Δὲν παρήλθον πολλαὶ ἡμέραι καὶ ἡ ἀπόφασις
αὕτη ἤρχισε νὰ πραγματοποιεῖται. Οἱ μαθηταὶ τοῦ
σχολείου μὲ τὴν βοήθειαν τῶν νέων τοῦ χωρίου καὶ
μὲ τὰς ὁδηγίας τῶν διδασκάλων τῶν ἤρχισαν νὰ σκά-
πτουν τὸν μικρὸν αὐλάκα. Ἐργαζόμενοι δὲ κάθε Κυρι-
ακὴν καὶ ἑορτὴν καὶ ὅλον τὸ ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης,
κατὰ τὴν ὁποίαν ἄργεῖ τὸ σχολεῖον, κατῴρθωσαν
σιγὰ - σιγὰ μέχρι τῶν θερινῶν διακοπῶν νὰ τὸν ἀπο-
τελειώσουν.

Ὅταν δὲ τὸ ἀπόγευμα τῆς τρίτης Κυριακῆς τοῦ
Ἰουνίου οἱ χωρικοὶ, εἰδοποιημένοι ἀπὸ τὰ παιδιά
των, συνεκεντρώθησαν εἰς τὸν Μεριὰν τοῦ χωρίου
των καὶ εἶδον μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς των νὰ κατηφορί-
ζουν ἀπὸ τὰ ὑψώματα τοῦ χωρίου οἱ μαθηταὶ τοῦ
σχολείου, μαζὶ δὲ μὲ αὐτοὺς νὰ καταβαίνει γρήγορα
καὶ κελαρυστὸν ἐν αὐλάκι νεροῦ, ἠλάλαξαν ἀπὸ χαράν.

Τότε ἠκούσθη καὶ ὁ μπαρμπα—Γουλῆς, ὁ ἐπίτρο-
πος τῆς ἐκκλησίας, νὰ λέγῃ εἰς ἓνα διπλανὸν καὶ συν-
ομήλικόν του Κακορριζικιώτην, κινῶν τὴν κεφαλὴν :
« Τὸ ἐνόησες, κύρ Στάμο, ὅτι δὲν ἀξιζομεν τίποτε ;
Τόσοι γέροι καὶ τόσοι ἄνδρες εἰς τὸ χωριό, καὶ κα-
νεῖς μας νὰ μὴ ἡμπορέσῃ τόσα χρόνια τώρα νὰ συλλο-
γισθῇ ἓνα πρᾶγμα, πού ἐπέρασεν ἀπὸ τὸν νοῦν καὶ
ἀπὸ τὰ χέρια τῶν μικρῶν παιδιῶν μας! Κρίμα εἰς
ἡμᾶς καὶ εὐγε εἰς αὐτά! »

§ 84. "Οποῖος σκάπτει λάκκον ἄλλου ...

1. Τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὴν ἡμέραν τῆς Πρωτομαγιάς οἱ μαθηταὶ ἐκεῖνοι ἀπεμακρύνοντο περὶ χαρεῖς διὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν διδασκάλων των, ἔφθανεν εἰς τὴν Κρυόβρυση, ἰδρωμένος καὶ ἀσθμαίνων, ὁ Προυσιώτης, ὁ μοναδικὸς χωροφύλαξ τοῦ Κακorrhiziku. Φθάσας, ἐχαιρέτισε στρατιωτικῶς τοὺς διδασκάλους καὶ ἐζήτησε νὰ ὁμιλήσῃ ἰδιαίτερος εἰς τὸν κ. Ἀνέζην.

« Τί τρέχει, Τάσο ; » τὸν ἔρωτᾷ μὲ οἰκειότητα ἐκεῖνος.

— « Σοβαρὰ πράγματα, κύρ δάσκαλε. Οἱ δύο παντοπῶλοι τοῦ χωριοῦ, ὁ πάρεδρος, ὁ δικηγόρος καὶ ὁ προϊστάμενός μου, συνελήφθησαν χθὲς τὴν ἑσπέραν μὲ λαθρεμπόριον, καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς καταδιώξεως ζητεῖ, νὰ ἀνακρίνῃ καὶ σᾶς. Εἶναι ἀνάγκη, μοῦ παρήγγειλε νὰ σᾶς εἴπω, νὰ καταβῇτε γρήγορα, διὰ νὰ πάρῃ καὶ τὴν ἰδικὴν σας κατάθεσιν, πρὶν φύγῃ ».

Ἀκούων τὴν εἶδσιν ταύτην ὁ Πέτρος Ἀνέζης, δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ καὶ εἶπε : « Αὐτοὶ λοιπὸν ἦσαν οἱ λαθρέμποροι τοῦ αἰγιαλοῦ μας ; Ὅλος ὁ συνεταγισμὸς τῆς καταστροφῆς μου ! Τί φοβερὸν ! »

Ἐπειτα, ἀφοῦ εἶπεν, ὅσα εἶχον γίνεῖ, εἰς τὴν ἐξάδελφον του καὶ τὴν παρεκάλεσε νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ, ὅταν θὰ ἐπέστρεφον οἱ μαθηταί, τὴν ἀπεχαιρέτισε καὶ ἤρchiσε νὰ κατηφορίζῃ πρὸς τὸ χωρίον μετὰ τοῦ χωροφύλακος.

2. Προχωρῶν, ἐπληροφορήθη ἀπὸ τὸν σύννοδόν του

καὶ ἄλλοι περισσότερα διὰ τὴν ὑπόθεσιν : "Ὅτι δηλαδὴ πρῶτῃ πρῶτῃ τῆς ἡμέρας ἐκείνης δέκα πέντε χωροφύλακες καὶ πέντε τελωνοφύλακες μὲ ἓνα μοίραρχον καὶ ἓνα ἀξιωματικὸν τοῦ ναυτικοῦ εἶχον ὁδηγήσει εἰς τὸ χωρίον δεμένους τοὺς τέσσαρας Κακορριζικιώτας, τὸν προϊστάμενόν του καὶ πέντε - ἕξ ναυτικούς. Ἀφοῦ δὲ ἀπεμάκρυναν ἀπὸ τὸν σταθμὸν τὴν οἰκογένειαν τοῦ Καραμπίνια, ἤρχισαν νὰ τοὺς ἀνακρίνουν· ὅτι ἐκτὸς τούτων ἀνέκριναν καὶ ἄλλους χωρικούς, τὸν Παπασπύρον καὶ τὸν ψαράν τοῦ χωρίου, τὸν μπουρμπάκωσταν· ὅτι ἔκαμαν ἔρευναν εἰς τὰς οἰκίας καὶ τὰ καταστήματα τῶν δύο παντοπωλῶν καὶ ἀνεκάλυψαν καὶ ἄλλα λαθρεμπόρια ἐκτὸς ἐκείνων, τὰ ὅποια ἐξηγόν οὗτοι ἀπὸ τὸ πλοῖον τὴν νύκτα· καὶ τελευταῖον, ὅτι ἤνοιξαν καὶ ἠρεύνησαν καὶ τὴν ἰδικὴν του οἰκίαν, χωρὶς νὰ εὔρουν τίποτε.

"Ὅταν ἤκουσε τὴν τελευταίαν πληροφορίαν ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἐγέλασε. Χωρὶς δὲ νὰ ταραχθῇ διόλου, εἶπεν εἰς τὸν χωροφύλακα : « Θὰ ἐξέλαβον καὶ ἐμὲ ἴσως διὰ λαθρέμπορον. Δὲν εἶναι ἔτσι, Τάσο ; »

— « Ὅχι, κύρ δάσκαλε, ἀλλὰ διότι ἐπέμενον πολὺ καὶ ὁ Ζαβόπουλος καὶ ὁ προϊστάμενός μου » ἀπήντησεν ὁ χωροφύλαξ.

— « Θὰ ἠθέλησαν νὰ μὲ περιπλέξουν, φαίνεται » εἶπε τότε μέσα του ὁ Πέτρος Ἀνέξης, συλλογισμένος.

3. Ὑστερον ἀπὸ ὀλίγην ὥραν, φθάσας ὁ διδάσκαλος εἰς τὸ χωρίον, παρουσιάσθη εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς καταδιώξεως. Ἐκεῖνος, χαιρετῶν, εἶπε :

« Ἀφοῦ σᾶς εὐχαριστήσω, κ. Ἀνέξη, διὰ τὰς πολυ-

τίμους πληροφορίας, τὰς ὁποίας μοῦ ἐδώσατε καὶ ποὺ ὅλοι ἐπληθήθυσαν, θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μὲ συγχωρήσετε· πρῶτον, διότι παρεβιάσαμεν τὴν κοιτίαν σας καὶ ὕστερον, διότι σᾶς ἐχαλάσαμεν τὴν σημερινὴν διασκέδασίν σας καὶ σᾶς ἐφέραμεν ἐδῶ. Ἐνομίσαμεν ὅμως, ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ κάμωμεν καὶ τὸ ἐν καὶ τὸ ἄλλο, διὰ νὰ κλείσωμεν ἅπαξ διὰ παντός τὰ στόματα τῶν ἐχθρῶν σας ».

— « Καὶ ποῖοι εἶναι αὐτοὶ οἱ ἐχθροί μου, τοὺς ὁποίους ἐγὼ δὲν γνωρίζω ; Μοῦ ἐπιτρέπετε, παρακαλῶ, νὰ ἐρωτήσω ; »

— « Οἱ δύο παντοπῶλαι τοῦ χωρίου, ὁ πάρεδρος, ὁ δικολάβος Ζαβόπουλος καὶ ὁ προκομμένος ὁ ὑποσταθμάρχης τοῦ χωρίου σας, ὁ Καραμπίνιας. Οἱ φίλοι σας αὐτοί, κ. Ἀνέζη, ἀπὸ τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν τοὺς συνελάβομεν χθὲς τὴν ἑσπέραν, δὲν ἔπαυσαν νὰ καταγγέλλουν σᾶς, ὡς λαθρέμπορον.

» Νὰ λέγουν δηλαδὴ ὅλοι των μὲ ἐν στόμα, ὅτι σεῖς εἵχατε προετοιμάσει τὸ χθεσινοβραδυνὸν λαθρεμπόριον τοῦ σιγαροχάρτου καὶ θὰ κατεβαίνετε, νὰ τὸ παρσλάβετε· ὅτι ἔχετε κρυμμένον εἰς τὴν κοιτίαν σας καὶ ἄλλο σιγαρόχαρτον καὶ ὅτι δῆθεν αὐτοί, μόλις ἐπληροφορήθησαν ταῦτα, ἠθέλησαν νὰ κάμουν τὸ χρέος των· νὰ σᾶς συλλάβουν δηλ. μὲ τὰ λαθραῖα καὶ νὰ σᾶς παραδώσουν εἰς τὴν ἀρχήν. Διὰ κακὴν των ὅμως τύχην καὶ διὰ καλὴν ἰδικὴν σας ἡ κακοήθεια ἀπεδείχθη εὐκόλως ».

— « Εἶναι ἀλήθεια, κ. μοίραρχε » εἶπεν ὁ διδάσκαλος, ὅτι θὰ κατέβαινον χθὲς τὴν ἑσπέραν, διὰ νὰ ψα-

ρεύσω, ἀλλ' ὄχι βεβαίως σιγαρόχαρτον λαθραῖον » καὶ ἐγέλασε. « Εἶχον συνεννοηθῇ μάλιστα καὶ μετὸν ψαρὰν τοῦ χωρίου, τὸν πατριώτην μου μπαρμπα—Κώσταν. Τὴν στιγμὴν ὅμως τῆς ἐκκινήσεως ἐνεθυμήθην, ὅτι ἔπρεπε νὰ σηκωθῶ πρῶτὶ διὰ τὴν σημερινὴν ἐκδρομὴν τοῦ σχολείου μου, ἔτσι δὲ ἄφησα τὸ ψάρευμα δι' ἄλλοτε ».

4.—« Ἄ, τώρα ἐξηγῶ τὴν ἐπιμονὴν των νὰ ἀνακρίνω αὐτὸν τὸν ψαρὰν » εἶπεν ὁ μοίραρχος. « Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ὁ ψαρὰς κατέθεσεν, ὅτι εἶχατε συμφωνήσει νὰ καταβῇτε ψὲς τὴν ἐσπέραν, διὰ νὰ ψαρεύσετε μαζί του. Ἐπίσης εἶναι ἀλήθεια, ὅτι εὕρομεν καὶ ἐν δέμα μετὶ σιγαρόχαρτον ὀπισθεν τῆς κατοικίας σας. Ἀπὸ τὸ μέρος ὅμως, ὅπου τὸ εὕρομεν, ἐφαίνετο, ὅτι εἶχε ριφθῇ ἀπὸ ξένας χεῖρας. Ἐπειτα δὲν εὕρομεν τίποτε, τὸ ὁποῖον νὰ σᾶς ἐνοχοποιῇ ἐντὸς τῆς οἰκίας σας. Εἰς τὰ δύο παντοπωλεῖα ὅμως, ἐκτὸς ἀρκετῶν λαθρεμπορικῶν κιβωτίων μετὶ πετρέλαιον, ἀνεκαλύψαμεν καὶ ἄλλα πολλὰ δέματα ἀπὸ τὸ ἴδιον σιγαρόχαρτον. Τότε — δηλαδή ὀλίγον πρὶν ἔλθετε ἐδῶ τώρα — ὅταν εἶδον οἱ ἐχθροὶ σας, ὅτι ὅλαι οἱ συκοφαντίαι των ἀπεδείχθησαν ψευδεῖς καὶ ὅλα ἐφώναζον, ὅτι αὐτοὶ καὶ ὄχι σεῖς εἶναι οἱ λαθρέμποροι, ἠναγκάσθησαν νὰ τὰ ὁμολογήσουν ὅλα. Ἐτσι ὁ ἐρχομός σας ἐδῶ δὲν ἔχει πλέον κανένα λόγον ».

5. Ὄταν ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἤκουσεν αὐτά, ἠρώτησε :
« Χωρὶς νὰ θέλω νὰ φανῶ ἀδιάκριτος, ἤμπορῶ νὰ μάθω, κ. μοίραρχε, τί εἶπον δι' ἐμέ ; »

— « Ὁ πάρεδρος κατ' ἀρχάς, ἀργ-ῆ ερον καὶ ὁ δι-

κολάβος, νομίζοντες, ὅτι ἔτσι θὰ ἐλαφρύνουν τὴν θέσιν των, ὡμολόγησαν, ὅτι τὸ χθεσινοβραδυνὸν λαθρεμπόριον τὸ ἔκαμαν ἐπίτηδες, διὰ νὰ ἐμπλέξουν σᾶς. Μὲ τὴν ἐμπλοκὴν δηλ. αὐτὴν νὰ κατορθώσουν νὰ σᾶς ἐκδιώξουν ἀπὸ τὸ χωρίον, διότι δὲν σᾶς χωνεύουν. Τὸ σχέδιόν των τὸ κατέστρωσεν ὁ προκομμένος ὁ ὑποσταθμάρχης, τὸν ὁποῖον ὠρίσαμεν ἐδῶ διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ χωρίου ὡς ἐξῆς: Ἀφοῦ πληροφορηθοῦν, πότε θὰ κατεβαίνετε μίαν ἐσπέραν εἰς τὴν παραλίαν διὰ ψάρευμα, νὰ τοποθετήσουν ἓνα σάκκον μὲ λαθραῖον σιγαρόχαρτον εἰς τοιοῦτον μέρος τοῦ δρόμου, ὥστε σεῖς, ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τὸ ψάρευμα, νὰ προσκρούσετε ἐπάνω του. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην θὰ ἐρρίπτοντο ἀπὸ τοὺς θάμνους, ὅπου θὰ ἦσαν κρυμμένοι, οἱ φίλοι σας, θὰ σᾶς συνελάβανον καὶ μὲ τὸν σάκκον εἰς τὸν ὦμον θὰ σᾶς ὠδήγουν δεμένον εἰς τὸν ὑποσταθμόν. Διὰ νὰ σᾶς ἐνοχοποιήσουν δὲ περισσότερο, θὰ ἔρριπτον καὶ ἓν—δύο δέματα σιγαροχάρτου ὅπισθεν τῆς κατοικίας σας.

» Διὰ κακὴν των ὅμως τύχην πρῶτον σεῖς δὲν κατέβητε εἰς τὴν παραλίαν. Ἐπειτα τοὺς εἰδοποίησαν ἀπὸ τὸ πλοῖον οἱ σύντροφοί των, οἱ ἄλλοι λαθρέμποροι, οἱ ναυτικοί, ὅτι ἦτο μεγάλη ἀνάγκη, νὰ ἐξαγάγουν τὸ λαθρεμπόριον χθὲς τὴν ἐσπέραν. Ἐτσι, φυλάττων εἰς συνάδελφός μου, ἀξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ, μὲ μίαν βενζινάκατον, συνέλαβε κατὰ τὰ μεσάνυκτα τὸ πλοῖον μὲ τὸ λαθρεμπόριον. Ἐγὼ πάλιν, φυλάττων μὲ τοὺς ἄνδρας μου εἰς τὴν ξηράν, συνέλαβον καὶ τοὺς πέντε φίλους σας κάτω εἰς τὴν παραλίαν τοῦ χωρίου

νά περιμένουν άνυπομόνως τὸ πλοῖον. Εἰς τὸν δρόμον μας εὕρομεν πεταμένον καὶ τὸν σάκκον μὲ τὸ σιγαρόχαρτον.

» Καθὼς βλέπετε, κ. Ἀνέζη, τὸ σχέδιον τῆς καταστροφῆς σας ἦτο στρατηγικόν. Δυστυχῶς ὅμως διὰ τὸν σχεδιαστήν θὰ τοῦ στοιχίσῃ ἀκριβά. Ὡς τόσον καὶ πάλιν σᾶς εὐχαριστοῦμεν καὶ νὰ μᾶς συγχωρήσετε διὰ τὴν ἐνόχλησιν ».

6. Ὄταν ὀλίγον ἀργότερον ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐξιστόρει τὰ ἀνωτέρω εἰς τὴν ἐξαδέλφην του, τὸν Παπασπύρον καὶ τὴν Παπασπύραιναν, ὁ ἱερεὺς, κινῶν τὴν κεφαλὴν, ἠκούσθη τελευταῖον νὰ ψιθυρίζῃ ἐν τεμάχιον τοῦ ψαλμοῦ : « Λάκκον ὥρυξαν καὶ ἐμπεσοῦνται ».

§ 85. Οἱ διδάσκαλοι πάλιν ἐκτελοῦν τὸ καθήκον των.

1. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ ἀρχηγὸς τῆς καταδιώξεως διέταξε νὰ φέρουν ἐνώπιόν του ὅλους τοὺς ἐνόχους, τοὺς ὁποίους ἕως τότε ἐκράτει ἀπομονωμένους, καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσουν σιδηροδεσμίους εἰς τὰς Ἀθήνας.

Τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔφθασεν ὁ Ζαβόπουλος καὶ ἀντίκρυσεν τὸν ὑποδεκανέα Καραμπίνιαν, δὲν ἐκρατήθη· ἐνώπιον δὲ τοῦ μοιράρχου τοῦ εἶπε μὲ παράπονον : « Τὰ ἰδικά μου σχέδια, κ. ὑποδεκανεῦ, καὶ ἂν δὲν ἐπετύγχανον, δὲν μᾶς ὠδήγουν εἰς τὴν φυλακὴν. Μὲ τὸ ἰδικόν σου, τὸ στρατηγικόν σχέδιον, κατωρθώσαμεν νὰ φυλακισθῶμεν ».

Ὁ Φάρος τοῦ Χωριοῦ Ε' Δημοτικοῦ Ἀνδρεάδου—Παπαχριστοδούλου ἔχδους Α' ἀντίτυπα 5.000

Ὁ Καραμπίνιας ἀνεστέναξε καὶ δὲν εἶπε τίποτε. Ἐνεθυμήθη τὴν οἰκογένειάν του, τὴν ὁποίαν θ' ἄφηνεν εἰς τοὺς πέντε δρόμους. Ἐνεθυμήθη καὶ τὸ γαλόνι του, τὸ ὁποῖον θὰ ἔχανε, καὶ ἐδάκρυσε μετανοημένος.

2. Ἀς φοβεῖται ὅμως ὁ Καραμπίνιας, ὅτι θὰ μείνῃ εἰς τοὺς πέντε δρόμους ἢ οἰκογένειά του. Οἱ δύο ἐξ-ἄδελφοι, οἱ Ἀνέζηδες, εἶναι εἰς τὸ χωρίον καὶ δὲν θὰ ἀφήσουν τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἐχθροῦ των νὰ πεινάσῃ. Ἔως ὅτου ἀποφυλακισθῇ ὁ Καραμπίνιας, νομίζουν, ὅτι ἔχουν καθῆκον νὰ φροντίσουν δι' αὐτήν. Καὶ φροντίζουν.

Πείθοντες τὴν σχολικὴν ἐπιτροπὴν, διορίζουν τὴν σύζυγον τοῦ Καραμπίνια ἐπιστάτριαν τοῦ σχολείου. Ὁ διδάσκαλος παραλαμβάνει τὸν Νάσον ψυχγιόν, ἡ δὲ διδασκάλισσα ψυχοκόρην ἐν ἓκ τῶν κορασίων του. Ἐκτὸς ὅμως τούτου ὁ Πέτρος Ἀνέζης στέλλει καθημερινῶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καραμπίνια ἀπὸ τὰ κυνήγια, ἀπὸ τὰ λαχανικὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα τρόφιμα, τὰ ὁποῖα τοῦ περισσεύουν.

3. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς κατηγορουμένους προσεπάθησαν νὰ κάμουν καλὸν καὶ οἱ δύο διδάσκαλοι. Εἰς τὴν δίκην, ἡ ὁποία ἔγινε μετ' ὀλίγον καιρόν, ἐκάλεσαν καὶ αὐτοὺς μάρτυρας. Ἐκεῖνοι, ἀφοῦ εἶπον ὅ,τι ἐγνώριζον διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ λαθρεμπορίου, ἐζήτησαν τὴν ἐπιείκειαν τῶν δικαστῶν δι' αὐτούς.

Ἐντύπωσιν μάλιστα ἔκαμεν ἡ μαρτυρία τῆς διδασκάλισσης, ἡ ὁποία εἶπε τὰ ἑξῆς :

« Διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ λαθρεμπορίου δὲν γνωρίζω τίποτε. Ὅσον διὰ τὴν ἐμπλοκὴν, τὴν ὁποίαν

προσεπάθησαν νὰ κάμουν εἰς τὸν ἐξάδελφόν μου, τὴν πιστεύω. Διότι ἀντελαμβανόμην, ὅτι καὶ οἱ πέντε κατηγορούμενοι δὲν τὸν ἔβλεπον « μ ἐ κ α λ ὸ μ ά τ ι ». Ἐγὼ ὅμως δὲν τοὺς θεωρῶ ἐνόχους διὰ τὸ ἀδίκημά των τοῦτο. Ἐνοχοὶ πραγματικοὶ εἶναι, ὅσοι ἄφησαν τὸ Κακορρίζικον τόσα ἔτη τώρα νὰ σαπίζη μέσα εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ τὴν ἀγραμματώσυνην. Ὑστερον ἀπὸ τοιαύτην σαπίλαν τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ, πῶς νὰ μὴ φυτρώσουν παρόμοια μανιτάρια ;

» Ἄν ἐβλέπατε, κ. πρόεδρε, εἰς ποίαν δυστυχίαν ἦτο βυθισμένον τὸ ἀτυχὲς αὐτὸ χωρίον, δὲν θὰ ἀπορούσατε, πῶς εὐρίσκονται γονεῖς νὰ σκέπτωνται ἔτσι καὶ νὰ θέλουν νὰ καταστρέψουν τὸν διδάσκαλον τῶν παιδιῶν των. Θὰ ἀπορούσατε, πῶς εὐρέθησαν τόσον ὀλίγοι μόνον.

» Ἐδωσεν ὅμως ὁ Θεὸς καὶ ἡ δυστυχία ἐκείνη πλησιάζει νὰ ἐξαφανισθῇ ἀπὸ τὸ Κακορρίζικον.

» Ἐπειδὴ δὲ ὑπάρχει ἐλπίς νὰ λείψῃ καὶ ἡ ἀγραμματώσυνη του εἰς ὀλίγα ἔτη, δι' αὐτὸν τὸν λόγον δὲν πρέπει νὰ φοβούμεθα, ὅτι θὰ ἡμπορέσουν νὰ φυτρώσουν πάλιν ἄλλα παρόμοια μανιτάρια, τὰ ὁποῖα νὰ βλάψουν κανένα ἄλλον, ὅπως τὸν ἐξάδελφόν μου οἱ κατηγορούμενοι ».

4. Τὸ δικαστήριον συνεκινήθη ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν αὐτὴν καὶ ἐτιμώρησε τοὺς κατηγορουμένους μόνον διὰ τὸ λαθρεμπόριον μὲ φυλάκισιν δύο ἐτῶν.

§ 86. Τὸ χωρίον προοδεύει.

1. Ὑστερον ἀπὸ τὴν δίκην τὸ ἔργον τῶν διδασκάλων ἔγινεν εὐκολώτερον. Ὅλοι τοὺς θαυμάζουν τῶρα καὶ ὅλοι τοὺς σέβονται εἰς τὸ χωρίον.

Ἡ ἐκτίμησις αὐτὴ δυναμώνει τὴν θέλησίν των νὰ προχωρήσουν περισσότερον. Διότι πρέπει νὰ γίνουν καὶ ἄλλα ἀκόμη εἰς τὸ Κακορρίζικον.

2. Εἰς ὀλίγας ἡμέρας ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἀφοῦ συνεννόηθη πρῶτον μὲ τὴν ἐξαδέλφην του, πείθει τοὺς χωρικοὺς νὰ κάμουν καὶ «συνεταιρισμόν προμηθευτικόν» ὁ ὁποῖος νὰ προμηθεύῃ εἰς τὰ μέλη του ὅλα τὰ εἶδη τοῦ παντοπωλείου. Εἰς τοῦτο τὸν εὐκολύνει ὅχι μόνον τὸ κλείσιμον τῶν παντοπωλείων τοῦ χωρίου μετὰ τὴν φυλάκισιν τῶν δύο παντοπωλῶν, ἀλλὰ καὶ ἓν ἄλλο· ὅτι δηλαδή αἱ οἰκογένειαι τοῦ Γιουρούκου καὶ τοῦ Λιόλιου ἐζήτησαν νὰ πωλήσουν τὰ ἐμπορεύματα τῶν καταστημάτων των.

Ὁ διδάσκαλος τότε, βλέπων, ὅτι εἶναι κατάλληλος ἢ εὐκαιρία, πείθει τοὺς χωρικοὺς, ἀφοῦ πληρώσουν ἀπὸ ἓν εἰκοσιπεντάδραχμον ὁ καθείς, πρῶτον ν' ἀγοράσουν συντροφικῶς ὅλα τὰ ἐμπορεύματα τῶν δύο παντοπωλείων καὶ ὕστερον νὰ ἀγοράζουν ὑποχρεωτικῶς ὅλα τὰ εἶδη τοῦ παντοπωλείου ἀπὸ τὸ πρατήριον τοῦ συνεταιρισμοῦ των.

Ὁ Πάνος Γκολέμης, ὁ πλέον ἐγγράμματος τῶν νέων τοῦ χωρίου, διωρίσθη διευθυντὴς τοῦ πρατηρίου, τὸ ὁποῖον ἐστήθη εἰς τὸ ἓν τῶν δύο παντοπωλείων.

Τὸ ἄλλο τὸ ἕκαμαν καφενεῖον συνεταιρικόν. Εἰς τοῦτο ὁ κοθεὶς χωρικός μὲ ἓν εἰκοσιπεντάδραχμον, τὸ ὅποιον ἔδιδεν, εἶχε τὸ δικαίωμα ὅλον τὸ ἔτος νὰ πίνη ἀπὸ ἓνα καφέν ἢ νὰ παίρνη ἀπὸ ἓνα λουκούμι τὴν ἡμέραν καὶ νὰ μωνθάνη τὰ νέα ἀπὸ τὰς ἑφημερίδας. Τὰ ποτὰ καὶ τὸ χαρτοπαίγνιον ἀπηγορεύοντο.

3. Εἰς τὸ τέλος τοῦ Μαΐου, πρὶν ἀκόμη γίνῃ ἡ δίκη, εἶχε βρέξει. Ἡ βροχὴ αὐτὸν τὸν μῆνα βλάπτει πολὺ τὰ ἀμπέλια.

Τότε οἱ δύο διδάσκαλοι πείθουν τοὺς χωρικοὺς νὰ προμηθευθοῦν συνεταιρικῶς θεϊκὸν χαλκὸν καὶ πέντε—ἕξ ψεκαστῆρας· ἀλληβοηθούμενοι δὲ νὰ ραντίσουν μίαν—δύο φορὰς τὰ ἀμπέλια των μὲ θεϊκὸν χαλκόν, διὰ νὰ τὰ προφυλάξουν ἀπὸ τὸν περονόσπορον. Οἱ χωρικοὶ τοὺς ἀκούουν. Προμηθεύονται τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ ὑλικά, ραντίζουν τὰ ἀμπέλια καὶ ἔτσι σῶζουν τὴν ἐσοδεῖαν τοῦ ἔτους ἐκείνου.

Ὅταν ἐμβῇκε πάλιν ὁ Ἰούνιος καὶ τὰ μελίσσια ἐπύκνωσαν, οἱ διδάσκαλοι πείθουν τοὺς ἰδίους χωρικοὺς ν' ἀγοράσουν ὁ καθεὶς ἀπὸ δύο τρεῖς κυψέλας καὶ νὰ τὰς στήσουν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας των. Τὸ ἴδιον κάμνουν καὶ αὐτοὶ διὰ τὸ ἴσχυον των.

Ἀργότερον ὁ προμηθευτικὸς συνεταιρισμὸς μὲ τὴν παρακίνησιν τοῦ Πέτρου Ἀνέζη ἠγόρασε καὶ δύο πιεστήρια, διὰ νὰ ἐκθλίβουν τὸ γλεῦκος, καὶ μίαν μηχανήν, διὰ νὰ ἐκκοκκίζουν τὸν ἀραβόσιτον.

4. Ἐτσι δὲν περνᾷ ἡμέρα καὶ ἑβδομάς, κατὰ τὴν ὁποίαν νὰ μὴ γίνῃ καὶ ἓν καλὸν εἰς τὸ χωρίον. Παντοῦ οἱ διδάσκαλοι διευθύνουν, βλέπεις δὲ ἔργα καὶ ὄχι

λόγους. Τώρα πλέον εἰς τὸ χωρίον τοῦτο μὲ τὸ κινί-
νον καὶ τὰς κουνουπιέρας, περισσότερον δὲ μὲ τὸ στράγ-
γισμα τοῦ Μεγάλου βαρκοῦ δὲν βλέπεις χλωμὰ πρό-
σωπα, οὔτε ἀκούεις πυρετούς. Τὸ μαγικὸν χέρι τοῦ Πέ-
τρου Ἀνέζη τοὺς ἐκτύπησε κατακεφαλῆς καὶ τοὺς
ἐξερρίζωσεν ἅπασι διὰ παντὸς ἀπὸ τὸ Κακορρίζικον. (6)

§ 87. Εἰς τὴν θάλασσαν.

1. Εἶναι Ἰούλιος. Τὸ σχολεῖον ἔχει διακοπὰς. Οἱ
μαθηταὶ βοηθοῦν εἰς τὸν θερισμὸν καὶ τὸ ἀλώνισμα,
ἀλλὰ πάντοτε μένει ἀνοικτὴ ἢ μία αἶθουσα τοῦ σχο-
λεῖου. Ὁ κῆπός του θέλει περιποίησιν. Θέλει τακτι-
κὸν πότισμα καὶ σκάλισμα. Ἐκεῖνοι τὸ γνωρίζουν.
Δι' αὐτὸ ἔρχονται μὲ τὴν σειράν, πέντε — ἐξ κάθε ἀ-
πόγευμα καὶ τὸν ποτίζουν.

Ἄλλὰ καὶ πολλὰ ἀπὸ τὰς νεάνιδας καὶ τὰς ὑπάν-
δρους γυναῖκας τοῦ χωρίου ἔχουν ἀνάγκην νὰ βλέ-
πουν τὴν φίλην των διδασκάλισσαν, διὰ νὰ μὴ λη-
σμονοῦν τοὺς χοροὺς καὶ τὰ τραγούδια, τὰ ὅποια
εἶχον μάθει ἕως τότε· ἀκόμη καὶ διὰ νὰ τοὺς εὐκο-
λύνῃ εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν των μὲ τοὺς ξενιτευμέ-
νους των.

Καὶ οἱ φίλοι ὅμως τοῦ διδασκάλου, οἱ νέοι τοῦ χω-
ρίου, θέλουν νὰ τὸν βλέπουν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Διότι
ἐκεῖ εὐρίσκει πολλὰς εὐκαιρίας νὰ τοὺς διηγηθῇ δια-
φόρους ἱστορίας καὶ νὰ τοὺς διδάξῃ κάτι χρήσιμον.

2. Ἄλλὰ καὶ δι' ἄλλον λόγον ἢ αὐτῇ τοῦ σχολείου
πρέπει νὰ μένῃ ἀνοικτὴ καὶ κατὰ τὰς διακοπὰς ἀ-

κόμη. Ἐκεῖ πρέπει νὰ συναθροίζωνται κάθε πρωὶ τὰ κοράσια, μικρὰ καὶ μεγάλα, καὶ κάθε ἀπόγευμα οἱ νέοι τοῦ χωρίου, διὰ νὰ κατεβαίνουν ἀπὸ ἐκεῖ ὅλοι μαζί κάτω εἰς τὴν παραλίαν καὶ νὰ λούωνται.

Αὐτὸ γίνεται τακτικῶς ὅλον τὸ καλοκαῖρι. Καὶ βλέπεις κάθε πρωί, πρὶν ὁ ἥλιος ἀκόμη ἀνατείλῃ, πλημμυρισμένην τὴν παραλίαν ἀπὸ κοράσια. Ἔχουν εἰς τὸ μέσον τὴν διδασκάλισσάν των καὶ ἀρχίζουν νὰ βουτοῦν εἰς τὸ νερόν, ὅπως τὰ βατράχια. Προσπαθοῦν νὰ μάθουν κολύμβι. Ἐκείνη προλαμβάνει παντοῦ. Ἐδῶ δεικνύει εἰς μίαν φίλην της, πῶς νὰ κρατῇ τὸ σῶμα καὶ νὰ κινῇ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας της. Παρέκει δίδει θάρρος εἰς μίαν μαθήτριαν, ὅταν βυθίζεται. Καὶ πάντοτε, ὁμιλοῦσα ἑλληνιστί, ἔχει τὸν νοῦν της νὰ γίνεταί τὸ ἴδιον εἰς ὅλην τὴν συνάθροισιν. Γελᾷ ἢ ἀκρογιαλιά μετὰ τὰ παιγνίδιά των, γελοῦν καὶ χαίρονται καὶ τὰ κοράσια μετὰ τὴν ὁμορφίαν της.

3. Κάθε ἀπόγευμα πάλιν «*χ α λ α σ μ ὸ ς Κ υ ρ ῖ ο υ !*». Κατεβαίνουν τὰ κατσίκια τοῦ χωριοῦ· ὁ Γουλής, ὁ Γκανᾶς, ὁ Ζέζας, ὁ Πάντος, ὅλα δηλ. τὰ ἀγόρια τοῦ σχολείου, καὶ οἱ νέοι, οἱ ὅποιοι ἀπὸ χαρὰν πηδοῦν, ὥσάν κατσίκια, ἀπὸ βράχου εἰς βράχον.

Πότε βουτοῦν καὶ πότε ἀνεβαίνουν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν.

Τὸ τί γίνεται εἰς τὴν παραλίαν τὴν ὥραν ἐκείνην, δὲν λέγεται. Τί φωναί, τί γέλια, τί κακόν! Βοῖζει ὁ αἰγιαλὸς καὶ ὁ ἀντίλαλος διαλαλεῖ τὴν εὐτυχίαν των.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ἀφοῦ λουσθῇ, ἐξαπλώνεται εἰς τὴν ἀμμουδιὰν ἐπάνω εἰς τὰ καθαρὰ χαλίκια της. Ἀ-

ναπαύεται καὶ ἀπολαμβάνει τὴν εὐτυχίαν τῶν μαθητῶν καὶ τῶν φίλων του. Ἡ ψυχὴ του γεμάτη χαρὰν εἶναι καὶ αὐτὸς ἓνα παιδί, ὅμοιον μὲ τὰ ἄλλα. Διὰ τοῦτο μὲ πόθον περιμένει καθημερινῶς τὴν ὥραν αὐτὴν καὶ ὅταν παραγγείλῃ: «Ἐμπρός, παιδιά, εἰς τὴν θάλασσαν!» μαζί μὲ αὐτὰ ἀναγαλλιάζει καὶ αὐτὸς καὶ προχωρεῖ ὅλος χαρά.

4. Ὅταν οἱ διδάσκαλοι εἶδον, ὅτι μὲ τὰ θαλασσινὰ λουτρὰ τοῦ θέρους οἱ μαθηταὶ τοῦ χωρίου ἠγάπησαν τὸ νερόν, ἔκαμαν λουτρὰ καὶ μέσα εἰς τὸ σχολεῖον.

Εἰς δύο γωνίας τοῦ σχολικοῦ αὐλογύρου μὲ τὰς χιλίας πεντακοσίας δραχμάς, αἱ ὁποῖαι ἐπερίσσευσαν ἀπὸ τὰ κέρδη τῶν αὐγῶν, ἔστησαν δύο ξύλινα περίπτερα, ἓν διὰ τὰ ἀγόρια καὶ ἓν διὰ τὰ κοράσια.

Εἰς τὰ περίπτερα ταῦτα ἔρχεται μὲ ἰδιαίτερον σωλῆνα τὸ νερόν ἀπὸ τὴν βρύσιν τοῦ σχολείου καὶ χύνεται ἀπὸ ὑψηλὰ μὲ κάτι τρυπημένα μεγάλα χωνία. Ἐκεῖ μέσα μὲ τὸ γάργαρον ἐκεῖνο νερόν λούζονται καὶ καθαρίζονται μίαν φορὰν τὴν ἐβδομάδα οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριά του σχολείου.

§ 88. Ἡ φήμη καὶ τὰ πτερά της.

1. Ἐνίστε οἱ δύο ἐξάδελφοι καταβαίνουν εἰς τὴν γειτονικὴν κωμόπολιν ἀπὸ ἐκεῖ πάλιν μὲ τὸν σιδηρόδρομον μεταβαίνουν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὅπου ὅμως καὶ ἂν πηγαίνουν, πάντοτε θεωροῦν καλύτερον τὸ Κακορίζικον. Τόσον συνήθισαν μὲ τὴν ζωὴν τοῦ χωρίου

αὐτοῦ καὶ τόσον τὸ ἠγάπησαν, ὥστε δὲν κάμνουν εἰς αὐτοὺς ἐντύπωσιν αἱ ὠραιότητες καὶ αἱ διασκεδάσεις τῆς πρωτευούσης. Τοὺς φαίνεται μάλιστα, ὅτι κουράζονται ἀπὸ τὴν μεγάλην κίνησιν καὶ ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς : « Χωριό μας καὶ πάλιν χωριό μας ! » λέγουν. Λεῖπουν μίαν ἡμέραν, καὶ ὁ νοῦς των πάντοτε στρέφεται ἐκεῖ. Στενοχωροῦνται, ἂν περάσῃ καὶ μία ἡμέρα, χωρὶς νὰ κάμουν κάτι διὰ τὸ χωρίον. Καὶ ἰδοὺ ! πάλιν αὐτοὶ πίσω εἰς τὸ ἀγαπημένον των Κακορρίζικον, πάλιν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγαπημένων μαθητῶν των. Ἐκεῖ εὐρίσκουν τὴν εὐτυχίαν τῆς ζωῆς των.

Ὅταν οἱ διδάσκαλοι τῶν ἄλλων χωρίων τοὺς ἐρωτοῦν διὰ τὴν ἐργασίαν τοῦ σχολείου των : « Κάτι γίνεται καὶ εἰς τὸ χωρίον μας, ἀλλ' ὄχι καὶ μεγάλα πράγματα » λέγουν μόνον· καὶ ἀμέσως ἀλλάσσουν μὲ τρόπον τὴν ὁμιλίαν.

2. Καὶ ὅμως, ἂν σιωποῦν αὐτοί, τὸ ἔργον των γίνεται γνωστόν. Διότι τὸ καλὸν δὲν ἠμπορεῖ νὰ κρυφθῇ πολὺν καιρόν. Θὰ περάσῃ τὰ σύνορά του καὶ θὰ τὸ μάθουν παραπέραν. Ἡ φήμη μὲ τὰ πτερά τῆς τὸ φέρει παντοῦ. Καὶ τὸ καλόν, τὸ ὁποῖον γίνεται εἰς τὸ Κακορρίζικον, εἶναι μέγαν, φαίνεται. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ φήμη τὸ διαλαλεῖ μακράν.

Ὁ ἐπιθεωρητής, ὅπου μεταβῇ καὶ ὅπου σταθῇ, δὲν λησμονεῖ νὰ ὁμιλῇ διὰ τοὺς ἐξαιρετικούς διδασκάλους, τοὺς ὁποίους ἔχει εἰς τὸ χειρότερον χωρίον τῆς περιφερείας του, καθὼς καὶ διὰ τὴν ἐργασίαν των.

3. Οἱ νέοι τοῦ χωρίου ἐξ ἄλλου, γράφοντες εἰς τοὺς συγγενεῖς των εἰς τὴν Ἀμερικὴν, πάντοτε ἀναφέρουν

τὰ ἔργα τῶν δύο διδασκάλων. Ἐκεῖνοι πάλιν, μανθάνοντες ταῦτα, δὲν παύουν νὰ γράφουν εἰς τὸν Πέτρον Ἀνέξην, νὰ τὸν συγχαίρουν καὶ νὰ τὸν εὐχαριστοῦν δι' ὅ,τι κάμνει αὐτός καὶ ἡ ἑξαδέλφη του διὰ τὸ χωρίον των. Συχνάκις δὲ εἰς τὰς ἐπιστολάς των τὸν ἐρωτοῦν, πῶς θὰ ἠδύναντο νὰ βοηθήσουν καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ ἔργον των ἀπὸ ἐκεῖ, ὅπου εὐρίσκονται.

Λαμβάνων τὰς ἐπιστολάς των ὁ Πέτρος Ἀνέξης, δὲν βαρύνεται νὰ τοὺς ἀπαντᾷ: « Προσπαθήσατε, γράφει εἰς πολλούς, νὰ πολιτισθῆτε, ὅσον ἡμπορεῖτε περισσότερον, εἰς αὐτὸν τὸν πολιτισμένον τόπον, ὅπου εὐρίσκεσθε. Ἀφοῦ δὲν εἶχετε τὴν εὐτυχίαν, ὅταν ἦσθε μικροί, νὰ μάθετε γράμματα ἐδῶ εἰς τὴν πατρίδα σας, φροντίσατε νὰ μάθετε τώρα ἐκεῖ, ἃς εἴσθε κοὶ μεγάλοι. Ὅταν ἐπιστρέψετε μὲ τὸ καλὸν εἰς τὸ χωρίον σας, δὲν πρέπει νὰ διακρίνεσθε ἀπὸ τοὺς συμπατριώτας σας, διότι θὰ ἔχετε δολλάρια, χρυσᾶ δόντια καὶ χρυσᾶς ἀλυσίδας εἰς τὰ ὠρολόγιά σας, ἀλλὰ διότι θὰ εἴσθε ἐγγράμματοι καὶ πολιτισμένοι.

« Ἐξ ὧν κερδίζετε ἐκεῖ νὰ οἰκονομεῖτε, ὅσον ἡμπορεῖτε περισσότερα, καὶ νὰ τοποθετεῖτε τὰς οἰκονομίας σας εἰς τὴν Ἐθνικὴν μας Τράπεζαν. Μίαν ἡμέραν θὰ τὰς χρειασθῇ ἡ πατρίς σας· τότε δέ, δανείζοντες εἰς αὐτὴν τὰς οἰκονομίας σας, θὰ τῆς προσφέρετε τὴν μεγαλυτέραν βοήθειαν ».

4. Ἔτσι οἱ δύο διδάσκαλοι γίνονται γνωστοὶ καὶ πέραν ἀπὸ τὸ ταπεινὸν χωρίον των. Ἡ φήμη ἔχει βλέπετε, πτερὰ καὶ τὸ καλὸν δὲν κρύπτεται.

§ 89. Ἔτσι ἐπιτυγχάνουν, ἓνα ἓνα, ὅλους τοὺς σκοποὺς των.

1. Τὸ καλοκαίρι ἐπέρασεν, ὁ τρύγος ἐτελείωσεν· οἱ μούστοι τώρα βράζουν μὲ τὸ ρετσίφι μέσα εἰς τὰ καλοπλυμένα βαρέλια. Οἱ χωρικοὶ θὰ κάμουν ἐφέτος καλὸ κρασί. Διότι μετὰ τὸ περυσινὸν πάθημά των ἤκουσαν τώρα τὰς συμβουλὰς τῶν διδασκάλων των καὶ ἔχουν καθαρίσει τὰ βαρέλια εἰς τὴν ἐντέλειαν πρῶ-

Οἱ χωρικοὶ θὰ κάμουν ἐφέτος καλὸ κρασί.

τον κάτω εἰς τὴν παραλίαν μὲ τὸ θαλάσσιον νερὸν καὶ κατόπιν μὲ τὴν ποτάσαν ἐπάνω εἰς τὸ χωρίον. Καὶ τὸ κρασί ἐφέτος δὲν θὰ ξυνίση.

Τώρα ἤνοιξε καὶ τὸ σχολεῖον. Ὅλοι, ὅσοι εἶχον φοιτήσῃ τὸ περασμένον ἔτος, ἐνεγράφησαν καὶ πάλιν. Ἦλθον καὶ ὅσοι δὲν εἶχον πατήσῃ τὸ πόδι των εἰς τὸ σχολεῖον. Ἔτσι, χωρὶς νὰ καταγγείλουν κανένα ἐκ τῶν γονέων οἱ διδάσκαλοι, ἀλλὰ μόνον μὲ τὴν καλὴν συμπεριφορὰν των, ὑπεχρέωσαν ὅλους νὰ στεί-

λουν τὰ τέκνα των εἰς τὸ σχολεῖον. Δὲν θὰ εὕρεθοῦν πλέον ἀγράμματοι εἰς τὸ χωρίον.

2. Αἱ πρῶται βροχαὶ ἤρχισαν. Ἡ γῆ, ἀφοῦ ἐρρόφησεν ἀχόρταγα νερόν, εἶναι κατάλληλος πλέον δι' ὄργωμα.

Μολονότι δὲ οἱ Κακορριζικιῶται δὲν εἶναι συστηματικοὶ γεωργοί, τὸ ἔτος τοῦτο δεικνύουν διάθεσιν νὰ ἐργασθοῦν τὴν γῆν. Οἱ διδάσκαλοι πολὺ ἐκοπίασαν νὰ τοὺς πείσουν, νὰ τὸ κάμουν. Τὰ χωράφια τοῦ χωρίου εἶναι πτωχά, ἀλλ' ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἔφε-
ρεν εἰς τὸν συνεταιρισμὸν λιπάσματα· ἔτοιμον δηλ. « φ ο υ σ κ ί » παρεσκευασμένον εἰς ἐργοστάσια, τὸ ὁποῖον πλουτίζει καὶ δυνσμώνει τὴν γῆν καλύτερον ἀπὸ τὴν φυσικὴν κόπρον. Καὶ τὸν σπóρον, τὸν ὁποῖον θὰ σπείρουν οἱ Κακορριζικιῶται, ἐπέμειναν οἱ διδάσκαλοι νὰ τὸν ἀπολυμάνουν πρῶτον μὲ θεϊκόν, χαλκόν, διὰ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὸν δαυλίτην τὰ γεννήματά των.

Καὶ βλέπετε μίαν ἄμιλλαν τώρα εἰς τὸ ὄργωμα. Τὰ βώδια καὶ τὰ μουλάρια τεντώνουν τὸν λαιμὸν καὶ κατοβάλλουν ὅλην τὴν δύναμίν των. Τὸ ὑνίον βυθίζεται βαθέως εἰς τὴν γῆν καὶ ἀστράπτει εἰς τὸν ἥλιον. Οἱ ζευγολάται ἐπιστρέφουν τὴν ἐσπέραν κουρασμένοι, ἀλλὰ καὶ πρόσχαροι. Ἐφέτος θὰ ἔχουν καλὰ σιτάρια εἰς τὸ χωρίον.

3. Ἦλθε καὶ ὁ νομογεωπόνος κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Πέτρου Ἀνέξη, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν θέλησιν τοῦ χωρίου. Ἦλθε, διὰ νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς χωρικοὺς εἰς τὸ κλά-
δευμα τῶν ἐλαιῶν. Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν ἔκαμε καὶ

μερικά μαθήματα διὰ τὰς συχνότερας ἀσθενείας τῶν δένδρων τούτων καὶ ὠδήγησε τοὺς Κακορριζικιώτας, πῶς νὰ ἀποφεύγουν τὸ τάγκιασμα τοῦ ἐλαίου.

Οὗτοι, βλέποντες, ὅτι δὲν εἶναι καὶ πολὺ δύσκολα πράγματα, ὅσα τοὺς συνεβούλευσεν ὁ νομογεωπὸνος, χαίρονται, διότι λογαριάζουν : « Λᾶδι χωρὶς ταγκίλαν ἔχει εἰς τὸ τέταρτον μεγαλυτέραν ἀξίαν ἀπὸ τὸ ταγκόν ».

Εἰς ὅλα ὅμως αὐτὰ πόσας δυσκολίας δὲν εὐρίσκουν οἱ διδάσκαλοι ! Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς, πείσμονες ἀκόμη, δὲν θέλουν νὰ ἀκολουθήσουν τὰς συμβουλὰς των. Οἱ γέροντες μάλιστα δὲν θέλουν οὔτε καὶ νὰ τὰς ἀκούσουν. « Τώρα στὰ γεράματα θὰ μᾶς μάθετε σεῖς καινούργια γράμματα ; ᾽Ασπρισαν τὰ μαλλιά μας εἰς τὴν γῆν, καὶ ἂν ᾤσαν ὀρθά, θὰ τὰ ἐγνωρίζαμε καὶ ἡμεῖς »· αὐτὰ λέγουν εἰς τοὺς διδασκάλους πάντοτε.

Ἐκεῖνοι ὅμως ἐξηγοῦν, παρακαλοῦν καὶ ἐνίστε φοβέριζον, λέγοντες : « Θὰ φύγωμεν ἀπὸ τὸ χωριό σας, καὶ κάμετε ὅ,τι θέλετε ! »

Ἔτσι ἐπιτυγχάνουν, ἓνα ἓνα, ὅλους τοὺς σκοποὺς των.

§ 90. « Πρέπει νὰ ἀποκτήσωμεν δάσος ».

1. Ὅ,τι καὶ ἂν κάμῃ ὁ Πέτρος ᾽Ανέξης, δὲν τὸν ἰκανοποιεῖ πάντοτε ἐπιδιώκει κάτι καλύτερον, κάτι σπουδαιότερον. Εἰς τὸν νοῦν του, ἓν πρὸς ἓν, ὠριμάζουν τὰ σχέδιά του. Ἀφοῦ δὲ τὰ συζητήσῃ μὲ τὴν ἐξα-

δέλφην του, φροντίζει ὕστερον νὰ τὰ πραγματοποιήσῃ μὲ ἐπίμονον προσπάθειαν.

2. Εἶναι πολλὰ ἔτη τώρα, ποὺ τὸ Κακορρίζικον δὲν ἔχει δάσος. Καὶ ἔν χωρίον χωρὶς δάσος ὁμοιάζει ἄνθρωπον δίχως πνεύμονας. Διὰ τοῦτο τὸ Κακορρίζικον πρέπει νὰ ἀποκτήσῃ δάσος καὶ νὰ τὸ ἀποκτήσῃ ταχέως, διὰ νὰ δύναται ν' ἀναπνέῃ. Εἰς τὸν νοῦν τῶν διδασκάλων ἐπιμόνως στριφογυρίζει ἀπὸ καιροῦ ἡ ἰδέα αὕτη, ἀλλ' οἱ χωρικοὶ δὲν θέλουν νὰ τὴν ἀκούσουν.

Εἶναι τὸ τρίτον ἔτος, ἀφότου διδάσκουν εἰς τὸ χωρίον, καὶ τὸ φυτώριον τοῦ σχολείου — τὸ ἐνθυμεῖσθε; — εἶναι ἕτοιμον. Περίπου εἴκοσι χιλιάδας δενδρύλια.

Ὅπου σταθοῦν καὶ ὅπου εὔρεθoῦν, ἐξηγοῦν οἱ διδάσκαλοι τὴν ἐπιθυμίαν των αὐτήν. Σήμερον Κυριακὴν μετὰ τὴν Λειτουργίαν ἔχουν συνηθροισμένους τοὺς χωρικοὺς εἰς τὸν νάρθηκα τῆς ἐκκλησίας καὶ ὁμιλοῦν πάλιν εἰς αὐτοὺς διὰ τὸ δάσος. Καθωδηγημένοι ἐκ τῶν προτέρων, στέκουν ἐκεῖ οἱ νέοι τοῦ χωρίου καὶ οἱ μεγαλύτεροι μαθηταὶ τοῦ σχολείου :

« Ἐχομεν εἰς τὸ σχολεῖον εἴκοσι χιλιάδας δενδρύλια κατάλληλα διὰ φύτευμα » ἀρχίζει νὰ λέγῃ ὁ Πέτρος Ἀνέξης. « Πρέπει νὰ τὰ φυτεύσωμεν εἰς ὅλον τὸ μέρος, εἰς τὸ ὅποῖον ἀπηγορεύθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ἡ βοσκὴ τῶν ζώων. Πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ ἐνδύσωμεν τὰ γυμνά γύρω βουναλάκια τοῦ χωρίου καὶ νὰ τὰ δασώσωμεν. Χρειάζεται νὰ σκάψωμεν εἴκοσι χιλιάδας λακκάκια. Θὰ ἐργασθῶμεν ὅλοι καὶ θὰ τὰ

κάμωμεν. Εἴμεθα ἕως πεντακόσιοι εἰς τὸ χωρίον, οἱ ὅποιοι δυνάμεθα νὰ σκάπτωμεν. Ἐὰν σκάψωμεν ἀπὸ σαράντα λακκάκια ὁ καθένας μας, τὸ ἔργον τελειώνει. Ἄν ἀφήσετε δύο μόνον ἡμέρας τὰς ἐργασίας σας, ἔτελείωσεν. Οἱ σαράντα λακκίσκοι θὰ εἶναι ἀνοικτοί. Ὅσον διὰ τὸ φύτευμα, τὸ ἀναλαμβάνουν οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου ».

3. « Καὶ πότε θὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ δάσος ; » ἠρώτησε κάποιος χωρικός. « Ποῖον θὰ εἶναι τὸ κέρδος μας ; »

— « Τὸ κέρδος, τὸ ὅποιον θὰ ἔχῃ τὸ χωρίον ἀπὸ τὸ δάσος τῶν γύρω βουνῶν του, θ' ἀργήσῃ νὰ φανῇ, ἀλλ' ὕστερον ἀπὸ μερικὰ ἔτη θὰ εἶναι μεγάλον » ἀπήντησεν ἡ διδασκάλισσα.

Κάποιος κτηνοτρόφος τότε, ἀκούων, ὅτι πρέπει νὰ φυτεύσουν ὅλα τὰ γύρω βουνά, ἐφώναξε : « Τί λέγεις αὐτοῦ, κυρὰ δασκάλα ! Νὰ γεμίσωμεν μὲ δένδρα τὰ καλοκαιρινὰ λιβάδια μας ; Ἡμεῖς ἐτρομάξαμεν νὰ τὰ καθαρίσωμεν μὲ τὸ τσεκούρι καὶ μὲ τὴν φωτιὰν καὶ τοῦ λόγου σου θέλεις νὰ τὰ γεμίσωμεν πάλιν μὲ παλιό-δενδρα ; »

— « Ἄλλ' ἢ βοσκή ἀπηγορεύθη, σεῖς δὲ δὲν ἔχετε νὰ κερδίσετε τίποτε, ἀφοῦ τὰ ζῶά σας δὲν ἡμποροῦν νὰ βοσκήσουν εἰς τὰ μέρη ταῦτα. Τὸ μόνον, πού θὰ κάμετε, εἶναι ν' ἀργοπορήσετε τὸ ἐπαναδάσωμα » ἀπαντᾷ ἐκεῖνη.

— « Καλὰ ἀπὸ τίς ἀμυγδαλιές, τίς ἀχλαδιές καὶ τίς βερυκκοκίες, πού μᾶς παρεκινήσατε νὰ φυτεύσωμεν, καταλαμβάνομεν, ὅτι εἰς ἓνα δύο χρόνους θὰ πάρωμεν εἰσόδημα. Θὰ τρώγωμεν καὶ ἀπὸ κανένα φρούτον καὶ

ἡμεῖς καὶ τὰ παιδιὰ μας. Ἀπὸ τὸ δάσος ὅμως, ποὺ θὰ φυτεύσωμεν ἐφέτος, πότε θὰ προφθάσωμεν ἡμεῖς νὰ ἰδοῦμεν καμμίαν ὠφέλειαν ; Οὔτε τὰ παιδιὰ μας, πιστεύω, θὰ προφθάσουν νὰ πάρουν ἀπ' αὐτὸ κανένα ξύλον. Νὰ ἐργασθοῦμεν λοιπὸν ἡμεῖς διὰ τὰ ἐγγόνια μας ; Δὲν μᾶς ἀφήνετε, λέγω ἐγώ » εἶπε κάποιος ἄλλος.

3.—« Βέβαια τὸ δάσος θ' ἀργήσῃ νὰ σᾶς δώσῃ τὰ ξύλα του. Ἀλλὰ δὲν θὰ περάσουν τρία — τέσσαρα ἔτη ἀπὸ σήμερον, ἂν τὸ φυτεύσωμεν ἐφέτος, καὶ θ' ἀρχίσῃ νὰ σᾶς πληρώνῃ, μὲ τόκον μάλιστα, τὸ καλόν, τὸ ὁποῖον θὰ τοῦ κάμετε » ἀπήντησεν ὁ Πέτρος Ἀνέξης.

— « Πῶς θὰ μᾶς πληρώνῃ ; » ἠρώτησαν πολλοί, μόλις ἤκουσαν διὰ κέρδος.

— « Ἴδου πῶς ! » ἀπήντησαν οἱ διδάσκαλοι. Καὶ ἤρχισαν τότε, ἄλλοτε ὁ εἷς καὶ ἄλλοτε ἡ ἄλλη, νὰ ἐξηγοῦν εἰς αὐτοὺς ὅλας τὰς ὠφελείας, τὰς ὁποίας θὰ ἔχῃ τὸ χωρίον ἐκ τοῦ δάσους. Ὅτι δηλαδή μὲ τὰ δένδρα του θὰ καθαρίζει τὸν ἀέρα καὶ μὲ τοὺς κορμούς των θὰ ἐμποδίζει τὰ χαλίκια καὶ τὴν ἄμμον νὰ καταβαίνουν πρὸς τὰ κάτω καὶ νὰ γεμίζουν τὰ χωράφια καὶ τὰ ἀμπέλια τοῦ χωρίου των. Ὅτι θὰ κοπρίζῃ ἀνεξόδως καὶ τακτικῶς τὰ ἴδια τὰ χωράφια καὶ τὰ ἀμπέλια καὶ θὰ ἀναβρύνουν νέαι πηγαί, αἱ ὁποῖαι μὲ τὰ ἄφθονα νερά των θὰ κάμουν πολλὰ χωράφια ποτιστικά, ποὺ ἦσαν ξερικὰ ἕως τότε. Ἐκλείσαν δὲ τὴν ὁμιλίαν των ὡς ἐξῆς :

« Πρέπει νὰ ἐργασθῇτε δύο ἡμέρας μόνον, διὰ νὰ ἀφήσετε εἰς τὰ παιδιὰ σας μίαν μεγάλην κληρονομίαν, διὰ τὴν ὁποίαν θὰ σᾶε εὐλογοῦν εἰς ὅλη

τὴν ζωὴν των. Πρέπει τὰ χαμοβούνια αὐτὰ καὶ ἐκεῖναι ἐκεῖ αἱ πλαγιαὶ νὰ ἐπαναδασωθοῦν. Ἔτσι εἰς τοὺς δυστυχεῖς καιροὺς τῶν παιδιῶν σας τὸ δάσος θὰ εἶναι παρηγορία. Ἄν κατστραφοῦν τὰ ἀμπέλια καὶ τὰ σπαρτὰ τὸν ἕνα χρόνον, δὲν θὰ χαθῇ ἡ ξυλείς μήτε τᾶλλα καλὰ τοῦ δάσους. Αὕτῃ εἶναι ἡ κληρονομία, τὴν ὁποίαν θ' ἀφήσετε εἰς τὰ πσιδιά σας!»

4. Οἱ τελευταῖοι λόγοι τῶν διδασκάλων συνετέλεσαν, ὥστε καὶ οἱ ἐπιμονώτεροι τῶν Κακορριζικιωτῶν νὰ μεταβάλουν γνώμην.

Τὴν ἐπομένην ἑβδομάδα ὅλοι, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, ἐρρίφθησαν εἰς τὴν ἐργασίαν. Αἱ γύρω χαμηλαὶ βουνοκορυφαὶ καὶ αἱ πλαγιαὶ τοῦ χωρίου ἐγέμισαν ἀπὸ λακκίσκους. Ἐπειτα ἤρχισε τὸ φύτευμα.

Ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἦσαν ὅλα τελειωμένα. Αἱ εἴκοσι χιλιάδες τῶν δενδρυλλίων τοῦ σχολικοῦ φυτωρίου, τὰ ὁποῖα τόσον καιρόν, πυκνοφυτευμένα καὶ στενοχωρημένα, ἐζήτησαν νὰ ἀραιωθοῦν, ὑψώνουν τώρα τοὺς κορμούς των.

Τὸ θαῦμα ἔγινεν. Μετ' ὀλίγα ἔτη, ὅταν μεγαλώσουν τὰ δενδρύλλια αὐτά, θ' ἀρχίσουν νὰ χύνουν γύρω τοὺς σπόρους των. Ὁ ἄνεμος καὶ τὰ νερὰ τῆς βροχῆς θὰ παρασύρουν παρέκει πολλοὺς ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ἡ γῆ, ἡ ὁποία θὰ τοὺς κρύπτῃ εἰς τοὺς κόλπους της, θὰ ἀναδίδῃ ἄλλα μικρὰ δενδρύλλια. Ὅταν δὲ ὁ Τάσος Γουλῆς μεγαλώσῃ, τὸ δάσος τοῦ χωρίου του θὰ εἴναι πυκνὸν καὶ μέγα. Τότε θὰ λέγῃ μὲ ὑπερηφάνειαν : « Εἰς τὰς ἡμέρας μου ἐφυτεύθῃ τὸ δά-

τος τοῦτο. Καὶ ἐγὼ μετέφερα πολλὰ δενδρύλλια ἀπὸ τὸ φυτώριον τοῦ σχολείου μας καὶ πολλὰς στάμνας νεροῦ ἀπὸ τὴν βρύσιν τοῦ χωρίου.....»

§ 91. « Θὰ ἔπρεπε νὰ καταβοῦν εἰς τὴν
θάλασσαν ».

1. Μὲ τὴν ἀναδάσωσιν τοῦ χωρίου οἱ δύο διδάσκαλοι δὲν ἔσταμάτησαν τοὺς εὐγενικοὺς ἀγῶνάς των. Ἀντιθέτως τώρα τοὺς ἐξακολουθοῦν μὲ περισσοτέραν ὀρεξιν, βλέποντες, ὅτι πάντοτε ἐπιτυγχάνουν καὶ ὅτι τὸ χωρίον προκόπτει κάθε χρόνον καὶ περισσότερον.

2. Τώρα πλέον δὲν ἔμεινε καρποφόρον δένδρον, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἔχη ἐμβολιασθῇ. Ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν τὸ χωρίον θὰ ἐξάγῃ ἄφθονα μῆλα, ἀχλάδια, σῦκα καὶ περισσότερα ἀμύγδαλα ἀφράτα. Ὁ ἐμβολιασμός δὲ αὐτὸς βεβαίως δὲν ἔγινε χωρὶς παρακίνησιν καὶ χωρὶς διδασκαλίαν.

3. Τόσα ἔτη τώρα οἱ χωρικοὶ παράγουν ἔλαιον· ποτὲ ὅμως οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν ἐσυλλογίσθησαν νὰ εὗρουν τὸν τρόπον, ὥστε νὰ τὸ παρασκευάζουν γρήγορα καὶ χωρὶς νὰ ταγκιάζῃ. Παρακινούμενοι τώρα ἀπὸ τοὺς διδασκάλους, ἔστησαν πλησίον τῆς παραλίας τοῦ χωρίου των συνεταιρικὸν ἐλαιοτριβεῖον τέλειον· καὶ τὸ λᾶδί των ἐκθλίβεται τώρα καθαρὸν, χωρὶς ταγκίλαν. Τὸ δὲ σπουδαιότερον, δὲν χάνεται διόλου ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὅπως ἄλλοτε.

Μαζὶ μὲ τὸ φαγώσιμον αὐτὸ ἔλαιον αἱ μηχαναὶ τοῦ

ἐλαιοτριβείου ἐξάγουν καὶ τὸ ἔλαιον τῶν πυρήνων, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει διὰ τὴν σαπωνοποιΐαν.

4. Ἐκτίσαν ἀκόμη καὶ συνεταιρικὸν ἀλευρόμυλον. Δὲν χάνουν τώρα πλέον τὸν καιρὸν των, τρέχοντες εἰς τὰ γύρω χωρία μὲ τὰ μουλάρια φορτωμένα, διὰ ν' ἀλέσουν μισὸν σάκκον ἄλεσμα εἰς τὸν ἕνα καὶ εἰς τὸν ἄλλον πανάρχαιον ὑδρόμυλον.

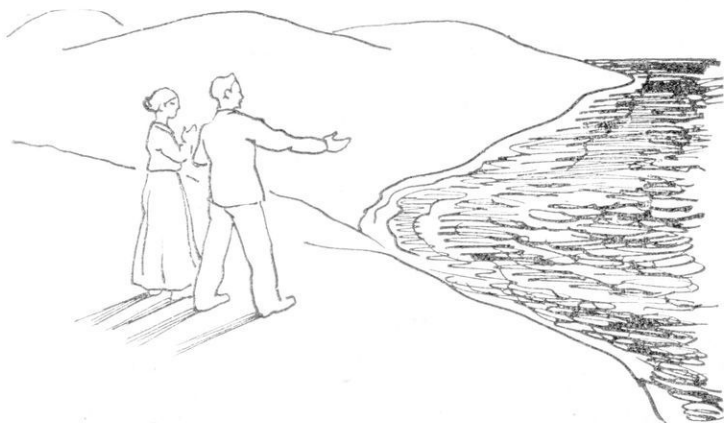
5. Ἐξ ἔτη παρῆλθον, ἀφότου ἦλθον οἱ διδάσκαλοι, καὶ οἱ χωρικοὶ ἔχουν οἰκονομίας. Ἄλλοτε ἦσαν χρεωμένοι· τώρα ἔχουν καταθέσεις εἰς τὴν Τράπεζαν ἄνω τῶν διακοσίων χιλιάδων δραχμῶν.

Τώρα οἱ Κακορριζικῶται κερδίζουν ἄρκετὰ καὶ ἀπὸ τὰ ζῶα καὶ ἀπὸ τὰ δένδρα καὶ ἀπὸ τὴν γῆν των. Τώρα ὅλοι ἐργάζονται καλύτερον, διότι τρέφονται καλύτερον, ἐξέλιπον δὲ ἀπὸ τὸ χωρίον καὶ οἱ ἐλώδεις. Μὲ τοιούτους συμβούλους πολεμοῦν ἀποτελεσματικῶς καὶ κάθε ἀσθένειαν, ἡ ὁποία θὰ παρουσιασθῇ εἴτε εἰς τὰ ζῶα, εἴτε εἰς τὰς ἀμπέλους, εἴτε εἰς τὰ δένδρα των, εἴτε καὶ εἰς τοὺς ἰδίους. Ἐπειτα μὲ τοὺς παραγωγικοὺς συνεταιρισμοὺς πωλοῦν εἰς διπλὴν καὶ τριπλὴν τιμὴν τὰ προϊόντα των. Μὲ τοὺς προμηθευτικοὺς δὲ οἰκονομοῦν πολλὰ κατ' ἔτος.

Ἴδού διατί τώρα, ἂν καὶ τρῶγουν καὶ ἐνδύωνται καλύτερον· ἂν καὶ ἐξοδεύουν κάθε τόσον, διὰ νὰ κάμουν ἀνθρωπινὴν τὴν κοτοικίαν των, ἄλλοτε ἀνείγοντες κανὲν παράθυρον εἰς αὐτήν· ἄλλοτε χωρίζοντες τὸν στάβλον τῶν ζώων ἀπὸ τὴν ἰδικὴν των κατοικίαν καὶ ἄλλοτε πατώνοντες ἢ ταβανώνοντες τὰ δωμάτια των· ἰδού, διατί καὶ μὲ ὅλα τὰ ἐξοδα αὐτὰ ἔ-

χουν οἱ Κακορριζικιστὴς τὴν Τράπεζαν! Ἰδού, διατί δὲν ζητοῦν, ὅμως ἄλλοτε, βοήθειαν ἀπὸ τοὺς ξενιτευμένους των καὶ διατί ἔπαυσεν ἡ μετανάστευσις ἀπὸ τὸ χωρίον!

6. Τὰ βλέπει ὅλα αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης· δὲν τοῦ φαίνονται ὅμως ἄρκετά. Βλέπει, ὅτι ὅλη ἡ περιοχὴ τοῦ χωρίου εἶναι μικρὰ διὰ διακοσίας τριάκοντα οἰκογενεῖας καὶ δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὰς τρέφῃ πάντοτε ἀνέ-

« Ἰδού ἡ θάλασσα, Δέσποινα! δύο βήματα μακρὰν τοῦ χωρίου ».

τως. « Ἄν ἔλθουν, λέγει ὁμιλῶν μὲ τὴν ἐξαδέλφην του, « δύο ἐσοδεῖαι κακαί, ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, εἰς τὸ χωρίον, πάλιν θὰ πεινάσουν, καθὼς πρότερον, οἱ χωρικοί μας καὶ θὰ πέσουν εἰς τὴν πρώτην ἀθλιότητά των. Πρέπει νὰ εὑρεθοῦν νέα εἰσοδήματα. Ἡ γῆ τοῦ Κακορρίζικου δὲν ἡμπορεῖ νὰ δώσῃ περισσότερα εἰς τοὺς κατοίκους του ».

— « Καὶ τί λέγεις νὰ γίνη, Πέτρε ; » ἐρωτᾷ ἡ ἐξαδέλφη του.

— « Ἰδού, ἡ θάλασσα, Δέσποινα ! δύο βήματα μακρὰν τοῦ χωρίου. Πολλοὶ ἐκ τῶν χωρικῶν μας θὰ ἤμποροῦσαν νὰ γίνουν θαλασσινοὶ καὶ νὰ εὕρουν νέας πηγὰς πλούτου. Μήπως τόσοι Ἕλληνες δὲν ζοῦν ἀπὸ τὴν θάλασσαν ; Διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν ζωὴν περισσότερον ἀνθρωπινὴν οἱ Κακορριζικιῶται, νομίζω, ὅτι θὰ ἔπρεπε χωρὶς ἄλλο νὰ καταβοῦν πρὸς τὰ ἐκεῖ » λέγει ὁ Πέτρος Ἀνέξης, βλέπων πρὸς τὴν θάλασσαν.

§ 92. « Νὰ δεθῇ ὁ εἷς μὲ τὸν ἄλλον ».

1. Ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἡμερῶν μ' ἐν ὄνειρον κοιμᾶται καὶ ἐξυπνᾷ : Πῶς οἱ χωρικοὶ νὰ κατέλθουν εἰς τὴν θάλασσαν ;

« Διὰ νὰ κατορθωθῇ τοῦτο » λέγει εἰς τὴν ἐξαδέλφην του « θὰ ἔπρεπε νὰ κτισθῇ νέον χωρίον ἐκεῖ, ὅπου ἦτο καὶ πρωτότερα. Ἔτσι ὅχι μόνον θὰ ἠδύναντο οἱ χωρικοὶ ν' ἀποκτήσουν ὑγιεινότερας κατοικίας, ἀλλὰ καὶ νὰ γνωρισθοῦν καλύτερον μὲ τὴν θάλασσαν· νὰ ἴδουν τὰ καλὰ καὶ τὰς ὠραιότητάς της καὶ νὰ τὴν ἀγαπήσουν. Καὶ τὸ σπουδαιότερον, νὰ συνδεθοῦν μετὰ τῶν στενωτέρων ».

Καὶ ἐξηγεῖ εἰς αὐτὴν, πῶς θὰ ἐγίνετο τὸ καθὲν ἐκ τούτων μὲ τὸ κατέβασμα τοῦ χωρίου εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἐκείνη πείθεται καὶ ὁ Πέτρος ἀρχίζει τότε νέον ἀγῶνα.

2. Καὶ ἰδού! Ὑστερον ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας φθάνει εἰς τὸ χωρίον ὁ μηχανικὸς καὶ ἀρχίζει νὰ μελετᾷ τὸ ἔδαφος, νὰ κάμνη προϋπολογισμοὺς καὶ νὰ καταστρώ- νη τὸ σχέδιον τοῦ νέου χωρίου. Διακόσιαι τριάκοντα ἀγροτικαὶ οἰκίαι πλησίον τῆς παραλίας· εἰς τὴν πλα- τεῖαν τὸ σχολεῖον καὶ ἡ ἐκκλησία· δύο φούρνοι, ἓν κα- φενεῖον, δύο πρατήρια, ἓν κοινοτικὸν κατάστημα, ὁ ἀστυνομικὸς σταθμὸς καὶ ἡ οἰκία τοῦ ἱατροῦ.

Γράφει, σβήνει, λογαριάζει ὁ μηχανικὸς καὶ εἰς τὸ τέλος εὐρίσκει, πόσον θὰ στοιχίσουν ὅλα αὐτά : ἓν καὶ ἥμισυ ἑκατομμύριον δραχμῶν.

Ἄν ὅμως μεταχειρισθοῦν τὰ ὑλικά τῶν οἰκιῶν τοῦ χωρίου καὶ ἐργασθοῦν καὶ οἱ ἴδιοι χωρικοί, τὰ ἔξοδα θὰ ἐλαττωθοῦν πολὺ. Θὰ φθάσουν τὰς ὀκτακοσίας χιλιάδας μόνον.

3. Ἀκούει αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης καὶ συλλογίζεται : « Οἱ Κακορριζικιῶται τῆς Ἀμερικῆς ἔχουν κατατεθει- μένα εἰς τὴν Τράπεζαν πεντήκοντα χιλιάδας δολλά- ρια· ἡμπορεῖ νὰ τὰ δανείσουν εἰς τοὺς πατριώτας των. Οἱ χωρικοὶ ἔχουν ἄλλας διακοσίας χιλιάδας δραχμάς. Τί μένει ἀκόμη ; Χρειάζονται ἄλλαι τριακόσιαι πεντήκοντα ἕως τετρακόσιαι χιλιάδες. Εἶναι δυνατόν νὰ εὑρεθοῦν αὐτὰ τὰ χρήματα ; Εἶναι καὶ εὐκολόν πολὺ μάλιστα, ἀρκεῖ νὰ παρουσιασθῇ ἐγγυη- τής. Καὶ ποῖος εἶναι ὁ καλύτερος ἐγγυητὴς ἀπὸ τοὺς ἰδίους, οἱ ὁποῖοι θὰ κτίσουν, ὅταν ὁ εἰς ἐγγυητὴ διὰ τὸν ἄλλον ; Αὐτὸ θὰ ἦτο σωτήριο διὰ τὸ χωρίον. Διότι ἔτσι οἱ Κακορριζικιῶται θὰ ἤρχιζον νὰ ἐνδια-

φέρωνται ὁ εἷς διὰ τὸν ἄλλον. Μόνον δὲ μὲ αὐτὸ τὸ ἐνδιαφέρον θὰ ἐπρόκοπτε τὸ νέον χωρίον....

Καὶ ἐὰν δὲν ἦτο ἀναγκαῖον αὐτὸ τὸ δάνειον, θὰ ἔπρεπε νὰ γίνῃ μόνον δι' αὐτὸν τὸν λόγον : « Νὰ δεθοῦν οἱ Κακορρίζικῶται ὁ εἷς μετὰ τοῦ ἄλλου! ».

§ 93. "Ο,τι θὰ εἶπῃ, γίνεται.

1. Αἱ ἐνέργειαι τοῦ διδασκάλου ἔφθασαν εἰς τὸ ὑπουργεῖον. Ὁ ἐπιθεωρητὴς τῶν σχολείων καὶ αὐτὸς τὸν βοηθεῖ. Ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα δέχεται τὴν πρότασίν του, νὰ δανείσῃ εἰς τὸ χωρίον τετρακοσίας χιλιάδας δραχμῶν μὲ τὴν συμφωνίαν, νὰ ἐγγυηθῇ ὁλόκληρον τὸ χωρίον καὶ νὰ δώσῃ ὑποθήκην τὰ κτήματά του. Ἀλλὰ καὶ οἱ ξενιτευμένοι τῆς Ἀμερικῆς ἐφάνησαν πρόθυμοι νὰ δανείσουν εἰς τὴν κοινότητα τῆς πατρίδος των ὅλας τὰς καταθέσεις των χωρὶς ἄλλην ὑποθήκην, παρὰ μὲ τὴν ἐγγύησιν ὅλων τῶν χωρικῶν.

2. Ὅταν ἐγίνε καὶ τοῦτο, τότε οἱ δύο διδάσκαλοι ἔκαμαν κατὰ πρώτην φοράν λόγον εἰς τοὺς χωρικοὺς, διὰ νὰ κατέλθουν εἰς τὴν θάλασσαν. Μολονότι δὲ τοῦτο ἦτο δυσκολώτερον καὶ ἀπὸ τὴν ἀναδάσωσιν καὶ ἀπὸ ὅλα, ὅσα εἶχον γίνεῃ ἕως τότε, δὲν ἐδυσκολεύθησαν νὰ τοὺς πείσουν, ὥστε νὰ δεχθοῦν τὴν πρότασίν των.

Εἰς τὰ ἕξ αὐτὰ ἔτη, τὰ ὅποια παρῆλθον, ἀφότου πρωτοῆλθον οἱ δύο διδάσκαλοι εἰς τὸ Κακορρίζικον, ἔλειψαν, ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον, ὅλοι οἱ γέροντες τοῦ χωρίου. Ἐπειτα, ὅσοι ἕως τότε ἔφερον ἐμπόδια εἰς τὰ

σχέδιά των ἀπὸ ἀμάθειαν, ἐννόησαν τὴν καλὴν των πρόθεσιν καὶ σιωποῦν. Τὰ πρωτύτερινὰ παλληκάρια τοῦ χωρίου εἶναι τῶρα οἰκοκυραῖοι ἐξαιρετικοί, πάντοτε δὲ σέβονται καὶ ἀκούουν τὸν Πέτρον Ἀνέζην, ὡς πατέρα των. Ἀλλὰ καὶ τὰ κοράσια, τὰ ὁποῖα ἐσπούδασαν τὸν καιρὸν αὐτὸν εἰς τὸ σχολεῖον καὶ εἶναι ἄλλα ὑπανδρευμένα καὶ ἄλλα ἀρραβωνιασμένα, μὲ τὴν ἐκτίμησιν, τὴν ὁποῖαν ἔχουν εἰς τὴν διδασκάλισσάν των, παρακινοῦν τοὺς ἰδικούς των εἰς ὅ,τι θελήσῃ ἐκείνη.

3. Ἐκτὸς ὅμως τούτων, ἐξηφανίσθη καὶ ὁ δικολάβος, ὁ κύρ Χρῖστος Ζαβόπουλος, ὁ ὁποῖος πάντοτε διὰ τὸ συμφέρον του ἀνεμίγνυεν ὅλον τὸ χωρίον καὶ ἀντεστέκετο εἰς τὰ σχέδια τῶν διδασκάλων. Τῶρα πλέον δὲν κατοικεῖ εἰς τὸ Κακορρίζικον. Ὅταν ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν φυλακὴν, ἐνόησεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ φύγῃ: «Μακρὰν ἀπὸ τὸν Ἀνέζην!» εἶπε· «ὅσον εἶναι ἐδῶ αὐτός, ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ νὰ κάμω τίποτε». Ἐφυγε καὶ δὲν ἐπανῆλθε. Ποῖος γνωρίζει, εἰς ποῖον χωρίον ροφᾷ τῶρα, ὡς βδέλλα, τὸν ἰδρῶτα ἄλλων χωρικῶν!

Ἀλλὰ καὶ ὁ Καραμπίνιας, ὁ ὑποδεκαεὺς χωροφύλαξ, δὲν εἶναι πλέον εἰς τὸ χωρίον, διὰ νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸ σχέδιον τῶν διδασκάλων. Μετὰ τὴν ἀποφυλάκισίν του ἦλθε μίαν ἐσπέραν εἰς τὸ Κακορρίζικον, παρέλαβε τὴν οἰκογένειάν του καὶ ἀνεχώρησεν.

Ὅσον διὰ τοὺς δύο παντοπώλας, κατενόησαν καὶ αὐτοὶ τὸ συμφέρον των καὶ ἐσιώπησαν.

Εἰς μόνον μένει ἀδιόρθωτος, ὁ Γκίκας Ζέζας, ὁ ἄλλοτε πάρεδρος τοῦ χωρίου.

Αὐτὸς δὲν θέλει νὰ διδαχθῇ τίποτε ἀπὸ τὸ πάθημά του. Τὸν κυβερνᾷ ἀκόμη τὸ πείσμα καὶ τὸ πάθος τῆς ψυχῆς του.

Διὰ τοῦτο καὶ μετὰ τὴν ἀποφυλάκισίν του ἐξακολουθεῖ νὰ συκοφαντῇ καὶ νὰ κατηγορῇ πᾶν, ὅ,τι λέγουν καὶ κάμνουν οἱ διδάσκαλοι τοῦ χωρίου.

Ἀλλὰ ποῖος τὸν ἀκούει ; Ἐπειτα δὲν ἐπέρασε πολὺς καιρὸς καὶ ἔπαθε ἀποπληξίαν ἀμίλητος καὶ παράλυτος δὲν ἤμπορεῖ πλέον νὰ βλάψῃ.

4. Οἱ Κακορριζικῶται κατανοοῦν τώρα καλύτερον τὴν καλωσύνην τῶν διδασκάλων των καὶ δὲν ἀντιμιλοῦν εἰς ὅ,τι προτείνουν εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνοι.

Ἔτσι μίαν Κυριακὴν τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1909, συνηγμένοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν των, ἀποφασίζουν νὰ κτίσουν νέον χωρίον πλησίον τῆς θαλάσσης. Ὁ Πέτρος Ἀνέξης μὲ τὴν θέλησίν των ἀναλαμβάνει τὸ ἔργον καὶ διορίζεται διευθυντὴς ὅλης τῆς ἐργασίας.

§ 94. Τὸ χωρίον ἀλλάσσει θέσιν.

1. Κατὰ πρῶτον δένει ὅλους τοὺς χωρικοὺς μὲ τὸν πιστωτικὸν συνεταιρισμόν, τὸν ὁποῖον κάμνει. Ἔτσι μὲ τὴν ἀλληλεγγύην ὅλων καὶ μὲ τὴν ὑποθήκευσιν τῶν κτημάτων των κατορθώνει νὰ δανεισθῇ τὸ χωρίον ἀπὸ τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν τετρακοσίας χιλιάδας δραχμῶν.

Ἡ συμφωνία ἦτο νὰ ἐξοφληθῇ τὸ δάνειον ἐντὸς εἰκοσιν ἑτῶν ἀπὸ τὸν πιστωτικὸν συνεταιρισμόν, ὃ

ὁποῖος θὰ ἔδιδε ἕκαστον ἔτος εἰς τὴν Τράπεζαν, πλὴν τοῦ τόκου, καὶ ἓν μέρος τοῦ κεφαλαίου. Μόνον δέ, ὅταν ἀποπληρωθῇ ὅλον τὸ ποσόν, τότε νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὴν ὑποθήκην τὰ κτήματα τῶν χωρικῶν.

Παρομοία συμφωνία ἔγινε καὶ μὲ τοὺς ξενιτευμένους τῆς Ἀμερικῆς. Ἔτσι ἐδανείσθη ὁ ἴδιος συνεταιρισμὸς ἀπὸ αὐτοὺς ἄλλας πεντήκοντα χιλιάδας δολλάρια, τὰς ἰδιαιτέρας καταθέσεις τῶν συμπατριωτῶν των εἰς τὴν ἰδίαν Τράπεζαν.

2. Ἀφοῦ ἐξησφάλισεν ὁ Πέτρος Ἀνέξης τὰ χρήματα, ἔρχεται ἔπειτα εἰς συμφωνίαν μὲ μίαν μεγάλην ἐργοληπτικὴν ἐταιρείαν τῶν Ἀθηνῶν. Νὰ ἀναλάβῃ αὕτη εἰς ὠρισμένην τιμὴν νὰ κτίσῃ τὸ νέον χωρίον συμφώνως μὲ τὸ σχέδιον τοῦ μηχανικοῦ. Ὁ συνεταιρισμὸς ὅμως νὰ δώσῃ τὰ ὑλικά καὶ νὰ ὑποχρεώσῃ ἕκαστον χωρικόν, μέγαν καὶ μικρόν, ἀρσενικόν καὶ θηλυκόν, νὰ ἐργάζεται δωρεὰν τὴν ἡμίσειαν ἡμέραν, ἕως ὅτου τελειώσῃ τὸ ἔργον.

Τότε παραγγέλλει ν' ἀρχίσουν αἱ ἐτοιμασίαι· καὶ ὁ συνεταιρισμὸς, ἔχων τὰ χρήματα, ἀρχίζει πρῶτον ἀπὸ τὸ νερόν. Μὲ ἓνα μακρὸν σιδηροῦν σωλῆνα φέρει ὅλον τὸ νερόν ἀπὸ τὰς δύο βρύσεις τοῦ χωρίου κάτω εἰς τὴν παραλίαν. Σβήνουν κατόπιν εἰς μεγάλους λάκκους τὴν ἄσβεστον, μετακομίζουν πέτρας καὶ ὄμμον καὶ ὅ,τι ἄλλο χρειάζεται δι' ἓν τοιοῦτον ἔργον.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἀρχίζει ἡ ἐργασία. Φθάνουν οἱ κτίσται, οἱ ξυλουργοὶ καὶ οἱ ἐπιστάται. Σχεδιάζονται καὶ χωρίζονται τὰ τετράγωνα, εἰς τὰ ὁποῖα θὰ κτισθοῦν αἱ οἰκίαι. Σημειώ-

νονται αἱ πλατεῖαι καὶ οἱ δρόμοι καὶ ἀνοίγονται τὰ θεμέλια τῆς πρώτης οἰκίας. Ὁ Παπασπύρος κάμνει τὸν ἀγιασμόν, ραντίζει τὰ θεμέλια καὶ εὐχεται καλὸν τέλος.

3. Ὅλον τὸ χωρίον βοηθεῖ εἰς τὴν ἐργασίαν. Τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας ἐργάζεται ἕκαστος μὲ τὴν οἰκογένειαν καὶ μὲ τὰ ζῶά του. Οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου, μοιρασμένοι εἰς δύο ὁμάδας, βοηθοῦν καὶ αὐτοί, ὅταν εὐκαιροῦν. Κάρρα πηγαινοέρχονται κενὰ καὶ πλήρη. περισσότεροι τῶν ἑκατὸν τεχνιτῶν ἐργάζονται. Οἱ χωρικοὶ μεταφέρουν πέτρας, ἄμμον, ἄσβεστον, λάσπην καὶ ὅ,τι χρειασθῇ. Καὶ μεταξύ ὅλων αὐτῶν οἱ δύο διδάσκαλοι, ὅταν εὐκαιροῦν ἀπὸ τὸ σχολεῖον, βοηθοῦν, ὁδηγοῦντες, συμβουλευόντες καὶ ἐργαζόμενοι καὶ οἱ ἴδιοι.

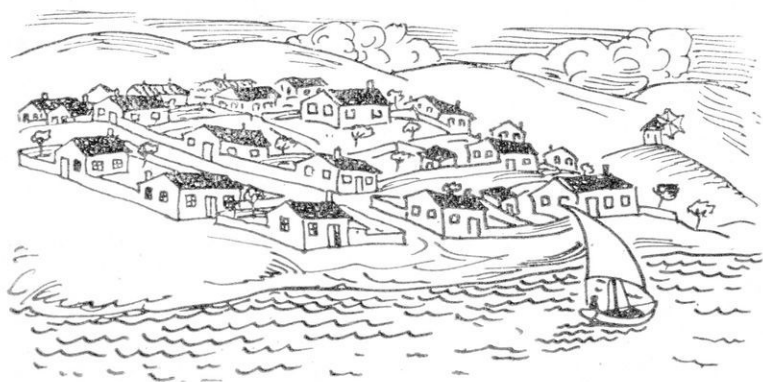
«Ἐτσι, διὰ νὰ μὴ μείνῃ κανεὶς παραπνοεμένος» λέγει, γελῶν, ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

Ἡ τοιχοποιΐα ἐτελείωσε μὲ τὸ καλόν. Τώρα χρειάζεται ξυλεία, δοκάρια καὶ σανίδες, διὰ νὰ κατασκευασθοῦν αἱ στέγαι. Τοιαύτην ξυλείαν, παλαιὰν καὶ ἀντοχῆς, ἔχουν αἱ οἰκίαι τοῦ παλαιοῦ χωρίου. Πρέπει νὰ κρημνισθοῦν αὐταί, διὰ νὰ δώσουν τὴν ξυλείαν των εἰς τὸ νέον χωρίον.

Οἱ γέροντες Κακορριζικιῶται στέκονται δακρυσμένοι. Στρέφεται ὁ νοῦς των εἰς τὰ περασμένα. Δίκαιον ἔχουν· χαλᾷ ὁ ἰδικὸς των κόσμος καὶ κρημνίζεται, διὰ νὰ ὑψωθῇ ἄλλος νέος, ὁ κόσμος τῶν νέων, οἱ ὅποιοι περιχαρεῖς διαρκῶς χαλοῦν τὰ πατρικά των χαμόσπιτα.

“Ενα δύο μήνας — είναι καὶ καλοκαιρία — θὰ κοιμηθῇ τὸ χωρίον εἰς τὸ ὕπαιθρον κάτω ἀπὸ προχείρους καλύβας καὶ σκηνάς. Μόνον τὸ σχολεῖον καὶ ἡ ἐκκλησία θὰ μείνουν, ὅπως εἶναι.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ Μαΐου αἱ νέαι οἰκίαι ἐσκεπάσθησαν· κανεὶς ὅμως δὲν τὰς μεταχειρίζεται πρὸς κατοικίαν, διότι οἱ τοῖχοι εἶναι ἀκόμη ὑγροί. Ἐπειτα κανεὶς δὲν γνωρίζει, καὶ ποία θὰ εἶναι ἡ ἰδική του οἰκία. Θὰ τὸ μάθουν μὲ τὸν κλῆρον.

Ἀπὸ τὸ βουνὸν βλέπει κανεὶς τὸ νέον χωρίον ὡς πέταλον.

4. Ἐν πέτοσλον γύρω εἰς τὸ μικρὸν λιμανάκι τοῦ αἰγιαλοῦ. Ἐτσι βλέπει κανεὶς τὸ νέον χωρίον ἀπὸ τὸ βουνόν. Μεγάλα τετράγωνα εἰς δρόμους εὐθεῖς καὶ πλατεῖς. Εἰς τὸ μέσον ἀφήνεται ἓν τετράγωνον μεγάλον ἄκτιστον. Εἶναι ἡ κεντρικὴ πλατεῖα, ὅπου σύμφωνα μὲ τὸ σχέδιον θὰ κτισθῇ τὸ σχολεῖον καὶ ἡ ἐκκλησία.

Εἰς πλατύς καὶ εὐθύς δρόμος, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν θάλασσαν, χωρίζει τὸ νέον χωρίον εἰς δύο συνοικίας. Εἰς τὸ κέντρον ἐκάστης ὑψώνεται ἡ καπνοδόχος ἐνὸς φούρνου, πλησίον του δὲ ἓν πρατήριο, ἓν μικρὸν κρεοπωλεῖον καὶ ἰχθυοπωλεῖον ὁμοῦ καὶ μία βρύσις, μαρμαροκτισμένη. Εἰς τὸ μέσον τῆς κεντρικῆς πλατείας ἄλλη ὁμοία βρύσις καὶ κάτω εἰς τὴν προκυμαίαν ἄλλη.

Ἀπὸ τὰ ὑψώματα τοῦ παλαιοῦ χωρίου φαίνεται κάτω τὸ νέον ὡς ζωγραφιά. Τί θὰ γίνη, ὅταν δενδροφυτευθῇ! Πανόραμα.

5. Ὁ νέος συνοικισμὸς ἔχει τριῶν μεγεθῶν οἰκίας· μὲ τρίς, μὲ δύο καὶ μὲ ἓν δωμάτιον. Ἡ καθεμία ἐξ αὐτῶν ἔχει τὸν αὐλόγυρον, τὸ μαγειρεῖον, τὴν ἀποθήκην καὶ χωριστὸν στάβλον, κτισμένον μακρὰν τῶν δωματίων. Ἐννοεῖται, ὅτι αἱ μεγαλύτεραι ἐξ αὐτῶν ἔχουν καὶ μεγαλύτεραν τιμὴν.

Εἶναι ὅλοι ἰσόγειοι· διὰ νὰ εἰσέλθῃς ὅμως εἰς τὴν καθεμίαν, ἀναβαίνεις δύο — τρία σκαλοπάτια. Τὰ δωμάτια τῶν εἶναι ὑψηλά, εὐρύχωρα, πατωμένα, ταβανωμένα καὶ μὲ μεγάλα παράθυρα.

Ὅταν ἐτελείωσαν ὅλα, ἔγινε καὶ ἡ διανομή. Μὲ κληρὸν καὶ συμφώνως μὲ τὴν δήλωσιν του ὁ κάθε χωρικὸς παρέλαβε τὴν οἰκίαν του χωρὶς παράπονον. Εἰς τὸν καθένα ἐκ τῶν δύο διδασκάλων ἐδόθη μὲ κληρὸν καὶ σύμφωνα μὲ τὴν δήλωσιν τοῦ καθενὸς ἀπὸ ἓν οἶκημα. Διότι καὶ αὐτοὶ ἔλαβον μέρος εἰς τὸν πιστωτικὸν συνεταιρισμόν.

§ 95. Τὸ Κακορρίζικον ἀλλάσσει καὶ ὄνομα.

1. Κατὰ τὸ τέλος Αὐγούστου αἱ κατοικίαι τοῦ νέου συνοικισμού εἶχον στεγνώσει. Τότε ἐδόθη ἡ ἄδεια, νὰ εἰσέλθουν οἱ οἰκοκυραῖοι. Πρὶν ἔμβουν ὅμως, ἔπρεπε νὰ γίνουν πρῶτον τὰ ἐγκαίνια.

Τὴν Κυριακὴν λοιπὸν μετὰ τὴν Λειτουργίαν ὁ Παπασπύρος μὲ τοὺς διδασκάλους, τὸν χορὸν τῶν μαθητῶν καὶ τοὺς χωρικοὺς ἐξεκίνησαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ παλαιοῦ χωρίου μὲ ὥραίας ψαλμωδίας. Τὰ ἑξαπτέρυγα ἔμπρός, εἰς δύο μακρὰς σειρὰς οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου, καὶ ὀπισθεν ὁ ἱερεὺς, ἐνδεδυμένος τὰ χρυσοῦς ἄμφιά του καὶ κρατῶν τὸν Σταυρὸν καὶ τὸ ἀργυροῦν θυμιατήριον, τὸ ὁποῖον ἀναπέμπει καπνοὺς εὐώδεις. Οἱ χωρικοὶ ἀσκεπεῖς ἀκολουθοῦν μὲ εὐλάβειαν. Καταβαίνουν εἰς τὸ νέον χωρίον, ἀλλ' ἐνίοτε στρέφουν καὶ ρίπτουν τὸ βλέμμα εἰς τὰ χαλάσματα τοῦ παλαιοῦ.

2. Εἰς τὸ μέσον τῆς πλατείας τοῦ νέου χωρίου εἶναι στημένη πρόχειρος ἐξέδρα διὰ τὸν ἁγιασμόν. Ὁ Παπασπύρος, λάμπων ἐκ χαρᾶς, παρακαλεῖ μὲ τὰς εὐχὰς του δι' ὅσους κοπιᾶζουν διὰ τὸ χωρίον καὶ ψάλλουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Εἰς κάθε παράκλησίν του κινεῖ τὸ θυμιατήριον καὶ λιβανίζει. Οἱ μαθηταὶ ἀπαντοῦν εἰς τοὺς λόγους του μὲ τὸ « Κύριε ἐλέησον! »

Τέλος φθάνει ἡ στιγμή, κατὰ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ μνημονεύσῃ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ νέου χωρίου. Τότε στρέφεται πρὸς τὸν διδάσκαλον, ὁ ὁποῖος ἵσταται πλα-

γίως του καὶ τὸν βοηθεῖ εἰς τὸν ἁγιασμόν, καὶ λέγει :
« Χάρισε, κουμπάρε, τὸ ὄνομα τοῦ νέου μας χωριοῦ! »

— « Κα λ ο ρ ρ ί ζ ι κ ο ν ! » φωνάζει αὐτὸς δυνατὰ καὶ ἡ φωνή του κόπτεται ἀπὸ τὴν συγκίνησιν.

— « Νὰ μᾶς ζήση τὸ χωριὸ καὶ τὸνομά του! » φωνάζουν μερικοί.

— « Καὶ ὁ κουμπάρος του μαζί! » ἀλαλάζουν ὅλοι....

Τελειώνων τὸν ἁγιασμόν ὁ Παπασπύρος, ἤρχισε νὰ γυρίσῃ μὲ τὴν ἁγιαστὸύραν του ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν καὶ ν' ἁγιάσῃ τὸ χωρίον. Ἄν δὲ διήρχετο κανεὶς ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀπὸ τὰ νέα χωρικόσπιτα, θὰ ἔβλεπε νὰ καίουν ὅλαι αἱ κανδηλαὶ ἔμπροσθεν τῶν εἰκονοστασίων των καὶ νὰ φέγγουν χαρούμενα τὰ σοβαρὰ πρόσωπα τῶν Ἀγίων των.

3. Ἀλλὰ τὰ ἐγκαίνια δὲν ἐσταμάτησαν ἐδῶ. Τὴν θρησκευτικὴν τελετὴν ἠκολούθησε μία μεγάλη διασκέδασις. Ἐψήθησαν ἄρνιά, ἐκουβαλήθησαν κρασιά, τὰ ὄργανα ἐλάλησαν καὶ ὅλαι καὶ ὅλοι ἐτραγούδησαν καὶ ἐχόρευσαν ἔτσι διὰ τὸ « καλορρίζικον » καθὼς ἔλεγον.

§ 96. Ἡ μεγάλη ἀπόφασις τοῦ Πέτρου Ἀνέζη.

1. Οἱ Καλορρίζικιῶται ἐπέρασαν εἰς τὰς νέας οἰκίας των, ἀλλὰ τὸ Καλορρίζικον δὲν εἶναι τελειωμένον. Μένουν ἀκόμη ἀρκεταὶ οἰκοδομαὶ του : ἡ ἐκκλησία, τὸ σχολεῖον, ἡ κατοικία τοῦ ἱατροῦ, τὸ φαρμακεῖον καὶ τὸ κοινοτικὸν κατάστημα. Εἶναι ἀνάγκη νὰ οἰκοδομηθοῦν καὶ αὐτά, διὰ νὰ λέγεται τελειωμένον τὸ χωρίον.

Καὶ αὐτὰ ὁμως μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ θὰ τελειώσουν. Οἱ διδάσκαλοι τοῦ Καλορρίζικου οὔτε ἔφυγον ἀπὸ τὸ χωρίον, οὔτε ἔπαυσαν νὰ ἐνδιαφέρωνται δι' αὐτό. Εἶναι ἐκεῖ καὶ ἀγωνίζονται ν' ἀποτελειώσουν τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἤρχισαν.

2. Ὁ Πέτρος Ἀνέξης πείθει τώρα τοὺς Καλορρίζικιώτας τῆς Ἀμερικῆς νὰ ἐξοδεύσουν, διὰ νὰ κτισθῇ ἡ ἐκκλησία· καὶ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς παιδείας δέχεται νὰ κτίσῃ τὸ νέον σχολεῖον.

Αἱ ἐργασίαι διὰ τὸ κτίσιμόν των ἀρχίζουν ἀπὸ τὰ μέσα Ὀκτωβρίου, ὅλοι δὲ ἐλπίζουν ἕως τὸ ἐρχόμενον Πάσχα νὰ εἶναι ἀποτελειωμένα.

Οἱ ξενιτευμένοι γράφουν, ὅτι, ἐπιστρέφοντες τὸ Πάσχα, διὰ νὰ ἴδουν τοὺς ἰδικούς των καὶ νὰ χαροῦν τὸ νέον χωρίον, θὰ ἤθελον νὰ προσευχηθοῦν εἰς τὴν νέαν ἐκκλησίαν. Ὁ δὲ Πέτρος Ἀνέξης, ὕστερον ἀπὸ τὰ ὅσα ἔχουν κάμει ἐκεῖνοι διὰ τὸ χωρίον, θέλει νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃ. Οὔτε στιγμήν λοιπὸν δὲν ἀναπαύεται. «Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐργασθῶμεν. Πρέπει ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ σχολεῖον νὰ τελειώσουν γρήγορα» λέγει συχνὰ εἰς τοὺς χωρικούς.

Ἡ ἐργασία προχωρεῖ. Εἰς ἕξ μῆνας ἐφάνη ὁ τροῦλος καὶ ὑψώθη τὸ κωδωνοστάσιον. Ἐκρεμάσθη ἡ καμπάνα καὶ ἐστήθη τὸ ὥρολόγιον, σταλμένον καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν, ὅχι μόνον νὰ δεικνύῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ κτυπᾷ τὰς ὥρας. Ἐπάνω εἰς τὸν τροῦλον στήνεται κατάχρυσος μεγάλος σταυρός, ὁ ὁποῖος λάμπει ἀπὸ μακρὰν.

Δὲν ὑπολείπεται τώρα, παρὰ νὰ κτισθῇ ἡ κατοικία

κία τοῦ ἱατροῦ καὶ τὸ κοινοτικὸν κατάστημα. Δὲν ὑπάρχουν χρήματα, ἀλλ' ὁ ἱατρός, ὁ ὁποῖος συνεφώνησε νὰ ἔλθῃ, δέχεται νὰ κτίσῃ μὲ ἰδικὰ του χρήματα τὴν κατοικίαν του καὶ τὸ φαρμακεῖον, ἀρκεῖ νὰ τοῦ παραχωρηθῇ τὸ οἰκόπεδον δωρεάν.

Τὸ χωρίον τοῦ τὸ παραχωρεῖ καὶ ἀρχίζει τὸ κτίσιμον.

3. Ὅσον διὰ τὸ κοινοτικὸν κατάστημα, ἀποφασίζουν νὰ τὸ κτίσουν οἱ χωρικοὶ μόνοι των αὐτὴν τὴν φορὰν χωρὶς τὴν ἐνέργειαν τοῦ διδασκάλου των μὲ τὴν γενικὴν συνδρομὴν.

Ὅταν ἐπληροφορήθῃ τοῦτο ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ἐχάρη καὶ εἶπε μέσα του : « Τέλος πάντων οἱ χωρικοὶ μου ἀρχίζουν νὰ λαμβάνουν πρωτοβουλίαν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ χωρίου καὶ νὰ ἐνεργοῦν μόνοι των δι' ὅσα ἐνδιαφέρουν τὴν κοινότητά των. Αὐτὸ εἶναι πρόοδος. Διὰ τοῦτο δὲν θ' ἀναμιχθῶ. Θέλω νὰ ἴδω, πῶς θὰ τὰ καταφέρουν μέχρι τέλους ».

4. Τὸ τέλος τοῦ ἔργου τούτου εὔρε τὸν Πέτρον Ἀνέζην μὲ μίαν μεγάλην ἀπόφασιν, τὴν ὁποίαν πρῶτην φορὰν ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν ἐξαδέλφην του : Δὲν θὰ φύγῃ πλέον ἀπὸ τὸ Καλορρίζικον. Ἔχει σκοπὸν νὰ λάβῃ γυναῖκα ἀπὸ τὰ κορίτσια τοῦ χωρίου. Καὶ ἡ ἐκλεκτὴ του αὐτὴ εἶναι ἡ Κρυσταλλιώ, χαριτωμένη τώρα καὶ σεμνὴ νεᾶνις. Αὐτὴν ἐξέλεξε διὰ σύντροφον τῆς ζωῆς του.

Ὁ Παπασπύρος, ἀκούων τὴν αἴτησίν του, μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς εὐλογεῖ· ἡ πρεσβυτέρα του κλαίει ἀπὸ χαρὰν, ἐνῶ ἡ Κρυσταλλιώ καταβι-

Ἡ Φάρμακ τοῦ Χωριοῦ Ἐ' Δημοτικοῦ Ἀνδρεάδου—Παπαχριστοδούλου, ἔκδοσις Α', ἀντίτυπα 5000

βάζει τὴν κεφαλὴν καὶ δὲν ὁμιλεῖ. Χαίρεται κρυφίως διὰ τὴν τύχην της, διότι θὰ γίνῃ σύντροφος τοῦ χρυσοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου.

Καλὰ στέφανά των!

§ 97. «Ἄν εἶχον τοιοῦτους διδασκάλους
ὅλα τὰ σχολεῖα μας!»

1. Τὰ ἐγκαίνια τῆς νέας ἐκκλησίας ἔγιναν καὶ τὸ νέον σχολεῖον περιμένει τὸν ἐπιθεωρητὴν νὰ τὸ παραλάβῃ. Ὁ ἱατρὸς ἐπέρασεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Τὸ φαρμακεῖον λειτουργεῖ. Τὸ κοινοτικὸν κατὰστημα ἔτοιμον καὶ ἐπιπλωμένον.

Ὅλα καινουργῇ εἰς τὸ Καλορρίζικον καὶ ὅλα γελαστά, ὅπως καὶ τὰ πρόσωπα τῶν χωρικῶν.

Ποῖος ἐξ αὐτῶν νὰ φαντασθῇ τοιαύτην εὐτυχίαν! Νὰ κατοικοῦν εἰς καινουργεῖς οἰκίας· νὰ λειτουργοῦνται εἰς καινουργῇ ἐκκλησίαν· νὰ εἶναι καὶ Ἀπρίλιος—Θεοῦ χαρά—καὶ νὰ περιμένουν τοὺς ἰδικούς των ἀπὸ τὴν Ἀμερικήν!

Τοιοῦτον Πάσχα δὲν εἶχον ποτὲ ἄλλοτε οἱ Καλορρίζικιώται.

2. Ἐπέρασεν ἡ ἐβδομάς τῆς Διακαινησίμου μὲ χορούς καὶ μὲ διασκεδάσεις· ἐξημέρωσεν ἡ Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ. Τὰ τηλεγραφήματα ἔρχονται, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο. Ἔρχονται οἱ ξενιτευμένοι! Καὶ μόνον αὐτό! Σήμερον θὰ στεφανωθῇ ὁ διδάσκαλος τοῦ χωρίου καὶ ἡ ἀγαπημένη ἐγγονὴ τοῦ ἱερέως θὰ γίνῃ νύμφη! Ἡ-ξεύρεις, τί σημαίνει, ἀφ' ἐνὸς νὰ ἔρχεται ὁ ἀδελφός σου,

τὸ τέκνον σου, ὁ πατήρ σου ἀπὸ τὰ ξένα, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ στεφανώνεται ὁ διδάσκαλος τοῦ χωρίου τὴν ἐγγονὴν τοῦ ἱερέως, ὁ ὁποῖος μὲ τὰς χεῖράς του ἔχει βαπτίσει ὅλον τὸ χωρίον ;

3. "Οἱ ἔχουν ξετρελλαθῇ σήμερον, περισσότερον δὲ ἀπὸ ὅλους οἱ μαθηταί. Ἰδέτε τους, πῶς τρέχουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὅπου ἤμποροῦν νὰ εὔρουν καὶ νὰ συλλέξουν τὰ ὠραιότερα ἄνθη!

Ἰδέτε, μὲ ποίαν προσοχὴν τὰ φέρουν καὶ τὰ παραδίδουν εἰς τὰς χεῖρας τῆς διδασκαλίσσης, διὰ νὰ κάμῃ τὴν ἀνθοδέσμην τῆς νύμφης! Καὶ φέρουν καὶ φέρουν ἀπὸ τὸ πρῶν! Ἄλλ' ἀντὶ νὰ κάμῃ μίαν ἀνθοδέσμην, ἐκείνη ἀνθοστόλισεν ὁλόκληρον τὴν κατοικίαν τοῦ γαμβροῦ!

Εἰς τοῦ Παπασπύρου πάλιν τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ στολίζουν τὴν νύμφην καὶ τακτοποιοῦν τὴν προῖκα. Παρομοία ἐορτὴ μίαν φορὰν γίνεται εἰς τὴν ζωὴν τῶν κορασίων.

"Οσοὶ πάλιν περιμένουν τοὺς ξενιτευμένους, ἔχουν ἄλλην χαρὰν καὶ ἄλλας φροντίδας. Ἐκεῖνοι ἐτοιμάζουν φαγητὰ καὶ γλυκὰ.

Ἄλλὰ καὶ οἱ βοσκοὶ εὐρίσκονται εἰς κίνησιν. Ἀφοῦ ἐξέλεξαν τὰ παχύτερα ἀρνία, διὰ νὰ τὰ δωρίσουν εἰς τὸν εὐεργέτην των διὰ τὸν γάμον του, τοῦ τὰ φέρουν εἰς τὴν οἰκίαν του μὲ τὰ βιολιά.

Ἡ διδασκάλισσα μαζὶ μὲ τὴν ἐξαδέλφην της, τὴν ἀδελφὴν τοῦ Πέτρου, ἡ ὁποία ἤλθεν αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἀπὸ τὸ νησι ἐπίτηδες, διὰ νὰ χαιρετίσῃ τὰ στέφανα τοῦ ἀδελφοῦ της, τρέχει πότε εἰς τῆς νύμφης καὶ

πότε εἰς τοῦ γαμβροῦ τὴν οἰκίαν, φροντίζουσα δι' ὅλα.

4. Μόνον ὁ γαμβρὸς δὲν φροντίζει διὰ τίποτε. "Ὅλα τὰ ἔχει ἑτοιμα, διὰ νὰ καλοδεχθῇ εἰς τὴν ιδιόκτητον οἰκίαν του τὸν νέον σύντροφον τῆς ζωῆς του.

Κάποια συγκίνησις μόνον τὸν κρατεῖ. Δὲν γνωρίζει, πῶς θὰ εὕρῃ ὁ ἐπιθεωρητής, ὁ ὁποῖος θὰ εἶναι καὶ κουμπάρος, τὸ νέον του ἔργον. Ἐχει ὁλόκληρον ἔτος νὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ χωρίον καὶ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὸ σχολεῖόν του.

Ἄλλ' ἰδού! ὀλίγον μετὰ μεσημβρίαν φθάνει καὶ ἐκεῖνος. Τὸν συνοδεύουν μερικοὶ φίλοι τοῦ γαμβροῦ, οἱ ὁποῖοι ἐξῆλθον διὰ νὰ τὸν ὑποδεχθοῦν.

Καβάλλα ἐπάνω εἰς μανδηλωμένον μουλάρι, κρατεῖ εἰς τὰ γόνατά του τὰ δῶρα: ἓν κυτίον μὲ τὰ στέφανα καὶ ἓν ἄλλο μὲ τὰς νυμφικὰς λαμπάδας.

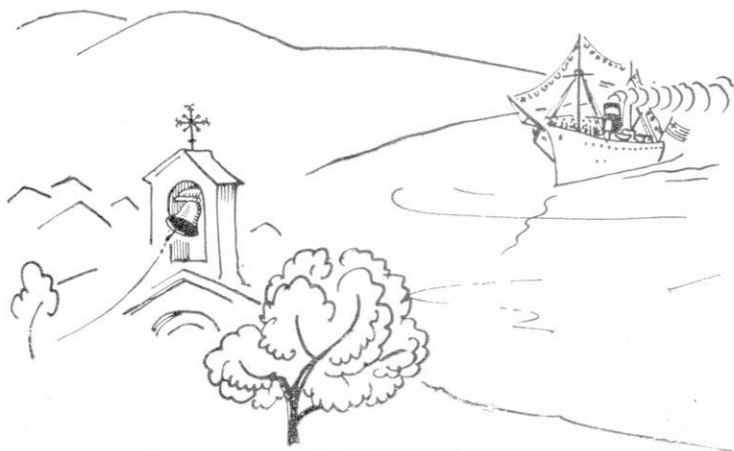
Ὁ Πέτρος Ἀνέξης τὸν δέχεται, συγκεκινημένος. Ἐκεῖνος δὲν ἀναγνωρίζει τὸ χωρίον. Τὸ ἀντικρὺζει μακρόθεν, ἀπορῶν, τὸ βλέπει ἐκ τοῦ πλησίον μὲ θαυμασμόν. Δὲν εὕρισκει λόγους ἐπαινετικούς διὰ τοὺς διδασκάλους του καὶ συχνὰ ψιθυρίζει: «Ἀν εἶχον ὅλα τὰ σχολεῖα τῆς Ἑλλάδος τοιοῦτους διδασκάλους, ἡ πατρίς μας θὰ ἦτο πολὺ διαφορετικὴ σήμερον».

§ 98. Ἡ ἐπιστροφή εἰς τὴν πατρίδα.

1. Τὸ ἀπόγευμα ὅλοι εἰς τὴν προκυμαίαν, μικροὶ καὶ μεγάλοι. Δὲν σηκώνουν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Πατέρες καὶ μητέρες, γέροντες καὶ γραῖαι

μέ τὰ μπαστούνια εἰς τὰς χεῖρας, ἀδελφαί, ὥραϊα ἐν-
 δεδυμένοι καὶ καλοκτενισμένοι, καὶ μικρὰ παιδία, ὥσάν
 τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης!

Εἰς τὸ συνεταιρικὸν καφενεῖον γύρω εἰς ἓν κομψὸν
 τραπέζιον κάθηνται καὶ ὁμιλοῦν ὁ Παπασπύρος,
 ὁ ἱατρός, ὁ πάρεδρος τοῦ χωρίου, Στάμος Κέντρος,
 ὁ ἐπιθεωρητὴς καὶ οἱ διδάσκαλοι.

Ἄλλὰ καὶ εἰς τὸ κωδωνοστάσιον χαιρετᾷ ἡ καμπάνα ἀδιακόπως...

Ἀπὸ μακρὰν ἀρχίζει κάτι νὰ μαυρίζῃ εἰς τὸν ὀρί-
 ζοντα. Ἡ θάλασσα, γαληνευμένη, καθρεπτίζει τοὺς
 ἀνθρώπους εἰς τὴν ἀκρογιαλιὰν καὶ ἀκίνητος, θαρρεῖς,
 κάποιον περιμένει καὶ αὕτη.

Τὸ μαυράδι ἐκεῖνο ὁλονὲν μεγαλώνει. Ἰδού, τώρα
 ἀφήνει τοὺς μαύρους καπνοὺς! Αἱ καρδίαι ὅλων σφίγ-
 γονται.

Τώρα πλέον φαίνεται ὁλόκληρον. Ἰδού ἡ καπνο-

δόχος του! Ἰδού καὶ τὰ χρώματά του! μαῦρον καὶ κόκκινον. Ἡ σημαία ἀναδιπλώνεται πότε πότε μὲ τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου. Κόσμος πολὺς φαίνεται συνηγμένος εἰς τὴν πρῶραν, πολλοὶ δὲ ἐπιβάται του κοιτάζουν πρὸς τὸ χωρίον μὲ τὰ τηλεσκόπια. Δὲν ἀκούονται αἱ φωναὶ τοῦ χωρίου μέχρι τοῦ πλοίου, ἀλλ' αἱ καρδίαι τῶν χωρικῶν κτυποῦν τὸν ἴδιον παλμὸν τῶν ξενιτευμένων.

2. Τώρα στρέφει τὸ πλοῖον καὶ σφυρίζει ἀδιακόπως. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ κωδωνοστάσιον τοῦ χωρίου χαιρετᾷ ἡ καμπάνα ἀδιακόπως, ὥσάν νὰ λέγῃ : « Καλῶς ὠρίσστε, καλοτάξιδα πουλιά! »

Αἱ γραῖαι κλαίουں, οἱ γέροντες σκουπίζουν τὰ ζαρωμένα ματόφυλλά των· αἱ μητέρες σείουں τὰ μανδήλια καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ ἀλαλάζουں.

Ὅλον ἐν πλησιάζει τὸ πλοῖον εἰς τὸν μικρὸν λιμένα. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἐπάνω πολλοὶ ἐκ τῶν ἐπιβατῶν του κλαίουں. Ἡ ξενιτεὶα ἔδειρε τὰ παιδιὰ, τὰ ἐλύπησε, τὰ ἐκούρασεν. Εἰς τὴν πατρίδα θὰ τὰ λησμονήσουں ὅλα.....

§ 99. « Δὲν γνωρίζω ποῖον νὰ καλοτυχίσω περισσότερο ».

1. Αἱ ὀλίγαι βάρκαι τοῦ χωρίου ζώνουں μετ' ὀλίγον τὸ πλοῖον. Εἶναι μέσα οἱ γονεῖς καὶ οἱ ἀδελφοὶ τῶν ξενιτευμένων.

Φωνάζουں μὲ τὰ ὀνόματα τοὺς ἰδικούς των, χωρὶς ν' ἀναγνωρίζουں κανένα. Ἐχουں ἀλλάξει καὶ κανεὶς

των δὲν ὁμοιάζει μὲ τοὺς χωρικόπαιδας, οἱ ὅποιοι ἔφυγον κάποτε.

Τώρα ὅλοι εἶναι κύριοι, καλοξυρισμένοι, καλοενδεδυμένοι καὶ κομποί. Καταβαίνουν τὴν κλίμακα· αἱ βάρκαι μισοβυθίζονται ἀπὸ τὸ βάρος : « Κώστα, παιδί μου, ἐδῶ εἶμαι! » φωνάζει μὲ λαχτάραν ἡ Σιπάραινα.

« Ἐδῶ, ἐδῶ, Σταμάτη μου! » λέγει καὶ ἡ κυρὰ Στάθαινα· καὶ ἀπλώνει τὰς χεῖράς της.

2. Ἐντὸς ὀλίγου ἀποβιβάζονται εἰς τὴν προκυμαίαν. Χαλασμός κόσμου! Ὅλοι ὁμιλοῦν καὶ φωνάζουν, ἀγκαλιάζονται καὶ ἀσπάζεται ὁ εἰς τὸν ἄλλον.

Ὁ Παπασπύρος εὐλογεῖ : « Καλῶς ὠρίσατε, παιδιά μου, μὲ τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας! » Καὶ ἀπλώνει τὸ χέρι του, τὸ ὁποῖον ὅλοι φιλοῦν.

Οἱ ξενιτευμένοι ὁμιλοῦν εἰς τοὺς χωριανούς των ἀλβανιστί, ἀλλ' ἐκεῖνοι τοὺς ἀπαντοῦν ἑλληνιστί.

Σταυροκοποῦνται τότε πολλοὶ διὰ τοῦτο. Εἰς μάλιστα δὲν κρατεῖται καὶ λέγει : « Ἄν μᾶς ἔλεγε κονεῖς, ὅσα βλέπομεν καὶ ἀκούομεν σήμερον, δὲν θὰ τὰ ἐπιστεύομεν ».

— « Ὅ,τι βλέπετε αὐτὴν τὴν στιγμὴν καὶ ὅσα ἄλλα θὰ ἴδῃτε ἀκόμη εἰς τὸ χωριὸν μας, ὅλα τὰ χρεωστοῦμεν εἰς αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς διδασκάλους, εἰς τὴν Δέσποιναν Ἀνέζη καὶ εἰς τὸν Πέτρον Ἀνέζην, τὸν σημερινὸν γαβρόν » ἀπαντᾷ ὁ πάρεδρος, κ. Κέντρος· καὶ συνιστᾷ τοὺς διδασκάλους εἰς τοὺς ξένους.

— « Τοὺς εὐχαριστοῦμεν καὶ τοὺς συγχαίρομεν » φωνάζουν τότε ὅλοι· καὶ σφίγγουν θερμὰ τὰς χεῖράς των.

§ 100. Μὲ τὰ στέφανα καὶ τὰ βραβεῖα.

1. Ἀπὸ τὴν παραλίαν ὁδηγοῦν τοὺς ξένους εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, διὰ νὰ τὴν συνοδεύσουν ὅλοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐμπρὸς τὰ βιολιά καὶ ὀπισθεν ὅλον τὸ χωρίον συνοδεύουν τὸν γαμβρὸν μὲ τὸ τραγοῦδι :

« Χαρὰ στὴν κόκκινη μηλιά, χαρὰ στὸ παλληκάρι,
«χαρά, ποὺ τὸ χρυσόμηλο θ' ἀπλώσῃ νὰ τὸ πάρῃ».

Μετ' ὀλίγον φθάνουν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης. Ὁ Παπασπύρος μὲ τὴν πρεσβυτέραν του, λάμποντες ἀπὸ χαράν, δέχονται δακρυσμένοι τὸν κόσμον. Τὰ λαλούμενα παίζουν καὶ ἡ νύμφη καμαρωτὴ ἐξέρχεται εἰς τὴν ἐξώθυραν, στηριζομένη εἰς τὸν βραχίονα τοῦ πάππου της.

Φθάνουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐκεῖ ὁ Παπασπύρος τοποθετεῖ τὴν νύμφην εἰς τὸ ἀριστερὸν τοῦ γαμβροῦ καὶ πηγαίνει εἰς τὸ Ἱερόν, νὰ ἐνδυθῇ. Εἰς τὸ μέσον τῆς ἀδελφῆς καὶ τῆς ἐξαδέλφης νύμφη καὶ γαμβρὸς λάμπουν ἀπὸ χαράν, ἀπὸ παράστημα καὶ ὥραιότητα.

Ὁ Παπασπύρος, ἐνδεδυμένος τὰ χρυσᾶ ἄμφιά του, μαζὶ μὲ τὸν Παπαμάρκον, τὸν ἱερέα τῆς Μακρυρράχης, ἀναγινώσκουν τώρα μεγαλοφώνως τὰς εὐχάς. Ψάλλουν τὸ « Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξη καὶ τιμὴ στεφάνωσον αὐτούς » καὶ ἀλλάσσουν τὰ στέφανα.

2. Μετ' ὀλίγον τελειώνει ἡ ἀκολουθία τοῦ γάμου. Ὁ ἐπιθεωρητής, ὡς κουμπάρος, πρῶτος θὰ ἡσπάζε-

το τὰ στέφανα καὶ τοὺς νεονύμφους. Τὴν ὥραν αὐτήν, ἐξάγει ἀπὸ τὸ θυλάκιόν του δύο ἔγγραφα καὶ ἐν μικρὸν κυτίον καὶ λέγει εἰς τοὺς καλεσμένους :

« Κύριοι! Ὁ ὑπουργὸς τῆς παιδείας, ὁ ὁποῖος παρηκολούθησεν ἀπ' ἀρχῆς τὸ ἔργον τῶν διδασκάλων τοῦ χωρίου σας, μοῦ ἀνέθεσε ν' ἀνακοινώσω εἰς τὴν Δέσποιναν Ἀνέζη τὴν εὐαρέσκεϊάν του καὶ νὰ κρεμάσω εἰς τὸ στήθος τοῦ Πέτρου Ἀνέζη αὐτὸ τὸ παράσημον, τὸ ὁποῖον στεφανώνει τοὺς κόπους του ». Λέγων δὲ ταῦτα, παραδίδει εἰς τὴν διδασκάλισσαν τὸ ἔγγραφον τοῦ ὑπουργοῦ καὶ καθηλώνει εἰς τὸ στήθος τοῦ διδασκάλου ἓνα μικρὸν ἀργυροῦν σταυρόν, τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος. Ὑστερον ἀσπάζεται τὰ στέφανα καὶ συγχαίρει τοὺς νεονύμφους :

« Τοὺς ἀξίζουν, τοὺς ἀξίζουν καὶ τοὺς δύο!» φωνάζει ὅλος ὁ κόσμος. Καὶ μὲ τὴν σειρὰν περνοῦν ἐμπροσθέν των καὶ τοὺς συγχαίρουν.

3. Τελευταῖον περνοῦν καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου. Θέλουν καὶ αὐτοὶ νὰ ἀσπασθοῦν τὰ στέφανα καὶ νὰ συγχαροῦν τοὺς διδασκάλους. Ἀλλὰ δὲν φθάνουν. Ἀντὶ δὲ νὰ δώσῃ, δέχεται ὁ καθεὶς τῶν νεονύμφων καὶ ἀπὸ τὴν διδασκάλισσαν ἀπὸ ἓνα θερμὸν ἀσπασμόν.

§ 101. Οἱ Καλορριζικιῶται πρὸς τὸν εὐεργέτην των.

1. Τὰ συγχαρητήρια καὶ οἱ ἀσπασμοὶ ἐτελείωσαν καὶ ὁ γαμβρός, ὁδηγῶν τὴν ὡραίαν νύμφην, ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν.

Ἡ Παπασπύραινα ἐπιμένει νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς νεο-
νύμφους εἰς τὴν οἰκίαν της, διὰ νὰ γίνῃ ἐκεῖ ἡ χαρά.
Ὁ πάρεδρος ὅμως φωνάζει : « Εἰς τὴν παραλίαν!
εἰς τὴν παραλίαν προχωρεῖτε! »· καὶ ἡ συνοδεία προ-
χωρεῖ πρὸς τὸν λιμένα. Ὁ γαμβρός, ἡ νύμφη, ὁ Παπα-
σπύρος, ἡ πρεσβυτέρα του καὶ αἱ γυναῖκες ἀποροῦν
διὰ τοῦτο. Ἀκολουθοῦν ὅμως τὸν πάρεδρον καὶ τοὺς
ἄνδρας, οἱ ὅποιοι μὲ χαμόγελα προχωροῦν κατὰ τὸ
κοινοτικὸν κατάστημα.

Εἰς τὸν δρόμον τὰ ὄργανα παίζουν καὶ ὁ κόσμος,
ὁ ὅποιος ἀκολουθεῖ, τραγουδεῖ καὶ λέγει :

« Νύφη μου, ξάστερο νερὸ καὶ ξέλαμπρο φεγγάρι,
» τὸ ταῖρί σου εἶναι ζηλευτὸ κι ὁμορφο παλληκάρι.
» Στὸ σπίτι, στὸ πεθερικό, στὴ γειτονιά, ὅποῦρθες,
» σὰν κυπαρίσσι νὰ σταθῇς, σὰν πρίνος νὰ ριζώσης,
» καὶ σὰ μηλιά, γλυκομηλιά ν' ἀνθίσῃς, νὰ καρπίσῃς
» καὶ γιούς ἐννιά ν' ἀξιωθῇς καὶ μιὰ γλυκομηλίτσα ».

2. Τέλος ἔφθασαν ἔμπρὸς εἰς τὸ κοινοτικὸν κατάστη-
μα. Ὁρθάνοικτοι αἱ θύραι του περιμένουν τὸν οἰκο-
κύρην.

Πλησιάζοντες εἰς τὴν θύραν οἱ νεόνυμφοι, ἀκούουν
τὸν πάρεδρον νὰ τοὺς φωνάζῃ : « Καλορρίζικον τὸ
νέον σπίτι σας! Νὰ τὸ χαίρεσθε! » Ἐκπλήσσονται
ἐκεῖνοι καί, ὑψώνοντες τὸ βλέμμα εἰς τὸ ἀνώφλιον
τῆς ἐξωθύρας, ἀναγινώσκουν μὲ μεγάλα γράμματα,
φρεσκογραμμένα. « Οἱ Καλορρίζικῶται εἰς
τὸν εὐεργέτην των ».

§ 102. « Θὰ φύγωμεν ».

1. Ἔως τὴν ἄλλην μεσημβρίαν ἐκράτησεν ἡ χαρά. Ποῦ νὰ κοιμηθῇ κανεὶς ἐκείνην τὴν νύκτα μὲ τοιαύτην διπλὴν χαράν, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ χωρίον! Ὅλοι θέλουν νὰ διασκεδάσουν, ὅπως ποτὲ ἄλλοτε.

Μεταφέρουν λοιπὸν εἰς τὸ κοινοτικὸν κατάστημα τὰ σφακτὰ καὶ τὰ πουλερικά των, τὰ φαγητὰ καὶ τὰ γλυκὰ, τὰ κρασιὰ καὶ τὶς πίτες των καὶ ὅλοι μαζί, ἀδελφωμένοι, διασκεδάζουν εἰς τὸν αὐλόγυρον τῆς νέας κατοικίας τοῦ γαμβροῦ.

Ἡ ρετσίνα τρέχει ποτάμι, ὁ χορὸς καὶ τὸ τραγοῦδι εἶναι εἰς τὴν ἀκμὴν των! Οἱ ξενιτευμένοι ἐνθυμοῦνται τὰ περασμένα καὶ σύρουν τὸν χορὸν τῆς πατρίδος των. Οἱ ἰδικοὶ των τοὺς καμαρώνουν καὶ κολλοῦν τάλληρσ εἰς τὰ μέτωπα τῶν ὀργυνοπαικτῶν.

Χορεύουν τὰ μεγάλα κοράσια, τότε δὲ πίπτουν, ὡς βροχή, τὰ « κ ο λ λ ή μ α τ α » ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρραβωνιαστικούς των.

Χορεύουν τελευταῖον καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου καὶ δείχνουν ὅλην τὴν τέχνην των εἰς τὸν συρτὸν καὶ εἰς τὸν μπάλον, εἰς τὸν πεντοζάλην καὶ τὸν καλαματιανόν. Ἀναγαλλιάζουν οἱ ξενιτευμένοι καὶ κολλοῦν δολάρια καὶ καμαρώνουν οἱ διδάσκαλοι καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ διασκεδάζουν μέχρι τῆς μεσημβρίας τῆς Δευτέρας.

2. Τὴν χαράν ἐκείνην ἀκολουθοῦν ἄλλαι. Δὲν παρῆλθεν ἑβδομάς καὶ ἀρραβωνιάζεται ἡ διδασκάλισσα μὲ τὸν πρόεδρον τοῦ συλλόγου τῶν Καλορριζικιωτῶν

τοῦ Σικάγου, Κωστήν Κάρπον. Τρεῖς ἄλλοι, ξενιτευμένοι καὶ ἀπὸ καιροῦ ἄρραβωνιασμένοι, νυμφεύονται, ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον. Καὶ δὲν περνᾷ ἐβδομάς, κατὰ τὴν ὁποίαν νὰ μὴ ἔχη τὸ χωρίον ἄρραβῶνα καὶ διασκέδασιν. Ἔτσι ἐπέρασεν ὁ καιρὸς ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τέλους Ἰουλίου.

Εἰς τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου ἤρχισαν οἱ ξενιτευμένοι νὰ ἐτοιμάζωνται, διὰ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὅλοι, ἐκτὸς τοῦ Κωστή Κάρπου. Ἐκεῖνος θὰ τελέσῃ τοὺς γάμους του καὶ ὑπολογίζει νὰ ἐγκατασταθῇ διὰ παντὸς εἰς τὸν Καλορρίζικον. Οἱ ἄλλοι θέλουν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ἀμερικὴν: «Θὰ φύγωμεν, διδάσκαλε! Θὰ μεταβῶμεν ὀπίσω εἰς τὴν Ἀμερικὴν, νὰ ἐπαναλάβωμεν τὰς ἐργασίας μας. Ἡ πατρίς μας εἶναι μικρά· οὔτε ἐμπόριον τῆς προκοπῆς δυνάμεθα ἐδῶ νὰ ἐνεργήσωμεν, οὔτε καμμίαν βιομηχανίαν. Δὲν ἔχομεν, βλέπεις, συγκοινωνίαν, καὶ αἱ πρῶται ὕλαι λείπουν ἀπὸ τὸν τόπον μας. Ἡ Ἑλλάς εἶναι τόπος πτωχός, οἱ δὲ πατριῶταί μας πολὺ ὀπίσω. Ἄν μείνωμεν ἐδῶ, πρέπει νὰ λάβωμεν εἰς χεῖρας τὸ ἀλέτρι ἢ τὴν ἀγκλίτσαν. Ἄν ἐγκατασταθῶμεν πάλιν εἰς καμμίαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος, θὰ φάγωμεν, ὅσα μὲ τόσον κόπον ἔχομεν οἰκονομήσει. Εἴμεθα πολὺ ὀπίσω ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, κ. Ἀνέζη ».

§ 103. Ἀλλάσσουν γνώμην.

1. Εἰς τὸν Πέτρον Ἀνέζην οἱ λόγοι οὗτοι ἔκαμαν ἐντύπωσιν πικράν. Ἐστενοχωρήθη διὰ τὰς ιδέας των. Εὗρίσκεν ὅμως φυσικὸν νὰ σκέπτονται τοιοῦτοτρό-

πως, ἀφοῦ δὲν ἐγνώριζον διόλου τὴν Ἑλλάδα, ἀφοῦ ἔφυγον τόσον μικροὶ καὶ ἔλειπον τόσα ἔτη ἐξ αὐτῆς. « Εἶναι ἀφώτιστοι » εἶπε μέσα του. « Διὰ τοῦτο καὶ ἔχουν ιδέας τοιαύτας. Ἄν φωτισθοῦν, ἡμπορεῖ ν' ἀλλάξουν ἀπόφασιν » καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ τοὺς φωτίσῃ.

Τοὺς ἐξηγεῖ κατὰ πρῶτον, πῶς καὶ εἰς τὸ Κακορρίζικον ἀκόμη θὰ ἡμποροῦσαν νὰ ζήσουν ἀρκετοὶ ἐξ αὐτῶν· ἄλλοι μὲ τὸ ἐμπόριον τῶν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων τοῦ χωρίου· ἄλλοι μὲ τὴν βιομηχανικὴν ἐκμετάλλευσιν καὶ ἄλλοι μὲ ἐπιχειρήσεις ναυτικές. Ὑστερον τοὺς ἀποδεικνύει, πῶς πολλοὶ ἐξ αὐτῶν θὰ ἠδύναντο νὰ ζήσουν εὐτυχισμένοι καὶ μακρότερον τοῦ χωρίου των : « Τὸ Καλορρίζικον, λέγει εἰς αὐτοὺς δὲν εἶναι ὅλη ἡ Ἑλλάς. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλα μέρη της, τὰ ὁποῖα διψοῦν ἀπὸ ἐπιχειρηματίας καὶ ἀπὸ κεφάλαια. Ἄν ἐγγνωρίζετε τὴν Ἑλλάδα, δὲν θὰ εἴχετε τόσον μικρὰν ιδέαν δι' αὐτὴν ».

— « Καὶ πῶς νὰ τὴν γνωρίσωμεν ; » ἠρώτησεν εἰς.

— « Ἰδοὺ πῶς ! » ἀπήντησεν ὁ Πέτρος Ἀνέζης. « Αὐτὸν τὸν μῆνα θὰ κάμω τὸ ταξίδιον τοῦ γάμου μου. Ἄν μὲ συνωδεύατε εἰς τοῦτο, θὰ ἡμπορούσατε πολὺν εὐκόλως νὰ γνωρίσετε τὴν Ἑλλάδα μας ».

3.—« Ἀς δεχθῶμεν » ἀντιμίλησε κάποιος ἐκ τῶν ξενιτευμένων » ὅτι καὶ ἐδῶ καὶ εἰς ἄλλο κανὲν μέρος ἐλληνικὸν θὰ ἡμπορέσωμεν νὰ εὕρωμεν ὅλοι μας ἐργασίαν, ἡ ὁποία θὰ μᾶς φέρῃ ἱκανοποιητικὰ κέρδη. Τί νὰ τὰ κάμω ἐγὼ τὰ κέρδη αὐτά, ὅταν δὲν ἡμπορῶ νὰ ἔχω τὴν συγκοινωνίαν μου, τὸ θέατρόν μου, τὸν κινηματογράφον μου καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα

εἶχα καὶ θὰ ἔχω εἰς τὴν Ἀμερικὴν ; Ποῦ νὰ εὕρη κανεῖς ὅλ' αὐτὰ ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ; »

— « Ἀλλὰ, φίλε μου, ἀπήντησεν ὁ διδάσκαλος, ἂν ἐγκατασταθῇτε εἰς μίαν ἀπὸ τὰς μεγάλας ἑλληνικὰς πόλεις, θὰ ἡμπορεῖτε νὰ ἔχετε πολὺ εὐκόλως, ὅσα μοῦ ἀνεφέρατε πρὸ ὀλίγου.

« Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν εἶναι ὅλα αὐτὰ τόσον πλούσια ἐδῶ, ὅσον εἰς τὴν Ἀμερικὴν, τοῦτο δὲν εἶναι λόγος νὰ σᾶς κάμῃ, ν' ἀφήσετε τὴν πατρίδα σας καὶ νὰ ζήσετε παντοτεινὰ εἰς τὰ ξένα. Ἀκριβῶς, ὅσοι Ἕλληνες γνωρίζουν ἀπὸ πολιτισμόν, ἔχουν ὑποχρέωσιν, μένοντες εἰς τὴν Ἑλλάδα, ν' ἀγωνισθοῦν, διὰ ν' ἀποκτήσουν καὶ ἄλλοι ἀδελφοί μας, ὅσα ἔχουν οἱ πολιτισμένοι ἄνθρωποι.

» Μήπως νομίζετε, ὅτι ὁ πολιτισμὸς θὰ πέσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν οὐρανόν ; Ἄν ἐγὼ δὲν ἤρχόμην εἰς τὸ χωρίον σας — τὸ ἐνθυμεῖσθε; — καὶ δὲν ἤθελον νὰ μείνω εἰς αὐτὸ τόσα ἔτη μὲ τὴν ἐξαδέλφην μου καὶ δὲν ἠγωνιζόμεθα καὶ οἱ δύο μας ὅλον τοῦτον τὸν καιρόν, διὰ νὰ πολιτίσωμεν, ὅσον ἡμπορέσαμεν, τοὺς πατριώτας σας, πιστεύετε, ὅτι θὰ εὕρισκετε ἔτσι τὸ χωρίον σας ;

» Ἀφοῦ ἡμεῖς, δύο ἄνθρωποι ξένοι, οἱ ὁποῖοι δὲν εἴχομεν κανένα δεσμόν μὲ τὸ χωρίον σας, ἐκάμαμεν ὅ,τι εἶδατε, δὲν ἔχετε τὴν ὑποχρέωσιν καὶ σεῖς, τόσοι καὶ τόσον στενὰ συνδεδεμένοι μὲ τὸ χωρίον σας, νὰ κάμετε κάτι περισσότερον ἀπὸ ἡμᾶς ; Νὰ μείνετε ἐδῶ εἰς τὸν τόπον σας, καὶ μὲ τὰ κεφάλαιά σας καὶ μὲ ὅσα εἶδατε

καὶ γνωρίζετε νὰ βοηθήσετε, ὥστε νὰ ὑψωθῇ ὀλίγον ὑψηλότερον ἢ πατρίς σας ;

» Δὲν νομίζετε, ὅτι ἔχετε καὶ σεῖς ὑποχρέωσιν νὰ γίνῃ ἡ ζωὴ σας ὑπόδειγμα εἰς τὴν ζωὴν τῶν χωριανῶν σας καὶ οἱ εὐγενικοὶ τρόποι σας νὰ διδάξουν καὶ τὰ χρήματά σας νὰ δώσουν ἐργασίαν καὶ τροφὴν εἰς ἄλλους ἀδελφούς σας ; »

3. — « Ὁχι, δὲν θὰ φύγω ! Θὰ ζήσω καὶ θ' ἀποθάνω ἐδῶ εἰς τὸν τόπον μου » εἶπε τότε ὁ υἱὸς τοῦ παρέδρου, ὁ Βαγγέλης Κέντρος.

— « Τὸ ἴδιον καὶ ἡμεῖς » εἶπον καὶ οἱ ἄλλοι μὲ μίαν φωνήν. « Θὰ σᾶς παρακαλέσωμεν μόνον, κ. Ἀνέζη, νὰ κάμωμεν μίαν ὥραν γρηγορώτερον τὸ ταξίδιον, τὸ ὅποιον εἶπατε ».

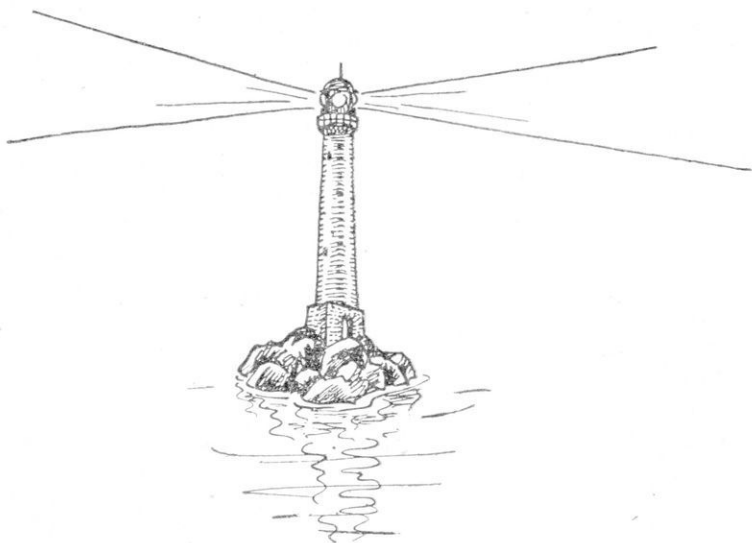
— « Σᾶς τὸ ὑπόσχομαι καὶ σᾶς συγχαίρω » ἀπήντησεν ὁ διδάσκαλος, συγκινημένος ἀπὸ εὐχαρίστησιν.

§ 104. Ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ.

1. Δεκαπέντε Αὐγούστου. Τὴν ἡμέραν θερμὴ καὶ τὴν ἑσπέραν πανεύμορφος καὶ δροσερὰ ἡ παραλία τοῦ Καλορρίζικου. Δὲν ἔχει φεγγάρι τὴν ἑσπέραν αὐτήν, ἀλλ' εἶναι ὠραιότερα καὶ χωρὶς αὐτό. Τὰ ἄστρα λαμπυρίζουν, τρεμοσβήνουντα. Εἰς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον φαίνεται εἰς μακρὸς δρόμος, ὡς νὰ εἶναι στρωμένος μὲ σκόνην ἄδαμαντίνην. Εἶναι ὁ Γαλαξίας, ὁ ὁποῖος αὐτὸν τὸν μῆνα, ὅταν λείπη ἡ σελήνη, ἔχει μοναδικὴν μεγαλοπρέπειαν.

Ἡ προκυμαία εἶναι πλήρης κόσμου. Εἶναι αὐτοί,

πού θὰ ταξιδεύσουν μὲ τὸν διδάσκαλον καὶ περιμένουν τὸ ἀτμόπλοιον. Ὁ εἷς μὲ τὴν νεόνυμφον σύζυγόν του, ὁ ἄλλος μὲ τὴν μνηστήν του, ὁ τρίτος μὲ τὴν ἀδελφήν του. Γελαστοὶ ὁμιλοῦν καὶ ἀστειεύονται, καθισμένοι ἔξωθεν τοῦ συνεταιρικοῦ καφενεῖου, καὶ ἀναμένουν τὸ ἀτμόπλοιον· μαζί μὲ αὐτοὺς καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

Φάρος

2. Ἀπέναντι, εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ μικροῦ λιμένος, κοκκινίζει τὸ μικρὸν φῶς ἑνὸς ἐρυθροῦ φανοῦ. Τὸν ἔχουν στήσει οἱ Καλορριζικιώται μὲ τὴν συμβουλήν τῶν διδασκάλων των, διὰ τὰ μικρόπλοια, τὰ ὅποια εἰσέρχονται νύκτα εἰς τὸν λιμενίσκον τοῦ χωρίου των.

Ἐξαίφνης εἷς ἐκ τῶν ξενιτευμένων τῆς συντροφιάς,

μόλις ἀντίκρυσσε τὸν κόκκινον φανόν, ἠκούσθη νὰ λέγῃ : « Νομίζω, ὅτι ἡ πρώτη μας ἐργασία, ὅταν ἐγκατασταθῶμεν εἰς τὸ χωριό μας, εἶναι νὰ φροντίσωμεν εἰς τὴν θέσιν τοῦ φαναριοῦ ἐκείνου νὰ κτισθῇ ἕνας φάρος».

— « Βέβαια, βέβαια » εἶπον οἱ ἄλλοι.

— « Τί θὰ εἰπῇ φάρος ; » ἐρωτᾷ τότε ὁ πάρεδρος Στάμος Κέντρος.

‘Ο υἱός του, καθισμένος πλησίον, τοῦ ἐξήγησεν, ὅτι εἶναι πύργος ὑψηλὸς καὶ στερεὸς μ’ ἓνα πολὺ μέγαλον φανὸν ἐπάνω εἰς τὴν κορυφήν του, διὰ νὰ φωτίζη, ὅσους μὲ τὰ πλοῖά των ταξιθεύουν τὴν νύκτα.

‘Ο γέρων πάρεδρος, ὅταν ἤκουσε ταῦτα, ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν του, ἐστράφη πρὸς τὸν διδάσκαλον καί, κτυπῶν αὐτὸν χαϊδευτικῶς εἰς τὸν ὦμον, λέγει : « Ὅσον ἔχομε εἰς τὸ Καλορρίζικον τέτοιο δυνατὸ φανάρι, δὲν ἔχομε ἀνάγκη ἀπὸ ἄλλο. Αὐτὸς εἶναι ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ μας, ποὺ καὶ τὴ στεριά καὶ τὴ θάλασσά μας πάντοτε θὰ φωτίζει ».

— « Νὰ μᾶς ζήσῃ ὁ δάσκαλός μας, ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ μας ! » ἐφώναζαν τότε ὅλοι οἱ παριστάμενοι.

‘Ο Πέτρος Ἀνέζης δὲν ἐπρόφθασε νὰ εὐχαριστήσῃ. Δυνατὸν σφύριγμα ἠκούσθη, εἰς τὸ στόμιον δὲ τοῦ λιμένος ἐφάνησαν φῶτα καὶ εἰς ὑψηλὸς ἰστός. Ὅλοι ἐστρεψαν τὰ βλέμματά των, διὰ νὰ ἴδουν τὸ μικρὸν πλοῖον, τὸ ὁποῖον εἰσέπλεεν εἰς τὸν λιμένα, καὶ δὲν παρετήρησαν δύο δάκρυα, τὰ ὁποῖα κατέβαινον εἰς τὰ μάγουλα τοῦ Πέτρου Ἀνέζη.

§ 105. Τί θὰ ἦτο ἡ πατρίς μας!

1. Εἴκοσιν ἡμερῶν ταξίδιον! Ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἄλλοτε ἀτμοπλοϊκῶς καὶ ἄλλοτε σιδηροδρομικῶς. Οἱ ξενιτευμένοι μὲ ὁδηγὸν τὸν Πέτρον Ἀνέξην διέτρεξαν ὅλην σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα τοῦ καιροῦ ἐκείνου.

Μετέβησαν εἰς τὰς Πάτρας, εἰς τὰς Καλάμας, εἰς τὸ Ναύπλιον, τὴν Τρίπολιν, τὴν Κόρινθον, εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ τὰς Ἀθήνας. Ἦλθον καὶ εἰς τὸν Βόλον καὶ διὰ τοῦ θεσσαλικοῦ σιδηροδρόμου διέτρεξαν ὁλόκληρον τὴν Θεσσαλίαν. Ἐγνώρισαν βραδύτερον καὶ τὴν Χαλκίδα, τὴν Σύρον, τὴν Ζάκυνθον, τὸ Ἀργοστόλιον καὶ τὴν Κέρκυραν.

Εἶδον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς των τὸ ἐμπόριον, τὴν ναυτικὴν κίνησιν, τὰ βιομηχανικὰ ἐργοστάσια καὶ τοὺς λιμένας τῆς Ἑλλάδος μας. Ἀντελήφθησαν τὰς προόδους της. Ἐφωτίσθησαν τόσον, ὥστε ἦτο ἀδύνατον πλέον νὰ τοῖς ἀντιταχθῇ ἀντίθετος γνώμη:

«Μὰ τὴν ἀλήθειαν» εἶπεν εἰς τῶν συνταξιδιωτῶν κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν των «δὲν ἐφантаζόμην, ὅτι ἡ Ἑλλάς θὰ εἶχε τόσον ὠραῖα μέρη, τοιοῦτον ἐμπόριον καὶ τόσην βιομηχανίαν».

—«Ἀλήθεια, ἀλήθεια!» προσέθεσαν καὶ ἄλλοι πάντες δὲ μετὰ θαυμασμοῦ ὠμίλουν δι' ὅσα εἶχον ἴδει.

Ἡ ἀπόφασίς των τότε ἦλθε μόνη της: «Θὰ μείνουν ὀριστικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα».

2. Ὁ Πέτρος Ἀνέξης δὲν ἠδύνατο νὰ εὕρῃ λόγους, διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν χαράν του: «Εἶναι εὐτύχημα, μέγα εὐτύχημα τοῦτο διὰ τὸν τόπον μας» ἔλεγεν εἰς

τὸν ἱατρὸν τοῦ Καλλορίζικου. «Ἐὰν ὅλοι οἱ Ἑλληνες μετανάσται ἔκαμνον ὅ,τι ἀπεφάσισαν νὰ κάμουν οἱ χωριανοὶ μας καί, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔφερον μαζί μὲ τὴν περιουσίαν των καὶ τὸν πολιτισμὸν ἀπὸ τὰ ξένα, τί θὰ ἦτο ἡ πατρίς μας!»

§ 106. Ἐμπρὸς πάντοτε.

1. Τὰ ἔτη περνοῦν, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο. Ἡ Ἑλλὰς ἄλλοῦ προοδεύει, ἄλλοῦ μένει στάσιμος καὶ ἄλλοῦ χειροτερεύει. Μόνον τὸ Καλλορίζικον πάντοτε προχωρεῖ καὶ προκόπτει.

Εἰς τὸ χωρίον αὐτὸ βασιλεύει ἀπὸ μακροῦ τώρα ἡ ὁμόνοια. Ἀγαπημένοι καὶ ὁμονοιασμένοι ὅλοι οἱ χωριανοί, ἐργάζονται, πλουτίζουν καὶ πολιτίζουνται.

Τώρα δὲν εἶναι μόνον ἡ ξηρά· εἶναι καὶ ἡ θάλασσα. Πολλοὶ ἐκ τῶν χωρικῶν ἀπὸ καιροῦ ἔχουν ριφθῇ μὲ ὄρεξιν εἰς τὴν θάλασσαν. Οἱ ψαράδες ἐπλήθυναν καὶ εἰς τὰ δύο μικρὰ ἀτμόπλοια τῆς κοινότητος οἱ περισσότεροι ναῦται εἶναι Κολορρίζικῶται.

2. Τὰ καπνὰ προοδεύουν· καὶ τί καπνὰ! Τῆς καλύτερας ποιότητος.

3. Ἀλλὰ καὶ ὁ δρόμος, ὁ ὁποῖος φέρει εἰς αὐτό, ἔγινε δρόμος ἀμαξιτός. Ἠνώθη μὲ τὸν κεντρικὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος φέρει εἰς τὰς Ἀθήνας. Τὰ ζῶα δὲν κακοπαθοῦν πλέον, διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὸ χωρίον. Διὰ νὰ γίνη ὁμως ὁ δρόμος αὐτός, εἰργάσθησαν ὅλοι οἱ Καλλορίζικῶται καὶ ὁ διδάσκαλος μαζί.

Βλέπει ὁ ἀγωγιάτης, ὁ κύρ Γιάννης, τὰ παρόντα καὶ

ἐνθυμεῖται τὰ περασμένα. « Εὐγέ του αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου! λέγει. Ὁ Θεὸς χίλια καλὰ νὰ τοῦ δίνη! Ἔσωσε καὶ ἔμένα καὶ τὰ ζῶά μου. Τέτοιοι ἄνθρωποι νὰ ζοῦν! »

Καὶ λέγει πάντοτε, ὅπου εὐρεθῇ καὶ ὅπου σταθῇ, ὅτι αὐτὸς ἔφερε πρώτην φοράν τὸν Πέτρον Ἀνέζην εἰς τὸ χωρίον· καὶ εἰς τοὺς Καλορριζικιώτας: « Ἐγὼ σᾶς τὸν ἔφερα! Τὸ ποδαρικό μου ἦτο τυχερό ».

§ 107. Δοξασμένοι χρόνοι.

1. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἔχει τώρα οἰκογένειαν, δύο χαριτωμένα παιδάκια: τὴν Λενιώ, διὰ νὰ ἐνθυμίζῃ τὴν μητέρα του, καὶ τὸν Σπύρον, διὰ νὰ ἐνθυμίζῃ τὸν πενθερόν του.

Αἱ φροντίδες του τώρα ἐμεγάλωσαν. Αὐτὸς ὅμως εὐρίσκει τὸν τρόπον νὰ μοιράζῃ τὴν ἀγάπην, ποὺ ἔχει εἰς τὴν οἰκογένειάν του, εἰς τὸ σχολεῖον καὶ εἰς τὸ χωρίον, τὸ ἀγαπημένον του, τὸ Καλορρίζικον. Διότι, ὅλα καὶ ὅλα! Τὸ φῶς, τὸ ὅποῖον ἕως τώρα φωτίζει τὸ χωρίον τοῦτο, δὲν θέλει νὰ ὀλιγοστεύσῃ. Καὶ ἀγωνίζεται μαζί μὲ τὴν ἐξαδέλφην του καὶ κοπιᾶζουν διὰ τοῦτο.

2. Ἔτσι εὐτυχισμένους εὔρε τοὺς διδασκάλους τοῦ Καλορρίζικου ἡ ἐπιστράτευσις τοῦ 1912. Ὅταν ἀνέγνωσεν ὁ Πέτρος Ἀνέζης εἰς τὸ συνεταιρικὸν καφενεῖον τὸ διάταγμα, τὸ ὅποῖον προσεκάλει δέκα ἡλικίας, ἐπήδησεν ἀπὸ χαράν. Ὁ ἴδιος ἔτρεξε καὶ μὲ τὰς χεῖράς του ἐκτύπησε τὸν κώδωνα τῆς ἐκκλησίας. Οἱ χω-

ρικοί, ἀποροῦντες, ἔτρεξαν εἰς τὴν κεντρικὴν πλατεῖαν :
 « Τί συμβαίνει καὶ κτυπᾷ ἡ καμπάνα τέτοιαν ὥραν; »
 ἐρωτᾷ ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Μετ' ὀλίγον ἐγέμισεν ἡ πλα-
 τεῖα.

Τότε βλέπουν ὅλοι νὰ προβάλλῃ ἀνὰ μέσον αὐ-
 τῶν χαρούμενος ὁ « φ ἄ ρ ο ς τ ο ὕ χ ω ρ ι ο ὕ » ὁ
 Πέτρος Ἀνέζης. Εἰς τὸ πρόσωπόν του ἀναγινώσκουν
 ὅλοι, ὅτι συμβαίνει κάτι πολὺ σπουδαῖον, ἀλλὰ καὶ πο-
 λὺ εὐχάριστον. Ἐκεῖνος ὅμως δὲν ἤλθεν ἐκεῖ, διὰ νὰ εἴ-
 πῃ τὸ νέον μόνον. Προσεκάλεσε τοὺς Καλορριζικιώτας,
 διὰ νὰ τοὺς μεταδώσῃ ἀπὸ τὴν φλόγα, ἡ ὁποία φλο-
 γίζει τὰ στήθη του. Καὶ τὸ κατορθώνει. Ἀνάπτει καὶ
 καίει ὁλότελα τοὺς χωρικοὺς μὲ τοὺς φλογερούς του
 λόγους. Τοὺς ἐξηγεῖ, ὅτι ὁ πόλεμος αὐτὸς γίνεται, διὰ
 νὰ ἐλευθερωθοῦν σκλαβωμένοι ἀδελφοί μας. Τοὺς κά-
 μνει δὲ ὅλους, πατέρας, μητέρας, ἀδελφὰς καὶ περισ-
 σότερον τοὺς ἐφέδρους, νὰ φωνάζουν : « Ζήτω ὁ πό-
 λεμος! » καὶ ὅλοι μαζὶ νὰ τραγουδοῦν τὸν Ἐθνικὸν
 ὕμνον μας :

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
 τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή.
 Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη,
 ποὺ μὲ βιά μετράει τὴ γῆ....

3. Τὸ πρῶτὴ τῆς τρίτης ἡμέρας τὸ Καλορρίζικον πα-
 νηγυρίζει, ἃς εἶναι καὶ καθημερινή.

Ὅλον τὸ χωρίον, συνηθροισμένον εἰς τὴν ἐκκλησίαν,
 λειτουργεῖται. Ἔχει εἰς τὸ μέσον 112 παλληκάρια ἐ-
 φέδρους καὶ ἐθελοντάς μὲ τὴν σημαίαν τοῦ σχολείου

καὶ τὸν Πέτρον Ἀνέζην, ἐνδεδυμένον τὴν στολὴν τοῦ ἐφέδρου ἀνθυπολοχαγοῦ, καὶ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ τοὺς φυλάξῃ ἀπὸ κάθε κακόν. Τελειώνων τὴν Λειτουργίαν ὁ Παπασπύρος, τοὺς προπέμπει μαζὶ μὲ ὅλον τὸ πλῆθος μέχρι τῆς προκυμαίας. Ἐκεῖ μετ' ὀλίγον θὰ ἔλθῃ τὸ βαποράκι, τὸ ὁποῖον θὰ τοὺς μεταφέρει εἰς τὸν Πειραιᾶ.

Μητέρες, σύζυγοι, ἀδελφαὶ τριγυρίζουν τὰ παλληκάρια· κάτι ἔχουν νὰ εἶπουν ἀκόμη, κάτι ἐνθυμοῦνται, τὸ ὁποῖον ἄφησαν. Πλησίον των ἡ Κρυσταλλιῶ καὶ ἡ διδασκάλισσα Δέσποινα Κάρπου, μὲ τὸ μωρὸν εἰς τὴν ἀγκάλην της ἡ καθεμία, προπέμπουν μὲ καρδιοκτύπι τοὺς συζύγους των : « Τάχα θὰ τὸν ἐπανίδω; » λέγει μέσα της ἡ καθεμία· ἀλλὰ δὲν τολμᾷ νὰ τὸ φανερώσῃ.

4. Ὁ Παπασπύρος μὲ τὸν Σταυρὸν εἰς τὰς χεῖρας φωνάζει : « Μὲ τὴν εὐχὴν μου! Μὲ τὴν εὐχὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας, παιδιὰ μου! Κοιτάξετε καλὰ, μὴν ἐντροπιάσετε τὸν ἀρχηγόν σας! »

— « Τὸ ὀρκιζόμεθα. Ζήτω ἡ Ἑλλάς! » ἀπαντοῦν ἐκεῖνοι· ἐνῶ αὐτοί, ποὺ τοὺς προπέμπουν, προσθέτουν : « ὦρα σας καλὴ, παιδιὰ! καὶ ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην νὰ μᾶς γράψετε τὴν πρώτην ἐπιστολὴν σας! »

— « Naί, σᾶς τὸ ὑποσχόμεθα! » ἀπαντοῦν ἐκεῖνοι.

§ 108. Μία φορὰ κανεῖς πεθαίνει.

1. Μετ' ὀλίγον τὸ πλοῖον καταφθάνει καὶ αἱ βάρκαι πλησιάζουν εἰς τὴν ἀποβάθραν.

Τότε ὅλοι οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου, ποὺ προπέμπουν

καὶ αὐτοὶ τοὺς ἐφέδρους, εἰς ἓν νεῦμα τοῦ διδασκάλου
των ἀρχίζουν νὰ τραγουδοῦν τὸ ἐξῆς ᾠσμα :

Μὲ τὴν αὐγὴ κ' ἡ θάλασσα μενεξεδένια
λάμπει καὶ μὲ τὸ φῶς τὰ πάντα ξανανιώνει.
Νά, ἡ ἄνοιξι γυρίζει! Νά, τὸ χελιδόνι!
στὸν Παρθενῶνα ξαναχτίζει τὴ φωλιά του!
Κι ἂν πρέπη νὰ πεθάνωμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα,
θεία εἶναι ἡ δάφνη... Μιὰ φορὰ κανεὶς πεθαίνει..

Τὸ ἀνάκρασμα τὸ ἀκοῦτε τῆς ἀρχαίας Πυθίας ;
« Νίκη στῶν ἡμιθέων τὰ ἐγγόνια ! » Ἀπὸ τὴν Κρήτη
ὡς τῆς Σαλονίκης τὰ κρογιαλῖα ξανανθίζουν
αἰώνιες οἱ ἐλιές. Μὲ τάρματα στὰ χέρια
ἐμπρός! Τὰ ὕψη τῶν βουνῶν ἄς ἀνεβοῦμε,
τῆς Σαλαμίνας τοὺς ἀντίλαλους ὕμνωντας.
Κι ἂν πρέπη νὰ πεθάνωμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα,
θεία εἶναι ἡ δάφνη.... Μιὰ φορὰ κανεὶς πεθαίνει.

Τὸ μαραθῶνιο πεζοπόρο ἀκολουθώντας,
κι ἂν πέσωμε, τὸ χρέος μας ἔχομε κάμει.
Καὶ μὲ τὸ αἷμα τοῦ προγόνου μας Λεωνίδα
τὸ σῖμά μας, θριάμβων αἷμα, ταιριασμένο
θὰ πορφυρώσῃ τὸν καρπὸ τὸν κοραλλένιο
καὶ τὸ σταφύλι τὸ κρεμάμενο στὸ κλῆμα.
Κι ἂν πρέπη νὰ πεθάνωμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα,
θεία εἶναι ἡ δάφνη... Μιὰ φορὰ κανεὶς πεθαίνει.

Τῆς ἱστορίας μᾶς φέγγουν τρεῖς χιλιάδες χρόνοι.
 Ὅρθοί! Ὁ φοῖνικας ξαναγεννιέται ἀπὸ τὴν στάχτη.
 Κι ἂν πρέπη νὰ πεθάνωμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα,
 θεία εἶναι ἡ δάφνη... Μιὰ φορὰ κανεὶς πεθαίνει.

Κ. Παλαμᾶς.

§ 109. Παντοῦ πρῶτοι μετὸν διδάσκαλόν των.

1. Ὄταν ἔφθασεν ὁ Πέτρος Ἀνέξης μετὰ τοὺς ἐπιστράτους εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐζήτησε μίαν χάριν ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους του. Νὰ τὸν τοποθετήσουν μαζὶ μετὰ τὰ παιδιὰ του :

« Τὰ ἀνέθρεψα, τὰ ἐδίδαξα καὶ δὲν τὰ ἄφησα ἕως τῶρα ἀπὸ κοντὰ μου· θὰ ἤθελα καὶ τῶρα νὰ τὰ ἔχω μαζὶ μου, διὰ νὰ βλέπω, πῶς θὰ μάχωνται καὶ πῶς θὰ ἀποθνήσκουν διὰ τὴν πατρίδα των » εἶπε.

Γίνεται πρὸς χάριν του τὸ θέλημά του· καὶ 92 ἐκ τῶν 112 ἐφέδρων τοῦ Καλορρίζικου κατατάσσονται εἰς τὸν λόχον τοῦ διδασκάλου των. Οἱ ἄλλοι 20 μεταβαίνουν ὡς ἐθέλονται καί, ὡς ἀγύμναστοι τελείως, κατατάσσονται εἰς τὰ ἔμπεδα. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι καὶ αὐτοὶ δεικνύουν, ὅτι εἶχον ὅλοι διδάσκαλον τὸν Πέτρον Ἀνέξην.

Κρατοῦν τὸν λόγον των· καὶ τὸν διδάσκαλόν των δὲν τὸν ἐντροπιάζουν καὶ τὴν πατρίδα των τιμοῦν καὶ ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην γράφουν εἰς τοὺς ἰδικούς των τὴν πρώτην ἐπιστολήν.

2. Ἀπὸ τὸ ἴδιον μέρος λαμβάνει καὶ ὁ πάρεδρος τοῦ Καλορρίζικου ἓνα σύντομον γράμμα ἀπὸ τὸν διοικητὴν τοῦ τάγματος, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπηρετοῦν οἱ ἔφεδροι τοῦ χωρίου. Εἶναι τὸ ἐξῆς :

Θεσσαλονίκη 28 Ὀκτωβρίου 1912

«Κύριε πάρεδρε,

» Ἄν ὅλα τὰ τάγματα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἶ-
 » χον τοὺς στρατιώτας τοῦ τετάρτου λόχου τοῦ ἰδι-
 » κοῦ μου τάγματος, ὅπου ὑπηρετοῦν οἱ λέοντες τοῦ
 » χωρίου σας καὶ ὁ ἀνθυπολοχαγὸς καὶ διδάσκαλός
 » σας, κ. Πέτρος Ἀνέζης, πολὺ γρήγορα ἢ ἐλευθερία
 » θὰ ἀγκάλιαζεν ὅλους τοὺς Ἕλληνας.
 » Συγχαίρω ὅλον τὸν χωρίον σας καὶ σᾶς χαιρετῶ.

Ἰω. Βελισσαρίου
 ταγματάρχης».

3. Διὰ τὴν γράψην τοιαύτην ἐπιστολὴν εἰς ταγματάρχης διὰ τοὺς ἐφέδρους τοῦ Καλορρίζικου, βέβαια κάτι θὰ γνωρίζη.

Καὶ ἐγνώριζε πολλὰ ὁ ταγματάρχης Βελισσαρίου διὰ τὸ τάγμα του. Εἶδε τοὺς στρατιώτας του, πῶς εἰς ἐκάστην μάχην τοῦ πολέμου ἐκείνου μέσα εἰς τὴν χάλαζαν τῶν σφαιρῶν καὶ τῶν ὀβίδων, ἔχοντες ὀδηγὸν τὸν ἀνθυπολοχαγὸν Πέτρον Ἀνέζην, ἐξεδίωκον μὲ ἐφ' ὅπλου λόγχην ἀπὸ τὰ χαρακώματα τοὺς ἐχθρούς. Τοὺς εἶδε πολλάκις, πῶς, βρεγμένοι ἕως εἰς

τὰ κόκκαλα, χωμένοι ἕως τὰ γόνατα εἰς τὰ νερά τοῦ κάμπου, ἀψηφοῦντες βροχήν, ψῦχος, σφαίρας καὶ ὀβίδας, ὠρμοῦσαν πρόθυμοι καὶ γελῶντες, ὅπου τοὺς ἔστελλεν ὁ ταγματάρχης των. Καὶ ἐπληροφορήθη, ὅτι ἀπὸ τὸν λόχον τοῦ Πέτρου Ἀνέζη ἠκούσθη τὸ πρῶτον ἡ πολεμικὴ ἰαχή « ἄερα, ἄερα! » Ἐγνώριζεν ἀκόμη, πόσοι πληγωμένοι ἀπὸ τὸ τάγμα του εὐρίσκονται εἰς τὰ χειρουργεῖα καὶ εἰς τὰ νοσοκομεῖα καὶ πόσοι ἕως τώρα ἔχουν φονευθῇ. Ἀκούει δὲ καθημερινῶς τὸν λοχαγὸν τοῦ τετάρτου λόχου τοῦ τάγματος του, ὅταν τοῦ δίδῃ τὴν ἀναφορὰν τῆς ἡμέρας, νὰ τοῦ λέγῃ : « Πάντοτε εἰς ὅλα πρῶτοι οἱ Καλορριζικιῶται· ἀπὸ ὅλους δὲ τοὺς ἀξιωματικούς μου πρῶτος ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Πέτρος Ἀνέζης » (8).

§ 110. « Τὰ πήραμε τὰ Γιάννινα ».

1. Ἀλλὰ δὲν ἔσταμάτησαν μέχρι τῆς Θεσσαλονίκης οἱ ἔφεδροι τοῦ Καλορριζικου, οὔτε ὁ διδάσκαλός των ἀπέκαμεν ἕως ἐκεῖ. Εἰς τὸν μέσον τοῦ χειμῶνος μάχεται τώρα μὲ τὸν λόχον του εἰς τὸ Μπιζάνι. Κακοπαθεῖ, κρυώνει, ξεπαγιάζει, ἀλλ' ἐκεῖ! Δὲν σαλεύει ἀπὸ τὴν θέσιν του· ἕως ὅτου μίαν ἡμέραν μὲ τὸν λόχον του κυριεύει τὴν φοβερὰν Τσούκαν καὶ ἀνοίγει εἰς τὸ στράτευμα τὴν ὁδὸν διὰ τὰ Ἰωάννινα.

Ἀλλ' ὁμοῦ μὲ τὴν ἐχθρικὴν σημαίαν, τὴν ὁποίαν ἀρπάζει ἀπὸ τὰς χεῖρας ἑνὸς Τούρκου σημαιοφόρου, δέχεται κατὰσθηθα μίαν σφαῖραν καὶ πίπτει βαρέως

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης πίπτει βαρέως πληγωμένος.

πληγωμένος, σφίγγων ἀκόμη εἰς τὰς χεῖράς του τὸ πολύτιμον λάφυρον.

2. Πῶς εὐρέθη εἰς τὸ νοσοκομεῖον μέσα εἰς τὰ Ἰωάννινα, δὲν ἐνθυμεῖται διόλου ὁ Πέτρος Ἀνέζης. Ἐνθυ-

μειται μόνον, ὅτι εἶδε νὰ τὸν σηκώνουν ἀπὸ κάτω ὁ Τάσος Γουλῆς καὶ ὁ Πάνος Γκολέμης.

Αὐτὸ μόνον ἀναλογίζεται τώρα, ὁπότε, ζαλισμένος ἀπὸ τοὺς πόνους καὶ ἀπὸ τὴν πυρετόν, κοιτάει εἰς τὸ κρεββάτι τοῦ νοσοκομείου ἐτοιμοθάνατος.

Καὶ ὅμως ἀντιλαμβάνεται, τί γίνεται περίξ αὐτοῦ. Ἀκούει νὰ τραγουδοῦν καὶ νὰ χορεύουν ἔξω ἀπὸ τὸν θάλαμόν του, αἰσθάνεται δὲ εἰς τὰ πρόσωπα τῶν νοσοκόμων τὴν χαρὰν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν.

Ἀκούει μακρὰν τὰ πυροβόλα νὰ βροντοφωνοῦν χαρμόсуна, ὅπως εἰς τελετήν. « Κάτι εὐχάριστον θὰ εἶναι » λέγει μέσα του. Τότε τὸ πρόσωπόν του αἰθριάζει καὶ τὰ χεῖλη του χαμογελοῦν. Ἡ καρδιά του, ἀδυνατισμένη ἀπὸ τὸ αἶμα, τὸ ὁποῖον ἀπὸ αὐτὴν ἐχύθη, πάλλει γρήγορα καὶ ἡ ἀναπνοή του σφίγγει. Νομίζει, ὅτι θὰ ξεψυχήσῃ. Ὁμιλεῖ λόγια διακεκομμένα. Ζητεῖ νὰ ἴδῃ ἀπὸ τὸ παράθυρον τοῦ νοσοκομείου μὲ τοὺς ἰδίους ὀφθαλμούς του ποῖοι τραγουδοῦν καὶ χορεύουν.

Οἱ νοσοκόμοι τοῦ τὸ ἀπαγορεύουν, οἱ ἱατροὶ ὅμως τὸ ἐπιτρέπουν. Τὸν ἔχουν ξεγραμμένον... « Τί πειράζει; λέγουν· θὰ ἀποθάνῃ εὐχάριστος! »

Μερικοὶ νοσοκόμοι τὸν ἀνασηκώνουν τότε μὲ τὸ κρεββάτι καί, κρατοῦντες σὺτὸν ἔτσι πλησίον τοῦ παραθύρου, τὸ ὁποῖον βλέπει εἰς μίαν μεγάλην πλατεῖαν, τὸν τοποθετοῦν, ὥστε νὰ βλέπῃ καλῶς, τί γίνεται ἔξω.

Ρίπτει τότε τὸ βλέμμα του, διψασμένον, ὁ Πέτρος καὶ βλέπει κάτι, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ τὸ λησμονήσῃ ποτέ.

3. Βλέπει νὰ χορεύουν πολῖται μὲ κόκκινα φεσάκια, ὡσὰν παπαροῦνες, χορεύοντες δέ, νὰ τραγουδοῦν :

« Τὰ πήραμε τὰ Γιάννινα· μάτια πολλὰ τὸ λένε.

« Μάτια πολλὰ τὸ λένε, ὅπου γελοῦν καὶ κλαῖνε...»

« Ἄ! ἐκυριεύσαμεν λοιπὸν τὰ Ἰωάννινα καὶ δὲν μοῦ τὸ λέγετε ; » φωνάζει, μόλις ἤκουσε τὰς πρώτας λέξεις τοῦ τραγουδιοῦ· καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ σηκωθῇ ἐπάνω ἀπὸ τὸ στρῶμά του, τρελλὸς ἀπὸ χαράν. Ἄλλ' ἐμποδίζεται ἀπὸ τοὺς νοσοκόμους, οἱ ὅποιοι, βλέποντες τὴν ἐξαψίν του, θέλουν νὰ τὸν μεταφέρουν εἰς τὸν θάλαμον. Ἐκεῖνος ὅμως παρακαλεῖ νὰ τὸν ἀφήσουν ὀλίγον ἀκόμη, διὰ νὰ παρακολουθήσῃ τὸν χορόν.

Τοῦ κάμνουν καὶ αὐτὴν τὴν χάριν, ἀλλὰ καλῦτερον νὰ μὴ τοῦ τὴν ἔκαμνον. Διότι, μόλις ἤρχισε νὰ προχωρῇ ὁ πρῶτος τοῦ χοροῦ πρὸς τὸ παράθυρον, οἱ νοσοκόμοι καὶ οἱ ἰατροί, οἱ ὅποιοι ἦσαν πλησίον τοῦ πληγωμένου, τὸν ἀκούουν νὰ ξεφωνίζει χαρούμενα : « Αὐτοὶ εἶναι οἱ μαθηταί μου, ὅλοι Καλορριζικιῶται. Νά ὁ Ζουμῆς, ὁ Νίκος ! νά ὁ Στάθης ὁ Βρανᾶς ! νά καὶ ὁ Γκολέμης καὶ ὁ Γουλλῆς !

Ἄχ, Θεέ μου, τί εὐτυχία ! Ἐκυριεύσαμεν τὰ Ἰωάννινα καὶ εἰς αὐτὸ ἐβοήθησαν καὶ οἱ μαθηταί μου. Τί εὐτυχία ! » Λέγων ὅμως αὐτά, πίπτει λιπόθυμος.

4. Οἱ ἰατροὶ τῶρα ἀπελπίζονται. Ὁ Θεὸς ὅμως ἐλυπήθη τὰ τέκνα καὶ τὴν σύζυγόν του καί, ἀφοῦ ἐπάλαισε μὲ τὸν θάνατον ἀρκετάς ἡμέρας καὶ ἔμεινε τρεῖς μῆνας εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ἐθεραπεύθη ἐπὶ τέλους ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Πέτρος Ἀνέζης.

§ III. Εἰς ἄλλας δόξας.

1. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης δὲν ἐπρόφθασε καλὰ καλὰ νὰ ἀναπνεύσῃ ἀπὸ τὴν μεγάλην ἀσθενειάν του, ἡ δὲ πληγὴ του εἶναι ἀκόμῃ νωπὴ.

Τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡτοιμάζετο διὰ τὸ χωρίον του μὲ ἀναρρωτικὴν ἄδειαν, μανθάνει τὸ κήρυγμα τοῦ ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου.

Τοῦτο τοῦ σβήνει τὴν λαχτάραν, τὴν ὁποίαν ἔχει, διὰ νὰ ἴδῃ τὰ τέκνα του. Ἀπὸ τὴν Πρέβεζαν ἀντὶ διὰ τὸ Καλορρίζικον φεύγει κατ'εὐθείαν διὰ τὴν Θεσσαλονίκην. Ἐκεῖ φθάσας, παρακαλεῖ νὰ τὸν στείλουν πάλιν εἰς τὸ τάγμα του, τὸ ὁποῖον εὕρισκετο εἰς τὸ μέτωπον, μέσα εἰς τὸ πῦρ.

2. Ἐπανευρίσκει ἐκεῖ τοὺς μαθητάς του ἔξω τοῦ Κιλκίς νὰ παλαίουν στῆθος μὲ στῆθος πρὸς τοὺς πρῶην συμμάχους καὶ τωρινοὺς ἐχθροὺς μας, τοὺς Βουλγάρους. Βλέποντες οἱ μαθηταὶ τὸν διδάσκαλόν των, τὸν ὁποῖον τόσους μῆνας εἶχον χαμένον, ἐκπλήσσονται, λαμβάνουν θάρρος καὶ ὁρμοῦν εἰς τὸ τελευταῖον ἐχθρὸν χαράκωμα.

Φεύγουν οἱ ἐχθροί, κοτατρομαγμένοι, καὶ δίδουν εἰς τὸν λόχον τοῦ Πέτρου Ἀνέζη τὴν τιμὴν νὰ εἰσέλθῃ πρῶτος πάλιν εἰς τὸ ἡρειπωμένον ἐκεῖνο ὄχυρόν, τὸ ὁποῖον ἐκάτινιζεν ἀκόμῃ.

Ἐκπνέων ὅμως κάποιος ἀπὸ τοὺς ἐτοιμοθανάτους Βουλγάρους ἀξιωματικούς, ἀδειάζει τὴν τελευταίαν σφαῖραν τοῦ ὅπλου του κατὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἑλ-

ληνικοῦ λόχου. Καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης πίπτει πάλιν πληγωμένος εἰς τὴν δεξιὰν ὠμοπλάτην.

2. Εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπου ἀμέσως μετεφέρθη, παλαίει πάλιν μὲ τὸν θάνατον. Εἰς τὸ κρεβάτι, ἐξυπνῶν ἀπὸ τὸν λήθαργον, ἀντικρύνει κρεμασμένον τὸν πολεμικὸν σταυρόν, τὸ βραβεῖον τῆς ἀνδρείας του.

Μία ἀδελφὴ νοσοκόμος τὸν εὐκολύνει εἰς τὸ γράψιμο τῆς ἐπιστολῆς.

Μετὰ δύο ἐβδομάδας ἀρχίζει νὰ καλυτερεύη. Ἐνθυμεῖται τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα τοῦ καὶ θέλει νὰ γράψῃ εἰς αὐτοὺς, τὸ χέρι του ὅμως δὲν τὸν ἀκούει. Ἀκόμῃ εἶναι δεμένον καὶ ονεῖ. Δὲν ἡμπορεῖ νὰ γράψῃ οὔτε δύο λέξεις. Δι' αὐτὸ θλίβεται τὸ λαμπρὸν παλληκάρι.

Μία ἀδελφὴ νοσοκόμος, ἡ ὁποία τὸν περιποιεῖται, βλέπουσα τὰ δάκρυά του, θέλει νὰ τὸν εὐκολύνῃ. Πλησιάζει εἰς τὴν κλίνην τοῦ πληγωμένου ἐν τραπέ-

ζιον, φέρει ὅ,τι χρειάζεται διὰ γράψιμον καὶ τὸν πα-
ρακαλεῖ νὰ τῆς ὑπαγορεύσῃ ὅ,τι θέλει.

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης τὴν εὐχαριστεῖ καὶ τῆς ὑπαγο-
ρεύει ἐπιστολὴν πρὸς τὴν σύζυγόν του. Εἰς τὴν ἐπι-
στολὴν αὐτὴν ἀποκρύπτει τὸν νέον κίνδυνον.

Μόνον δὲ ἀγωνίζεται νὰ παρηγορήσῃ αὐτὴν καὶ τὰ
πεθερικά του, οἱ ὅποιοι, γηρασμένοι τώρα καὶ μὲ παλ-
μοὺς τῆς καρδίας ὄλην τὴν ἡμέραν, δὲν γνωρίζουν
διὰ ποῖον νὰ φροντίσουν περισσότερον, διὰ τὴν ἐγ-
γονὴν ἢ διὰ τὰ δισέγγονά των.

§ 112. Τὸ Κιλκίς.

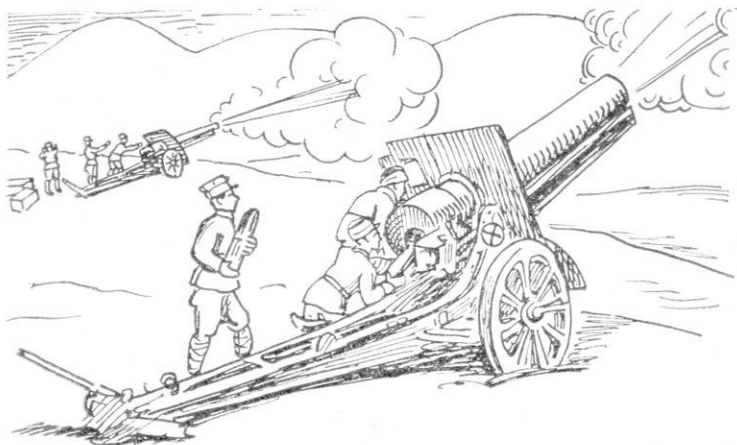
1. Μετὰ τὴν ἐπιστολὴν ὁ Πέτρος Ἀνέξης ὑπηγό-
ρευσεν εἰς τὴν ἀδελφὴν καὶ ἓν ποίημα, τὸ μοναδι-
κὸν ποίημα, τὸ ὁποῖον ἔγραψεν εἰς τὴν ζωὴν του.
Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐγνώριζαν τὸ ποίημα τοῦτο ὅλοι
εἰς τὸ νοσοκομεῖον· καὶ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα παίρ-
νει πτερὰ καὶ γίνεται γνωστὸν εἰς ὄλην τὴν Ἑλλάδα.
Ἴδου τὸ ποίημα τοῦ Πέτρου Ἀνέξη!

Τὸ Κιλκίς.

2. « Δυὸ μέρες τώρα πολεμοῦν, δυὸ νύχτες χύνουν
αἷμα,
» κι ἀκόμα στέκει ὁ ἐχθρὸς καὶ τᾶρματα δὲ δίνει.
» Περνάει ἡ πρώτη, σφίγγονται καρδιές καὶ λαχταροῦνε.
» Περνᾷ κι ἡ δεύτερη νυχτιὰ κι ὁ πόλεμος δὲν παύει.
» Ἔρχεται ἡ τρίτη κ' ἡ στερνή, μᾶς χαιρετᾷ ἡ Νίκη.

» Φεύγουν καὶ πᾶνε οἱ ἐχτροί, μὰ ἡ Δόξα παραστέκει
» καὶ μιὰ τηράει τὸ Κιλκίς καὶ μιὰ τὰ παλληκάρια ».

Περικλῆς Παπαχριστοδούλου.

Τὸ πυροβόλον βροντᾷ εἰς τὸ Κιλκίς.

§ 113. Εἶχε χάριν εἰς τὸν Θεὸν τὸ Καλορρίζικον.

1. Εἶναι τέλος Σεπτεμβρίου τοῦ 1913, ὅτε ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἔλαβε τὸ ἐξιτήριον του ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖον καὶ τὸ ἀπολυτήριον ἀπὸ τὸν στρατόν. Μὲ δύο πληγὰς εἰς τὸ σῶμα, μ' ἓνα γαλόνι περισσότερον εἰς τὸ πηλίκιον καὶ μὲ τὸν πολεμικὸν σταυρὸν εἰς τὸ στήθος ἐπιστρέφει τῶρα εἰς τὸ Καλορρίζικον.

Τὰ παλληκάρια του, ὅσα ἐσώθησαν ἀπὸ τὰς ἐχθρικὰς σφαίρας, ἔχουν ἐπιστρέψει πρὸ ἡμερῶν. Ἐκεῖνος μένει τελευταῖος. Πάντοτε πρῶτος, ἐδῶ τελευταῖος!

Καὶ πῶς τὸν περιμένουν ὅλοι εἰς τὸ χωρίον! Λεί-

Ὁ Φάρος τοῦ Χωριοῦ Ἐ' Δημοτικοῦ Ἀνδρεάδου - Παπαχριστοδούλου, ἐκδόσεις Α'. ἀντίτυπα 5.000

πει ἔν ὁλόκληρον ἔτος. Δὲν εἶναι μόνον ἡ σύζυγος καὶ τὰ πεθερικά του, οἱ ὅποιοι τὸν λαχταροῦν καὶ δὲν βλέπουν τὴν ὥραν, πότε νὰ τὸν ἐπανίδουν. Ἐκτὸς αὐτῶν ἐπόθησε καὶ ὅλον τὸ χωρίον ν' ἀντικρύσῃ τὴν λεβέντικην μορφήν του καὶ ν' ἀκούσῃ τὰς ὁδηγίας καὶ τὰς συμβουλὰς του.

2. Ἄς λείπη ὅμως τόσον καιρὸν ἀπὸ τὸ Καλορρίζικον ὁ Πέτρος Ἀνέξης. Ὁ φάρος δὲν ἔσβησε. Τὸν κρατεῖ πάντοτε ἀναμμένον καὶ φωτεινὸν ἡ συνεργάτις του, ἡ διδασκάλισσα Δέσποινα Ἀνέξη.

Ἐκείνη λαμβάνει εἰς ὅλα τὴν θέσιν τοῦ ἐξαδέλφου της καὶ τὸν ἀναπληρῶνει εἰς τὸ σχολεῖον Ἄν τὸ Καλορρίζικον ἔχασε προσωρινῶς τὸν πατέρα του, πλησίον του παραστέκει ἀξία μητέρα, ἡ ὁποία φροντίζει δι' ὅλα: Νὰ μανθάνουν καὶ τὰ παιδιὰ του γράμματα, ἀλλὰ καὶ νὰ προκόπτουν καὶ ὅλαι τῆς κοινότητος αἱ ὑποθέσεις. Εἶναι δύσκολοι διὰ τὴν Ἑλλάδα μας οἱ χρόνοι αὐτοί· πρέπει δὲ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν ἀγωνίζεται εἰς τὸ μέτωπον μὲ τοὺς ἐχθροὺς της, νὰ ἐργάζεται διπλᾶ καὶ τρίδιπλα τώρα, ὅπου εὐρεθῇ, διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς πατρίδος.

Τὸ αἰσθάνεται ἡ διδασκάλισσα τοῦ Καλορρίζικου καὶ δυναμώνει καὶ αὐτὴ τώρα τὰς προσπάθειάς της. Δὲν φροντίζει μόνον διὰ τὸ σχολεῖον καὶ διὰ τὸ χωρίον της. Ἐνθυμεῖται, ὅτι ἐκεῖ εἰς τὸ μέτωπον μαζὶ μὲ τὸν σύζυγόν της μάχονται καὶ ἄλλα ἑλληνόπουλα, τὰ ὁπεῖα κρυώνουν, διότι κατεστράφησαν αἱ φανέλλαι των. Καί, συναθροίζουσα τὰς γυναῖκας καὶ τὰς μεγάλας νεάνιδας τοῦ χωρίου, τὰς ὑποχρεώνει νὰ νυκτερεύ-

συν μαζί της καὶ νὰ πλέκουν μάλλινα ἐσώρουχα· καὶ τὰς πείθει νὰ ράπτουν καὶ νὰ στέλλουν τακτικῶς ἀσπρόρουχα διὰ τοὺς πολεμιστάς. Μανθάνουσα ἔπειτα τὸν θάνατον πολλῶν νέων τοῦ χωρίου, τρέχει εἰς τὰς οἰκίας των καὶ θρηνεῖ μαζί μὲ τοὺς ἰδικούς των καὶ τοὺς παρηγορεῖ καὶ ἐλαφρώνει τὸν πόνον των.

3. Τὰ μανθάνει αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἀπὸ τὰς ἐπιστολὰς τῆς συζύγου του καὶ χαίρεται καί, μονολογῶν, λέγει πολλάκις: « Εἶχε χάριν εἰς τὸν Θεὸν τὸ Καλορρίζικον, τὸ ὁποῖον ἐπέτυχε τοιαύτην διδασκαλίσσαν! »

§ 114. Κάτι ἔδωσε καὶ τὸ χωριό μας διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς πατρίδος.

1. Σήμερον ἔχεισχόλην τὸ Καλορρίζικον. Ὅχι διότι εἶναι Κυριακὴ ἢ καμμία ἑορτὴ, ἀλλὰ διότι σήμερον ἐπιστρέφει ὁ διδάσκαλός του ἀπὸ τὸ μέτωπον καὶ πρέπει ὅλοι νὰ τὸν ὑποδεχθοῦν. Διὰ τοῦτο, ἀφήνοντες σήμερον τὰς ἐργασίας των οἱ Καλορρίζικιῶται, περιμένουν πλησίον τοῦ λιμένος νὰ προβάλη, ὅπως καὶ ἄλλοτε, λαμπρόφωτος ὁ « φ ἄ ρ ο ς τ ο ὕ χ ω ρ ι ο ὦ ».

Ἀνυπομονοῦν, διότι δὲν ἔφθασε τὸ πλοῖον εἰς τὴν ὠρισμένην ὥραν του. Καί, ὅταν ὕστερον ἀπὸ ὀλίγον χλωμὸς ἀκόμη, ἀλλὰ πάντοτε εὐσταλής, πατῇ ὁ Πέτρος Ἀνέξης τὰς βαθμίδας τῆς ἀποβάθρας, ἐν δυνάτον « Καλῶς τὸν κοπετάνιο μας! καλῶς τὸν δάσκαλό μας! » ἐξέρχεται ἀπὸ χίλια στόματα μαζί.

2. Τὸ πλῆθος, ξετρελλαμένον ἀπὸ χαράν, χύνεται

ἐπάνω του. "Ολοι ζητοῦν νὰ τὸν ἐναγκαλισθοῦν, νὰ τοῦ σφίξουν τὸ χέρι, νὰ τὸν ἀσπασθοῦν.

Συγκεκινημένος ὁ Πέτρος Ἀνέξης, προφθαίνει νὰ φιλήσῃ τὸ χέρι τοῦ γέροντος πενθεροῦ του, νὰ ἀσπασθῇ τὴν πενθερὰν καὶ τὴν σύζυγόν του, νὰ σφίξῃ εἰς τὴν ἀγκάλην καὶ νὰ φιλήσῃ τὰ δύο τέκνα του καὶ ὕστερον, ἓνα ἓνα, τὰ χέρια τῶν χωριανῶν του.

Ἐν μόνον ἀγαπημένον πρόσωπον δὲν ἤμπορεῖ νὰ διακρίνῃ ἀκόμη μέσα εἰς τὴν ὀχλοβοήν καὶ τὸ πανδαιμόνιον ἐκεῖνο, τὴν ἐξαδέλφην του Δέσποιναν Κάρπου. Τὴν ἀναζητεῖ, ἀλλὰ δὲν τὴν βλέπει. Ἐπὶ τέλους τὴν διακρίνει κάπου ὀλίγον παρέκει, πλησίον τοῦ συζύγου της, ὁ ὁποῖος, πληγωμένος, ἐστηρίζετο ἀκόμη εἰς τὰ δεκανίκιά του.

Τρέχει, τοὺς χαιρετᾷ καί, σφίγγων τὰς χεῖράς των, λέγει : « Ἀκριβὰ πολὺ ἐκόστισαν οἱ πόλεμοι εἰς τὸ Καλορρίζικον, Κώστα ».

— « Ἐπιασαν ὅμως τόπον, Πέτρε. Διότι κάτι ἔδωσε, μοῦ φαίνεται, καὶ τὸ χωριό μας διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς πατρίδος· καὶ αὐτό, διότι τόσα χρόνια εἶχε τοιοῦτους φωτεινοὺς ὁδηγοὺς ».

3. Ἡ σύζυγός του, στρέφουσα τὴν κεφαλὴν, ηὐχαρίστησε τὸν ἄνδρα της διὰ τοὺς λόγους του αὐτοὺς. Ὁ Πέτρος Ἀνέξης δὲν ἐπρόφθασε. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀπὸ τὸ ἐν μέρος ἐπλησίασαν κοντὰ του, διὰ νὰ τὸν καλωσορίσουν οἱ μαθηταί. Ἀπὸ τὸ ἄλλο ἤκουσε τὸν πάρεδρον νὰ φωνάζῃ : « Εἰς τὴν ἐκκλησίαν, παιδιά ! εἰς τὴν ἐκκλησίαν !... »

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ι. Τὸ μουλάρι.

1. Εὐλογημένο γιὰ τὸν κόσμον τὸ βουνίσιο
τὸ πεισματάρικο κι ἀνάποδο μουλάρι·
τὸ δρόμο στὴν κακοτοπιὰ θὰ βρῇ τὸν ἴσιο.
Μὴν τὸ κεντᾶς, μὴν τὸ βαρῆς! Μόνο θὰ πάρῃ
τὶς σάρες (1) καὶ τὶς βουνοκορφές. Κάθε στρατὶ
τὸ πόδι του ἀκαλλίγωτο γερά πατεῖ.

Μιά τούφα πουρναρόφυλλα κορφολογάει,
διαβατικὰ τὴν πείνὰ του νὰ ξεγελάσῃ·
καὶ σὲ μιὰ γούρνα κοκκινόνερα βουτάει,
τὰ δυὸ μουσούδια νὰ δροσίσῃ ἀπὸ τὴ βρύση.
Δὲ σοῦ ζητάει παρὰ μιὰ στάλα λευθεριά·
δὲ θέλει χαλινόλουρα καὶ, λαιμαριά.

Καὶ πάει τάλέσματα στὸ μύλο μοναχό του.
Ξένοιαστος τὸ ἀκλουθᾶς· κι ἀκοῦς ν' ἀντιλαλῇ
τὸ χαλκοκούδουνον στὸ λαιμοτράχηλό του,
σὰν ἀηδονόλαλο, ἀνοιξιάτικο πουλί.
Στρέφει, τηράει καμμιὰ φορὰ καὶ κατὰ σένα,
σὰ νὰ σοῦ κρένη, (1) μὲ τὰ μάτια μπιστεμένα.

Μὴν τὴν κεντᾶς τῇ μούλα σου, μὴν τὴ βαρῆς!
 ἄς τὴν νὰ πάρῃ ἀνασασμὸ σὲ κάποιο σιάδι.
 Μὲ τὴν παλάμη κάνε της, ὅταν μπορῆς,
 ἀνάλαφρα στὴν τραχηλιά της κάνα χᾶδι·
 καὶ θὰ σὲ πάῃ γοργότερα στὴ ράχη πέρα
 καὶ πάλι, ὅπου ζητᾶς, νὰ πᾶς τὴν ἄλλη μέρα.

2. Κι ὅταν θὲ νᾶρθῃ ὁ καιρὸς νὰ βγῆς γαμπρός,
 στρωσιδωμένη μὲ τὰ κόκκινα κιλίμια,
 θὲ νὰ περνᾷ καμαρωτὴ στὰ μάτια μπρὸς
 τῶν χωριανῶν ἀπ' τοῦ χωριοῦ τὰ καλντερίμια.
 Θ' ἀνοιγοκλειοῦν αὐλόπορτες καὶ τζαμωτά...
 Γεῖα καὶ χαρὰ στὸν καβαλλάρη, ποὺ βαστᾷ!
3. Κάποια ἡμέρα, λιόκαμμα, γιὰ ἀνεμοζάλη,
 ξάφνω θὰ νιώσῃ τὰ φορτιά της πιὸ βαριά.
 Κοντολυγᾷ, χτυπάει στὸ χῶμα τὸ κεφάλι,
 καὶ θὰ σ' ἀφήσῃ μοναχὸ μισοπορεῖα.
 Χαροπαλεύοντας, γυρνᾷ τὸ ὑγρὸ της μάτι,
 λὲς καὶ τηράει στερνὴ φορὰ τὴν ἀγωγιάτη.

N. Πετιμεζᾶς—Λαύρας

2. Ἡ νύχτα.

1. Πόσον ἤσυχα κοιμᾶται
 καὶ ἡ θάλασσα κ' ἡ γῆ!
 εἰς τὸ δάσος μας πλανᾶται
 μαυροφόρα ἡ σιγή.

Σιγανή καὶ μυρωμένη
πνέει ἡ αὔρα τοῦ βουνοῦ
καὶ ἀπὸ ἄστρα στολισμένοι
εἶν' οἱ θόλοι τ' οὐρανοῦ.

2. Ἐκοιμήθηκε τὸ ἀηδόνι
στὰ ὁλόδροσα κλαδιὰ
καὶ ὁ ὕπνος καμαρώνει
εἰς τὴν κλίνην τὰ παιδιὰ.

Κάπου, κάπου ψιθυρίζει
στὸ ρυάκι τὸ νερό·
τὸν αἰθέρα διασχίζει
ἓνα σύρμα φωτερό.

3. Ἄς κοιμᾶται ὅλ' ἡ πλάσις
καὶ τὸ κῦμα καὶ ἡ γῆ.
Ἄς κοιμῶνται αἱ ἐκτάσεις
στοῦ ἀπείρου τῆ σιγῆς.

Ἕνας ἄγρυπνος τὰ σκέπει
νυκτοφύλαξ κραταῖός·
μὲ τὸν ἄγρυπνον τὰ βλέπει
ὁφθαλμόν του ὁ Θεός.

Ἄγγ. Βλάχος.

3. Ἡ χαραυγή.

Ὡρα γλυκειά τῆς χαραυγῆς. Τρεμουλιαστὰ στὴ ράχη
 ὁ Αὐγερινὸς φωτοβολεῖ.
 Ἀκόμα οἱ λόγγοι εἶναι θολοὶ
 καὶ τὰ βουνὰ κ' οἱ βράχοι.

Τὰ χόρτα πίνουν τὴ δροσιὰ τῆς νύχτας, καὶ τ' ἀηδόνι
 χύνει κελάδημα γλυκὸ
 κ' ἐν' ἀεράκι μαλακὸ
 τὸ κῦμα χαρακώνει.

Νεραΐδες, ποὺ δὲν φαίνονται, χρυσᾶ στεφάνια πλέκουν
 εἰς τοῦ βουνοῦ τὴν κορυφή.
 Σ' αὐτὴ τὴν ὥρα τὴν κρυφὴ
 ἀγγέλοι παραστέκουν.

Ὡρα γλυκειά τῆς χαραυγῆς, ποὺ ἡ φύσις βαλσαμώνει,
 καὶ ἄνθη καὶ φύλλα κλαδιά.
 Χαρὰ σ' ἐκείνη τὴν καρδιά.
 ποὺ δὲν τὴν δέρνουν πόνοι,
 Γ. Ζαλακώστας.

4. Χειμῶν.

Τὰ νέφη ἀπλοῦνται
 μὲ βίαν ὠθοῦνται,
 ἀγέρας μουγκρίζει
 καὶ δένδρα κλονίζει
 μ' ἀγρίαν φωνήν.

Τὴν φύσιν νεκρώνει
καὶ φρίκην ἀπλώνει
παντοῦ ὁ χειμώνας,
ποῦ σπείρει χιόνας
ἐπάνω στὴν γῆν.

Παγώνει ἡ κρήνη
καὶ ὕδωρ δὲν χύνει·
οἱ λόφοι, κ' οἱ βράχοι
ὑψοῦνται μονάχοι
μὲ χιόνια πυκνά.

Πουλιὰ μονωμένα
πετοῦν φοβισμένα·
τὸ ἄρνι, τὸ καῦμένο,
στὴ μάνδρα κλεισμένο,
κρυώνει, πεινᾷ.

Ἡμέρα θλιμμένη
τὸ φῶς της πηγαίνει
μὲ τάχος νὰ χύσῃ
καὶ μέσα νὰ κλείσῃ
εἰς σκότος βαθύ. ,

Πλὴν τρέχει ὁ χρόνος
ἀκούραστος μόνος
καὶ μ' ἄνθη ἐν τέλει
ἡ ἀνοιξίς μέλλει
εὐώδης νάρθη.

Γ.Δ.Θ.

5. Ἡ ᾠδὴ τῆς Ἀνοιξίς.

Ρόδα θάλλουσι καὶ ἴα,
 διαχύνεται γλυκεῖα
 τῶν ἀνθέων ἡ ὁσμὴ.
 Ἦλθες, ἀνοιξίς ὥραία,
 καὶ τοὺς κήπους κερασέα
 λευκανθίζουσα κοσμεῖ.

Γῆν καὶ θάλασσαν περῶσα
 καὶ ταχύπτερος πετῶσα
 ἀνεφάν' ἡ χελιδὼν.
 Ἐκ τοῦ δάσους μελωδίας
 καλλιφώνους καὶ γλυκείας
 διαχύν' ἡ ἀηδὼν.

Πῶς τὸ σύμπαν μετεβλήθη!
 νέαν τώρα ἐνεδύθη
 ἡ ἀνθοῦσα γῆ στολήν.
 Διελύθησαν τὰ νέφη
 καὶ πορφύρας χρῶμα στέφει
 τὴν λαμπρὰν ἀνατολήν.

Ἄνθη, ρύακες, κοιλάδες,
 χλόη, λόφοι, πεδιάδες,
 τὸ δενδρόφυτον βουνόν,
 αἶνος εἶναι κ' ὕμνωδία,
 φερομέν' εἰς οὐρανόν.

Ἄλέξ. Κατακουζηνός.

6. Ὁ θέρος.

Μὲ τοῦ καιροῦ τὸ γύρισμα τ' ὄνειρο θ' ἀληθέψη.

Στὶς καλαμιές, ἀπόγυρτες ἀπ' τὰ βαριά τὰ στάχυα,
νεράϊδες ἀσπρομάντηλες διαβαίνουν οἱ θερίστρες.
Τ' ἀνάλαφρ' ἀσπρομάντηλα, σφιγμένα μὲ τὰ δόντια,
φυλαχτικὰ ἀπ' τὸ λιόκαμμα τὶς ὄψες ἀποκρύβουν
καὶ δείχνουν τὰ ματόφρυδα, κοράκια μὲς στὰ χιόνια.
Πίσω ἀπ' τὸ διάβα τους, στρωτὰ χερόβολα τὰ στάχυα,
χαράζουν στράτ' ἀπάτητη στὸν ἥλιο καὶ στ' ἄγερι.
Γιὰ τὶς βαρύτερες δουλειές, ἄδεια τὰ ἀντρίκεια χέρια,
στρίβουν κλωνάρια κοτσικιᾶς καὶ ζώνουν τὰ δεμάτια.
Τὸ ἄλογο χαμοδένοντας στὸ χέρσωμα, νὰ βόσκη,
πάει τὸ κοπέλι γιὰ νερὸ μὲ δυὸ φλασκιά στὰ χέρια.
Κ' ἡ μάνα, ἀποκοιμίζοντας, στὸ ἀπόσκιο τὸ παιδί της,
στρώνει στεγνὸ, ἀμσγείρευτο τῆς ἀργασιᾶς τὸ δεῖπνο
μὲ πρῶϊμο κριθαρίτικο ψωμί, ποὺ δὲ χορταίνει.

Γ. Δροσίνης.

7. Ἡ γῆ τῆς Ἑλλάδος.

1. « Ζεύρεις τὴν χώραν, ποὺ ἀνθεῖ
φαιδρὰ πορτοκαλλέα;
ποὺ κοκκινίζ' ἡ σταφυλὴ
καὶ θάλλει ἡ ἐλαία ; »
—« ὦ! δὲν τὴν ἀγνοεῖ κανεὶς·
εἶναι ἡ γῆ ἡ ἑλληνίς ».

—« Ζεύρεις τήν γῆν, ἥτις παντοῦ
 μέ αἵματ' ἐβάφη ;
 ὅπου κοιλάδες καὶ βουνά
 τυράννων εἶναι τάφοι ; »
 —« ὦ ! δὲν τήν ἀγνοεῖ κανεῖς·
 εἶναι ἡ γῆ ἡ Ἑλληνίς ».

2. Γῆ, μήτηρ παλαιῶν Θεῶν
 καὶ νέων ἡμιθέων,
 γῆ ἀναμνήσεων κλεινῶν
 καὶ γῆ ἐλπίδων νέων,
 « ὦ ! δὲν σὲ ἀγνοεῖ κανεῖς·
 εἶσαι ἡ γῆ ἡ Ἑλληνίς.

Ἄγγ. Βλάχος.

8. Ἐμβατήριον.

Ἐμπρός ! κροτεῖ τὸ τύμπανον
 καὶ ἡ σάλπιγξ ἀντηχεῖ.
 Ἐμπρός ! ἡ μάχη ἤρχισε·
 τὸ βῆμά μας ταχύ.

Μυρίζει ἡ πυρῖτις
 κ' ἡ σφαῖρ' ἀντιλαλεῖ
 κ' ἡ βροντερὰ φωνή της
 εἰς μάχην μᾶς καλεῖ.

Ἐμπρός! ὁ πόλεμος αὐτός
εἶν' ἱερός ἀγών,
καὶ τὸν κρατύνει ὁ Θεός,
ἐξ ὕψους εὐλογῶν.

Ἄν εἶναι οἱ ἐχθροί μας
πλειότεροι ἡμῶν,
εἶναι ὁ Θεός μαζί μας,
μαζί μας πολεμῶν.

Τοῦ νικητοῦ ἡ κεφαλὴ
μέ δάφνην θὰ στεφθῇ
καὶ ὄπου πέσῃ ὁ πεσὼν
μνημεῖον θὰ στηθῇ.

Καθεὶς ἅς πολεμήσῃ
ὡς γίγας, ὡς Τιτάν,
ἅς πέσ' ἢ ἅς νικήσῃ.
ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τάν.

Ἄγγ. Βλάχος.

9. Αἰνεῖτε Αὐτόν!

Τὸν Πλάστην τῶν ὅλων
τὸ χεῖλός μας ψάλλει·
Αἰνεῖτε οἱ πάντες,
μικροὶ καὶ μεγάλοι.
Αἰνεῖτε Αὐτόν!

Ἐν βλέμμα Του φθάνει,
 τὸν κόσμον νὰ σείσῃ,
 καὶ μία πνοή Του,
 τὴν γῆν νὰ σκοτίσῃ.
 Αἰνεῖτε Αὐτόν!

Αὐτὸς μᾶς φωτίζει,
 Αὐτὸς μᾶς θερμαίνει,
 Αὐτὸς μᾶς ἐνδύει,
 Αὐτὸς μᾶς εὐφραίνει·
 Αἰνεῖτε Αὐτόν!

Αὐτὸν τῆς ζωῆς μας
 τὸν θεῖον σπινθῆρα,
 Αὐτὸν τοῦ φωτός μας
 τὸν θεῖον δοτῆρα,
 Αἰνεῖτε Αὐτόν!

Ἀγγ. Βλάχος.

Ο. Προσευχὴ πρωινὴ πρὸς τὸν Θεόν

1. Δός μου χεῖλῃ νὰ Σὲ ψάλω,
 δός μου ᾄσμα νὰ Σὲ ὑμνήσω,
 δός πνοὴν νὰ Σ' εὐλογήσω,
 τοῦ Παντὸς δημιουργέ.
2. Σέ, εἰς οὗ ἓν μόνον νεῦμα
 διελύθη ἡ σκοτία
 κ' ἦλθε πάλιν ἡ πρωΐα
 κ' ἔλαμψαν χρυσαῖ αὐγαί.

3. Εἰς ζωὴν τὸν κόσμον πάλιν
ἀφυπνίζει ἡ πνοή Σου
καὶ ἐγείρονται ἐξίσου
ἄνθη, χλόη καὶ πτηνὰ.
4. Κ' εἶν' ἡ ἔγερσις των ὕμνος.
πρὸς τὸν θεῖόν των Πατέρα
κ' εἶν' ἡ νέα των ἡμέρα
νέον, Πλάστα, «ὡσανά!»
5. Ἄς φανῇ, Θεέ, τὸ φῶς Σου
κ' εἰς ἡμᾶς, μικρὰ παιδιὰ,
ᾧς ἐγείρη ἡ πρωία
τὸν κοιμώμενόν μας νοῦν.
6. Καὶ ἡ ἔγερσις μας ἄσμα
διαρκές πρὸς Σὲ θὰ στείλῃ
καὶ τὰ νεαρά μας χεῖλη
διαρκῶς θὰ Σὲ ὑμνοῦν.

Ἄγγελος Βλάχος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
§ 1. Ἐν ζῶον πολῦτιμον διὰ τὴν χώραν μας	3
§ 2. Ποῖος ὁ ἵππευς καὶ ποῦ μεταβαίνει;	6
§ 3. Τὸ χωρίον του	8
Τὸ χωριό μου	9
§ 4. Τί μανθάνει ὁ Πέτρος Ἀνέζης διὰ τὸ χωρίον;	10
§ 5. Πῶς ἔζων οἱ Κακορριζικιῶται;	13
§ 6. Καὶ ἄλλαι πληροφορίες διὰ τὸ Κακορρίζικον	16
§ 7. Φθάνουν εἰς τὸ Κακορρίζικον	19
§ 8. Πῶς ὑποδέχονται τὸν νέον διδάσκαλον;	20
§ 9. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης εἰς τὸν Ἑσπερινόν.....	24
§ 10. «Πηγαίνωμεν τώρα εἰς τὸ πτωχικόν μου!».....	26
§ 11. Εὐρίσκονται καὶ ἄνθρωποι εἰς τὸ Κακορρίζικον	28
§ 12. Ὁ ἀγωγιάτης διανυκτερεύει πλησίον τῶν ζώων του.	32
§ 13. Νὰ φύγη ἢ νὰ μείνη;	33
§ 14. Κάτι, τὸ ὁποῖον δίδει θάρρος εἰς τὸν Πέτρον Ἀνέζην.	35
§ 15. Τὸ ἐπεισόδιον τοῦ παντοπωλείου	36
§ 16. Πάντοτε πρῶτος	41
§ 17. Ὅπως τὸ χωρίον, ἔτσι καὶ τὸ σχολεῖον	42
§ 18. Τὸ σχολεῖον ἀνοίγει	46
§ 19. «Ἐτσι ὁ βοῦρκος τῆς πηγῆς μεγαλώνει»	49
§ 20. «Καλὸς δάσκαλος, καλός!»	52
§ 21. «Καὶ τὰ παιγνίδια εἶναι γράμματα	56
§ 22. «Κάτι ἤμπορεῖ νὰ γίνη μὲ αὐτοὺς τοὺς νέους»	58
§ 23. «Καὶ ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ γεμίσῃ ἡ ἐκκλησία	62
§ 24. «Καλὴ ἡ βρῦση τώρα καλὴ»	63
§ 25. Οἱ δύο βρύσεις τοῦ χωριοῦ	66
§ 26. «Μὲ αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν πολλὰ θὰ διορθωθοῦν	68
§ 27. Ἡ φωτεινὴ ἑλπίς	70
§ 28. Ἡ θλίψις, ἡ ὁποία δυναμώνει τὴν θέλησιν	72
§ 29. «Νὰ εἴχομεν καὶ ἡμεῖς ἓνα παρόμοιο σπίτι»	74
§ 30. «Θὰ συγυρίσω ἀκόμη καλύτερα τὸ οἰκοκυριό μου».	76
§ 31. Πῶς πρέπει νὰ τρεφώμεθα καλῶς καὶ διατί;	78

§ 32. Μία πληγή Φαραῶ τῆς πατρίδος μας	80
§ 33. Ἡ ρίζα τῶν πυρετῶν	83
§ 34. Κάτι σπουδαῖον ἐξηγεῖ ὁ Πάνος	86
§ 35. «Νάτο, νάτο τὸ κουνουῖπι»	87
§ 36. «Καὶ τὸ δίστομον»;	89
§ 37. Πῶς θὰ ἡδύναντο νὰ ἐκριζωθοῦν καὶ τὰ δύο κακὰ ἀπὸ τὸ Κακορρίζικον.....	92
§ 38. Μὲ τὰ κοπάδια	95
§ 39. Μαζὶ μὲ τοὺς κτηνοτρόφους	98
§ 40. Πείσματα καὶ ἀπαιτήσεις	101
§ 41. «Πολλὰ μᾶς ζητεῖς, κύρ δάσκαλε»	104
§ 42. «Καὶ τὸ θέλομεν καὶ τὸ ἀποφασίζομεν»	106
§ 43. Πάλιν θυμωμένος ὁ κ. πάρεδρος	108
§ 44. Μὲ τὴν ἀγκλίτσαν εἰς τὸ χέρι!	111
§ 45. Ὁ Ζαβόπουλς εὐχαριστημένος	112
§ 46. Ὁ πρῶτος συνεταιρισμός	114
§ 47. Τί ζητεῖ ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς;	117
§ 48. Ἀντιλογίαι	122
§ 49. Ἐν σχῆδιον τοῦ διδασκάλου, τὸ ὁποῖον ἐπιτυγχάνει.	124
§ 50. Πανήγυρις ἐργασίας!	126
Στὴ δουλειὰ	128
§ 51. Ἔρχεται ὁ ἐπιθεωρητὴς	129
§ 52. «Ἦλθον, διότι σᾶς κατήγγειλαν»	132
§ 53. «Ἀξίζει νὰ μὲ καταγγέλλουν»	134
§ 54. Τὸ ἐσπερινὸν καὶ τὸ νυκτερινὸν μάθημα	136
§ 55. Ὁ Παπασπύρος εἰς τὸ τραπέζι τοῦ διδασκάλου ...	138
§ 56. Τὸ μάθημα, τὸ ὁποῖον δίδει ὁ ἐπιθεωρητὴς	141
§ 57. «Αὐτὸς θὰ ἤλλαξε καὶ τῶν Ἀμερικάνων τὴν γνώμην.	144
§ 58. «Θὰ πολεμήσω καὶ αὐτὴν τὴν βδέλλαν»	146
§ 59. «Μόνον οἱ νέοι δὲν εἶναι ἀρκετὴ βοήθεια»	147
§ 60. «Χρειάζεται καὶ διδασκάλισσα»	149
§ 61. Οἱ Κακορρίζικιῶται πληρώνονται διὰ τὸν κόπον των	151
§ 62. Νέαι φροντίδες καὶ ἀγρυπνίαι τοῦ Πέτρου Ἀνέξη...	153

§ 63. Σωστή κυψέλη τὸ χωρίον	154
§ 64. Ἄλλα κοινοτικά ἔργα	158
§ 65. Τί ἄλλο κατορθώνει μέχρι τῶν Χριστουγέννων;	160
§ 66. Ὅλοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν	161
§ 67. Τὸ σχέδιον ἀρχίζει νὰ ἐπιτυγχάνη	164
§ 68. Μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον	166
§ 69. Τὸ σχέδιον ἐπιτυγχάνει τελείως	168
§ 70. Ἐρχεται καὶ ἡ διδασκάλισσα	171
§ 71. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐξηγεῖ εἰς τὴν ἐξαδέλφην του τὸν σκοπὸν τοῦ διορισμοῦ της	173
§ 72. Ἡ διδασκάλισσα εἰς τὸ ἔργον της	174
§ 73. «Καὶ ἐψάρευσά με τὴν ὑφαντικὴν»	177
§ 74. Ἡ ἑλληνοφωνία προοδεύει	179
§ 75. Ἡ διδασκάλισσα ἐξακολουθεῖ τὴν προσπάθειάν της.	182
§ 76. Χρειάζονται συνεταιρισμοί	185
§ 77. Οἱ αὐγοπῶλαι καὶ τὸ σχέδιον τοῦ διδασκάλου	186
§ 78. Οἱ πρῶτοι κοινοτικοὶ συνεταιρισμοί	190
§ 79. Συνεταιρισμὸς καταστροφῆς	192
§ 80. Δαγκάνουν πέτρας, ποὺ σπάζουν ὀδόντας	195
§ 81. Οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν ἐξοχὴν	197
§ 82. Τὸ ἀπροσδόκητον τῆς «Κρυόβρυσης»	200
§ 83. «Κρίμα εἰς ἡμᾶς καὶ εὖγε εἰς αὐτά!»	201
§ 84. Ὅποις σκάπτει λάκκον ἄλλου	204
§ 85. Οἱ διδάσκαλοι πάλιν ἐκτελοῦν τὸ καθήκον των.....	209
§ 86. Τὸ χωρίον προοδεύει	212
§ 87. Εἰς τὴν θάλασσαν	214
§ 88. Ἡ φήμη καὶ τὰ πτερὰ της	216
§ 89. Ἐτοίεπιτυγχάνουν, ἓνα ἓνα, ὅλους τοὺς σκοποὺς των	219
§ 90. Πρέπει νὰ ἀποκτήσωμεν δάσος	221
§ 91. «Θὰ ἔπρεπε νὰ καταβοῦν εἰς τὴν θάλασσαν»	226
§ 92. «Νὰ δεθῇ ὁ εἰς με τὸν ἄλλον»	229
§ 93. Ὅ,τι θὰ εἴπη γίνεται	231
§ 94. Τὸ χωρίον ἀλλάσσει θέσιν	233
§ 95. Τὸ Κακορρίζικον ἀλλάσσει καὶ ὄνομα	238

§ 96. 'Η μεγάλη ἀπόφασις τοῦ Πέτρου Ἀνέζη	239
§ 97. «Ἄν εἶχον τοιούτους διδασκάλους ὅλα τὰ σχολεῖα μας!»	242
§ 98. 'Η ἐπιστροφή εἰς τὴν πατρίδα	244
§ 99. «Δὲν γνωρίζω πλοῖον νὰ καλοτυχίσω περισσότερον;	246
§ 100. Μὲ τὰ στέφανα καὶ τὰ βραβεῖα	248
§ 101. Οἱ Καλορριζικιῶται πρὸς τὸν εὐεργέτην των	249
§ 102. «Θὰ φύγωμεν»	251
§ 103. Ἀλλάσσουν γνώμην	252
§ 104. 'Ο φάρος τοῦ χωριοῦ	255
§ 105. Τί θὰ ἦτο ἡ πατρίς μας!	258
§ 106. Ἐμπρὸς πάντοτε	259
§ 107. Δοξασμένοι χρόνοι	260
§ 108. Μιὰ φορὰ κανεὶς πεθαίνει	262
§ 109. Παντοῦ πρῶτοι μὲ τὸν διδάσκαλόν των	264
§ 110. «Τὰ πήραμε τὰ Γιάννινα».....	266
§ 111. Εἰς ἄλλας δόξας	270
§ 112. Τὸ Κιλκίς.....	272
§ 113. Εἶχε χάριν εἰς τὸν Θεὸν τὸ Καλορρίζικον	273
§ 114. Κάτι ἔδωσε καὶ τὸ χωριό μας διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς πατρίδος.....	275

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Τὸ μουλάρι	277
2. 'Η νύχτα.....	278
3. 'Η χαραυγή.....	280
4. Χειμῶν	280
5. 'Η Ἀνοιξίς	282
6. 'Ο θέρος	283
7. 'Η γῆ τῆς Ἑλλάδος.....	283
8. Ἐμβατήριον.....	284
9. Αἰνεῖτε Αὐτόν!.....	285
10. Προσευχὴ πρωινὴ πρὸς τὸν Θεόν.....	286

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Υπουργείον τῆς Παιδείας
καὶ τῶν Θρησκευμάτων

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 10 Ἰουλίου 1936

Ἀριθ. Πρωτ. 50163

Πρὸς

τοὺς κ.κ. Δ. Ἀνδρέαδην καὶ Π. Παπαχριστοδοῦλου

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ ταῦταριθμὸν ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, στηριζομένης εἰς τὸ ἀρθρ. 4 τοῦ νόμου 5911 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὴν ὑπ' ὀριθ..... πράξιν αὐτῆς ἐνεκρίθη ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Ε' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ο ΦΑΡΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ» βιβλίον σὺν διὰ μίαν τετραετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς 15ης Σεπτεμβρίου 1936 ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ συμμορφωθῇτε ἐπακριβῶς πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς ἀρμοδίας κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἐντολὴ τοῦ Ὑπουργοῦ

ΤΙΜΗ ΠΑΙΔΤΟΥ ΔΡ. 28.—

Ὁ Διευθυντὴς
Ν. ΣΜΥΡΝΗΣ

68.618

Ἀρθρ. 4 τοῦ νόμου 5911 24-5-36

ΑΔΕΜΕΝΟΝ ΕΠΙ ΠΛΑΤΩΝ ΔΡ. 3.—

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ δέκα πέντε τοῖς ἑκατὸν τῆς κανονισθείσης πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν. (Ἄρθρον 6 Διατάγματος «περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμῆσεως διδακτικῶν βιβλίων καὶ χορηγίας ἀδείας κυκλοφορίας αὐτῶν» 24-1-34).